

Møte torsdag den 26. mars 2015 kl. 10

President: Ingjerd Schou

Dagsorden (nr. 59):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling (Innst. 209 S (2014–2015))
2. Innstilling fra finanskomiteen om lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) (Innst. 165 L (2014–2015), jf. Prop. 125 L (2013–2014))
3. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sverre Myrli, Kjell-Idar Juvik, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjølmo Nordås om at det svares merverdiavgift fra utenlandske selskaper som driver innenlandsk transport av personer og gods i Norge (kabotasje) (Innst. 148 S (2014–2015), jf. Dokument 8:93 S (2013–2014))
4. Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til justis- og beredskapsministeren:
«I samarbeidsavtalen står det at sexkjøpsloven skal evalueres, og statsministeren har sagt til Stortinget at hun har et pragmatisk forhold til om loven bør oppheves eller ikke. I byene som er mest berørte, Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim, har Høyre-topper som Fabian Stang, Stian Røsland, Trude Drevland mfl. gått imot å oppheve den. Evalueringen av sexkjøpsloven, utarbeidet av Vista Analyse på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet, kom i august i fjor. Den viser bl.a. at etterspørselen er redusert med omkring 45 pst. sammenliknet med en utvikling uten loven, at det er færre bakmenn, at loven har en holdningsskapende effekt ved at særlig færre unge menn kjøper sex, og at den har bidratt til mindre menneskehandel i Norge. I Sverige har det vært bred enighet om sexkjøpsloven siden 1999, noe som har gitt loven mer gjennomslag.
Vil statsråden bidra til ro rundt loven også her i Norge, og la den virke i en del år før eventuelle nye evalueringer?»
5. Interpellasjon fra representanten Ove Trellevik til fiskeriministeren:
«OECD, EU og andre sentrale aktører forventer at bioøkonomien vil bli et helt sentralt tema og område for økonomisk vekst i årene som kommer. Det foregår en betydelig internasjonal forskningsinnsats og industriell strategisk posisjonering på dette området. Skal vi lykkes med verdiskapingen og utløse potensialet innen bioøkonomi, er nye anvendelsesområder av eksisterende råstoff fra marin sektor, landbruk og skogbruk avgjørende viktig. Skog 22-rapporten peker på muligheter for økt bruk av skogressursene innen norsk industri og bioøkonomi. På samme måte er det en rekke nye anvendelsesområder for marint restråstoff og utnyttning av flere arter. I EU og USA er det egne strategier for utvikling av bioøkonomien. I Tyskland har de

både en forskningsstrategi og en politisk strategi for å fremme bioøkonomien.

Hva er statusen for arbeidet med bioøkonomien i Norge?»

6. Referat

Presidenten: Representanten Odd Omland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Hedmark fylke: Bente Elin Lilleøkseth

For Oslo: Vegard Grøslie Wennesland

For Sogn og Fjordane fylke: Bjørn Erik Hollevik

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspolis for representanten Mazyar Keshvari torsdag 26. mars.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Peter N. Myhre, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Peter N. Myhre er til stede og vil ta sete.

Representanten Hans Olav Syversen vil fremsette et representantforslag.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:01:11]: På vegne av representantene Hans Fredrik Grøvan, Geir S. Toskedal og Anders Tyvand og meg selv vil jeg sette fram et representantforslag om å iverksette en handlingsplan mot antisemitisme.

Presidenten: Representanten Kjell-Idar Juvik vil fremsette et representantforslag.

Kjell-Idar Juvik (A) [10:01:44]: På vegne av Eirin Sund, Magne Rommetveit, Ingvild Kjerkol, Sverre Myrli og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om endringer for bobiler i Norge.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:02:12]: Eg skal på vegner av Trygve Slagsvold Vedum og meg sjølv fremja eit representantforslag om å stoppa planane for eit storsjukehus på Gaustad og å utvikla lokalsjukehusstilbodet ved Oslo universitetssjukehus.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes vil fremsette et representantforslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:02:46]: På vegner av representantane Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø og meg sjølv vil eg setje fram eit representantforslag om sjukestuer i Nord-Troms.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:10]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling (Innst. 209 S (2014–2015))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:03:29]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) (Innst. 165 L (2014–2015), jf. Prop. 125 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:04:28] (ordfører for saken): En liberal rettsstat, kombinert med velfungerende bank- og finansinstitusjoner, er en forutsetning for økonomisk vekst og velferdsutvikling. Nettopp derfor er det ønskelig og viktig at vi står samlet politisk om de endringene som gjøres. Det gjør vi.

Banklovkommisjonen har arbeidet i over 25 år med en ny, samlet finanslovgivning, og det er hovedresultatet av det arbeidet vi skal vedta her i dag. Selv om loven fortsatt vil være i kontinuerlig forandring, representerer dette et stort skritt for norsk finanslovgivning. Dagens debatt og vedtak danner grunnlaget for lovgivning og regelverk vi skal leve med i mange tiår framover.

Noen av de største endringene som gjøres, er knyttet til soliditetsregelverket for forsikringsselskaper, som bl.a. erstatter dagens solvensmarginkrav. Målet med det nye regelverket er økt beskyttelse for forsikringstakerne samt å bedre stabiliteten i finansmarkedene. Vi sier selvsagt: Ja, takk – begge deler.

Forsikringsvirksomhet var også et av de områdene som det knyttet seg debatt rundt. Som det så ofte er i politiken: Vi trenger ikke nødvendigvis være uenig i verken problembeskrivelse eller mål, men virkemiddel. Høyre er enig i at Norge har et stort, udekket behov for investeringer i infrastruktur. Men reguleringen av forsikringsselskapers adgang til å ha eierinteresser i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet, er der for at forsikringsselskaper skal drive virksomheten og forvalte midlene, slik at man alltid har dekning for sine forpliktelser. Forsikringsselskapene er ikke industribyggere; de er forvaltere av menneskers sparepenger, og de kommer i mange former og størrelser.

I tillegg er reguleringen ment dels å hindre konsentrasjon av eierinteresse og innflytelse, dels å redusere risikoen for at forsikringsselskapene gjennom vesentlige eierinter-

esser i andre selskaper kan bli involvert i støtte- eller redningsaksjoner. Komiteens flertall mener derfor det er klokt å opprettholde den begrensningen som finnes, og viser til at det finnes allerede dispensasjonsmuligheter under gitte forutsetninger for forsikringsselskaper som vil investere i forsikringsfremmed virksomhet og har forutsetninger for det.

Når det gjelder reglene om verdipapirisering, var det opprinnelig foreslått å oppheve disse. Regelverket har kun vært benyttet én gang, og i høringsinstansenes merknader begrunnes dette bl.a. med at regelverket ikke har vært tilstrekkelig godt. Verdipapiriseringsinstituttet falt i unåde i kjølvannet av finanskrisen, og det er ikke før relativt nylig at vi har sett et ønske om og behov for å utvikle et nytt, mer robust regelverk på området, bl.a. i EU. Det er i Norge kun ett foretak som har utført verdipapiriseringstransaksjoner, og komiteen ønsker en overgangsbestemmelse i forskrift som tar hensyn til akkurat disse transaksjonene. Etter hvert som denne finansieringsmetoden igjen prøves ute i Europa, kan det bli grunnlag for å vurdere å lage et generelt norsk regelverk for den igjen.

Et av de mer krevende områdene i proposisjonen var om samarbeidende grupper og samarbeidsavtaler. Dersom det ikke stilles krav om forholdsmessig konsolidering uavhengig av størrelsen på eierandel ved samarbeidende grupper, betyr det i realiteten at lovverket gir adgang til å organisere bankvirksomheter på en måte som kan innebære at den rapporterte kapitaldekningen blir bedre enn de økonomiske realitetene tilsier.

I en del tilfeller har boliglån de siste årene blitt tatt ut av bankenes balanser og overført til kredittforetak som eies av samarbeidende grupper. Dette er ikke hensyntatt på en god måte i gjeldende rett.

Komiteen peker på at det er et bærende prinsipp i norsk finansinstitusjonslovgivning at soliditetskravene skal være like gode uansett hvordan foretakene velger å organisere virksomheten, og understreker derfor viktigheten av å rette opp den svakheten som ligger i gjeldende regelverk når det gjelder konsolidering av kapitaldekningen.

Når det gjelder finansinstitusjonenes rapportering som følge av dette, kan rapporteringen innrettes slik at den ikke framstår som krevende for foretakene. Norge har nasjonal handlefrihet til å innrette rapporteringen slik at den blir enkel, og komiteen forutsetter at dette blir gjort av Finansilsynet når det gjelder denne rapporteringen.

Komiteen mener også at det er nødvendig med noe tilpasningstid for bankene, og at det må fastsettes overgangsregler i forbindelse med lovendringen, slik at ingen banker skal måtte foreta konsolidering for eierandeler på under 10 pst. før 31. desember 2017. Komiteen viser videre til at departementet bør gis adgang til å gjøre unntak fra de generelle kravene om forholdsmessig konsolidering av eierandeler på under 10 pst., enten ved forskrift eller ved enkeltvedtak, når dette er ubetenkelig. Komiteen har derfor bedt departementet komme tilbake til praktisering og håndheving av unntaksbestemmelsen i finansmarkedsmeldingen.

Når det gjelder gaveutdeling og sparebankstiftelser, merket komiteen seg at flere av høringsinstansene opp-

fattet forslaget knyttet til særlige regler for sparebankstiftelsers virksomhet som en endring av dagens praksis for sparebankstiftelsenes gavepraksis. Komiteen presiserer at forslaget ikke innebærer en endring av dagens praksis, men at allmennnyttige formål avgrenses mot å drive næringsvirksomhet. Avgrensningen skal imidlertid ikke være til hinder for at stiftelsene bidrar til generelle tiltak som er nyttige for lokal verdiskaping, enten dette dreier seg om investeringer, stipender, kompetansetiltak eller enkeltstående gaver til organisasjoner eller andre virksomheter.

Jeg vil med dette takke komiteen for et konstruktivt samarbeid, og anbefaler herved innstillingen.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:09:54]: Finansforetaksloven er kanskje ikke den største kioskvelteren. Et enkelt Google-søk viste to treff i nyhetene totalt – begge var fra 2014. Men det er kanskje riktig at det er slik. Dette er ikke en lov som er til for å underholde, men for å modernisere regler for både foretak og folk.

Vi vedtar i dag den største formelle lovendringen på finansområdet på over 50 år. Det er flere tiår med lovstoff som nå samles i én felles lov, som konsoliderer banklovene fra 1960-tallet, finansieringsvirksomhetsloven fra 1980-tallet, banksikringsloven fra 1990-tallet og forsikringsvirksomhetsloven fra 2000-tallet. Banklovkommisjonens solide arbeid er kommet i havn.

Jeg vil benytte anledningen til å takke saksordføreren og resten av komiteen for et godt samarbeid. Finanskomiteen fikk en godt gjennomarbeidet lov som både denne og foregående regjeringer har jobbet med, men som i de fleste lovsaker kunne en god lov bare bli bedre.

Stortinget har lyttet til bransjen, diskutert og forbedret loven deretter. Gjennom arbeidet i komiteen ble vi til slutt enige, og jeg er glad for at det er en omforent komité som stiller seg bak de store linjene i loven.

La meg knytte noen ord til noen av disse forbedringene.

Det har vært viktig for Arbeiderpartiet å sikre gode vilkår for sparebanker og regionale banker. Vi har en unik bankstruktur i Norge, med mange små, lokale sparebanker. Det er ikke alt som er sært og norsk, vi skal beholde, men dette er en særegenhet til det bedre. Vi har banker som kjenner sitt nærmiljø, som forstår lokalt næringsliv, og som bidrar til at vi tar hele landet i bruk.

Arbeiderpartiet mener vi har kommet fram til en god løsning, der vi unngår at banker kan organisere seg bort fra kapitalkravene, samtidig som vi tilrettelegger for at dagens bankstruktur kan opprettholdes omtrent som i dag.

Det er kanskje her komiteen gjorde den viktigste forbedringen. I innstillinga er det foreslått både en overgangsordning og en unntaksbestemmelse. Samtidig har vi bedt Finansdepartementet komme tilbake til praktisering og håndheving av unntaksbestemmelsen i finansmarkedsmeldingen.

Jeg vil fra Arbeiderpartiets side understreke at vi vil følge nøye med på at intensjonene i vedtaket fra finanskomiteen blir fulgt opp i det videre arbeidet. Det er en forutsetning for den enigheten vi i dag ser i Stortinget.

Uansett har departementet et omfattende arbeid foran seg med å lage forskrifter til den nye loven. Loven inne-

holder, meg bekjent, intet mindre enn 270 forskriftshjemler som etter hvert skal vedtas.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke næringen, organisasjoner og interessenter for gode innspill og samarbeid underveis. Det har vært mange nyttige og lærerike diskusjoner underveis i denne prosessen.

Arbeiderpartiet har også vært opptatt av å hegne om gaveinstituttet som samfunnsbygger og viktig bidragsyter til bl.a. frivillighet og lokalt kulturliv. Flere av høringsinstansene oppfattet forslaget fra regjeringa som en endring av dagens gavepraksis. Komiteen presiserer at sparebankstiftelser fortsatt skal ha anledning til å dele ut gaver til andre stiftelser med allmennnyttige formål, og at forslaget ikke innebærer en endring av dagens praksis.

Vi har også lyttet til innspillene om å videreføre dagens regelverk når det gjelder verdipapirisering, fram til nytt regelverk foreligger. Det har vært viktig for Arbeiderpartiet å unngå et regelverksvakuum.

Jeg vil igjen takke komiteen for et konstruktivt og godt arbeid og ønsker finansministeren lykke til med det omfattende forskriftsarbeidet hun har foran seg.

Tom E.B. Holthe (FrP) [10:13:47]: La meg også rette en stor takk til saksordføreren, som har utvist meget god klokskap i saken. Det er ingen enkel sak å føre i pennen, men hun har klart å gjøre det på en utmerket måte og har samlet komiteen.

Finansnæringen er en viktig bærebjelke i norsk økonomi. Det er fordi finansnæringen skaffer bedriftene risikokapital og sørger for at kapital kanaliseres der kapitalen gir størst nytte for samfunnet.

Mens SV og Audun Lysbakken tidligere har tatt til orde for å fjerne børsen, mener Fremskrittspartiet tvert imot at finansnæringen har en nøkkelrolle for å gjøre noe med fordelingen av norsk økonomi. Fremskrittspartiet og regjeringen kan ikke gjøre noe med at oljeprisen holdes nede av bl.a. amerikansk skiferoljeproduksjon og redusert vekst i verdensøkonomien, men vi kan legge til rette for at nedgangen i norsk oljeindustri kan bli motvirket av vekst og optimisme i andre næringer.

Jeg er veldig godt fornøyd med at vi i dag vedtar en ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern, som innebærer en modernisering og forenkling av eksisterende reguleringer. Jeg er også veldig godt fornøyd med at vi legger oss på et lavere detaljeringsnivå på lovreguleringen enn det Banklovkommisjonen har lagt opp til.

Et viktig formål med lovforslaget er å gjøre sentrale deler av lovgivningen på finansområdet mer oversiktlig og brukervennlig for finansforetakene og for offentlige myndigheter. Dette er en stor fordel for finansnæringen – noe som er viktig med tanke på næringen – som kan fylle sin nøkkelrolle i norsk økonomi i årene framover.

Norge trenger finansnæringen.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:16:06]: For å underbygge den gode samarbeidstonen mellom ulike partier i disse dager sier jeg meg helt enig i det siste som representanten før meg sa.

Banklovkommisjonen har jo, som saksordføreren

nevnte, arbeidet i mange år med en ny samlet finanslovgivning, og vi ser hovedresultatet her i dag. Målet er som kjent å øke beskyttelsen for forsikringstakerne samt å bedre stabiliteten i finansmarkedene, og der står vi samlet. Jeg viser til saksordførers innlegg, som jeg slutter meg til, og jeg takker også for det arbeidet hun har gjort i sakens anledning.

Dermed bruker jeg litt tid på det som det har vært litt diskusjon om i komiteen. Saksordføreren nevnte dette med verdipapiriseringstransaksjoner og ønsket fra komiteen om en overgangsbestemmelse, slik at disse fortsatt kan skje. Jeg oppfatter, i hvert fall fra vår side, at det ikke gjelder bare de gjeldende, men også nye transaksjoner, slik at man ikke får et opphold i regelverket som kan skape problemer, i hvert fall for det selskapet som driver med den type transaksjoner i Norge i dag.

Så gjelder det spørsmålet som også Tvedt Solberg var inne på, nemlig unntaksmuligheten som nå legges inn i § 17-3, knyttet til de samarbeidende enhetene. Her har vi forent oss, men det har vi gjort under forutsetning av at unntakene faktisk blir brukt, og at de blir brukt på en slik måte at de mindre bankenhetene fortsatt kan virke på den måten de gjør i dag. Det mener jeg er en av de viktigste godene ved den norske banknæringen og den diversifisering vi har av den norske banknæringen med sterke lokale sparebanker, som er det fordi de også kan være del av en samarbeidende enhet.

Jeg må også si at med Konkurransetilsynets rapport i går er det et ytterligere bidrag til å arbeide for at den strukturen vi har, ikke strammes inn, men at den heller blir slik at konkurransen kan økes.

Så var det dette med gavebestemmelser fra sparebankene, det nevnte saksordføreren. For oss er det en selvfølge at det både gjelder sparebankstiftelsene og selve sparebankene.

Det siste var de samvirkebaserte finansforetakene, hvor en samlet komité legger til grunn at det er medlemmene i foretakene som skal utgjøre det øverste organ. Jeg har ikke oppfattet at det er noen uenighet om det, men så er det også sagt fra denne talerstol at det er det vi har ment.

Til slutt tar jeg opp forslaget fra mindretallet om å sørge for at kjernevirksomheten understrekes ytterligere i lovverket. Jeg merket meg i høringen at det var flere instanser som snuste på både det ene og det andre når det gjaldt å utvide hva de kunne investere i fra næringsvirksomhet etc. etc. Dette forslaget bygger jo på en utvalgsinnstilling som hadde som mål å sikre en solid finansnæring, og i kjølvannet av finanskrisen er det mange som har pekt på denne viljen til å bre seg så mye ut at man fjerner seg fra kjernevirksomheten. Jeg er glad for at saksordføreren sier at vi egentlig er helt enige om det, men forslaget ligger der, og vi tar det opp.

Presidenten: Da har representanten Hans Olav Syversen tatt opp det forslaget fra mindretallet som han refererte til, omtalt på side 12 i innstillingen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:20:36]: Jeg vet ikke om jeg hjelper representanten Holthe fra Fremskritt-

partiet når partilederen hans er her og jeg sier at jeg er enig i alt han sa – om det er bra når en fra Senterpartiet sier til en Fremskrittsparti-representant: Jeg tror jeg var enig i nesten alt du sa!

Og det er jo et godt tegn!

Denne komitébehandlingen var på sitt beste når vi hadde ulike hensyn som vi hadde lyst til å ha inn. Man hadde noen primærforslag, men man fant fram til noen felles merknader, nettopp for å løfte dette videre.

Det var et par saker som vi i Senterpartiet var spesielt opptatt av. Det var å ivareta interessene til mange små og samarbeidende banker, og vi mener vi har bidratt til at regelverket om konsolidering ikke skal påføre enkeltbanker urimelige kostnader gjennom omfattende rapporteringskrav. Der har komiteen samlet seg om en felles merknad, om at Finansdepartementet

«bør gis adgang til å gjøre unntak fra de generelle kravene om forholdsmessig konsolidering av eierandeler på under 10 pst., enten ved forskrift eller ved enkeltvedtak, når dette er ubetenkelig. Komiteen ber departementet komme tilbake til praktisering og håndheving av unntaksbestemmelsen i Finansmarknadsmeldinga 2014.»

Så var det et område til som vi var opptatt av, og som også Hans Olav Syversen var inne på i sitt innlegg. Det gjelder samvirkebaserte finansforetak og hvordan eierstyringen av de foretakene skal være. Jeg vil bare lese opp den merkningen som en samlet komité til slutt falt ned på:

«Når det gjelder samvirkebaserte foretak legger komiteen til grunn at det er medlemmene i foretakene som skal utgjøre øverste organ. Departementet bes komme med en nærmere vurdering og avklaring av dette i Finansmarknadsmeldinga 2014.»

Fordelen i komitébehandlingen nå var nettopp at man hadde ulike ting. Det var litt usikkerhet rundt hva som var den beste måten lovmessig å regulere det på – derfor en tydelig fellesmerknad fra en samlet komité. Jeg fikk også inntrykk av, fra regjeringspartiene, at regjeringen var interessert i og villig til å komme tilbake med en tydelig og klar avklaring på det, i tråd med de intensjonene som var i innstillingen i finansmarknadsmeldingen.

Presidenten: Presidenten, som registrerer at representanten er gledelig overrasket over å være enig med en Fremskrittsparti-representant, minner om at talen skal stilles til presidenten.

Terje Breivik (V) [10:23:23]: Berre ein kort merknad frå Venstre vedkomande mindretalsforslaget som me fremja i innstillinga. Noreg har eit stort udekt behov for investeringar i infrastruktur, både knytt til energi, vatn, avløp og samferdsel. Samstundes forvaltar norske livforsikringselskap meir enn 1 000 mrd. kr i pensjonskapital, og livforsikringselskapa har eit aukande behov for å investera i ei-gedelar som er tilpassa dei langsiktige forpliktingane som selskapa har teke på seg. Moglegheita for auka investeringar i infrastruktur for livforsikringselskap kan vera godt eigna for å kombinera desse behova.

Likevel veit me at dagens forsikringsverksemdslov er

til hinder for dette, sidan ho forbyr livforsikringsselskapa å eiga meir enn 15 pst. av eit selskap som driv «forsikringsfremmed virksomhet». Denne lovformuleringa er føreslått vidareført av regjeringa i ny § 13-9 (2) i forslaget til ny finansforetakslov. Etter kva eg er kjend med, er dette eit særnorsk krav som ikkje finst i andre land.

Venstre har lenge teke til orde for å innføra ein obligasjonsmodell for å finansiera store infrastrukturprosjekt, og viser i så måte til Dokument 8:83 S for 2010–2011, der Venstre føreslo ei slik løysing for raskare og meir utbygging m.a. av intercity på Austlandet.

Me viser til at Finanstilsynet i høyringssvaret til departementet føreslår at eigaravgrensinga på 15 pst. i eit selskap som driv «forsikringsfremmed virksomhet», vert oppheva, og at både Finans Norge, Sparebank 1-alliansen, Energi Norge, KLP og ZERO tok til orde for det same under høyringa i finanskomiteen 6. januar i år. Eg tek difor med dette opp forslaget som Venstre har fremja i innstillinga.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [10:25:58]: Formålet med å regulere finansforetak er å bidra til finansiell stabilitet og til at finansforetak virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Vi vil nå få en god, moderne og fremtidsrettet lovgivning som vil danne grunnmuren for finansmarkedsreguleringen i mange år fremover.

Dette blir en lov som skal anvendes hver eneste dag, og som også i fremtiden vil måtte utvikles i takt med strukturendringer, teknologiske endringer og endringer i det internasjonale regelverket.

Jeg er glad for den brede enigheten det er om den nye loven, også når det gjelder Solvens II og kapitaldekningsregimet. Dette dreier seg om viktige internasjonale tilpasninger, men først og fremst om hensynet til nasjonal finansiell stabilitet og en trygg finansnæring.

Vi har i Norge en god tradisjon for å lytte til fagmyndighetenes råd og for å stå sammen om sentrale virkemidler for å sikre finansiell stabilitet. I samråd med finanskomiteen har dette bl.a. bidratt til at vi allerede har kunnet sende Solvens II-forskriften på høring, slik at næringen så tidlig som mulig får kjennskap til detaljene i regelverket de skal forholde seg til.

Lovforslaget innebærer i hovedsak en systematisering og en videreføring av gjeldende materielle rettsregler, men i forslaget ligger det også viktige nye materielle regler, som

- gir større grad av likebehandling av sparebanker og forretningsbanker
- klargjør reglene om foretaksnavn og andre kjennetegn for finansforetak
- lovfester bankenes plikt til å motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter

For å beskytte kundenes rettigheter og stilling overfor finansforetakene innfører vi også krav til finansforetaks organisering av kundebehandling. Vi klargjør reglene om utveksling av kundeinformasjon mellom kon-

sernforetak. Det er viktig for å ivareta personvernhen-syn.

Jeg vil også benytte anledningen til å knytte noen kommentarer til enkelte punkter i komiteens innstilling.

I de senere årene er det utviklet et til dels omfattende samarbeid mellom grupper av ellers uavhengige banker og foretak. De nye reglene om slike samarbeidende grupper vil styrke de samarbeidende gruppene i konkurransen med finanskonsernene. Banklovkommisjonen hadde foreslått fullt ut å likebehandle samarbeidende grupper med finanskonsern. Dette ville vært noe mer tyngende enn nødvendig. Vi kom derfor næringen i møte og fravek Banklovkommissjonens utkast på dette punktet. Regjeringen var imidlertid enig med Banklovkommissjonen i at det var behov for nye og bedre konsolideringsregler for samarbeidende grupper.

Krav om konsolidering av store eierandeler er en viktig del av soliditetsreglene for banker. Når små og mellomstore banker flytter en betydelig andel av sin utlånsportefølje til felleseide boligkreditforetak, kan den enkelte banks prosentvise eierandel i slike foretak være begrenset, men den kan likevel være stor når en ser den i forhold til bankens størrelse. Derfor er jeg glad for at finanskomiteen er enig i at det er behov for å innføre krav om konsolidering uavhengig av størrelsen på eierandelen i slike tilfeller.

Det kan imidlertid være noen tilfeller der det er helt nødvendig med konsolidering. Jeg er derfor positiv til komiteens enstemmige forslag om en unntakshjemmel for departementet der det – for å bruke komiteens egne ord – vil være ubetenkelig å gjøre unntak fra konsolideringskravet. Jeg vil, i tråd med innstillingen fra finanskomiteen, komme nærmere tilbake i finansmarkeds-meldingen til hvordan vi legger opp til å praktisere denne unntaksbestemmelsen.

Sparebanknæringen har vært veldig opptatt av at det må etableres praktikable frister for rapporteringen av konsoliderte tall. Jeg er innstilt på å komme næringen i møte og vil komme tilbake med omtale i finansmarkedsmeldingen.

Et annet tema som finanskomiteen har tatt opp i sin innstilling, er gaveutdeling fra sparebanker og sparebankstiftelser. Adgangen til å gi gaver har alltid vært begrenset til allmennyttige formål. En undersøkelse om gaveutdeling i sparebanksektoren som Finanstilsynet foretok i 2011, viste at grensen mellom gaver til allmennyttige formål og gaver til næringsvirksomhet har blitt praktisert forskjellig. I proposisjonen har vi derfor søkt å klargjøre denne grensen. Jeg understreker at reglene om gaveutdeling må gjelde likt, uavhengig av om utdelingen er fra en sparebank eller en sparebankstiftelse, og gaven må selvsagt gå til et formål som ligger innenfor den lovbestemte praktiseringen av begrepet «allmennyttige formål».

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:31:06]: I dag behandler Stortinget en viktig lov for å regulere finansmarknadene i Norge bedre gjennom en ny samla lov om finansforetak og finanskonsern.

Som saksordføreren har gjort greie for, vil denne loven innebære ei forbedring av gjeldende regelverk og enkelte innstrammingar og presiseringar. Dette arbeidet har tatt utgangspunkt i forslaget frå Banklovkommissjonen og på-

følgjande høyringsrundar. Prosessen i finanskomiteen har vore grundig, så vidt eg veit. Vi har fått ein god lov, med eit breitt fleirtal. SV stiller seg bak forslaget til ny finansføretakslov.

Trass i dette meiner SV det framleis er ein del som står att når det gjeld regulering av finansnæringa. Finansføretaka er blodårene til næringslivet. Det er avgjerande at reguleringa av denne næringa fungerer godt og er tilstrekkeleg streng, for å unngå uønskte hendingar.

Finanskrisa har nok ein gong vist verda kva som kan skje med for dårlege reguleringar. Bankar internasjonalt tok i stor stil opp større risiko enn det som var forsvarleg. For kvar enkelt institusjon kunne kanskje nokre av vala verke fornuftige, men på systemnivå blei summen av vala katastrofale.

Med dette forslaget vil det framleis ikkje vere eit godt nok regelverk med kvantitative avgrensingar av kva bankar kan ha av risikable private rentepapir eller derivat. Sjølv om risikoen kan synast å vere liten for kvar enkelt bank, kan den samla systemrisikoen bli for stor. Ein stor del av tapa til bankane under finanskrisa kom frå rentepapira, som fall i verdi. Dette var også bakgrunnen for at eit stort mindretal i Finanskriseutvalet gjekk inn for at tilgjengelet for bankane til å auke risiko gjennom anna aktivitet enn kjerneverksmda burde avgrensast. Dei anbefalte difor fleire tiltak enn det som ligg i lovgivinga i dag.

Dette er vurderingar vi sluttar oss til, saman med Kristeleg Folkeparti. Vi fremjar difor forslag om at det må utarbeidast regelverk som sikrar at moglegheita til bankane «til å ta risiko gjennom annen aktivitet enn kjernevirksomheten avgrensens ytterligere».

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:33:21]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sverre Myrli, Kjell-Idar Juvik, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjelmo Nordås om at det svares merverdiavgift fra utenlandske selskaper som driver innenlandsk transport av personer og gods i Norge (kabotasje) (Innst. 148 S (2014–2015), jf. Dokument 8:93 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Truls Wickholm (A) [10:34:34] (ordfører for saken): Det er en samlet komité som står bak innstillingens forslag til vedtak. Jeg har lyst til å takke alle partiene for et godt og konstruktivt samarbeid. Det er også hyggelig å se at Stor-

tinget evner å stå sammen i saker hvor det er en åpenbar enighet.

Det er ikke bare komiteen som er enig i denne saken. Komiteen hadde i forbindelse med saken en høring hvor det deltok representanter fra Norsk Transportarbeiderforbund, NHO Transport, Yrkestrafikkforbundet, Norges Lastebileier-Forbund og Arbeidsgiverforeningen Spekter. Det var altså god representasjon fra både arbeidsgivere og arbeidstakere. Begge sider av bordet, som det heter, var enig i at det var store utfordringer knyttet til kabotasje, og begge sider var også tydelig på at det var et problem at utenlandske aktører ikke svarte merverdiavgift på en god måte til den norske stat.

Det er altså dette som er bakgrunnen for representantforslaget, og komiteen er i likhet med forslagsstillerne og høringsinstansene bekymret for utviklingen i næringen og imøteser derfor tiltak fra regjeringen i saken.

Samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen har sendt ut en pressemelding hvor det tydelig framgår at departementet vil gjennomgå skatte- og avgiftssystemet for å bekjempe ulovlig kabotasje. Det vil også være helt i tråd med ønskene fra komiteen. Når man derimot leser svarene fra finansministeren, som hun har gitt til komiteen i saken, kan man få inntrykk av at hun ikke anser at løsningene på utfordringene nødvendigvis ligger innenfor hennes departements ansvarsområde, og jeg vil gjerne høre hva ministeren sier om dette i sitt innlegg senere.

I dag kan kjøretøy fra et land innen EØS-området påta seg tre nasjonale oppdrag innen syv dager i Norge når det gjelder godstransport. Dette begrenser sterkt muligheten for kabotasje og gir mulighet for kontroll. På turbilsiden finnes derimot ikke denne begrensningen, og man kan operere på midlertidig basis uten at midlertidighetsbegrepet er nærmere konkretisert eller definert. Det gjør også at utfordringene er særlig store innenfor denne delen av bransjen.

Per juni 2014 var det 2 300 arbeidsledige yrkessjåfører. Statens vegvesens registreringsstatistikk viser at vi fra 2008 til 2012 har hatt en nedgang i antall norskregistrerte lastebiler på nesten 4 500. I samme femårsperiode har potensialet for kabotasje økt kraftig ved at importen av utenlandske lastebiler økte med 19 pst. og eksporten med 17 pst. Dette tilsvarer en vekst på til sammen 1,2 millioner tonn eller om lag 80 000 flere utenlandske biler som kjører til og fra Norge med gods i løpet av et år.

Det finnes lite statistikk på kabotasje i Norge, og derfor blir også mye gjetninger, men de fleste aktørene er imidlertid enige om at omfanget er stigende, og at det er et stort problem. Komiteen fikk i høringen opplyst at spørsmål om merverdiavgift for utenlandske transportører ikke bare dreier seg om konkurransevilkår mellom norske og utenlandske transportører, men også tap av skatte- og avgiftsinntekter for det norske samfunnet. Det ble også hevdet at utenlandske aktører kan kamuflere kabotasje som internasjonal transport og få refundert inngående merverdiavgift på innsatsfaktorer som drivstoff og verkstedtjenester, og at disse aktørene da tar oppdrag på bekostning av lokale skattepliktige selskaper og kan drive omfattende verdiskaping uten å yte noe som helst til det norske fellesskapet.

Det er nok på bakgrunn av dette at en samlet komité ber om at det gjøres noe i saken: Stortinget ber regjeringen «kartlegge omfanget av kabotasje». Man ber om at regjeringen må «legge til rette for at alle selskaper som driver transportvirksomhet i Norge, svarer merverdiavgift til den norske staten etter norske regler», og vi ber også om at regjeringen må «legge til rette for at skattemyndighetene intensiverer kontrollen med transportnæringen for å hindre skatteunndragelser og ytterligere konkurransevridning til fordel for utenlandske transportører».

Stortinget mener altså at regjeringen har en jobb å gjøre på området, og vi imøteser hva ministeren har å si senere i saken. Jeg skal ikke snakke på vegne av alle, men for egen del må jeg si at jeg er svært utålmodig når vi skal få på plass tiltak som gjør at vi styrker lokale aktører i saken.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [10:39:55]: Fyrst takk til Truls Wickholm for godt utført arbeid som saksordfører og for godt samarbeid i denne saka. Det er gledeleg at komiteen er samrøystes i si tilråding til dette representantforslaget. Takk også til forslagsstillerane for å setje ei viktig problemstilling på dagsordenen, spørsmålet om det skal svarast meirverdiavgift frå utanlandske selskap som driv innanlandsk transport av personar og gods i Noreg. Denne problemstillinga vedkjem ansvarsområda til både samferdselskomiteen og finanskomiteen.

Komiteen hadde høyring i saka 6. januar, og me fekk inn mange innspel frå aktørar som spørsmålet om kabotasje vedkjem. Dei fleste aktørane er einige om at omfanget av kabotasje er stigande, og bruk av heimlandets løns- og arbeidsvilkår gjev utanlandske aktørar ein betydeleg kostnads- og konkurransefordel i den norske marknaden.

Finansministeren svarer i brev til finanskomiteen 15. oktober 2014 på spørsmålet om meirverdiavgiftsunndragingar frå kabotasjeverksemd i den norske transportmarknaden kan utgjere milliardbeløp, og at dette representerer konkurransevridning i disfavør av norske transportørar. På oppdrag frå Finansdepartementet har Skattedirektoratet undersøkt i kva for grad manglande etterleving av meirverdiavgiftsregelverket faktisk medfører eit bortfall av avgiftsinntekter. Tilbakemeldinga frå Skattedirektoratet viser at dette neppe stemmer, og at den konkurranseulempa som dei norske transportørane opplever, kjem av andre forhold. Det kan vere behov for formalisert samarbeid på vegtrafikkområdet og betre samarbeid mellom dei involverte kontrollmyndigheitene for å sikre generell etterleving av regelverket som angår transport og kabotasjekøyring i Noreg.

Denne regjeringa er oppteken av dette spørsmålet, og det ligg allereie føre ein rapport om kabotasje som samferdselsministeren fekk 26. mars 2014. Arbeidsgruppa blei nedsett i 2013 av Samferdselsdepartementet for å identifisere dei viktigaste utfordringane med kabotasje. Arbeidsgruppa, som var breitt samansett, tilrår heile 24 ulike tiltak mot kabotasje. Samferdselsministeren var raskt ute med å varsle fleire og meir målretta kontrollar av tungbilar, også retta mot kabotasje. Ministeren gav også uttrykk for behovet for sikrare statistikk og kunnskap om omfanget av kabotasje og effektane av den.

Komiteen ber derfor regjeringa på eigna måte kartlegge omfanget av kabotasje, på eigna måte leggje til rette for at alle selskap svarer meirverdiavgift til den norske stat etter norske reglar, og på eigna måte leggje til rette for at skattemyndigheitene intensiverer kontrollen med transportnæringa for å hindre skatteunndragingar og ytterlegare konkurransevridning til fordel for utanlandske transportørar.

Me ser fram til regjeringa sitt vidare arbeid rundt problemstillinga med kabotasje i den norske transportmarknaden.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:43:21]: La meg også starte med å takke saksordfører Wickholm for et godt samarbeid og en enstemmig innstilling som foreligger fra komiteen, med forslag til videre oppfølging på et område som har mange utfordringer.

Men når det er sagt, er det kanskje også grunn til å minne representanten Wickholm om at det var den rødgrønne regjeringen som godkjente og implementerte EU-direktivet, eller endringene i direktivet, om kabotasje, og ganske raskt så man at det nye direktivet hadde flere uheldige sider, bl.a. brudd på kabotasjeregler og stadig større utfordringer med hensyn til dette med like konkurransevilkår – med de utfordringer som det skaper for norsk transportsektor.

Representantforslaget tar utgangspunkt i manglende merverdiavgiftsregistrering som grunnlag for store avgiftsunndragelser knyttet til kabotasje i det norske transportmarkedet. Både i svar fra Finansdepartementet og i komitéhøringen har denne virkelighetsbeskrivelsen blitt betydelig nyansert. Spesielt kan nevnes høringsuttalelse fra Hovedorganisasjonen Virke, som med henvisning til informasjon fra Skattedirektoratet indikerer at dagens materielle merverdiavgiftsregler er ikke-diskriminerende og er tilstrekkelig klare. Likebehandling og ikke-diskriminering mellom utenlandske og norske selskaper skal være regelen i næringspolitikken, også skatte- og avgiftsmessig.

Manglende registrering i merverdiavgiftsregisteret er ikke hovedutfordringen ved transport av gods eller personer. Det finnes utvilsomt aktører som opererer i gråsonen, eller som sågar opererer svart, men det er ikke noen direkte sammenheng med at disse er av utenlandsk opprinnelse eller på kabotasjeoppdrag.

Det må skilles mellom lovlig og ulovlig kabotasje, og det må etableres enda bedre kontrollrutiner for å avdekke ulovlig virksomhet som kan bidra til å fortrenge seriøse transportører som forholder seg til gjeldende regelverk og betaler sine skatter og avgifter – kanskje ikke med glede, men i hvert fall til fellesskapet.

Kabotasje er lovlig innenfor definerte rammer. Utenlandsk konkurranse er en utfordring for norske transportbedrifter på grunn av ulikt kostnadsnivå, men ikke ulovlig, og fullt tillatt innenfor EØS-regelverket.

Ulovlig kabotasje må avdekkes og stoppes med konkrete tiltak. I løpet av kort tid har Samferdselsdepartementet og regjeringen vært veldig aktive på området. Det er grunn til å nevne innføring av obligatorisk bombrikke i næringskjøretøy fra 1. januar i år, samtidig som det også

kommer ganske omfattende og gode sanksjonssystemer og sanksjonsmuligheter mot dem som ikke følger dette regelverket.

Kontrollen av tyngre biler ble femdoblet i 2014, og denne innsatsen blir ytterligere økt i 2015. Det er tatt et initiativ overfor EU for å etablere bedre oversikt over og bedre statistikk på både transport av gods og personer. Så regjeringen har vært veldig aktiv på dette området allerede i løpet av kort tid, og jeg tror man kan si at i løpet av den korte tiden som har gått siden regjeringsskiftet, har man vist en mye større aktivitet enn den foregående regjeringen gjorde i løpet av de årene som dette var en like aktuell problemstilling.

Det er viktig med kontrollrutiner og tiltak for å avdekke ulovlig kabotasje, men reduserte kostnader og bedre rammebetingelser for norsk transportsektor vil øke konkurranseevnen og snu den negative trenden som næringen opplever. Reduserte avgifter, bedre avskrivningsregler og generelle lettelser i person- og bedriftsbeskatningen vil bidra til å utligne de konkurransemessige fordelene til utenlandske transportbedrifter som har oppdrag i Norge. Også på det området leverer denne regjeringen.

Willfred Nordlund (Sp) [10:47:42]: Spørsmålet om merverdiavgift for utenlandske transportører dreier seg ikke kun om like konkurransevilkår mellom norske og utenlandske transportører, men dreier seg også om tap av skatte- og avgiftsinntekter for det norske samfunnet. Så lenge utenlandske aktører kan kamuflere kabotasje som internasjonal transport og får refundert inngående merverdiavgift på innsatsfaktorer som drivstoff og verkstedtjenester, kan disse lett ta oppdrag på bekostning av lokale skattepliktige selskaper og drive omfattende verdiskaping uten å yte noe som helst til det norske fellesskapet.

I rapporten som ble overlevert samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen den 26. mars i fjor fra arbeidsgruppen som har sett på utfordringene knyttet til kabotasje, fremheves det at det forekommer at utenlandske aktører ikke er registrert i Norge, dvs. at de utfører nasjonale tjenester uten å svare norsk merverdiavgift, noe som er konkurransevridende, da kjøperen sitter i utlandet og ikke har fradrag for norsk merverdiavgift. Det finnes registreringsplikt for dem som omsetter for mer enn 50 000 kr i Norge. Det hevdes også at dette i praksis ikke blir fulgt opp av myndighetene. Avslutningsvis fremhevet noen av medlemmene av arbeidsgruppen at utenlandske aktører ofte påberoper seg internasjonal transport til tross for at det faktisk er tale om persontransportkabotasje. De forholder seg dermed til 12-dagersregelen i henhold til kjøre- og hviletidsbestemmelsene, i motsetning til norske aktører som må forholde seg til 6-dagersregelen i dag, jf. punkt 4.1, 4.3.

Senterpartiet mener nå at det er tid for handling, for å sikre at vi har igjen norske aktører i transportnæringen. Det handler ikke bare om norske arbeidsplasser. Det handler også om å ha en seriøs og forsvarlig transport av personer og gods på norske veier. Når man nå ser alle nyhetsoppslagene gjennom en vinter, er vi vel alle sammen enige om at tiltak må til.

Med bakgrunn i bekymringen i næringen er det med

glede jeg ser at komiteen støtter en kartlegging av omfanget av kabotasje for å sikre at vi her i salen, og for så vidt finansministeren, skal ha muligheten til faktisk å si hva som er de reelle utfordringene innenfor kabotasjekjøring i Norge. Ord som «tvilsomt», «antas», «lite vesentlig», «tyder» og «hensiktsmessig» viser at finansministeren er lite villig til å ta de utfordringene som næringen har lagt fram. Det er ikke Senterpartiet, for det er viktig at vi nå tar vare på transportnæringen som en bransje. Utnyttelse av kabotasjeregelverket, bruken av billig utenlandsk arbeidskraft og ulovligheter knyttet til krav til selve kjøretøyet er en stor trussel mot norsk transportnæring. Et sterkere samarbeid mellom de fem statlige instansene Statens vegvesen, politiet, Skatteetaten, Arbeidstilsynet og tollvesenet vil være et viktig tiltak for å luke ut useriøse aktører og lovbrøttere i transportnæringen.

Senterpartiet ser derfor med positive øyne på alle tiltak som kan hjelpe til med å få en avklaring og ikke minst faktisk sikre at vi har en norsk transportnæring i framtida.

Ingunn Gjerstad (SV) [10:51:21]: Også vi i Sosialistisk Venstreparti er svært glade for den samstemte innstillinga som ligg føre her i dag. Dette er eit viktig tema for norsk næringsliv, for transport og ikkje minst for norsk arbeidsliv. Temaet opptok også den førre regjeringa, den raud-grøne, som i si tid sette ned ei partssamansett arbeidsgruppe for temaet. Dei kom med tilrådingar i den retninga som også representantforslaget byggjer på og peikar på.

Som saksordførar Wickholm tok opp i innlegget sitt, er det gjort eit godt grunnarbeid her, m.a. av Norsk Transportarbeiderforbund, Yrkestrafikkforbundet, NHO og Norges Lastebileier-Forbund. Også Fafo har vore inne og bidratt. Så regjeringa kan bruka mykje av det som alle-reie er gjort, når dei arbeider vidare. For det er veldig viktig at vi i denne salen sikrar like vilkår i transportnæringa. Det er godt at det blir skjerpa kontroll i tråd med aukande omfang av kabotasje, som regjeringa viser til har skjedd dei siste åra. Inntekter av arbeid som føregår i Noreg, av transport som føregår i Noreg, må staten få. Det seier seg sjølv at dersom alt grenseoverskridande ikkje skal skatta til noko land, vil vi få problem med å oppretthalda ein velferdsstat.

Så SV er veldig glade for desse einstemmige forslaga som ligg føre i dag. Eg ser fram til at dei blir vedtekne og ser også fram til, med eit visst utolmod, å kunna følgja opp dette viktige temaet framover.

Statsråd Siv Jensen [10:53:29]: Jeg har merket meg at finanskomiteen er bekymret for utviklingen i transportnæringen i tilknytning til kabotasjevirksomhet. Blant annet er det vist til at store forskjeller i lønns- og arbeidsvilkår gir utenlandske aktører en konkurransefordel i det norske markedet for transporttjenester. Om merverdiavgiften er det vist til at finanskomiteen i høringen fikk opplyst at det dreier seg om både konkurransevilkår og om tap av moms-inntekter for staten. Som finansminister er jeg også opptatt av disse problemstillingene.

Utgangspunktet må være at dersom utenlandske transportører utøver innenlandsk virksomhet i Norge, altså kabotasje, skal dette skje på de samme skattebetingelsene

som våre egne transportører. Tilsvarende rammebetingelser vil våre egne transportører bli møtt med i utlandet dersom de driver kabotasje i andre land.

Transportører som leverer sine tjenester i Norge og omsetter over 50 000 kr, skal etterleve merverdiavgiftsregelverket. Dersom man ikke fakturerer med merverdiavgift, får heller ikke kunden noen inngående merverdiavgift å trekke ifra. For de utenlandske transportørene er det derfor lite å tjene på å unngå merverdiavgiftsregelverket. Det er imidlertid viktig at dette regelverket etterlevs, og manglende etterlevelse fra utenlandske transportører kan skjule svart virksomhet og økonomisk kriminalitet. Kampen mot slik kriminalitet tar regjeringen på alvor, og jeg viser i den forbindelse til at regjeringen i januar la frem en strategi for å styrke innsatsen mot useriøse aktører i arbeidslivet.

Når det gjelder behov for kartlegging av omfanget av kabotasje, har jeg i min skriftlige uttalelse til komiteen lagt til grunn at kabotasje ikke gir betydelige utfordringer knyttet til unndragelse av merverdiavgift. Etter min oppfatning kan derfor ikke dette argumentet alene begrunne en ressurskrevende kartlegging. En kartlegging vil måtte vurderes i et samarbeid med andre berørte departementer.

Når komiteen viser til at utenlandske aktører kan kamuflere kabotasje som internasjonal transport og dermed få refundert moms på innsatsfaktorer, ønsker jeg å presisere at det ikke er noen automatikk i dette. Det må søkes for å få refundert moms. I tillegg til en bekreftelse på at det gjelder internasjonal transport og ikke kabotasje, må fakturaer sendes inn, og informasjonen som fremgår av bilagene, vil gi saksbehandler et inntrykk av aktiviteten. Tilsvarende ordninger tilbys våre egne transportører i de fleste av de landene det drives virksomhet i.

Etter min oppfatning er regelverket for merverdiavgift tilpasset utviklingen i transportnæringen. Utfordringene synes å være knyttet til annet regelverk enn det som isolert gjelder merverdiavgift.

Som vist til i komiteens innstilling, har samferdselsministeren bedt bl.a. Finansdepartementet om å vurdere tiltak på sine områder for å bekjempe ulovlig kabotasje. Bakgrunnen er en rapport fra en departementsoppnevnt arbeidsgruppe og innspill fra bransjen. Det ble bl.a. bedt om en vurdering av et mer formalisert samarbeid mellom Statens vegvesen, politiet, Arbeidstilsynet, tolletaten og skatteetaten. På denne bakgrunn er det opprettet et samarbeidsforum mellom de ulike kontrolletatene. Vegdirektoratet har ansvar for gruppen, som jobber med å lage en felles strategi innenfor veitransporten.

Jeg tror dette er veien å gå. Et bedre samarbeid mellom de involverte kontrollmyndighetene vil kunne sikre etterlevelse av regelverket som gjelder transport og kabotasjevirksomhet i Norge.

Når det er sagt, vil jeg selvfølgelig ta komiteens tilrådning til etterretning og vurdere hensiktsmessige tiltak for å bekjempe avgiftsunndragelser og hindre konkurransevridning, og det vil jeg selvsagt komme tilbake til.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [10:57:39]: Finansministeren svarer jo nå mye det samme som hun gjør i sitt brev til Stortinget, og hun avslutter med å si at hun vil ta anmodningene på alvor. Jeg oppfattet allikevel at det som har skjedd fra finansministeren sendte sitt svarbrev til Stortinget, til i dag, er at man har et samlet storting som er enige om disse tiltakene.

Når finansministeren sier at det også må være andre grunner til å sette i gang omfattende kontrollvirksomhet, oppfatter jeg at hun i dag får den grunnen, nemlig Stortingets vedtak om at det skal gjøres. Hvordan, og på hvilken måte, ønsker ikke Stortinget å legge seg opp i, men vi ønsker at ting skal gjøres skikkelig og ordentlig, på en god og effektiv måte – slik jeg vet denne regjeringen ønsker å framstå.

Kan finansministeren bekrefte at hun vil følge opp Stortingets vedtak framover?

Statsråd Siv Jensen [10:58:41]: Som jeg sa helt avslutningsvis i mitt innlegg, vil selvsagt finanskomiteens innstilling og flertallets beslutning i salen i dag følges opp. Og la meg bare understreke: Spørsmål rundt kabotasje tror jeg vi alle er enige om er viktig å klare å finne noen gode svar på. Det er også viktig at vi bekjemper skatteunndragelser, svart arbeid og svart økonomi. Det betyr at vi må jobbe med et bredt spekter av virkemidler, ikke bare rettet mot denne næringen, men mot flere næringer, for både å avdekke og å unngå at dette skjer fremover. Så vi har den beste intensjon om å følge opp Stortingets vedtak i dag.

Truls Wickholm (A) [10:59:28]: I ett av svarene sine til Stortinget skriver finansministeren at skatteetaten i dag ikke har tallgrunnlag for å si at det ikke svares merverdiavgift. Samtidig vet vi at noe av problemet her er at det ikke registreres – innrapporteres. Vi hører historier om bussjåfører som blir værende fra mai til september, men fortsatt ikke kommer over en omsetning på 50 000 kr og må registrere seg. Det er altså noe mellom rapporteringen og opplevd virkelighet blant aktørene i næringen som det ikke synes å være samsvar mellom. Jeg skulle gjerne hatt finansministerens bekreftelse på at hun vil lytte litt bedre til næringen og aktørene der ute neste gang hun skriver svarbrev til Stortinget.

Statsråd Siv Jensen [11:00:28]: Dette handler ikke om å ikke lytte til de synspunkter som fremkommer. Snarere tvert imot tror jeg vi alle er enige om at det fremsettes ganske alvorlige påstander, og det bør ettergås. Det er nettopp derfor de kontrollmekanismene som etableres, er viktige, for det er jo der vi har muligheten til å kunne ettergå hva som faktisk skjer. Men jeg har i mine kommentarer til finanskomiteen også innhentet skatteetatens faglige vurdering av de spørsmål som er reist av Stortinget. Det har skattemyndighetene bidratt til. Men det betyr jo ikke at den politiske oppmerksomheten rundt problemet ikke tas på alvor, det gjør den definitivt, men da handler det om å bruke et ulikt sett av virkemidler for å avdekke problemene.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:01:25]

Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til justis- og beredskapsministeren:

«I samarbeidsavtalen står det at sexkjøpsloven skal evalueres, og statsministeren har sagt til Stortinget at hun har et pragmatisk forhold til om loven bør oppheves eller ikke. I byene som er mest berørte, Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim, har Høyre-topper som Fabian Stang, Stian Røsland, Trude Drevland mfl. gått imot å oppheve den. Evalueringen av sexkjøpsloven, utarbeidet av Vista Analyse på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet, kom i august i fjor. Den viser bl.a. at etterspørselen er redusert med omkring 45 pst. sammenliknet med en utvikling uten loven, at det er færre bakmenn, at loven har en holdningsskapende effekt ved at særlig færre unge menn kjøper sex, og at den har bidratt til mindre menneskehandel i Norge. I Sverige har det vært bred enighet om sexkjøpsloven siden 1999, noe som har gitt loven mer gjennomslag. Vil statsråden bidra til ro rundt loven også her i Norge, og la den virke i en del år før eventuelle nye evalueringer?»

Jan Bøhler (A) [11:02:39]: Etter at loven som kalles sexkjøpsloven ble vedtatt av Stortinget i 2008 og innført i januar 2009, har det stadig blusset opp kraftige debatter ut fra medieoppslag, utspill fra partier som var mot loven, og fra Pro Sentret og andre aktører. Samtidig har meningsmålinger hele tiden vist at et stort flertall i befolkningen, 60–70 pst, har vært for loven, 20–25 pst. har vært mot, og den delen av stemningen har ligget relativt stabil. De utspillene som er kommet mot loven, har vært lite basert på felles kunnskapsgrunnlag og fakta, og mange av oss var spente på hva den store evalueringen av sexkjøpsloven som kom i begynnelsen av august i fjor, ville fortelle.

Etter at den kom, har situasjonen på mange måter forandret seg. Det kan være betegnende at Høyres byrådsleder i Oslo, Stian Berger Røsland, skrev en meget god artikkel i Dagbladet som het Behold sexkjøpsloven. Der var konklusjonen til byrådslederen:

«Evalueringen bør etter mitt syn gjøre det vanskeligere å oppheve sexkjøpsloven enn det var for bare få dager siden. Hvis man vil kunnskapsbasere politikken, er Vista Analyses evaluering et godt utgangspunkt, og konklusjonen bør bli at loven består.»

Det samme standpunktet har sentrale politikere i de andre store byene tatt. Blant annet har Stavanger Høyre gått inn for å opprettholde loven. I Trondheim har Yngve Brox, Høyres gruppeleder, gjort det samme, selvsagt sammen med ordføreren i Trondheim. Høyres ordfører i Bergen, Trude Drevland, har også støttet motstanden mot å oppheve loven, på samme måte som Fabian Stang i Oslo selvsagt har hevdet det samme standpunktet som sin byrådsleder. Jeg framhever disse fordi det forteller at i alle de fire store byene våre, som har de store prostitusjonsmarkedene, er det tverrpolitisk enighet og et stort fler-

tall for å beholde loven, akkurat som det er i befolkningen.

Etter at den grundige evalueringen kom, har det heldigvis blitt mye mer ro rundt loven. Jeg håper det forteller at mange av dem som var sterkt imot, har tatt en tenkepause og sett nøyere gjennom innholdet i argumentene sine. Jeg håper de vil være så ordentlige at de har lest eller leser evalueringen grundig, setter seg inn i de overbevisende, brede metodene som er brukt av de tunge fagfolkene som har ledet evalueringen, og tenker over hva som kommer fram av argumenter for og mot loven.

Jeg vil gå inn på noen hovedpunkter. Det første gjelder hva som er resultatene når det gjelder markedet, antallet som deltar på prostitusjonsmarkedet. Der sier evalueringen – etter veldig omfattende gjennomganger de har hatt av mange typer fakta fra tiltakene som jobber på dette området, fra informanter og fra ulike undersøkelser – at det totale prostitusjonsmarkedet i Norge, både inne og ute, har gått ned med 22 pst. sammenliknet med 2008. Det er en bred drøfting som ligger bak den konklusjonen som jeg ikke kan gå inn på her, men som man kan finne i denne grundige, store evalueringen – som jeg hadde i hånden her oppe for å føle at jeg har tryggheten i tyngden som ligger i den.

Hvis man sammenligner med en utvikling som har vært i de andre europeiske landene og en utvikling som ville vært sannsynlig fra 2009 og fram til i år eller i fjor, anslås det at det er en reduksjon på 45 pst. sammenliknet med 2013, uten lovforbud og dagens håndheving av hallikparagrafen. Det vil si at på prostitusjonsmarkedet i Norge er det – hvis det er 22 pst. sammenliknet med 2008 man går ut fra – 800 færre som selger sex. Hvis man går ut fra en utvikling etter 2013 i tråd med utviklingen ellers i Europa slik den anslås her, er det 1 300 færre som selger sex og deltar på prostitusjonsmarkedet, noe som er en betydelig nedgang, og som betyr mye for dem som ville vært berørt. Hvis man tar gatemarkedet direkte, gikk feltobservasjonene som er gjort på gaten i Oslo av Pro Sentret og andre, ut på at det var ca. 100 prostituerte ute på gitte tidspunkter i 2008, mens i 2013 og 2014 har antallet ligget på 20–40 på tilsvarende tidspunkter. I gjennomsnitt hadde Pro Sentret observasjoner på 32, så nedgangen på gatemarkedet i Oslo er beskrevet som 41–58 pst. i rapporten.

Det er også slik at erfaringene fra Sverige, hvor det har vært ro rundt loven, hvor det har vært politisk konsensus tverrpolitisk mellom så å si alle partier, viser at nedgangen har vært større, mer stabil. Da man i 2009, altså etter ti år med loven i Sverige, sammenliknet med sexkjøpsmarkedene i Danmark og i Norge, var det svenske markedet en tiendedel av Danmarks og en åttendedel av Norges.

Når det gjelder kjøperne, framkommer det av rapporten at informanter og andre kilder forteller at det er færre såkalt stilige kunder, færre lunsjkunder, at det er mindre sosialt akseptert å kjøpe sex, og at det særlig er yngre menn under 35 år – og enda flere yngre menn, under 25 – som i svært liten grad nå kjøper sex i forhold til tidligere, og som også har endret holdninger, som holdningsundersøkelser forteller, noe som burde være veldig i tråd med de målene vi hadde med loven.

Når det gjelder det store målet som Stortinget satte for loven, om at den skulle virke med tanke på å bekjempe menneskehandel, slår rapporten fast at Nadheim, sentret som jobber på dette området, forteller at majoriteten av de utenlandske prostituerte er utsatt for menneskehandel. Det vises også til en rapport til Europaparlamentet som forteller at i ulike europeiske land er 15–90 pst. av dem som er prostituerte, som jobber på prostitusjonsmarkedet, utsatt for menneskehandel. Så når man i Oslo avdekket at av de 403 leilighetene hvor man hadde fått stoppet hallikvirksomhet, var det kun i tre–fire leiligheter det var norske kvinner, er det klart at det er sannsynlig at en stor del av dem som jobber på prostitusjonsmarkedet i f.eks. Oslo – og lignende forhold er beskrevet i Bergen – er utsatt for menneskehandel. Derfor er det klart at et redusert marked og de redskapene som sexkjøpsloven gir politiet til å oppdage menneskehandel, er viktig for hvordan utviklingen på det feltet blir.

De som jobber med menneskehandel, og har best resultater, Exit Prosjektet i Bergen og det tidligere STOP-prosjektet i Oslo, forteller at sexkjøpsloven er meget viktig for dem med tanke å bygge opp straffesaker, med tanke på å få fakta, samle bevis og samle grunnlag for å iretteføre saker, som de viser til mange eksempler på i rapporten.

Rapporten omtaler også grundig utviklingen når det gjelder vold mot prostituerte, hvor de går gjennom bekymringene rundt det. De går gjennom opplysninger om at markedet kan oppleves som tøffere, men har samtidig ingen indikasjoner på økt vold som følge av sexkjøpsloven. De viser talloppstillinger på anmeldelser og andre forhold der, og har gått gjennom dette med de informantene og tiltakene som jobber på området.

Når det gjelder de prostituertes situasjon, er det startet opp viktige tiltak for de midlene som regjeringen fordeler. Det kalles tverrfaglige operative team, det nye tiltaket der som tilbyr språkkurs, skrivekurs, arbeid, utdanning, praksisordninger osv.

For å gå inn mot landing i første omgang vil jeg si at jeg håper disse evalueringene betyr at regjeringen anser at den har fått det som den sier i sin plattform, at den vil ha en evaluering, og at man nå vil bidra til å skape ro rundt loven i en periode, f.eks. inn i neste stortingsperiode, før man setter i gang nye prosesser rundt loven, slik at vi kan få et bredere grunnlag for å vurdere hvordan virkningene er.

Statsråd Anders Anundsen [11:13:01]: La meg først få takke representanten Bøhler for interpellasjonen om et viktig tema.

Som representanten selv har vært inne på, står det i regjeringserklæringen at sexkjøpsloven skal evalueres, og at det skal legges «frem en stortingsmelding på bakgrunn av evalueringen». Erklæringen sier videre:

«De sosialpolitiske virkemidlene overfor prostituerte i en vanskelig situasjon skal forsterkes».

I august i fjor ble det lagt frem en evalueringsrapport, som også interpellanten har brukt en del tid på i sitt innlegg, og Justis- og beredskapsdepartementet arbeider nå – i tråd med regjeringserklæringen – med å

fastsette en ramme for den kommende stortingsmeldingen.

Evalueringsrapporten fra Vista Analyse inneholder vurderinger omkring effekten på prostitusjonsmarkedene av forbudet mot kjøp av sex, som ble innført i 2009. Rapporten fastslår tydelig at det er krevende å gi presise svar på dette området. Når det konkluderes med at prostitusjonsomfanget uten lovendringen ville ha økt med 45 pst. i forhold til dagens omfang, som representanten også refererte til i sitt innlegg, understrekes det i rapporten at det anslaget er gjort med stor grad av usikkerhet.

Det er ellers grunn til å minne om at de som var imot et forbud, var bekymret for at kvinner i prostitusjon ville få en enda vanskeligere situasjon enn før. Evalueringsrapporten nevner at prostituerte opplever en større utrygghet og redusert forhandlingsmakt i gatemarkedet. På innemarkedet oppleves det som en større risiko for de prostituerte å betjene sine kunder utenfor egen leilighet og/eller hotellrom. Terskelen for å anmelde en kunde kan ha blitt høyere av redsel for å avsløre overfor politiet hvor man utøver prostitusjon, noe som kan føre til at leieforholdet blir avsluttet.

Rapporten minner også om at det er behov for tiltak for å verne prostituerte og ivareta dem som utsettes for vold.

Evalueringsrapporten har for øvrig ikke sett nærmere på eventuelle forskyvninger i markedet som kan ha funnet sted, ved at nordmenn i større grad eventuelt velger å kjøpe seksuelle tjenester i utlandet.

Evalueringsrapporten gir med andre ord et sammensatt bilde av situasjonen. Den gir ikke et klart svar på hvordan man fremover bør lovregulere prostitusjon, som interpellanten antyder, selv om rapporten konkluderer med at forbudet har hatt effekt. Vi er på et område hvor det er vanskelig å avveie ulike viktige hensyn. Det er ikke lett å skape en lovsituasjon på dette området som er fri for paradokser.

I spontanspørretimen 29. januar i fjor minnet statsministeren om at forbudet ikke ble innført av moralistiske grunner, men at stortingsflertallet hadde en forventning om bedre forhold for prostituerte og mindre menneskehandel.

Jeg synes det er hensiktsmessig at Stortinget diskuterer utfordringene med prostitusjon i en bred sammenheng. Dette er bakgrunnen for at regjeringen ønsker å ha en stortingsmelding om dette feltet, hvor denne evalueringen fra Vista Analyse og andre evalueringer vil inngå som et viktig grunnlag. Da vil Stortinget få et godt og grundig bakgrunnsmateriale for å gjennomføre sine diskusjoner på dette området. Det er en god stund siden Stortinget fikk seg forelagt et bakgrunnsdokument som trekker frem de relevante problemstillingene.

En stortingsmelding vil gi oversikt over dagens prostitusjonsmarkeder og særlig si noe om organiseringen av virksomheten. Meldingen må dessuten redegjøre for de forebyggende, skadereduserende og rehabiliterende helse- og sosialfaglige innsatser som retter seg mot personer i prostitusjon. Målet med meldingen er altså at Stortinget skal få et godt grunnlag for å ha en bred debatt om disse temaene.

Jeg har lyst til å understreke et eksempel til fra rapporten, som representanten Bøhler var inne på, knyttet til ned-

gangen i det samlede prostitusjonsomfanget. Det står i rapporten:

«Nedgangen i det samlede prostitusjonsomfanget er – med stor grad av usikkerhet – beregnet til omlag 25 prosent i forhold til 2008.»

Det understreker igjen dette poenget om at dette ikke er helt eksakt vitenskap. Det er krevende å få et presisjonsnivå som er godt nok, men det er ingen tvil om at denne evalueringsrapporten gir et godt grunnlag for det arbeidet som regjeringen skal gjøre med den kommende stortingsmeldingen.

Jan Bøhler (A) [11:17:48]: Takk for svaret fra statsråden. Det er naturlig at man ut fra forskjellige utgangspunkt når det gjelder holdning til loven, også kan se mange ting i rapporten, fordi den er balansert. Det er en grundig faglig rapport som nettopp viser at det er et sammensatt bilde, og den viser usikkerheten rundt mange av de tingene som helt selvfølgelig ligger i observasjoner og faktagrunnlag rundt prostitusjonsmarkedet.

Alle de poengene som statsråden nevner om hva som er usikre faktorer, er riktige og er hentet korrekt fra rapporten. Men poenget mitt er at det ikke er noen tvil i rapporten om at det har vært effekt – nedgang – når det gjelder markedets omfang. Det de er veldig sterke og sikre på, er at sexkjøpsloven er et godt redskap for å bekjempe menneskehandel. Det punktet kommenterte ikke statsråden så mye. Det er jo det Stortinget har lagt aller størst vekt på – kampen mot menneskehandel.

I rapporten understrekes at de som jobber på dette feltet – Exit Prosjektet i Bergen, som alle på Stortinget har rost fordi det er der man har avdekket flest saker om menneskehandel – viser med flere helt konkrete eksempler at grunnen til at man oppdaget disse menneskehandelsakene og fikk grunnlag for å føre sakene for retten og få noen dømt, er sexkjøpsloven. Den har gitt redskaper for å komme inn på markedet og f.eks. avhøre kunder. I Trondheim samler man DNA osv. når kunder får straff, slik at man får et grunnlag for å oppklare saker og for å se bredere sammenhenger.

Det er vel heller ingen tvil om at når markedet blir mindre, er det færre kvinner som blir utsatt for menneskehandel. Både Nadheim og rapporten til Europaparlamentet, som jeg nevnte, forteller at en stor del av de utenlandske kvinnene som dominerer markedet i Norge mer og mer, er utsatt for menneskehandel. Det er klart at når markedet blir mindre, blir det også færre ofre for menneskehandel.

Når det gjelder både det politioperative og utviklingen i stort, med antall kvinner som kan være utsatt for dette, vil loven selvsagt være en fordel. Der er det ikke tvil i rapporten. Dette er det viktigste punktet Stortinget har lagt vekt på når det gjelder grunnlaget for at man vil ha sexkjøpsloven. Det var også dette statsministeren la vekt på i Stortinget i den runden som statsråd Anundsen nevnte.

Statsministeren sa at man ville ha et pragmatisk forhold til loven. Jeg håper det også vil være justisministerens forhold til dette.

Statsråd Anders Anundsen [11:21:08]: Jeg er enig med interpellanten i at det er en relativt balansert evalueringsrapport som er kommet fra Vista Analyse, og det er mange elementer som trekker i ulike retninger. Det er klart at når vi skal arbeide med stortingsmeldingen som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, er det både de vurderingene som evalueringsrapporten kommer med, andre typer informasjon og andre evalueringsrapporter som foreligger, som vil ligge til grunn for stortingsmeldingen. Det er ingen tvil om at menneskehandelperspektivet var et av de viktige formålene bak loven da den i sin tid ble innført, og analysen viser at den kan ha hatt en viss effekt.

Jeg har til slutt bare lyst å si at jeg er en relativt pragmatisk kar, men det som nå er jobben, er å legge fram en stortingsmelding som skal gi Stortinget et godt grunnlag for å føre en debatt om dette forbudet. Det er ikke noen tvil om at både Fremskrittspartiet og andre partier i denne salen har vært imot sexkjøpsloven slik den er. Men regjeringen har altså forpliktet seg til å legge fram en stortingsmelding som grunnlag for en god debatt på dette området. Jeg imøteser den debatten, og jeg tror det er viktig at vi ikke bare går oss fast i noen typer argumenter i denne diskusjonen, men at en har en bred tilnærming til problemstillingen. Derfor ser jeg også fram til debatten vi skal ha i salen i dag, som vil være et bidrag inn i den videre diskusjonen rundt disse forhold. Men vi tar altså sikte på å legge fram en stortingsmelding som skal ha et helhetlig perspektiv på denne problemstillingen.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:22:55]: I møte med sexarbeidere og prostituerte er det mange historier som gjør inntrykk. Det er særlig én historie som jeg synes oppsummerer resultatet av sexkjøpsloven best. Det var en kvinne som rømte til Norge da hun fryktet for eget liv fra mafiaen lokalt. Hennes møte med norsk politi var et sjokk. I motsetning til hennes gamle lands politi, som samarbeidet med lokal mafia, spurte norsk politi hvordan det gikk med henne. De spurte om hun hadde hatt noen dårlige opplevelser, og advarte mot kunder de hadde blitt oppmerksomme på etter episoder på strøket og informasjon fra de andre på gata. Politiet bidro til å gjøre våre mest utsatte og sårbare litt tryggere.

Dette står i skarp kontrast til det jeg ble fortalt da jeg var på Pro Sentret i fjor – om en kvinne som hadde kommet inn til dem kraftig forslått og skadet. De trodde først at hun var blitt banket opp av en kunde, men det viste seg at hun hadde hoppet ut av vinduet i tredje etasje da politiet banket på døren til leiligheten hun befant seg i.

Sexkjøpsloven har altså snudd politiet fra å være noen som gjorde en utrygg hverdag litt tryggere, til noen som gjør en utrygg hverdag enda mer utrygg. Leser man rapporten fra Vista Analyse, som jeg har gjort, viser denne at sexarbeiderne nå får mindre penger for mer risikofylt salg av sex til slemmere kunder. I tillegg forventer staten Norge at sexarbeidere skal betale skatt av inntektene for sexsalg. Staten har med andre ord blitt sexarbeidernes verste hallik. De skal ha pengene, men tilbyr ingen beskyttelse.

Da rapporten fra Vista Analyse kom, viste den at færre kjøper sex i Norge, og tilhengerne jublet og kalte loven en

suksess. Men redusert salg av sex var aldri lovens intensjon. I debatten i denne sal ble det presisert at målet var å ta menneskehandlere. Så vi har redusert sexarbeidere til et middel for å bekjempe menneskehandel – dette til tross for at internasjonal migrasjonsforskning, og stadig flere kommer til – viser at utenlandske sexarbeidere sjelden er tvunget eller lurt inn i prostitusjon. De har bevisst valgt sexarbeid i rike og tryggere land fordi alternativene er verre der de kommer fra.

Det er med noe overraskelse jeg hører interpellanten legge fram resultatene fra rapporten. Den første kritikken mot evalueringen var mandatet og midlene fra den rød-grønne regjeringen. Mandatet og midlene ble oppfattet som altfor snevre og altfor små, prosjektet ble oppfattet som useriøst og gjorde at de beste forskerne og forskermiljøene på prostitusjon i Norge trakk seg. Rapporten hviler ikke på egne undersøkelser fra Vista, men på flere midlertidige evalueringer fra andre forskermiljøer, som samtlige er litt overrasket over hvordan deres tall blir misbrukt både i debatten og i rapporten, og som også er dypt uenig i konklusjonene.

Menneskehandel er alvorlig – alvorlig, organisert kriminalitet som vi alle er enige om skal forfølges og straffes. Men menneskehandel skyves foran i debatten om sexsalg, og tilhengerne av loven ønsker heller ikke å skille mellom frivillig sexsalg og tvang. For dem er alle ofre – uansett. Vi har et lovverk mot menneskehandel. Vi har et lovverk mot tvang, vold og voldtekt. Dette burde være mer enn nok – vi trenger ikke sexkjøpsloven i tillegg.

Flere av disse rapportene har flere ganger slått fast at antall sexarbeidere ikke har gått vesentlig ned, men at det kan veksle litt i henhold til når man er ute og teller. Jeg hører interpellanten si at det i rapporten sies at det er rundt 20 gateprostituerte på gata i Oslo. Det er litt interessant, for i fjor, natt til 1. mai, var jeg med Nadheim og Kirkens Bymisjon og åpnet nattkafeen for prostituerte i Oslo. Bare i løpet av den kvelden, på første åpningsdag, uten noe informasjon til noen, uten noen kampanjer og uten noen Facebook-side med «kom innom kafeen», var det rundt 50 kvinner innom den kafeen. Det var en ganske sterk opplevelse å få være med i kveldsbønn kl. 3 om natten natt til 1. mai sammen med disse kvinnene.

Interpellanten ønsker at justisministeren skal sikre ro rundt loven. Det må justisministeren gjerne gjøre, men jeg er her først og fremst for å sørge for at både interpellanten og ministeren vet at vi er mange som kommer til å fortsette arbeidet mot en diskriminerende lov som gjør at en allerede utsatt gruppe blir enda mer utsatt.

Jeg er veldig glad for å høre at justisministeren ønsker en bred debatt om den kommende stortingsmeldingen. Den debatten ønsker jeg mer enn hjertelig velkommen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:27:46]: Først vil jeg takke interpellanten for å ta opp en viktig problemstilling.

Jeg er blant dem som ser fram til stortingsmeldinga som skal komme, både fordi jeg mener at sexkjøpsloven selv sagt fungerer, og fordi vi alle har vært enige om at sexkjøpsloven er ett av tiltakene. Uavhengig av den må det komme sosiale tiltak for å hjelpe dem som trenger hjelp,

og som er prostituerte. Og det må ikke minst komme mer arbeid for å hjelpe ofre for menneskehandel ut av prostitusjon.

Til foregående taler og særlig det som går på synet på politiet, og hvordan en opplever politiet: Jeg tror vi kan være tverrpolitisk enige om at uavhengig av loven er noe av poenget med at det ikke er forbudt å selge sex, at politiet skal være en alliert av de prostituerte. Jeg ser det slik at politiet skal være de prostituertes beste venn og hjelper. Dersom politiet opptrer på en annen måte, er det et problem som også justisministeren må være opptatt av og ta tak i, for politiet skal hjelpe sårbare mennesker. Dersom disse blir utsatt for vold eller annet, skal det være fullt mulig å ta kontakt med politiet og selv sagt få den hjelpen de trenger.

Jeg registrerer at representanten Nordby Lunde tar sterkt avstand fra – i hvert fall opplever det slik – at mange prostituerte er ofre for menneskehandel. Jeg skal være ærlig og innrømme at det heller ikke er så enkelt å dokumentere at det er så og så mange eller så mange prosentandeler, selv om interpellanten også viser til rapporten fra Europaparlamentet, som viste et høyt antall. Men uavhengig av dette vet vi at det er en del ofre for menneskehandel som er prostituerte, og som er tvunget inn i prostitusjon. Det kan vi heller ikke underkjenne.

Jeg vil bare vise til det arbeidet som gjøres i Hordaland av Exit-gruppen, med Rudolf Christoffersen i spissen. Det de avdekker, er at når en som politi møter prostituerte, vil disse iallfall veldig sjelden innrømme at de er ofre for menneskehandel, nettopp fordi det er en stor risiko knyttet til det. Det er derfor – gjennom det gode arbeidet gruppen gjør – halvparten av dommene for menneskehandel er i Hordaland, fordi de håndterer det på en god måte. Det er også derfor samarbeidspartiene har prioritert å kopiere det arbeidet som gjøres i Hordaland, til de fem største byene, fordi vi ønsker å intensivere kampen mot menneskehandel, som vi alle er enige om.

Så litt til evalueringa. Evalueringa kom på et tidlig tidspunkt. Men samtidig viste evalueringa iallfall at de skremslene som gikk på at prostituerte ville bli utsatt for mer vold, ikke stemte. Det er ikke blitt mer vold. Det er et viktig og gledelig faktum, som evalueringa viser. Så viser den også at antallet prostituerte er redusert, og det er færre bakmenn. Derfor mener jeg at dette viser at loven iallfall ikke har blitt ille – som en del av motstanderne mente på forhånd. Tvert imot mener jeg at den fungerer.

Men kanskje det aller viktigste en lov å la sexkjøpsloven handler om, er det som går på holdninger, for det er holdningsendringer som er avgjørende. Det vil ikke være noe marked dersom det ikke er noen etterspørsel etter å kjøpe sex. Det vil ikke være noen som er offer for menneskehandel, og som blir solgt til prostitusjon, dersom det ikke er etterspørsel etter å kjøpe sex. Der har vi i Norge dessverre ikke fått veldig gode, dokumenterbare tall, men en kan se til Sverige, der loven har fungert lenger. Der er en tydelig på at det har vært en tydelig holdningsendring. Det er færre unge menn som synes det er greit å kjøpe sex. Hvis vi ser den samme tendensen også i Norge, viser det at vi langt på vei har lyktes.

Derfor vil jeg stille spørsmål om det motsatte. Hvis en

fjerner loven, hva vil konsekvensen av det være? Hva vil signaleffekten av det være? Det vil være at en langt på vei sier at det er helt greit at unge menn kjøper sex, selv om vi vet at en del av de prostituerte – og merk det, jeg sier ikke alle, men jeg sier en del – er ofre for menneskehandel, eller iallfall selger sex som siste utvei, fordi de ikke har noen annen måte å få inntekter på. Da kan vi iallfall diskutere frivillighetsgraden av det.

Jeg ser tida går, men jeg har lyst til bare igjen å vise til det arbeidet som gjøres i Hordaland. Rudolf Christoffersen, som har ledet Exit-gruppa over lengre tid, har tidligere sagt:

«Politi og påtalemyndighet i Hordaland anser sexkjøpsloven for å være et viktig verktøy for å bekjempe menneskehandel.»

Fra 2003 til 2008 var det fem dommer for menneskehandel som var rettskraftige. De fem neste årene var det 33, nesten alle rettskraftige. Det viser iallfall at sexkjøpsloven er med på å få flere dømt for menneskehandel.

Jenny Klinge (Sp) [11:33:08]: Først vil eg få takke interpellanten for å reise ein viktig debatt i Stortinget. Dette er eit tema som ofte vekker følelsar, og mange har sterke meiningar om det. Men i ein slik debatt er det greitt å halde seg til realitetar og forskning òg, og det er det eg meiner representanten Böhler gjer på ein veldig god måte i innlegget sitt. Eg syntest det var særleg interessant å høyre om erfaringane frå Sverige, for min eigen del.

Sexkjøpslova er ei svært viktig lov. Ikkje berre er ho kriminalitetsmotverkande, ho er også i stor grad haldningsskapande. Vi i Senterpartiet ser ingen grunn til å endre eller oppheve denne lova, som vi meiner fungerer bra.

Vi skal ikkje gå mange år tilbake i tid for å hugse at det å bevege seg i Oslo sentrum kunne vere sterkt krenkjande. I hovudgata i byen fekk omtrent kvar kar som kom gåande, tilbod om å kjøpe seksuelle tenester, og det vart ein uholdbar situasjon. Men dette er ikkje ei lov som er innført for å skjerme forbipasserande for ubehag. Hovudpoenget er dei enkeltskjebnane som er tvungne til å selje sin eigen kropp, og korleis vi skal få slutt på prostitusjon og menneskehandel.

Menneskekroppen er inga handelsvare. Det er eit prinsipp som også er viktig å slå fast i lovs form, og eg må seie at eg både er skuffa og overraska over dei partia som sår tvil om framtida for sexkjøpslova. Rett nok har det vore reaksjonar frå enkelte miljø, men i det alt vesentlege har lova vore godt teke imot.

Eit vesentleg argument er at politiet er svært tilfreds med lova. Ho har vore eit viktig verktøy for å motverke menneskehandel, utnytting av kvinner og annan kriminalitet.

Så er det eit spørsmål om mykje av miljøet har gått under jorda som følge av lova. Men eg trur at lova har gjort det mogleg for politiet også å kjempe mot denne forma for verksemd. Dette handlar om politimetodar også, og om prioritering.

Det kjennest trygt å ha dokumentasjon på at det iallfall ikkje har vorte meir vald, slik det vart åtvart mot på førehand. Eg håper fleirtalet på Stortinget i fortsetjinga vil

skape ro om lova. Senterpartiet er iallfall heilt klare på at sexkjøpslova skal bestå.

Hårek Elvenes (H) [11:35:44]: Jeg vil takke interpellanten for å ha reist et meget viktig tema i denne saken. Jeg vil også takke justisministeren for en meget balansert refleksjon om et tema som ikke er svart-hvitt, og der mange hensyn må avveies mot hverandre.

Det er ingen tvil om at resultatene i denne rapporten peker entydig i retning av at loven har bidratt til å redusere omfanget av prostitusjon. Det kan være en metodisk usikkerhet i rapporten – som i enhver forskningsrapport – men jeg tror ikke man skal tillegge dette for stor vekt. Det er også andre rapporter som peker i samme retning. Jeg vil nevne Kripos' trendanalyse, som kom for kort tid siden. Den forteller om prostituerte som gjennom innesperring, voldtekt og annen grov vold blir utsatt for de mest inhumane kontrollmekanismer av sine bakmenn. Flere politidistrikt peker også på at prostitusjon øker i enkelte distrikt, beviselig knyttet til organisert kriminalitet og menneskehandel. Her er flere rapporter som avslører den samme sammenhengen som rapporten vi diskuterer i dag, gjør.

Stortinget bør være opptatt av at lovene som vedtas, skal ha en normgivende effekt, at lovverket skal påvirke samfunnet i ønsket retning. Så kan man diskutere om prostitusjon er et fenomen som samfunnet betrakter som et «gode», som man gjennom lovgivningen ønsker om ikke å stimulere, så i hvert fall å si noe om hva man ikke ønsker.

Det er hevet over enhver tvil at prostitusjon gjør noe med mennesket og med relasjoner mellom mennesker. Det er også noe Stortinget må ta inn over seg. Det sies at dette er verdens eldste yrke. Mulig det, men verdens eldste yrke synes å være i forandring og være knyttet til en type organisert kriminalitet som vi ønsker å bekjempe med flest mulig midler, på grunn av de triste konsekvensene dette medfører for samfunnet. Prostitusjon i dag, slik som rapportene beskriver det, er nært knyttet opp til denne typen organisert kriminalitet, som vi rett og slett ikke ønsker i samfunnet. Dette er et anliggende ved saken som Stortinget absolutt må dvele ved. Jeg ser fram til, minister og president, å kunne gå nærmere inn i dette når stortingsmeldingen kommer.

Jan Böhler (A) [11:38:42]: Jeg vil takke for gode innlegg, særlig fra representantene Ropstad, Klinge og nå sist Elvenes. Det som Hårek Elvenes sa om at resultatene i rapporten, peker entydig på at loven har bidratt til å redusere omfanget, og at lovverk skal ha en normgivende effekt, er helt i tråd med det Høyres sentrale storbypolitikere i både Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger sier, de som jobber med og har erfaringer med dette, som er lokale politiske ledere, og som sammen med de andre store partiene i disse byene, i hvert fall sammen med Arbeiderpartiet og flere andre partier, utgjør et stort tverrpolitisk flertall i de byene hvor dette er mest aktuelt. Så jeg var glad for Elvenes' innlegg.

Ropstad fulgte opp og snakket om det samme temaet, om at holdningsendringer er viktige, fordi det vil bli færre ofre for menneskehandel når markedet blir mindre. Jeg vil

føye til det Ropstad nevnte, at det er et av de andre punktene, i tillegg til effekten i forhold til menneskehandel, som er utvilsomt i rapporten – ifølge alle de opplysningene de bygger på – at det er færre unge menn som kjøper sex, og at holdningene har forandret seg der. Det er jo veldig lovende for framtiden. Stian Berger Røsland, byrådsleder i Oslo, sier i sin kronikk om dette:

«Evalueringen tyder på at loven så langt har hatt en normgivende effekt og Vista Analyse dokumenterer at færre unge menn kjøper sex.»

Denne holdningsendringen blant menn mener jeg er viktig. Hvilke signaler vil vi sende til unge menn hvis loven reverseres? Det er et spørsmål som bør oppta dem som nå vil fjerne sexkjøpsloven, og dette signalet håper jeg går tungt inn til regjeringen fra det tverrpolitiske miljøet i Oslo, som står for det standpunktet.

Når det gjelder Heidi Nordby Lundes argumenter, vil jeg si at det jeg viste til om antall prostituerte på gata i Oslo på bestemte tidspunkter, bygde ene og alene på feltobservasjonene, en egen kurve i rapporten. Pro Sentrets feltobservasjoner ligger der til grunn, altså at gatemarkedet i Oslo på sammenlignbare tidspunkter er redusert med 41–58 pst. Det tror jeg enhver som beveger seg nedover Karl Johan på kveldstid nå og sammenligner med tidligere år, tydelig kan observere med egne øyne.

Jeg er også glad for at Ropstad sa seg uenig med Heidi Nordby Lunde i at det er sjelden at de som er på prostitusjonsmarkedet, er tvunget inn i prostitusjon, men at det er bevisste valg. Det tror jeg til de grader er i strid med hva de som undersøker feltet, forteller, enten det er politiet, Nadheim, som er et veldig anerkjent tiltak her i Oslo, eller rapporten til Europaparlamentet. Det er egentlig ganske oppsiktsvekkende at man nå, etter alt som er kommet fram rundt menneskehandelsaker – 239 saker i Norge i 2012 – kan si at det er sjelden at menneskehandel er knyttet til prostitusjonsmarkedet.

Statsråd Anders Anundsen [11:42:08]: Jeg vil takke for en god, men relativt kort debatt. Jeg synes debatten også viser at det er en rekke dilemmaer som man skal ha med seg inn i det videre arbeidet med en stortingsmelding fra regjeringens side. Men jeg synes det er viktig å minne om, basert på noen av de siste innleggene, at formålet med lovforbudet, som det også har vært nevnt fra talerstolen tidligere, er jo ikke at dette skal være en moralsk fordømmende lov. Det er ikke det som er bakgrunnen, bakgrunnen for daværende stortingsflertall var at man ønsket å se konsekvenser på andre områder.

Så har jeg behov for bare å kommentere det eksempelet som representanten Nordby Lunde tok opp med hensyn til politiets arbeid og deres relasjon til de prostituerte. Jeg tror det er vanskelig å konkludere med at politiets arbeid er snudd helt på hodet, og at de nå er de prostituertes verste fiende, basert på ett eksempel. Mitt inntrykk av politiets arbeid er at de har en bred tilnærming til dette. Det er ikke salg som er forbudt. De arbeider, slik jeg har oppfattet det, veldig nært med mange av de prostituerte for å bidra til å sikre en tryggere hverdag.

Så vil man helt sikkert ha en del utslag av dette forbudet

som gjør at man kan få noen enkelthendelser som er uheldige. Det er ingen tvil om at særlig kanskje på innemarkedet vil det presset som enkelte vil føle i forhold til utleier osv., kunne føre til at det blir oppfattet som mer konfliktfylt på enkelte områder. Men jeg tror ikke det er riktig at en generelt skal si at politiet nå anses for å være en slags fiende av de prostituerte. Det er ikke den tilnærmingen jeg har opplevd at politiet har, og jeg vil bare advare mot at det inntrykket setter seg fra Stortingets side.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er slutt.

Sak nr. 5 [11:44:00]

Interpellasjon fra representanten Ove Trellevik til fiskeriministeren:

«OECD, EU og andre sentrale aktører forventer at bioøkonomien vil bli et helt sentralt tema og område for økonomisk vekst i årene som kommer. Det foregår en betydelig internasjonal forskningsinnsats og industriell strategisk posisjonering på dette området. Skal vi lykkes med verdiskapingen og utløse potensialet innen bioøkonomi, er nye anvendelsesområder av eksisterende råstoffer fra marin sektor, landbruk og skogbruk avgjørende viktig. Skog 22-rapporten peker på muligheter for økt bruk av skogressursene innen norsk industri og bioøkonomi. På samme måte er det en rekke nye anvendelsesområder for marint restråstoff og utnyttning av flere arter. I EU og USA er det egne strategier for utvikling av bioøkonomien. I Tyskland har de både en forskningsstrategi og en politisk strategi for å fremme bioøkonomien.

Hva er statusen for arbeidet med bioøkonomien i Norge?»

Ove Bernt Trellevik (H) [11:45:09]: Når eg deltek i drøftingar kring bioøkonomi, er det ofte fire næringar som vert trekte fram. Det er helse, marin, landbruk og skog og industri. Likevel måtte eg avgrensa meg til berre å stilla spørsmål til ein statsråd, og valet fall på fiskeriministeren. Men når regjeringa vel å koma med både fiskeriminister og landbruksminister, vert eg begeistra. Det vitnar om at regjeringa prioriterer temaet bioøkonomi, og det synest eg er bra.

Det er bra fordi OECD, EU og andre sentrale aktørar forventar at bioøkonomien vil verta eit sentralt tema og eit viktig område for økonomisk vekst i åra som kjem. Her i stortingssalen har fleire teke til orde for at nasjonen treng fleire bein å stå på, og at me må gjera oss mindre avhengige av høg oljepris og store investeringar i oljesektoren for å oppretthalda velferdssamfunnet vårt. Oljesektoren har dei siste 40 åra hatt stor betydning for den økonomiske utviklinga i Noreg, og fleire spår at det vil verta mindre lønsamt å utvinna dei resterande oljereservane våre. Noreg treng såleis også nye konkurransedyktige næringar. Eg meiner difor Noreg må nytta det økonomiske handlingsrommet me har til å ta del i den tredje industrielle revolusjonen der me har konkurransefortrinn. Hav og skog er opplagde konkurransefortrinn me har.

Skal me lukkast med å auka verdiskapinga og potensialet innan bioøkonomi, er nye område for bruk av eksisterande råstoff innan marin-, landbruks- og skogsektoren avgjerande viktig. Innan bioøkonomien går det føre seg ein betydeleg internasjonal forskingsinnsats og industriell strategisk posisjonering på dette området. I Tyskland har dei både ein forskingsstrategi og ein politisk strategi for å fremja bioøkonomien. I Noreg har me hengt etter på strategiutforminga, men det er svært gledeleg å registrera at regjeringa har vedteke å utforma ein slik bioøkonomistrategi. Det går føre seg ei rekkje forskingsmessige, industrielle og andre viktige prosjekt, så det å få sett ting i ein samanheng i ein strategi meiner eg er eit godt tiltak. Fredag 6. februar vedtok også regjeringa opprettinga av Norsk institutt for bioøkonomi. Dette er teke godt imot, og regjeringa fortener ros for dette.

Nyleg arrangerte Høgre også eit seminar her på Stortinget om bioøkonomi. Mange interessentar stilte frå både forskingsmiljø, ulike bedrifter og organisasjonar. Felles var at alle hadde ambisjonar og tru på nye moglegheiter for betre ressursutnytting og bruk av biologiske råvarer i nye industrielle prosessar. På seminaret fekk me presentert bedrifta Borregaard, som tidlegare var ein viktig papiindustribedrift, men som etter ei vellukka omstilling har tatt steget inn i bioøkonomien, og no er ein global leiar på framstilling av biobaserte kjemikaliar og andre høgverdige bioprodukt. Alt dette er basert på ny og betre utnytting av tømmeret frå skogen.

Det er fleire som meiner at fokuset må rettast mot dei industrielle moglegheitene som opnar seg ved bruk av moderne biokjemi og bioteknologi. Her ligg det store potensial for verdiskaping, og det er viktig at fokuset ikkje vert retta mot råvarene, men vel så mykje mot dei industrielle prosessane som kan baserast på desse råvarene. Naturens fotosyntese har me gratis som ein ressurs, men me må ha ambisjonar om å bruka råvarene me har, til meir industriell bruk. Det er nettopp det som kjenneteiknar bioøkonomiens moglegheiter, altså ny industriell bruk av råvarer.

Det ligg også eit betydeleg potensial i bruk av havområda i ein moderne bioøkonomi. På Mongstad i Hordaland er det starta opp eit prosjekt for kunstig dyrking av algar ved bruk av CO₂-avfall frå oljeraffineriet. I Øygarden rett vest for Mongstad er det eit prosjekt for dyrking av sekke-dyr. Begge desse prosjekta kan bidra til nye ingrediensar til fôr til f.eks. lakse- og aureoppdrett.

Marin ingrediensindustri har vakse mykje i Bergensregionen og har teke i bruk bioteknologiske metodar som f.eks. enzymteknologi. Dette opnar også for framtidsretta satsing innan den nye bioøkonomien, der me brukar biologiske ressursar frå land og sjø og restråstoff frå produksjon. Dette vert nytta i framtidsretta, berekraftig industri som f.eks. bioraffinering av marint råstoff som ikkje vert nytta direkte til mat. Døme her kan vera restråstoff frå lakseindustri som vert omgjort til mat til mikroorganismar, som vert nytta til å produsera alt frå medisinar til kjemikaliar som er byggjesteinar i biobasert plast.

I min eigen heimkommune har me bedrifta Biomega, som nyttar restråstoff og avskjer frå lakseindustri til å produsera høgverdige bioprodukt og marine mineralar, ulike

oljar, protein og kosttilskot. Denne bedrifta deltek saman med Borregaard i eit nasjonalt forskingsprosjekt saman med seks forskingsinstitusjonar. I alt vert det utført 42 forskarårsverk i dette prosjektet, og prosjektramma er på over 50 mill. kr. Universitetet i Bergen er med gjennom bioprospektering av organismar som lever i varme kjelder på havbotnen. Dette prosjektet vart kåra til det beste av 64 søknader til programmet BIOTEK2021 i Forskringsrådet. Målet er å utvikla enzym for å utnytta biomasse innanfor trevirke og restråstoff frå fiskeri og havbruk.

Arbeidet med nye førkjelder til både fisk og husdyr fekk eit godt løft på slutten av året i fjor, då Forskringsrådet støtta etableringa av Foods of Norway, eit senter for forskingsdriven innovasjon. Det spennande her er at ein også ser på trevirke som potensiell høgverdig proteinkjelde til fôr. Skal me ha auka matproduksjon i Noreg av både fisk og kjøt på ein berekraftig måte, utan at me nyttar for mykje råstoff til menneskemat til dyrefôr, må me få andre kjelder til fôr.

I Noreg vert det produsert 1,8 millionar tonn husdyrfôr og 1,6 millionar tonn fiskefôr årleg. Som kjent er det ambisjonar om å femdobla verdien frå havbruksnæringa. Då trengst det kanskje meir fôr frå nye råvarekjelder og fôr som vert basert på berekraftige førkjelder.

Det er fleire som meiner at Noreg hevdar seg i det blå segmentet av bioøkonomien. Norske bioteknologiske industribedrifter innanfor marin ingrediensindustri er verdsleiarande. Likevel har me til gode å sjå den store oppblomstringa av nye industribedrifter innan denne delen av industrien og bioøkonomien.

Ei av utfordringane med å skapa ny vekst innan bioøkonomien er utfordringane me har med å kommersialisera nye idear og forskingsresultat. Dei få oppstartsselskapa me har, slit med å skaffa nok risikovillig kapital. For å løysa desse utfordringane er det viktig at det vert skapt eit miljø der det er god og attraktiv tilgang på innsatsfaktorane som skal til. Satsinga til regjeringa og samarbeidspartia på nye såkornfond er eit godt verkemiddel. Viktig er også det arbeidet som skjer i Innovasjon Noreg.

Sjølv om forskning ved universiteta er viktig, trur eg at den viktigaste innovasjonen skjer i bedriftene. Det marine ingrediensmiljøet langs kysten har vakse seg sterkt gjennom eit godt klyngesamarbeid mellom universiteta, forskning, leverandørar og kundar. Samspelet mellom forskning og næringsmiljø er såleis viktig for å skapa næringsvekst i bionæringane. Denne delen av industrien er ung, og fleire aktørar manglar både kultur og kompetanse på marknadsinnovasjon og merkevarebygging. Difor er dei næringsklyngene me har, svært viktige å byggja vidare på.

Moglegheitene som ligg i å nyttiggjera seg bioressursane, er store. Klarar me å utvikla og utnytta denne moglegheita, kan Noreg bidra til å løysa globale utfordringar knytte til produksjon, konsum, prosessering, lagring og resirkulering av biologiske ressursar. Dette kan skapa ny økonomisk vekst og utvikling. Det skjer såleis svært mykje innan bioøkonomien, og det har eit stort potensial. Som nemnt har både USA og EU eigne strategiar på dette, og eg forstår det slik òg at regjeringa har vedteke at dei òg skal utarbeida ein strategi.

Eg tillèt meg å spørja begge statsrådene: Kva er statusen for arbeidet med bioøkonomien i Noreg, og kva vil regjeringa gjera for å leggja til rette for at Noreg også skal verta ein sentral industrinasjon, med dei moglegheitene som bioøkonomien gjev?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:53:42]: Interpellanten tar opp en viktig problemstilling i forhold til omstillingen av norsk næringsliv. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for et mest mulig omstillingsdyktig og konkurransedyktig næringsliv i en situasjon der næringslivet møter store globale samfunnsendringer knyttet til klima- og miljøutfordringer, tilgang på ressurser, demografiske endringer, reduksjon i oljepris, for å nevne noe. Tiltak som legger til rette for nye og innovative næringer, vil være avgjørende for å styrke grønn konkurransekraft og gjøre norsk økonomi mindre sårbar for svingninger i pris og etterspørsel i petroleumssektoren.

Et aktuelt tiltak er å tilrettelegge for utvikling av en bioøkonomi, der fremtidig verdiskaping baserer seg på bærekraftig utnyttelse av fornybart biologisk materiale, som vil bidra til å løse utfordringer knyttet til miljø, klima, helse og matsikkerhet. Det er mulig å øke bruken av tradisjonelle bioprodukter til erstatning for mer ressurskrevende eller oljebaserte produkter. Samtidig gir nyere forskning muligheter for mer bærekraftig, effektiv og lønnsom produksjon og bruk av bioråvarer. En rekke land, bl.a. USA, Finland, Tyskland samt EU, har utarbeidet egne bioøkonomistrategier og ser for seg betydelig sysselsettingsvekst og verdiskaping innenfor denne typen produksjon i årene fremover. OECD ser sågar for seg at bioøkonomien vil være et bærende element for Europas økonomi innen 40 år.

Norge har naturressurser og en kompetansebase som er godt egnet til å utnytte dette potensialet, og gjennom en målrettet og koordinert innsats kan Norge være en viktig bidragsyter i utviklingen av den nye bioøkonomien. Selv om bioøkonomi er et relativt nytt begrep i Norge, så har det innenfor våre forskningsinstitusjoner vært arbeidet med dette temaet i lang tid. Temaet har vært særlig relevant for de marine forskningsinstitusjonene. La meg f.eks. nevne SINTEF Fiskeri og havbruk innenfor tang og tare, NIFES med nye kilder til fôr, IRIS, som har jobbet med å utvikle fôr og stoff fra naturgass, Universitetet i Nordland jobber med mikroalger som kan lagre CO₂, og Nofima i Tromsø driver nasjonalt senter for marin bioraffinering og utvikler bl.a. industriprosesser for raudåte.

Innenfor institusjoner knyttet til skog og landbruk er det også mange initiativ. Innenfor bioøkonomien har man i lang tid vært opptatt av å få mer verdiskaping ut av eksisterende råstoff, utvikle nye råstoffkilder og -produkter, redusere svinn i fangst, høsting og produksjonsleddet samt bærekraft i vid forstand. En interessant utvikling i senere tid er at forskere innenfor henholdsvis «blå» og «grønn» sektor i økende grad finner fram til problemstillinger som er felles for de to sektorene.

Jeg er i den sammenheng glad for å få anledning til å fremheve satsingen på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås. Regjeringen har store forventninger til effekten av dette i årene fremover. Det nye universitetet vil

kunne bli et viktig redskap til utvikling av norsk bioøkonomi når det står ferdig i 2018.

I tillegg til etablering av det nye universitetet vil det også bli etablert et moderne laboratoriebygg for Veterinærinstituttet som er i tråd med de nyeste EU-standardene på området. Med en investeringsramme på mer enn 6 mrd. kr representerer dette en tung nasjonal satsing nettopp på bioøkonomien. Denne satsingen ligger i et skjæringspunkt mellom havbruk, husdyrfag, fiske- og dyrehelse og næringsmiddelkompetanse som er relativt unikt for Norge. På litt sikt vil denne unike fagkombinasjonen kunne utvikle seg til et internasjonalt senter for blå-grønn bioøkonomi. Som representanten Ove Trellevik viste til, har universitetet allerede fått et senter for forskningsdrevet innovasjon, kalt Foods of Norway, innenfor nettopp dette feltet.

Vi ser også en rivende utvikling av en ny type biokjemisk industri som baserer seg på videreforedling av biologiske råvarer og biprodukter fra land og hav. Innenfor industriell bioteknologi anvendes biologisk baserte innsatsvarer sammen med biologiske og prosessstekniske prinsipper i produksjon av bl.a. kjemikalier, enzymer, materialer og bioenergi. Slik kan vi få fram nye produksjonsmåter og nye produkter i svært forskjellige sektorer – som mat og fôr, finkjemikalier, kosmetikk, tekstiler, papir og treforedling, polymerer, plastprodukter og energi. En overgang til bioteknologiske prosesser kan være et miljøvennlig alternativ som gir færre biprodukter og mindre forbruk av energi og vann.

Borregaard er trolig den største industriaktøren i det norske markedet og representerer et mangfold av forskning og produkter. Selskapet er et av verdens mest avanserte bioraffinerier og verdensledende i å utvikle og benytte tømmer som utgangspunkt for råstoff, som igjen er utgangspunkt for produkter til farmasi, næringsmidler, fiskefôr, biodrivstoff og andre kjemisk-tekniske anvendelser, samt i betong og bygningsrelaterte produkter. Selskapet er dessuten verdens største produsent av 2. generasjon bioetanol.

Vi har også nasjonale ordninger som støtter opp under bioøkonomien i virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge har allerede en bioøkonomisatsing konsentrert rundt det såkalte bioraffineringsprogrammet, og i Forskningsrådet har man bl.a. programmer som BIOTEK2021, Havbruksprogrammet, BIONÆR, ENERGIX og Havet og kysten, som vil kunne støtte opp under en utvikling av norsk bioøkonomi.

Norge deltar også i internasjonalt forskningssamarbeid på feltet, bl.a. i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon 2020, og gjennom Nordisk Ministerråd, der bioøkonomi også er et viktig tema.

Det er allerede gjort et betydelig stykke arbeid med å styrke kunnskapsgrunnlaget for den fremtidige bioøkonomien. Det er bl.a. gjort en vurdering av de teknisk-økonomiske mulighetene for næringsutvikling basert på strategisk viktige norske råvarer, som tang og tare, tremasse og naturgass. Jeg har også nylig mottatt en utredning av barrierer for utvikling av bioøkonomien, som vil være et godt grunnlag for regjeringens videre arbeid. Det vil også bli initiert en utredning av muligheter for verdiskaping in-

nenfor jordbruksbasert bioøkonomi. For øvrig arbeides det med å se på hvordan den norske bioøkonomien kan integreres og utvikles i samarbeid med våre naboland.

I forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S for 2014–2015 så flertallet i næringskomiteen et behov for en bioøkonomistrategi. En slik strategi bør etter komiteens mening utarbeides i 2015, og «i et samarbeid mellom næringslivet, organisasjoner og regjeringen». Flertallet ba også om at «tiltakene i bioøkonomistrategien må sikres finansiering i budsjettet for 2016».

Regjeringen har konstatert at det er bred politisk enighet om å utvikle en bioøkonomistrategi, og vil følge opp næringskomiteens merknad. Regjeringen tar derfor sikte på å utarbeide en bioøkonomistrategi i løpet av 2015, og vil i den sammenheng legge opp til en nær dialog og et konstruktivt samarbeid med næringslivet, organisasjoner, forskningsinstitusjoner og andre berørte aktører.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:01:42]: Regjeringen legger stor vekt på tiltak som kan styrke fastlandsøkonomien, stimulere til verdiskaping og sikre framtidige norske arbeidsplasser. Bionæringene, med primærproduksjon og tilhørende industri, er en helt sentral del av dette. En bioøkonomistrategi vil være et viktig tiltak for å styrke bionæringenes rolle i norsk økonomi.

På samme måte som kunnskap har vært avgjørende for produktivitetsvekst og videreutvikling av primærnæringene, er kunnskap bærebjelken i bioøkonomien.

Kunnskap om biologiske sammenhenger og teknologiutvikling vil legge et viktig grunnlag for bedrifter som baserer sin virksomhet på utnyttelse og videreforedling av fornybar biomasse fra hav, skog og landbruk.

Om Norge skal lykkes innenfor bioøkonomien, kreves det imidlertid et tett samarbeid mellom forskningsmiljøer, næringsliv og bransjeorganisasjoner – og et næringsliv som griper sjansen.

Regjeringens satsing på kommersialisering og styrking av de virkemidler og arenaer som omvandler kunnskap til gode innovasjoner, er et viktig grep for videreutvikling og forståelse av bioøkonomien.

Regjeringens satsing på denne typen virkemidler gir resultater, også innen de biobaserte næringene. Vi ser bl.a. en rekordsøking til SkatteFUNN, en ordning som lar bedrifter trekke kostnader til forskning og utvikling fra på skatten – ca. 20 pst. økning sammenliknet med 2013.

I 2014 hadde SkatteFUNN over 4 800 aktive prosjekter. Budsjetterte prosjektkostnader var på totalt 16,2 mrd. kr, med et budsjettrett skattefradrag på 2,7 mrd. kr. Bionæringene viser en økende interesse for å utnytte denne muligheten. I 2014 var det nærmere 900 aktive prosjekter innen områdene hav, jordbruk og skog.

Blant prosjekter som får eller har fått midler fra SkatteFUNN, finnes det flere prosjekter som bidrar til utvikling av bioøkonomien i Norge.

Den lille Toten-bedriften Selmer Utvikling AS har benyttet seg av SkatteFUNN til å videreutvikle sin virksomhet. Gjennom videreforedling av annensorteringsvarer og restråstoff fra grøntsektoren nyttiggjør bedriften råstoff som ofte blir kastet. De gjør avfall om til salgbare produk-

ter. Dette betyr høyere utnyttelse av råvaren, mindre produksjonsavfall og bedre lønnsomhet for bedriften. Samtidig blir miljøpåvirkningene redusert som følge av at behov for kostbar destruksjon og/eller deponering bortfaller.

Kretsløpstankegangen og bedre ressursutnyttelse, bl.a. det å redusere matsvinn, er en viktig del av bioøkonomien.

Selskapet Kebony AS er et annet godt eksempel på at virkemidler som fremmer innovasjon, gir resultater. Med støtte fra SkatteFUNN-ordningen og Forskningsrådets BIA-program har selskapet utviklet en patentert metode som gjør det mulig å benytte planteavfall fra jordbruket i impregneringsvæske for trevirke.

Metoden gjør at nordisk tre er like robust som tropiske tresorter, uten bruk av miljø- og helseskadelige midler. Kebonys trevirke blir benyttet i alt fra fasader, båtdekk og terrasser til storstilte prosjekter som Kragerø Spa & Resort og Farris Bad og rene designprosjekter som paviljonggruppen KREOD i London. Selskapet har mottatt en rekke priser for sin virksomhet og har i dag 60 ansatte og en årlig omsetning på i overkant av 100 mill. kr.

Fiskeriministeren nevnte betydningen av satsingen på Campus Ås for bioøkonomien i Norge. Det miljøet som bygges opp på Ås, med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norsk institutt for bioøkonomi, Nofima og Veterinærinstituttet, vil være attraktivt for både studier, forskning og arbeid med innovasjon. Et slikt ledende miljø vil gi et løft for bionæringens omdømme, økt rekruttering av dyktige fagfolk og mer innovasjon i næringene. Miljøet på Ås vil på denne måten være en sentral driver for norsk bioøkonomi.

Fiskeriministeren nevnte også det nye senteret for forskningsdrevet innovasjon på Ås. De problemstillingene som skal løses ved dette senteret, vil være viktige for både blå og grønn sektor.

Under navnet Foods of Norway skal dyktige forskere i tett samarbeid med sine bedriftspartnere utvikle nye forprodukter basert på biomasse fra skog, landbruk og hav – biomasse som i seg selv er uegnet til mat.

Både globalt og nasjonalt er det et stort behov for protein av god kvalitet til bruk i husdyr- og fiskefôr. I Norge dekkes behovet for proteinråvarer i stor grad av soyaprotein, hovedsakelig gjennom import av soyabønner fra Brasil. Foods of Norway vil gi et viktig bidrag til at Norge i større grad kan basere sin matproduksjon på nasjonale ressurser.

Samtidig vil dette senteret kunne legge grunnlaget for en ny type industri og nye lønnsomme næringer innenfor bioøkonomien.

Bioøkonomien er et godt utgangspunkt for en videreutvikling av skog- og trenæringen. I dag går en langt større andel av norsk tømmer til eksport enn for bare et par år siden. Eksport kan være viktig og riktig for å sikre avsetning av alle sortiment, men vi er ikke tjent med at skognæringen ender opp som en ren råvareeksportør. Vi har en ressursbasis som gjør at vi har gode muligheter til å utvikle skog- og trenæringen. Vi har dessuten kunnskap og kompetanse til å utnytte de ressursene vi har.

Borregaard, som både fiskeriministeren og interpellanten var inne på, er et godt eksempel på hva innovative be-

drifter kan få til. Så mye som 18 pst. av selskapets omsetning kommer fra produkter som ikke fantes for fem år siden.

SKOG22-rapporten er et godt og gjennomarbeidet innspill fra skog- og trenæringen og vil være en viktig premissleverandør både for regjeringens arbeid med bioøkonomistrategi og for utarbeidelsen av en melding om landbruket og en melding om skognæringen. Det er naturlig at disse arbeidene ses i sammenheng.

Ove Bernt Trellevik (H) [12:09:02]: Eg må takka statsrådene for deira gode og utfyllande svar. Begge statsrådene sine innlegg vitnar om at den sitjande regjeringa tek utfordringa og moglegheitene bioøkonomien gjev oss, på alvor.

Eg er spesielt oppteken av den blå bioøkonomien og HAV21-rapporten, som var grunnlaget for sjømatmeldinga Verdens fremste sjømatnasjon frå den førre regjeringa. Ho viser kva kunnskap det vert behov for for å utvikla den globale posisjonen innan marin næring og sjømat.

Noreg er verdas nest største produsent av sjømat, berre Kina er større, og me har mange gode klynger i Noreg. I Tromsø skjer det svært mykje, det høyrde me statsråd Elisabeth Aspaker seia, , og i Ålesundsregionen er det ein betydeleg marin ingrediensindustri. Landbruksministeren framheva miljøet på Ås, som er veldig viktig for bioøkonomien.

Det største oppdrettsselskapet har hovudkontor i Bergensregionen, og dei står for 60 pst. av verdas lakseproduksjon. Bergen er også sentrum for marin forskning og fiskeriforvaltinga i Noreg. Universitetet i Bergen er kjent internasjonalt for si marine forskning, og Bergen er vertsby for Havforskningsinstituttet, NIFES, NHH, Uni Research, Nansensenteret og ikkje minst Helse Bergen.

Alle desse er viktige aktørar innan bioøkonomi, og forskingsmiljøa står for over halvparten av den norske marine FoU-innsatsen. Dei viktigaste forskingsaktørane er samla i Bergen marine forskingsklynge. Det gjer at Bergen utmerkar seg som den trettande viktigaste marine forskingsbyen globalt, målt i produserte vitenskaplege artiklar.

Saman med næringsliv og innovasjonsaktørar som Bergen Teknologioverføring, Sarsia Seed, Sarsia Innovation og Sarsia Development er dette ei kjede frå forskning til bedriftsetablering. Slikt klyngesamarbeid er sjølv fundamentet for å få bioøkonomien til å veksa. Når kompetanse, kapital, forskning og produktutvikling er i tett samspel, gjev dette konkurransefortrinn. Prosjektet Et kunnskapsbasert Norge, som vart leia av professor Torger Reve, slår fast at nærleik til konkurransedyktig universitet, miljø med mange internasjonale kunnskapsmedarbeidarar og infrastruktur er viktig og avgjerande for framtidig verdiskaping.

Ei av utfordringane i Bergen, slik eg oppfattar det, er behovet for samlokalisering av delar av forskings- og forvaltingsmiljøet innan marin sektor. Dette har forskingsmiljøet sjølv teke til orde for i fleire samanhengar. Ei større samlokalisering av Havforskningsinstituttet, Nofima og NIFES på Marineholmen hadde styrkt miljøet i Bergen.

Fleire bedrifter erfarer flaskehalsen for meir industrialisering og kommersialisering, og me manglar eit «state of

the art» pilotanlegg – testanlegg – for å prosessera i den marine bioøkonomien (presidenten klubber).

Presidenten: Da er tiden dessverre ute.

Ove Bernt Trellevik (H) [12:12:06]: HAV21-rapporten slår fast at dette er viktig å ta med seg.

Presidenten: Interpellanten har 3 minutter senere i debatten.

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:12:23]: En viktig milepæl i mobiliseringsarbeidet for bioøkonomi i Norge var den konferansen som Innovasjon Norge og Forskningsrådet arrangerte i september i fjor. På den konferansen, som var svært godt besøkt, var nettopp fokuset samspillet mellom blå og grønn sektor, og målsettingen med konferansen var å øke bevisstheten hos næringslivet, kunnskapsmiljøene og allmennheten om begrepet «bioøkonomi» og om de nye mulighetene knyttet til bioøkonomien.

Som jeg var inne på i mitt første innlegg, har vi særlig gode forutsetninger i Norge med de naturressursene vi har, til å kunne utnytte dem også innenfor en bioøkonomisatsing.

Representanten Trellevik viste til Bergen og Ålesund, men jeg tror vi kan henge på – vi har allerede nevnt Ås – Tromsø, Universitetet i Nordland og mange flere. Vi er faktisk så heldige i Norge at vi har mange kompetansmiljøer som ligger langt fremme, og som kan bidra til at vi virkelig kan få fart på en slik satsing i Norge. For det sektorområdet som jeg har ansvar for, er jeg mer enn oppmerksom på at vi har sett noen muligheter i dag, men det er mange uoppdagede muligheter i den blå åkeren. Det berger for at når vi skal skaffe oss flere solide bein å stå på i fremtiden, er det faktisk slik at marin sektor i Norge kan bli mye større, og den kan også komme til å utvikle seg til å bli mye mer mangfoldig i et fremtidig perspektiv.

Jeg har lyst til å si at Forskningsrådet allerede bruker om lag 1 mrd. kr årlig på bioøkonomirelatert forskning, og det arbeides videre med å se på hvordan man skal kombinere virkemidler for å få kraft i satsingen på bioøkonomien. Det er viktig når de gode ideene kommer, å sørge for at vi får prosjekter over fra et forskningsstadium til kommersialisering og til å skape arbeidsplasser i Norge.

Innovasjon Norge lanserte sin bioøkonomisatsing i 2013 og har bygd satsingen opp rundt spesialiserte ordninger som Bioraffineringsprogrammet og Miljøteknologiordningen, og det er bevilget 40 mill. kr til 25 prosjekter under Bioøkonomiprogrammet og 133 mill. kr til 29 marine prosjekter under miljøteknologiprogrammet. Det gjøres en hel del allerede, så vi har et fantastisk utgangspunkt i Norge for å kunne videreutvikle og bygge en stor bioøkonomi basert på de naturressursene vi har tilgjengelig.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:15:26]: Jeg må få takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig tema og også bemerke at det var en glitrende søknad til sommerjobb som Bergens-guide som ble levert i siste innlegg. Det kan komme godt med.

Jeg har også lyst til å si noe om fargekartet i salen. Det er jo ikke sånn at hele spekteret er her, men vi får i hvert fall tolke det sånn at de viktige stemmene er til stede på tallerlisten når vi diskuterer temaet bioøkonomi.

Droppet i oljepris og usikkerheten i energibransjen har ført til en økt debatt om hva slags næringer vi kan lene oss på i Norge. Hva skal vi leve av etter oljen? er etter min mening et noe upresist spørsmål, all den tid oljealderen ikke på langt nær er over. Men lavkonjunktur åpner for en annen debatt, en mangfoldig debatt, som kanskje løfter evighets- og fornybarperspektivet på en annen måte og gjør det litt mer forståelig. Høyre arbeider mye med det som kan bli morgendagens gullnæringer for Norge, og bioøkonomi er ett av disse feltene.

Bioøkonomi er ikke noe nytt. Allerede under andre verdenskrig hadde forskerne sterkt fokus på ressursen de kalte universalressursen. Fotosyntesen er basis for alt liv og vil være fundamentet i et samfunn som har bærekraft som en av sine viktigste og etablerte verdier. Her vil både skog og hav spille en betydelig rolle.

Statsminister Erna Solberg sa tidlig at oppdrett kan bli Norges IKEA, for å synliggjøre hvilket potensial havbruk har. En tilleggsobservasjon vil være at IKEA har mange produkter i tre, og IKEA-metaforen kan også vise vei i hvordan man kobler forvaltningen av en helt sentral landressurs som skog, med vekst i havbruksnæringen. Nå antyder nemlig forskningen at vi kan ha den første «granlaksen» på bordet innen få år – laks som mer eller mindre er alet opp på fôr laget av tre. Én ting er at bare tanken på at fisk skal spise tre, er fantastisk. En annen ting er at vi her ser en fantastisk kobling mellom klima, bærekraft og forvaltning av en landressurs og en hav- og distriktsressurs i en særdeles viktig vekstnæring.

På Høyres stortingsseminar Bioøkonomi – den nye oljen? i midten av mars deltok mange interessante forskningsmiljøer, bedrifter og organisasjoner. Felles for dem alle var at de utviste optimisme og framtidstro og var ambisiøse på vegne av denne næringen. Det har vi i Høyre merket oss, og vi vil også være med og legge til rette for denne typen framdrift og optimisme. Tidligere nevnte Borregaards vellykkede dreining av forretningsfokus fra tradisjonell papirindustribedrift til en global aktør basert på framstilling av biobaserte kjemikalier er et viktig og godt eksempel til etterfølgelse. Mulighetene som ligger i å nyttiggjøre seg bioressursene, er store. Klarer vi det, kan vi i Norge bidra til å løse globale utfordringer knyttet til produksjon, konsum, prosessering, lagring og resirkulering av biologiske ressurser. Fotosyntesen er bærebjelken for alt liv. Dens kraft har vært tatt for gitt og kan hende ignorert. Det er det forskerne forteller oss.

Regjeringen har ambisjoner for bærekraft og bioøkonomi. Det skal utvikles en strategi, men det viktigste er grep som allerede er gjort, gjennom sammenslåing av forskningsinstitusjoner – et kraftløft som gjøres, der man har fokus på forskning på feltet.

Står vi nå på terskelen til en ny epoke? Vel, det er vanskelig å si, men lavkonjunktur i en så kompetanse- og kapitalkrevende bransje som olje- og energinæringen åpner i alle fall store muligheter for andre bransjer. Min spådom er

at vi nå vil se en kompetanseforskyvning fra energi over til sjømat, over til bioøkonomi og over til mineralnæringene. Derfor arrangerer Høyre et åpent seminar her på Stortinget den 14. april. Temaet er dyrking av tare og mulighetene dette åpner for når vi snakker om ny verdiskaping for framtida.

Hva er de politiske flaskehalsene som må passeres, slik at Norge kan utvikle en ny økonomi basert på dyrking av tare? Vi har i samarbeid med Sintef hentet inn ekspertise på dyrking, høsting og videreforedling av tare. Biokraft, biopolymer og biotech er stikkord for seminaret.

Hvordan skape en ny politikk som legger til rette for en ny næring, som legger til rette for en ny økonomi og ny verdiskaping med fotosyntesen i havet som basis? Det er spørsmålet vi stiller oss. Ny næring, ny økonomi i fornybarhetens og evighetens perspektiv kan faktisk være resultatet når vi en eller annen gang får svaret.

Tone Heimdahl Brataas (FrP) [12:20:19]: Norge har store naturressurser knyttet til bl.a. landbruk, skog, fiskeri og havbruk. Fremskrittspartiet mener at vi fremover i større grad må legge til rette for økt utnyttelse av disse ressursene, med sikte på å utvikle lønnsomme næringer og biobaserte petroleumserstatninger. Biomasse kan gi mat og energi og erstatte, eller være et supplement til, mange av de produktene vi i dag lager av olje.

En viktig utfordring fremover blir å styrke utviklingen i andre deler av økonomien. Vi erkjenner at vi står overfor en omstilling. Men det betyr ikke at oljenæringen ikke vil være viktig i lang tid fremover. Fremskrittspartiet vil ikke på noen måte snakke ned oljenæringen, tvert imot. Den vil fortsatt være en svært viktig næring for Norge i mange år. Her skal vi være tydelige og forutsigbare, også når det gjelder norsk petroleumspolitik.

Med stadig sterkere internasjonal konkurranse om rammebetingelser samt mer mobil kapital er det viktig å føre en næringspolitikk som gjør det lønnsomt og attraktivt for bedrifter å drive sin virksomhet i og fra Norge. Det er viktig å fokusere på investering i forskning og utvikling. Regjeringen vil styrke tiltak som stimulerer til økt innovasjonsrettet forskning og utviklingsinnsats i og for næringslivet. Vi er med på å prioritere landsdekkende virkemidler og videreutvikle virkemidler med høyest innovasjonseffekt.

Fremskrittspartiet ønsker også et mer vekstfremmende og enklere skattesystem. Skatte- og avgiftslettelser gjør det mer lønnsomt å jobbe, spare og investere. En slik skattepolitikk vil ha gode virkninger på verdiskaping og inntekt over tid. En enklere samhandling mellom næringsliv og det offentlige vil frigi verdifull tid både i bedrifter og i forvaltningen.

Fremskrittspartiets og regjeringens fokus på å redusere formuesskatten er svært viktig for å sikre innovasjonskraft og utvikling av fremtidig verdiskaping.

Skogbruk er bioøkonomi. Den norske skogen og trenæringen kan bidra vesentlig til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge og samtidig bidra til å løse den globale klimautfordringen. Det er en strategisk viktig næring for Norge, som kan videreutvikles gjennom langsiktig samspill mellom næringsaktører, forskningsinstitusjoner,

myndigheter og andre næringer. Norsk skog kan ikke stå og råtne på rot, derfor er satsingen på utbygging av skogsveinettet viktig. Vi må få tilgang på ressursene våre.

Økt investering i jernbane og kai og å fjerne flaskehal-sene på offentlige veier er også viktig. Den 1. juli opprettes Norsk institutt for bioøkonomi. Norsk landbruks- og matsektor behøver effektive kompetanse- og forskningsmiljøer for å utvikle konkurransedyktige produkter og tjenester og å ivareta andre samfunnsbehov.

Willfred Nordlund (Sp) [12:23:43]: Representanten Bakke-Jensen etterlyste alle fargesjatteringene. Jeg følte derfor det var på sin plass at også Senterpartiet tok ordet.

Menneskeskapte klimaendringer truer livsgrunnlaget for kommende generasjoner. Overgangen fra fossile til grønne energikilder er et grønt skifte som er helt nødvendig for å begrense omfanget av klimaendringer. Kampen for et bedre miljø krever at alle gjør en innsats. Gode holdninger, bevissthet rundt miljøproblemer og tilstrekkelig kunnskap er viktige forutsetninger for en miljødugnad.

Bruken og forvaltningen av energiressursene, som kan-skje er en av de viktigste mulighetene vi har for å foreta det grønne skiftet, krever helhetlig og langsiktig satsing. Vi har et ansvar for å dekke samfunnets energibehov, og dette må etter Senterpartiets syn skje på en bærekraftig måte. Senterpartiet vil derfor stimulere til vekst i næringer med langsiktig, positiv effekt på både økologi og økonomi. Det gir også muligheter for nye arbeidsplasser og teknologisk innovasjon. Det er derfor en glede å høre svarene fra regje-lingen.

Fornybare energikilder som sol, vind og bølger må utnyttes bedre. Senterpartiet støtter mer forskning på umodne teknologier nettopp for å få til de innovative energiløsningene som framtiden krever. Produksjon av ny fornybar energi, omstilling av teknologimiljøene og den nye bioøkonomien kan ta Norge til tetsjiktet i det grønne skiftet som verden nå står overfor. Bioøkonomi handler jo bl.a. om å bruke grønt karbon i stedet for fossilt karbon både i materialer, i kjemikalier og til energi og drivstoff. Norge har store muligheter for å øke verdiskapingen knyt-tet til bioøkonomi, for Norge har nemlig store ressurser in-nenfor bl.a. havbruk, som fiskeriministeren var inne på.

Utvalget SKOG22 har anslått at det er mulig å fire-doble verdiskapingen, bl.a. fra skogbruket. I tillegg er det mange andre områder der en satsing på overgang fra svart til grønt karbon kan gi større investeringer i Norge, sam-tidig som det tar oss mot et mer bærekraftig samfunn. Et grønt skifte vil også bidra positivt og aktivt til å nå inter-nasjonale målsettinger om kutt i karbonutslipp. Klimafor-liket for 2012 åpnet jo for en målsetting om karbonnøy-tralitet i 2030 så lenge andre industriland påtar seg store forpliktelser. Denne målsettingen ligger fast.

En ny internasjonal klimaavtale må bl.a. stimulere til økt bruk av trevirke til energi og materialer. Samti-dig må den også stimulere til konkrete tiltak for å øke opptaket av CO₂ i skog gjennom aktiv skogsdrift. In-dustrien i Norge har en rekke prosessutslipp med stort reduksjonspotensial der det er stort behov for teknolo-giutvikling. Det er derfor en glede å høre represen-tan-

tene i denne sal snakke positivt om satsing på tekno-logi.

Ved å gå fra fossile til fornybare innsatsfaktorer kan flere av prosessutslippene gjøres nøytrale. Det er derfor viktig at vi stimulerer til en slik overgang.

I dagens samfunn er privatbilisme en stor utslippsfak-tor. Senterpartiet ser derfor positivt på at vi fortsatt skal bidra til at elbilene beholder sine fordeler. Det norske nær-ingslivet skal i størst mulig grad drives på en energieffek-tiv måte og baseres på bærekraftig bruk av ressursene. Det er en grunnleggende forutsetning for å stimulere til bl.a. økt energiproduksjon og økt energisparing. Det er derfor også nødvendig at Stortinget ser på muligheter for grønne støtteordninger.

Fallet i oljepris har gjort fossile løsninger billigere. For å få til et grønt skifte må derfor prisen på svart karbon opp og prisen på grønt karbon ned. Norge må derfor bruke sin markeds-makt gjennom Statens pensjonsfond utland til å investere i klimavennlige løsninger og slik bidra til det grønne skiftet også i internasjonale markeder.

Vi skal komme tilbake med flere ulike tiltak framover som faktisk skal hjelpe til med å nå det nødvendige bæ-rekraftige samfunnet i framtiden – og en aktiv sterk økonomi basert på grønt karbon.

Rasmus Hansson (MDG) [12:28:47]: Dette er en god debatt. Jeg vil si takk til representanten Trellevik for å ha tatt den opp, og jeg vil umiddelbart også slutte meg til ju-belkoret over at regjeringen har varslet en bioøkonomistra-tegi. Dette er viktig. Det er faktisk den viktigste nærings-politiske debatten vi skal ha her i landet framover. For hva er det vi skal leve av når vi skal gjennomføre det grønne skiftet, som statsministeren vår stadig oftere snakker om? Jo, vi skal grovt sett leve av tre ting: Vi skal leve av hjer-nekraft, vi skal leve av fornybar energi, og vi må leve av natur eller bioressurser. Det er ikke noe annet å leve av i en framtidig bærekraftig verden, som vi alle vet at vi skal inn i og må inn i.

Da er to ting viktig. Det ene er å starte nå, og vi får altså en start. Utfordringen blir: Er perspektivet stort nok? Det vi skal gjøre, er å erstatte veldig store deler av det nær-ingslivet vi har i dag. Vi skal ikke flikke litt på skogin-dustrien. Vi skal lage et nytt næringsliv, en ny sektor, nye arbeidsplasser, ny verdiskaping, som skal erstatte oljenæ-ringen – og det perspektivet. Det er snakk om hundretusen-vis av arbeidsplasser, det er snakk om hundrevis av milli-arder i investeringer. Jo forttere vi får det perspektivet inn, desto større sjanse er det for at vi kan få dette til å skje.

Så er det slik, som mange har påpekt, at Norge har helt unike forutsetninger for å gjøre dette grønne skiftet, for å utvikle denne bionæringen. Ikke bare har vi mange penger på sparebøssa, men vi har et velordnet samfunn med høy kompetanse. Vi er gode på prosesser, og vi krangler rela-tivt lite. Og så har vi noen gigantiske grunnforutsetninger. Vi har en relativt omfattende og intakt natur på fastlandet i Norge, men framfor alt har vi Europas suverent største havområder, med svære og heldigvis godt forvaltede og foreløpig – vi får se hvordan det går med den globale opp-varmingen og havforsuring – intakte og svært artsrike øko-

systemer. Bioressursene, biomulighetene i slike økosystemer, er fabelaktig store, og det er et ressursgrunnlag som alle andre land må misunne oss enormt.

Det er disse ressursene vi må se som livsgrunnlaget vårt, allerede nå, og vi må, som flere allerede har påpekt, i veldig stor grad begynne å se dem sammen. Det er ikke noen forskjell på bioøkonomi på land og bioøkonomi til havs. Så det å binde disse miljøene sammen, binde innsatsen og virkemidlene sammen allerede nå, er veldig viktig.

Så er det selvfølgelig et poeng at det står en naturverner på talerstolen og sier: Bruk naturen, bruk ressursene. Det mener Miljøpartiet De Grønne fullt og helt og i veldig stor grad, men vi mener også at det er helt avgjørende at man allerede nå, og i hvert fall i en biostrategi, slår fast rammene og forutsetningene for dette, og det er: Dette må skje innenfor økosystemenes tålegrenser. Dette er ikke en høstingsstrategi som kan gå utover det naturen tåler. Det må være helt klart, helt fra starten, at her er det snakk om å høste fornybare ressurser som reproducerer seg, uten at det går utover økosystemenes tålegrenser.

Vi trenger innsatsmidler som likner på ambisjonsnivået innenfor oljevirkomheten, for det er den vi skal erstatte. Jeg henviser der til Miljøpartiet De Grønnes statsbudsjett, hvor de som er interessert, kan se at vi er opptatt av å flytte flere statlige innsatsmidler over til investeringskapital, risikokapital og forskningsinnsats innenfor den grønne økonomien enn noe annet parti foreløpig gjør. Ta en titt på de perspektivene, og se framfor alt på forskning og kartlegging. Det er veldig spennende det som skjer på Universitetet for miljø- og biovitenskap, men vi trenger to ting: Vi trenger en kartlegging av den norske naturen, til lands og til vanns, i en mye større faglig detaljeringsgrad om et mye høyere faglig ambisjonsnivå nå, og vi må utdanne de folka som kan gjøre det, for de har vi latt være å utdanne de siste 20 åra. Og vi trenger et bioprospekteringsprogram i Norge. Vi trenger et program av samme typen som INBio i Costa Rica, som bokstavelig talt går gjennom all natur i Norge, kartlegger den og legger den til rette for næringsutvikling.

Ove Bernt Trellevik (H) [12:34:12]: Eg fekk litt kort tid på talarstolen i stad, men poenget mitt var då at HAV21-rapporten som eg viste til, tek til orde for å etablera eit nasjonalt pilotanlegg av betydeleg storleik for bioprosessering. Det har eit stort potensial for å realisera forsking, og det kan brukast til industriell bruk. Så eg håpar at me kan få med det òg i ein slik strategi som regjeringa no skal jobba med. Det var det eg ville seia i stad.

Elles har debatten vist at moglegheitene er mange langs heile kysten vår og kanskje andre plassar òg, og det er mange gode og innovative klynger her i landet som har eit potensial til å ta eit større ansvar for utviklinga innan bioøkonomi. Det er svært, svært lovande.

Eg oppfatta det slik at regjeringa har gjort mykje, at regjeringa også har ambisjonar om ytterlegare tilrettelegging for både god forsking og næringspolitikk, for å støtta opp under dei moglegheitene industrien og bioøkonomien gjev, og at mykje av dette kjem til å verta skrive om i den komande bioøkonomistrategien.

Min gode kollega Frank Bakke-Jensen oppfordra meg

til å søkja om å verta guide i Bergen, og det gjer eg gjerne – spesielt viss eg skal til Bergen for å diskutera bioøkonomi og marin næring. Det anbefalar eg at regjeringa gjer, for det er svært mykje spennande som skjer der, og eg vart litt begeistra over statsråden då ho signaliserte at ho ønskte god dialog, og at ho ønskte å reisa rundt og diskutera dette og få gode innspel når ho skal laga bioøkonomistrategi. Så eg inviterer statsråden til Bergen.

Så vil eg takka for debatten og ønskja alle saman ei god påske. Det har vore både lærerikt og interessant for meg å delta her i dag, og eg håpar eg òg får delta i den spennande debatten om bioøkonomi ein gong i framtida.

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:36:07]: Jeg vil takke for en engasjert debatt. De som har vært til stede, har med all tydelighet understreket hvor viktig den omstillingen vi skal igjennom i norsk økonomi, er, og hvor store de mulighetene som ligger innenfor utvikling av en ny bioøkonomi, er.

Interpellanten stilte spørsmålet om hva som er status for bioøkonomien i Norge. Det tror jeg vi har fått godt illustrert i denne debatten. Vi er godt i gang. Det skal utarbeides en slik strategi i løpet av året, og vi ser for oss at den skal trekke opp rammen for hvordan vi skal satse, og synliggjøre hvilke muligheter vi har i Norge.

Så har jeg lyst til å henlede oppmerksomheten på den langtidsplanen for forskning som ble lagt fram av regjeringen samtidig med statsbudsjettet i fjor. Mange av de tunge, tematiske satsingene – eller hovedsatsingsområdene – i den planen er nettopp områder som vil bygge opp under også en bioøkonomisatsing. Den planen tar også til orde for at vi trenger et løft når det gjelder forskningsinfrastruktur, så også på dette området er det mulig å se gode koblinger mellom en bioøkonomistrategi og de føringene som er lagt i den langtidsplanen.

Så har jeg på det marine området tatt initiativ til at vi skal utvikle en masterplan for marin forskning for å se på hvordan vi bør prioritere enda mer målrettet, for å få til innovasjon og mer kommersialisering og få ny industri ut av de fantastiske ressursene som vi rår over innenfor den blå sektor. Stortinget har altså bedt regjeringen om å legge fram en strategi i løpet av 2015. Det tidspunktet mener vi er godt, tida er moden for å gjøre det, og vi har satt i gang arbeidet og skal legge fram den strategien, og den skal utarbeides i nært samarbeid med – som jeg sa i sted – næringsliv, forskningsmiljøer, organisasjoner og andre aktører som er interessert i og som jobber på dette området, og som har gode bidrag å gi.

Så har vi også fått illustrert i debatten at det er viktig med det internasjonale samarbeidet. Det er et samarbeid på nordisk plan, det er et samarbeid når det gjelder forskningsprogrammene i EU, men det er også mulig å skue lenger. Jeg besøkte nylig Universitetet i Nordland. De fortalte om et veldig spennende forskningssamarbeid som de var inne i, med seks ledende universiteter i USA – faktisk som eneste universitet utenfor USA – hvor man ser på hvordan man kan bruke mikroalger til å lage bioenergi. Reststoffene man sitter igjen med der, ser man på med tanke på om det kan være ingrediens i fiskefôr. Så her er det store mu-

ligheter, og for en næring som skal utvikle seg til å bli mye større i Norge, er det å finne alternative førstoffer til oppdrettsnæringen i Norge en av de store oppgavene vi absolutt bør gå løs på.

Presidenten: Debatten i sak nr. 5 er dermed avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da går vi til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Som nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling i stedet for stortingsrepresentant Jenny Klinge velges stortingsrepresentant Kåre Simensen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Terje Breivik på vegne av Venstre

Det voteses først over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at bankenes adgang til å ta risiko gjennom annen aktivitet enn kjernevirksomheten avgrenses ytterligere ut over det som i dag er nedfelt i norsk bank- og konsernlovgivning.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.48.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om finansforetak og finanskonsern
(finansforetaksloven)

Kapittel 1. Formål og virkeområde, definisjoner mv.

§ 1-1 Formål

Formålet med loven er å bidra til finansiell stabilitet,

herunder at finansforetak virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Med finansiell stabilitet menes at det finansielle systemet er robust nok til å motta og utbetale innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte.

§ 1-2 Virkeområde

(1) Loven gjelder virksomhet som drives eller skal drives i Norge, samt norske finansforetaks virksomhet i utlandet.

(2) Loven gjelder for utenlandske finansforetak som driver eller skal drive virksomhet gjennom filial her i riket, eller ved grensekryssende virksomhet i den utstrekning det følger av bestemmelsene i kapittel 5.

(3) Kongen avgjør i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

§ 1-3 Finansforetak

(1) Som finansforetak regnes foretak som driver virksomhet som:

- a) bank,
- b) kredittforetak,
- c) finansieringsforetak,
- d) forsikringsforetak,
- e) pensjonsforetak,
- f) holdingforetak i finanskonsern.

(2) Som finansforetak regnes også foretak som er gitt tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak eller e-pengeforetak, når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven.

§ 1-4 Finanskonsern

(1) Som finanskonsern regnes et konsern der minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak.

(2) Som finanskonsern regnes også konserngruppe som er etablert ved samarbeidsavtale mellom gjensidige forsikringsforetak eller mellom sparebank og gjensidig forsikringsforetak om at foretakene skal ha et felles styre og i tillegg andre felles foretaksorganer.

§ 1-5 Definisjoner

(1) Med EØS menes Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

(2) Som hjemstat regnes i denne lov den stat der et finansforetak har sitt hovedsete og er gitt tillatelse til å utøve virksomhet som finansforetak.

(3) Som vertsstat regnes annen stat enn hjemstaten der et finansforetak yter tjenester gjennom filial eller ved grensekryssende virksomhet.

(4) Som kredittinstitusjon regnes bank og kredittforetak.

(5) Som pensjonsforetak regnes pensjonskasse og innskuddspensjonsforetak.

(6) Som filial regnes et forretningssted som etableres av finansforetak, og som kan utføre forretninger for foretaket.

(7) Som representasjonskontor regnes markedsførings-

kontor her i riket som er etablert av utenlandsk finansforetak, og som ikke er filial.

§ 1-6 *Unntak fra loven*

(1) Loven gjelder ikke Norges Bank, Statens Pensjonskasse eller foretak eiet av staten som er finansiert over statsbudsjettet, og som er undergitt særskilte regler fastsatt ved annen lov, når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

(2) Departementet avgjør i tvilstilfelle om et foretak eller den virksomhet som drives av et foretak, krever tillatelse etter denne loven.

(3) Departementet kan i særlige tilfelle unnta finansforetak og grupper av finansforetak, samt enkelte typer av virksomhet som drives av finansforetak, fra en eller flere bestemmelser i loven og kan sette vilkår for slikt unntak. Departementet kan bestemme at foretak som etter bestemmelsen i denne paragraf er eller blir unntatt fra visse av lovens bestemmelser, skal være undergitt tilsyn av Finanstilsynet.

§ 1-7 *Forskrifter*

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, utfylling og avgrensning av loven, og om nærmere krav til finansforetak ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet.

Kapittel 2. Krav om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak

I. Adgang og enerett til å drive virksomhet her i riket

§ 2-1 *Finansieringsvirksomhet*

(1) Finansieringsvirksomhet kan bare drives av banker, kredittforetak og finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket, med mindre annet følger av lovgivningen om verdipapirforetak, forsikringsformidlingsforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond og eiendomsmeglerforetak. Finansieringsvirksomhet kan også drives av utenlandske kredittinstitusjoner som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Som finansieringsvirksomhet regnes:

- a) å yte kreditt og stille garantier for egen regning, herunder finansiell leasing,
- b) å formidle kreditt og garantier, samt annen medvirkning ved finansiering av annet enn egen virksomhet.

(3) Som finansieringsvirksomhet regnes ikke:

- a) virksomhet i offentlig institusjon eller fond som er opprettet for særlige kredittformål,
- b) virksomhet i stiftelse som ikke har til formål å drive næringsvirksomhet, eller fylkesmannens forvaltning av finansielle eiendeler etter vergemålsloven,
- c) å yte kreditt til, eller stille garantier for, ansatte i foretaket eller foretak i samme konsern som kredittgiver eller garantistiller,
- d) å yte kreditt som selger av en vare eller tjeneste. Det samme gjelder kreditt til kjøperen som etter avtale skal ytes av et foretak i samme konsern som selgeren, der-

som foretaket finansierer sin kredittvirksomhet ved lån fra finansforetak eller lån fra foretak som inngår i konsernet, med mindre foretaket som yter selgerkreditten også driver annen finansieringsvirksomhet,

- e) virksomhet som finansagent eller finansrådgiver,
- f) finansiering som bare ytes i enkeltstående tilfeller.

(4) Unntakene i tredje ledd bokstav d og f gjelder ikke dersom en selger som ikke er forbruker, yter kreditt i forbindelse med salg av bolig som er knyttet til eller skal knyttes til andel i borettslag. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

(5) Departementet kan gi nærmere regler som gjør unntak fra, avgrenser eller utfyller bestemmelsene i paragrafen her, herunder fastsette plikter for og regler om tilsyn med foretak som er unntatt fra forbudet i første ledd.

§ 2-2 *Innskuddsvirksomhet mv.*

(1) Innskudd fra en ubestemt krets av innskytere kan bare mottas av banker som etter denne lov har tillatelse til å ta imot innskudd og av utenlandske kredittinstitusjoner som etter denne loven har adgang til å ta imot innskudd her i riket. Departementet kan gi nærmere regler om hva som skal regnes som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere.

(2) Mottak av betalingsmidler for å utstede elektroniske penger regnes ikke som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere. Det samme gjelder betalingsmidler mottatt av betalingsforetak eller e-pengeforetak i forbindelse med oppdrag om betalingstjenester. Departementet kan fastsette regler om adgangen for betalingsforetak og e-pengeforetak til å motta betalingsmidler i tilknytning til oppdrag fra kunder.

(3) Første ledd er ikke til hinder for at samvirkeforetak mottar innskudd fra medlemmer i samsvar med melding til Finanstilsynet om ordningens omfang og disponeringen av innskuddsmidlene. Finanstilsynet skal kreve at det etableres betryggende sikkerhet for innskuddene dersom det mottas innskudd fra en ubestemt krets, og kan fastsette regler om slik sikkerhet. Departementet kan gi forskrift om tilsyn med samvirkeforetak som mottar innskudd, og om sikringsordninger for innskuddene. Departementet kan også bestemme at bestemmelsene i leddet her skal gjelde tilsvarende for andre foreninger eller foretak som mottar innskudd fra medlemmer.

(4) Departementet kan bestemme at innskuddsordning som omfattes av tredje ledd, skal organiseres og drives som egen bank og kan fastsette frist for søknad om konsesjon til bank etter reglene i § 2-7.

§ 2-3 *Betalingstjenester mv.*

(1) Betalingstjenester kan bare utføres av banker, betalingsforetak og e-pengeforetak, og av finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket. Pengeoverføringer kan også utføres av foretak med tillatelse etter § 2-10 tredje ledd.

(2) Betalingstjenester kan også utføres av utenlandske kredittinstitusjoner, betalingsforetak og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(3) Som betalingstjenester regnes i denne loven tjenester som angitt i finansavtaleloven § 11. Med pengeoverføringer menes betalingstjeneste som angitt i finansavtaleloven § 12 bokstav k.

(4) Tillatelse til å utføre betalingstjenester omfatter, når ikke annet er fastsatt, også omsetning av valuta i forbindelse med pengeoverføringer med utlandet og kreditt-tyting innenfor fastsatte kredittgrenser ved gjennomføringen av oppdrag om betalingsoverføring dersom kreditten ikke ytes av midler mottatt for å utføre betalingsoverføringer, og er kortsiktig og skal tilbakebetales senest innen 12 måneder.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om betalingstjenestevirksomhet og hva som skal regnes som betalingstjenester.

§ 2-4 Utstedelse av elektroniske penger

(1) Elektroniske penger kan bare utstedes av banker og e-pengeforetak, og av finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket. Elektroniske penger kan også utstedes av utenlandske kredittinstitusjoner og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Med elektroniske penger menes en elektronisk lagret pengeverdi representert ved en fordring på utstederen, som er utstedt etter mottak av midler for å utføre betalingstransaksjoner, og som er anerkjent som betalingsmiddel av andre foretak enn utstederen. Med betalingstransaksjoner menes transaksjoner som angitt i finansavtaleloven § 12 bokstav a.

(3) En elektronisk lagret pengeverdi som benyttes til å gjennomføre betalingstransaksjoner som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav m, eller som er oppbevart på instrument som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav n, regnes ikke som elektroniske penger.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om utstedelse av elektroniske penger, herunder unnta visse e-pengeforetak helt eller delvis fra bestemmelser om e-pengeforetak gitt i eller i medhold av denne loven.

§ 2-5 Valutavirksomhet

(1) Valutavirksomhet kan bare drives av banker og av betalingsforetak, e-pengeforetak og finansieringsforetak som har tillatelse til å drive slik virksomhet. Valutavirksomhet kan også drives av utenlandske kredittinstitusjoner, betalingsforetak og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Som valutavirksomhet regnes virksomhet som består i omsetning av valuta.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om valutavirksomhet. Når særlige grunner tilsier det, kan departementet også gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2-6 Forsikringsvirksomhet mv.

(1) Forsikringsvirksomhet kan bare drives av forsikringsforetak og pensjonskasser som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet, og av utenlandske forsikrings- og pensjonsforetak som etter denne

loven har adgang til å drive forsikringsvirksomhet her i riket.

(2) Som forsikringsvirksomhet regnes livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, kredittforsikringsvirksomhet og gjenforsikringsvirksomhet. Som livsforsikring regnes overtakelse av døds- eller uførerisiko og forsikring i form av avgivelse av avkastningsgaranti. Som skadeforsikring regnes forsikring mot skade eller tap av ting, rettigheter eller andre fordringer og forsikring mot erstatningsansvar eller kostnader, samt ulykkesforsikring, sykeforsikring og annen personforsikring som ikke er livsforsikring. Som kredittforsikring regnes overtakelse av risiko for rett oppgjør av fordring, herunder kundekredittforsikring og kausjonsforsikring.

(3) Forsikringsforetak har ikke adgang til å markedsføre eller tilby forsikringer mot strafferettslige sanksjoner dersom forsikringen vil være i strid med rettsordenen.

(4) Finanstilsynet kan avgjøre om en virksomhet skal anses som forsikringsvirksomhet og om en forsikring kan eller skal regnes som livsforsikring, skadeforsikring eller kredittforsikring, eller om en pensjonsordning kan eller må overtas av en pensjonskasse eller et innskuddspensjonsforetak.

II. De enkelte typer av konsesjoner

§ 2-7 Konsesjon som bank

Tillatelse til å drive virksomhet som bank gir adgang til å motta innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, å yte kreditt og stille garantier for egen regning og til å yte betalingstjenester. Tillatelsen kan også omfatte følgende typer virksomhet:

- annen finansieringsvirksomhet,
- utstedelse av elektroniske penger,
- forretninger for foretakets eller kundenes regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet
- andre banktjenester.

§ 2-8 Konsesjon som kredittforetak

Tillatelse til å drive virksomhet som kredittforetak gir adgang til å motta andre tilbakebetalingspliktige midler enn innskudd fra allmennheten og å yte kreditt og stille garantier for egen regning. Tillatelsen kan også omfatte følgende typer virksomhet:

- annen finansieringsvirksomhet,
- forretninger for foretakets regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet,
- andre særlige tjenester.

§ 2-9 Konsesjon som finansieringsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak kan omfatte en eller flere av følgende virksomheter:

- leasing, factoring og annen finansieringsvirksomhet,
- forretninger for foretakets eller kunders regning i penge- eller valutamarkedet,
- omsetning av valuta eller andre særlige tjenester.

(2) Et finansieringsforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak eller som betalings-

foretak, med mindre hensyn til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Finansieringsforetak kan ikke ta imot tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten.

§ 2-10 *Konsesjon som betalingsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak gir adgang til å utføre betalingstjenester og til å motta betalingsmidler fra kunder til bruk ved utførelsen av slike tjenester. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd.

(2) Et betalingsforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensynet til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Tillatelse som er begrenset til å gjennomføre pengeoverføringer her i riket, kan gis til foretak med hovedkontor og forretningskontor i Norge eller til filial av foretak hjemmehørende i annen EØS-stat med begrenset tillatelse fra sitt hjemlands myndigheter til å gjennomføre pengeoverføringer. Bestemmelsene i § 3-1, § 3-2 med unntak av annet ledd bokstav b og §§ 3-5 til 3-7 gjelder tilsvarende. For virksomhet i henhold til tillatelsen gjelder følgende:

- a) Foretaket eller filialen skal ha systemer og retningslinjer for kontroll og avdekking av risiko for å påse at forpliktelsene på alle vesentlige aktivitetsområder vil bli oppfylt, herunder sikring av midler mottatt i forbindelse med pengeoverføringer.
- b) Foretaket skal ha startkapital, samt ansvarlig kapital i samsvar med krav fastsatt i tillatelsen.
- c) Det samlede beløpet for betalingstransaksjoner utført av virksomheten, inkludert eventuell agent som handler på vegne av virksomheten, i gjennomsnitt over de 12 foregående måneder skal ikke overstige et beløp på fem millioner kroner per måned. Departementet kan ved enkeltvedtak fastsette et annet maksimalbeløp, men ikke et beløp i norske kroner som overstiger tilsvarende tre millioner euro per måned.
- d) Virksomheten er revisjonspliktig.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om betalingsforetak og foretak med begrenset tillatelse etter tredje ledd, herunder gjøre unntak fra reglene som gjelder for finansforetak, og fastsette regler om organisering, virksomhet, kapitalkrav, eierforhold, sikring av midler, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, tilbakekall av tillatelse, nemndbehandling av tvister og tilsyn. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak for virksomhet som omfattes av tredje ledd.

§ 2-11 *Konsesjon som e-pengeforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak gir adgang til å utstede elektroniske penger og utføre betalingstjenester, og til å motta betalingsmidler fra kunder til bruk ved utførelsen av slike tjenester. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd.

(2) Et e-pengeforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensyn til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Departementet kan gi forskrift om e-pengeforetak, herunder gjøre unntak fra reglene som gjelder for finansforetak, og fastsette regler om organisering, virksomhet, kapitalkrav, eierforhold, sikring av midler, innløsning av elektroniske penger, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, tilbakekall av tillatelse, nemndbehandling av tvister og tilsyn.

§ 2-12 *Konsesjoner som forsikringsforetak*

(1) Et forsikringsforetak kan gis tillatelse til å drive virksomhet som enten livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak, kredittforsikringsforetak eller gjenforsikringsforetak. Når ikke annet er fastsatt, kan et forsikringsforetak også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til forsikringsvirksomheten.

(2) Tillatelse gis for én eller flere forsikringsklasser, eller for en del av en forsikringsklasse. Departementet kan fastsette nærmere regler om inndeling i forsikringsklasser.

(3) Tillatelsen kan begrenses til et bestemt geografisk område, til bestemte kundegrupper eller på annen måte.

(4) Gjenforsikringsforetak kan bare overta gjenforsikring. Departementet kan gi forskrift om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak, herunder bestemme i hvilken utstrekning reglene i loven skal gjelde for slike foretak.

§ 2-13 *Konsesjon som livsforsikringsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som livsforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som livsforsikring, samt andre personforsikringer som angitt i tillatelsen.

(2) Livsforsikringsforetak som har overtatt pensjonsordning med foretakspensjon for et foretak eller et konsernforetak som inngår i en konsernpensjonsordning, kan også overta pensjonsordning med innskuddspensjon uten forsikringselement for samme foretak eller for foretak som inngår i samme konsernforhold.

(3) Livsforsikringsforetak kan som en begrenset del av sin virksomhet overta gjenforsikring innenfor de klasser tillatelsen omfatter.

§ 2-14 *Konsesjon som skadeforsikringsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som skadeforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som skadeforsikring.

(2) Skadeforsikringsforetak med tillatelse til å overta personforsikringer som ikke er livsforsikring kan, når annet ikke er fastsatt i tillatelsen, også overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer som etter avtalen er av høyest ett års varighet og gir rett til utbetaling av erstatning som engangsbeløp, eller som oppfyller andre produktkrav fastsatt i forskrift gitt av departementet. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om kollektive forsikringer (gruppeforsikringer) knyttet til

dødelighetsrisiko eller uførisiko som omfattes av første punktum.

(3) Skadeforsikringsforetak kan som en begrenset del av sin virksomhet overta gjenforsikring innenfor de klasser tillatelsen omfatter.

(4) Forsikringsforetak med tillatelse til å overta skadeforsikringer, kan ikke overta kredittforsikringer, med mindre foretaket har adgang til dette etter §§ 5-1 eller 5-5.

§ 2-15 Konesjon som kredittforsikringsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som kredittforsikringsforetak gir adgang til å overta kredittforsikringer og gjenforsikring innen kredittforsikring.

(2) Finanstilsynet kan gi nærmere regler om hvilke forsikringer som skal regnes som kredittforsikringer.

(3) I denne loven regnes kredittforsikringsforetak som skadeforsikringsforetak når annet ikke er bestemt.

§ 2-16 Konesjon som pensjonskasse

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som pensjonskasse gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger for foretak og kommune som har opprettet og deltar i pensjonskassen. Tillatelsen kan også gi en pensjonskasse adgang til å drive virksomhet som konsernpensjonskasse, interkommunal pensjonskasse eller fellespensjonskasse etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 2-2.

(2) Som kollektiv pensjonsordning regnes kommunale pensjonsordninger og pensjonsordninger opprettet i samsvarende med foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og tjenestepensjonsloven, samt andre kollektive pensjonsordninger. Som kollektiv pensjonsordning regnes også pensjonsordning opprettet av medlemmer i en forening av selvstendige næringsdrivende og i tilfelle deres arbeidstakere (foreningspensjonsordning).

(3) Tillatelsen kan gi en pensjonskasse adgang til enten å overta pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, eller til å overta pensjonsordninger uten forsikringsselement. Tillatelsen gir også adgang til å overta pensjonsordninger etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning for medlemmer av en kollektiv pensjonsordning i pensjonskassen.

(4) Pensjonskasse med tillatelse til å overta pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, kan ikke overta pensjonsordninger uten forsikringsselement. Har pensjonskassen overtatt pensjonsordning med foretakspensjon for et foretak eller et konsernforetak som har felles pensjonsordning i pensjonskassen, kan pensjonskassen overta pensjonsordning med innskuddspensjon uten forsikringsselement for samme foretak eller for et foretak som inngår i samme konsern.

(5) Når ikke annet er fastsatt, kan en pensjonskasse også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten.

(6) Pensjonskasser kan, med mindre annet er fastsatt i tillatelsen, også utstede fripoliser, pensjonsbevis eller pensjonsskapitalbevis til arbeidstakere som er fratrådt sin stilling og opphørt å være medlem av en kollektiv pensjonsordning i pensjonskassen, samt tilleggsavtaler til slik rett til pensjon. Pensjonskasser som overtar kollektive pen-

sjonsordninger som regnes som livsforsikring, kan, med mindre annet er fastsatt i tillatelsen, også overta forsikring av risiko for uførhet eller død knyttet til medlemmene i slik pensjonsordning.

(7) Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om pensjonskasser og pensjonsordninger som omfattes av paragrafen her, herunder om pensjonskassers adgang til å overta pensjonsordning fra flere kommuner (interkommunal pensjonskasse) eller fra flere foretak (fellespensjonskasse).

§ 2-17 Konesjon som innskuddspensjonsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som innskuddspensjonsforetak gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger uten forsikringsselement og individuelle pensjonsavtaler uten forsikringsselement.

(2) Når ikke annet er fastsatt, kan et innskuddspensjonsforetak også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten.

(3) Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om innskuddspensjonsforetak.

§ 2-18 Låneformidlingsforetak

(1) Foretak kan drive virksomhet som består i ervervmessig formidling av lån eller garanti for lån (låneformidlingsforetak) etter at melding er sendt til Finanstilsynet.

(2) Et låneformidlingsforetak skal på betryggende måte ivareta både låntakernes og långivernes interesser. Foretaket skal gi partene i låneforholdet opplysning om den effektive renten og andre forhold av betydning, herunder tilbakebetalingsvilkårene og eventuell adgang til å regulere renten. Ved beregningen av den effektive renten skal det tas hensyn til enhver ytelse fra låntakerens side, herunder formidlingsprovisjon, garantiprovisjon, annen provisjon og utgifter til administrasjon av lånet samt eventuell underkurs ved utbetaling av lånet. Opplysningen om den effektive renten skal gis tydelig og i skriftlig form med en nøyaktighet av minst en fjerdedels prosent årlig rente.

III. Foretaksnavn

§ 2-19 Foretaksnavn for banker

(1) En bank skal bruke ordet «bank», med eller uten tillegg, i sitt foretaksnavn.

(2) En bank stiftet som sparebank skal bruke ordet «sparebank» eller lignende sammensetninger med ordet «spare» i sitt foretaksnavn. Etter omdanning av en sparebank kan banken fortsatt bruke «sparebank» eller «spare» i sitt foretaksnavn dersom sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen, eier minst ti prosent av aksjene i banken eller bankens morselskap.

(3) Andre foretak enn banker kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke ordet «bank» i sitt foretaksnavn eller ved omtale eller markedsføring av sin virksomhet. Andre foretak enn banker som nevnt i annet ledd kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke ordet «sparebank» eller lignende sammensetninger med ordet «spare» i sitt foretaksnavn.

eller ved omtale eller markedsføring av sin virksomhet.

§ 2-20 *Foretaksnavn for forsikringsforetak*

(1) Forsikringsforetak skal bruke ordet «forsikring» eller annen betegnelse med samme betydningsinnhold, med eller uten tillegg, i sitt foretaksnavn.

(2) Andre foretak enn forsikringsforetak kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke slike betegnelser i sitt foretaksnavn eller ved omtale eller markedsføring, med mindre foretaket driver næringsvirksomhet som er knyttet til forsikringsvirksomhet.

§ 2-21 *Alminnelige krav til navnebruk*

(1) Finansforetak skal bruke foretaksnavn og andre kjennetegn som gjør det klart for kunder og andre hvilket foretak de forholder seg til, og hva slags virksomhet foretaket driver.

(2) Finansforetak skal ikke bruke foretaksnavn eller betegnelse som:

- fører til at foretaket lett kan forveksles med et annet finansforetak, eller gir et misvisende inntrykk av hva slags virksomhet foretaket driver,
- gir inntrykk av at en del av finansforetaket er et eget finansforetak,
- gir inntrykk av at finansforetak som inngår i norsk finanskonsern, er frittstående.

(3) Departementet kan gi forskrift om finansforetaks navnebruk, og ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2-22 *Filial av utenlandsk finansforetak*

Utenlandsk finansforetak som har adgang til å drive virksomhet her i riket, kan bruke det samme foretaksnavnet som det bruker i hjemstaten.

Kapittel 3. Konesjonsbehandling

§ 3-1 *Søknad om konsesjon mv.*

(1) Søknad om tillatelse, godkjenning eller samtykke etter denne loven sendes Finanstilsynet.

(2) Søknaden skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden, herunder dokumentasjon som viser at foretaket er stiftet i tråd med kravene i kapittel 7. Finanstilsynet kan kreve at søkeren gir ytterligere opplysninger.

(3) Søknad om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak skal inneholde foretakets vedtekter og en organisasjons- og driftsplan for de tre første driftsårene. Planen skal redegjøre for organiseringen av de sentrale deler av konsesjonspliktig virksomhet, og skal som hovedregel også redegjøre for:

- foretakets eier- og ledelsesforhold etter etableringen,
- foretakets styrings- og kontrollsystemer,
- hvordan foretaket skal skaffe til veie kapital til dekning av kapitalkrav for den virksomhet driftsplanen omfatter,

- foretakets kapital- og soliditetsforhold og prognose for finansiell stilling i hvert av de tre første år,
- budsjetter for etablerings- og administrasjonskostnader,
- budsjetter med resultatregnskap, balanseregnskap og finansieringsanalyse for hvert av de tre første driftsårene,
- foretakets konserntilknytning,
- finansielle tjenester som foretaket vil tilby med tilhørende driftsopplegg,
- foretakets tiltak for å oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av hvitvaskingsloven,
- hvordan betalingsforetak og e-pengeforetak skal sikre kundemidler.

Forsikringsforetak skal i tillegg gi opplysninger om hvilke forsikringer foretaket vil tilby, og redegjøre for prinsippene for premieberegning og gjenforsikring. Skal foretaket dekke risiko innen forsikringsklassen ansvar for landkjøretøy, som ikke bare omfatter fraktføreransvar, skal det gis opplysninger om navn og adresse på de skadebehandlersrepresentanter som skal være utpekt i hvert av de øvrige EØS-landene.

(4) Søknad etter tredje ledd skal inneholde opplysninger om kvalifikasjoner, yrkeserfaring og forhold nevnt i §§ 9-1 til 9-3, samt ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40, for hvert enkelt styremedlem, varamedlem og observatør i styret, daglig leder, andre personer som skal inngå i den faktiske ledelsen av virksomheten eller deler av denne, samt andre personer med nøkkelfunksjoner i foretaket.

§ 3-2 *Tildeling, vilkår mv.*

(1) Tillatelse, godkjenning eller samtykke etter denne loven gis av departementet. Det kan settes vilkår for tillatelsen, godkjenningen eller samtykket, herunder at virksomheten drives på en bestemt måte eller innenfor visse rammer, eller andre vilkår i samsvar med de formål som lovgivningen om finansforetak skal ivareta.

(2) Tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak skal nektes dersom:

- finansforetaket ikke har hovedsete og forretningskontor her i riket, med mindre finansforetaket søker tillatelse etter kapittel 5,
- vilkårene i §§ 3-3 til 3-5 ikke er oppfylt,
- det ikke er godtgjort at finansforetaket vil være i stand til å oppfylle krav til forsvarlig virksomhet som følger av §§ 8-16 til 8-20, §§ 13-4 til 13-7, § 13-13, kapittel 14 og § 16-1,
- det er grunn til å anta at foretaket ikke vil oppfylle de krav som stilles i lov eller i medhold av lov, eller at virksomheten vil være i strid med rettsordenen.

(3) Ved vurdering av om tillatelse skal gis, skal det legges vesentlig vekt på om foretakets kapital- og soliditetsforhold er betryggende, herunder om startkapitalen står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet, og om organisasjons- og driftsplanen er betryggende for den virksomhet som skal drives. Det skal også legges vesentlig vekt på om tillatelsen på annen måte kan få uheldige virkninger for finansforetakets kunder eller grupper av kunder.

(4) Avgjørelse av en søknad skal meddeles søkeren innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. For søknad om tillatelse som betalingsforetak eller e-pengeforetak er fristen tre måneder. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt, likevel slik at søknaden i alle tilfelle skal være avgjort innen tolv måneder etter at den er mottatt.

§ 3-3 Eierforhold

(1) Departementet skal kjenne identiteten til eierne i foretaket og være overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler og utøve slik innflytelse i foretaket som eierandelene gir grunnlag for. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som nevnt i § 6-1 første ledd, jf. § 6-1 fjerde og femte ledd.

(2) Tre firedeler av aksjekapitalen i bank eller forsikringsforetak skal være tegnet ved kapitalforhøyelse uten fortrinnsrett for aksjeeiere eller andre. Når det i stiftelsesdokumentet er opplyst at stifterne eller andre har ervervet eller skal erverve et antall aksjer, kan slike aksjer ikke avhendes før foretaket har offentliggjort årsregnskapet for det første hele driftsåret.

(3) Departementet kan gjøre unntak fra kravet om offentlig tegning av aksjekapitalen ved kapitalforhøyelse som nevnt i annet ledd. Departementet kan også samtykke i at hele aksjekapitalen blir tegnet av foretak i et finanskonsern som banken eller forsikringsforetaket skal inngå i, eller av tre eller flere banker som i fellesskap har stiftet banken.

§ 3-4 Minstekrav til startkapital

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak skal ha aksjekapital, grunnfondskapital og annen egenkapital (samlet startkapital) som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til 5 millioner euro.

(2) E-pengeforetak skal ha samlet startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til 350 000 euro. Betalingsforetak skal samlet ha en startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til:

- a) 20 000 euro dersom betalingsforetaket bare yter slik betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav d,
- b) 50 000 euro når betalingsforetaket yter betalingstjenesten som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav e,
- c) 125 000 euro når betalingsforetaket yter én eller flere av betalingstjenestene som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a til c.

(3) Forsikringsforetak skal ha en samlet startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til:

- a) for livsforsikringsforetak 3,7 millioner euro,
- b) for andre forsikringsforetak 2,5 millioner euro, men 3,7 millioner euro hvis foretaket har overtatt ansvarsforsikringer knyttet til motorvogn, luftfartøy eller skip eller andre ansvarsforsikringer, eller kreditt- eller garantiforsikringer,
- c) for gjenforsikringsforetak 3,6 millioner euro, men 1,2

millioner euro for gjenforsikringsforetak som etter sine vedtekter bare kan overta gjenforsikringer for en bestemt krets av forsikringstakere.

(4) Pensjonsforetak skal ha en samlet startkapital som minst svarer til 10 ganger folketrygdens grunnbeløp.

(5) Departementet kan ved forskrift justere minstekravene i samsvar med prisutviklingen og fastsette krav om høyere minstebeløp enn nevnt. For foretak som nevnt i første ledd kan departementet i særlige tilfelle samtykke til lavere samlet startkapital. Er minstekravene i første til femte ledd ikke oppfylt, kan tillatelse likevel gis dersom den inneholder vilkår om at tillatelsen ikke trer i kraft før kapital lik minstekravet er registrert innbetalt.

§ 3-5 Krav til ledelsen av foretaket

(1) Foretaket kan ikke ha styremedlemmer, daglig leder eller andre personer i den faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne som:

- a) ikke kan antas å ha de nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen eller vervet,
- b) er dømt for straffbart forhold, og det straffbare forholdet gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte,
- c) i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik adferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte.

(2) En person kan nektes godkjent som varamedlem eller observatør i styret, dersom det foreligger forhold som nevnt i første ledd.

(3) Første ledd gjelder tilsvarende for andre personer med nøkkelfunksjoner i foretaket.

§ 3-6 Igangsetting av virksomhet

(1) Virksomhet som finansforetak kan ikke settes i gang før foretaket er registrert i Foretaksregisteret.

(2) Dersom organisasjons- og driftsplanen etter § 3-1 tredje ledd ikke lenger er dekkende, skal foretaket forelegge en oppdatert plan for Finanstilsynet før virksomheten settes i gang.

(3) Ved endringer i organisasjons- og driftsplanen, kan Finanstilsynet stille de vilkår som anses påkrevd for å sikre at virksomheten blir drevet på en forsvarlig måte.

§ 3-7 Endring og tilbakekall

(1) Departementet kan helt eller delvis tilbakekalle, endre eller sette nye vilkår for en tillatelse etter denne loven dersom:

- a) finansforetaket ikke har begynt sin virksomhet innen ett år fra den dag tillatelsen ble gitt, eller ikke lenger driver aktiv virksomhet,
- b) styret eller andre organer i foretaket har gjort seg skyldig i grov eller vedvarende overtredelse av plikter gitt i eller i medhold av lov, eller i henhold til konsesjonsvilkår eller vedtekter,
- c) styremedlemmer, daglig leder eller annen person som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten eller deler av denne, har handlet på en slik måte at kravene til ledelsen etter § 3-5 ikke lenger er oppfylt, herunder

at personer i styret eller ledelsen slutter i løpet av det første hele driftsår etter at virksomheten er satt i gang,

- d) eierforholdene i foretaket er endret ved erverv i strid med reglene i kapittel 6,
- e) foretaket ikke oppfyller kapitalkrav fastsatt i eller i medhold av denne loven, eller unnlater å etterkomme pålegg av Finanstilsynet.

(2) Tilbakekalles tillatelsen, skal foretaket og dets virksomhet avvikles etter reglene i kapittel 12 avsnitt II. Departementet kan gjøre unntak fra plikten til å avvikle foretaket slik at deler av virksomheten kan videreføres.

(3) Tilbakekalles tillatelsen til et finansforetak med hovedsete her i riket som også driver virksomhet i fremmed stat, skal Finanstilsynet underrette tilsynsmyndighetene i vertsstaten.

§ 3-8 Endring av konsesjonsvilkår

(1) Et finansforetak kan søke om endring av konsesjonsvilkårene. Søknaden skal inneholde de opplysninger som må antas å være av betydning for behandlingen av søknaden. Bestemmelsene i § 3-1 første og annet ledd og § 3-2 gjelder tilsvarende.

(2) Dersom erverv etter kapittel 6 av eierandeler i et finansforetak med tillatelse etter § 3-2, jf. § 3-3, medfører at det etableres et konsernforhold mellom foretaket og erververen, kan det fastsettes nye eller endrede vilkår for tillatelsen.

Kapittel 4. Norske finansforetaks virksomhet i utlandet

§ 4-1 Etablering av datterforetak i annen EØS-stat mv.

(1) Et norsk finansforetak kan ikke etablere eller erverve finansforetak som datterforetak i annen EØS-stat uten tillatelse etter § 17-1. Saksbehandlingsreglene i § 17-5 og kapittel 3, unntatt § 3-2 annet ledd, § 3-3 og § 3-4, gjelder tilsvarende. For konsernforholdet mellom datterforetaket og finansforetaket og det finanskonsern finansforetaket inngår i, gjelder §§ 17-7 til 17-9 og kapittel 18 tilsvarende.

(2) Et norsk finansforetak skal gi melding til Finanstilsynet dersom foretaket erverver en eierandel på ti prosent eller mer i finansforetak i annen EØS-stat. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende ved beregning av eierandelene. Bestemmelsene i § 17-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende ved erverv eller avhendelse av slik eierandel.

§ 4-2 Etablering av filial i annen EØS-stat

(1) Før banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak betalingsforetak eller e-pengeforetak etablerer filial i en annen EØS-stat, skal foretaket gi Finanstilsynet melding med opplysninger om:

- a) hvilken stat filialen ønskes etablert, og filialens adresse,
- b) de personer som skal forestå ledelsen av filialen,
- c) størrelsen av foretakets ansvarlige kapital og oppfyllelsen av krav til ansvarlig kapital og soliditet.

I tillegg skal foretaket gi Finanstilsynet en virksomhetsplan med opplysninger om hvilke typer finansielle tjenester virksomheten skal omfatte og om filialens organisatoriske oppbygging. Departementet kan gi forskrift om hvilke øvrige opplysninger meldingen skal inneholde for ulike typer finansforetak.

(2) Finanstilsynet skal sende melding om filialetablering til vertsstatens tilsynsmyndigheter senest innen tre måneder etter at melding som nevnt i første ledd er mottatt. Dette gjelder likevel ikke hvis Finanstilsynet har grunn til å anta at foretakets organisatoriske og administrative forhold eller finansielle situasjon ikke gir et forsvarlig grunnlag for etablering av filialen, eller at filialens ledelse ikke er egnet etter § 3-5. Finanstilsynet skal i så fall uten ugrunnet opphold underrette foretaket.

(3) I meldingen til vertsstatens tilsynsmyndigheter skal Finanstilsynet bekrefte at den planlagte virksomheten omfattes av foretakets tillatelse, og at foretaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket etter reglene i kapittel 14. Det skal angis hvilken garantiordning som i tilfelle vil gjelde for filialens virksomhet. Finanstilsynet skal samtidig underrette foretaket om oversendelsen.

(4) Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet og vertsstatens tilsynsmyndigheter om enhver endring i forhold som omfattes av første ledd, senest en måned før endringen gjennomføres. Det samme gjelder endringer i den garantiordningen som gjelder for filialen.

(5) Et finansieringsforetak kan ikke etablere filial i annen EØS-stat uten tillatelse gitt av departementet. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(6) Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak.

§ 4-3 Grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat

(1) Før banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak betalingsforetak eller e-pengeforetak tilbyr grensekryssende tjenester i en annen EØS-stat skal foretaket gi Finanstilsynet melding som angir hvilken stat dette gjelder, og hvilke tjenester virksomheten vil omfatte. Departementet kan gi forskrift om hvilke øvrige opplysninger meldingen skal inneholde for de ulike typer finansforetak. Departementet kan fastsette at meldeplikten også skal gjelde dersom finansforetaket skal drive slik virksomhet fra filial i en annen EØS-stat.

(2) Finanstilsynet skal senest innen én måned etter at meldingen er mottatt, sende den til vertsstatens tilsynsmyndigheter og opplyse om hvilken virksomhet som kan drives i henhold til foretakets tillatelse. Finanstilsynet skal også bekrefte at den planlagte virksomheten omfattes av foretakets tillatelse, og at foretaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket etter reglene i kapittel 14. Det skal angis hvilken garantiordning som i tilfelle vil gjelde for virksomheten. For øvrig gjelder § 4-2 annet ledd annet og tredje punktum tilsvarende så langt de passer. Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i dette ledd for ulike typer finansforetak.

§ 4-4 Etableringer utenfor EØS mv.

(1) Et norsk finansforetak kan ikke etablere eller erverve finansforetak som datterforetak i stat som ikke omfattes av EØS-avtalen, uten tillatelse etter § 17-1. Saksbehandlingsreglene i § 17-5 og kapittel 3, unntatt § 3-2 annet ledd, § 3-3 og § 3-4, gjelder tilsvarende. For konsernforholdet mellom datterforetaket og finansforetaket og det finanskonsern finansforetaket inngår i, gjelder §§ 17-7 til 17-9 og kapittel 18 tilsvarende.

(2) Et finansforetak kan ikke uten tillatelse gitt av departementet etablere filial i en stat som ikke omfattes av EØS-avtalen. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(3) Et finansforetak kan ikke uten tillatelse gitt av departementet erverve en eierandel på ti prosent eller mer i et finansforetak i en stat som ikke omfattes av EØS-avtalen. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende ved beregning av eierandelene. Bestemmelsene i § 17-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende ved erverv eller avhendelse av slik eierandel.

§ 4-5 Nærmere regler om norske finansforetaks virksomhet i utlandet

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om virksomhet som norske finansforetak driver i utlandet.

Kapittel 5. Utenlandske finansforetaks virksomhet her i riket

§ 5-1 Datterforetak av utenlandsk finansforetak

(1) Finansforetak som er hjemmehørende utenfor Norge kan etablere datterforetak her i riket etter reglene i kapittel 7 og drive virksomhet i henhold til tillatelse etter reglene i §§ 2-7 til 2-18, § 17-3 og kapittel 3. Erverv som medfører at finansforetak etablert her i riket blir datterforetak av finansforetak hjemmehørende utenfor Norge, kan bare skje etter tillatelse gitt etter reglene i § 17-1 første og annet ledd og § 17-5.

(2) Det utenlandske finansforetaket regnes som morselskap for det norske datterforetaket og bestemmelsene i §§ 18-3 til 18-5 gjelder tilsvarende for datterforetaket.

(3) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet som drives av datterforetak av finansforetak hjemmehørende i fremmed stat her i riket, herunder gjøre unntak fra bestemmelser i denne loven.

§ 5-2 Filial av kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) Kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat som har tillatelse og er undergitt tilsyn fra myndighetene i hjemstaten, kan drive virksomhet som foretaket kan drive etter tillatelsen i hjemstaten, gjennom filial her i riket. Filialen kan etableres to måneder etter at Finanstilsynet har mottatt følgende opplysninger fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat:

a) en virksomhetsplan som angir hvilke typer av finan-

sielle tjenester virksomheten skal omfatte og filialens organisatoriske oppbygning,

- b) en erklæring om at planlagt virksomhet er omfattet av foretakets tillatelse i hjemstaten,
- c) filialens adresse,
- d) hvem som skal forestå ledelsen av filialen og ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket, og en bekreftelse på at denne personen oppfyller egnethetskravene,
- e) hvem som skal inngå i ledelsen av virksomheten ved filialen, og en bekreftelse på at disse personene oppfyller egnethetskravene,
- f) en erklæring om at finansforetaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket,
- g) den garantiordningen som i tilfelle skal gjelde for filialens virksomhet,
- h) ytterligere opplysninger som fastsatt i forskrift gitt i medhold av femte ledd.

(2) Finanstilsynet skal innen to måneder etter at opplysningene er mottatt fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat, gi foretaket melding om at filialen kan etableres, og gi filialen en oversikt over hvilke regler som vil gjelde for virksomheten her i riket. Foretaket skal registrere filialen i Foretaksregisteret før filialen begynner sin virksomhet.

(3) Personen som forestår ledelsen av filialen skal ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket og til å reise og motta søksmål som gjelder filialens virksomhet her i riket.

(4) Dersom det foretas endringer i noen av de forhold som er opplyst etter første ledd, skal foretaket skriftlig melde fra om endringene til Finanstilsynet senest innen én måned før endringene trer i kraft.

(5) Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak. Departementet kan herunder gi regler om hva slags virksomhet som er omfattet av retten til å drive virksomhet gjennom filial og om hvilke opplysninger Finanstilsynet skal motta fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat.

§ 5-3 Filial av finansieringsforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) Et finansieringsforetak som er etablert i en annen EØS-stat, kan drive virksomhet gjennom filial her i riket dersom:

- a) finansieringsforetaket har tillatelse til å drive og driver tilsvarende virksomhet i hjemstaten,
- b) én eller flere kredittinstitusjoner etablert i samme stat som finansieringsforetaket, som har rett til å drive virksomhet her i riket etter § 5-2, eier aksjer som til sammen representerer minst 90 prosent av stemmene i finansieringsforetaket,
- c) kredittinstitusjonen, eller kredittinstitusjonene, med samtykke fra tilsynsmyndigheten i hjemstaten har påtatt seg solidarisk ansvar for finansieringsforetakets forpliktelser her i riket, og
- d) finansieringsforetaket og kredittinstitusjonen, eller kredittinstitusjonene, omfattes av konsolidert tilsyn etter regler tilsvarende reglene i kapittel 15.

(2) Tilsynsmyndigheten i hjemstaten skal bekrefte at

vilkårene etter første ledd er oppfylt. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 5-2 tilsvarende.

§ 5-4 Virksomhet i filial av finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) For filial som etter reglene i §§ 5-2 og 5-3 driver virksomhet her i riket, gjelder kapittel 1 samt bestemmelsene i §§ 2-19 til 2-22, § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2, §§ 9-4 til 9-6, § 12-27, § 13-5 fjerde ledd, § 13-7 første ledd, § 13-17, kapittel 16, § 17-11 sjettede ledd, § 17-12, § 17-13 første og tredje ledd, § 19-2, § 20-3 annet ledd, § 21-7 annet ledd og §§ 22-1 til 22-3. Revisorloven § 2-3 første og annet ledd gjelder tilsvarende for møter mellom daglig leder av filialen og revisor.

(2) I tillegg til bestemmelsene angitt i første ledd, skal følgende bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven gjelde tilsvarende for virksomhet ved filial av forsikringsforetak med hovedsete i annen EØS-stat: § 2-7, § 3-4, § 3-5 første ledd, § 3-6 tredje ledd, § 3-24, § 3-25, § 4-16, § 7-3 annet ledd, § 7-6 første og tredje ledd, § 7-7 første ledd annet punktum og § 7-8, samt kapittel 6. Forsikringsvirksomhetsloven § 3-13, § 3-14 tredje ledd, §§ 3-16 til 3-18 og § 3-22 skal gjelde dersom ikke annet følger av lovgivningen i hjemstaten. Det skal i alle tilfelle fremgå av forsikringsvilkårene hvilke regler som skal gjelde om retten til overskudd, herunder reglene om beregning, ufordelt overskudd og tidspunkt for utbetaling eller annen disponering av overskuddsmidler.

(3) For virksomhet i filial av pensjonsforetak med hovedsete i en annen EØS-stat gjelder bestemmelsene angitt i annet ledd i den utstrekning bestemmelsene gjelder for norske pensjonsforetak etter forsikringsvirksomhetsloven §§ 2-6 og 2-11.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet i filial av finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat. Departementet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra denne paragrafen når virksomheten er underlagt regler i hjemstaten som regulerer samme forhold.

§ 5-5 Grensekryssende virksomhet fra en annen EØS-stat

(1) Kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat kan drive grensekryssende virksomhet her i riket i den utstrekning foretaket har tillatelse fra, og er undergitt tilsyn fra, myndighetene i hjemstaten. Foretaket kan starte virksomheten her i riket én måned etter at Finanstilsynet har mottatt melding fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat med opplysninger om hvilke finansielle tjenester foretaket vil tilby her i riket. Meldingen skal også inneholde opplysninger som nevnt i § 5-2 første ledd bokstavene b, f, g og h. Finanstilsynet skal innen én måned etter at meldingen er mottatt, gi foretaket en oversikt over hvilke regler som vil gjelde for virksomheten. § 5-2 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for finansieringsforetak som oppfyller vilkårene i § 5-3 for å kunne drive virksomhet her i riket gjennom filial.

(3) For grensekryssende virksomhet her i riket fra en

annen EØS-stat gjelder kapittel 1 samt bestemmelsene i § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2, §§ 9-4 til 9-6, § 12-27, §§ 16-5 til 16-9, § 22-1 og § 22-2, tilsvarende.

(4) For grensekryssende virksomhet som drives av forsikrings- eller pensjonsforetak, gjelder også bestemmelsene i § 5-4 annet og tredje ledd tilsvarende.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler for virksomhet som omfattes av første og annet ledd, herunder om hva slags virksomhet som er omfattet av retten til å drive grensekryssende virksomhet. Departementet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsene i tredje og fjerde ledd når virksomheten er underlagt regler i hjemstaten som regulerer samme forhold. Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak.

§ 5-6 Filial av utenlandske finansforetak som ikke er omfattet av §§ 5-2 og 5-3

(1) Et finansforetak som har hovedsete i fremmed stat, og som ikke oppfyller vilkårene for å drive virksomhet her i riket etter §§ 5-2 og 5-3, kan etter tillatelse gitt av departementet etter reglene i §§ 2-7 til 2-18 etablere og drive virksomhet gjennom filial her i riket. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(2) Tillatelse etter første ledd kan bare gis til å drive virksomhet som tilsvarer virksomheten foretaket har tillatelse til å drive i hjemstaten, og bare dersom foretaket er undergitt betryggende tilsyn i hjemstaten. Før et utenlandsk finansforetak starter sin virksomhet her i riket skal det være etablert et tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat og Finanstilsynet.

(3) Finansforetaket skal deponere kapital her i riket som skal forvaltes på betryggende måte av en norsk bank. Departementet kan gi regler om minstekrav til, og beregning av, kapital. For forsikringsforetak og pensjonskasser som driver livsforsikring, skal kapitalen minst tilsvare avsetninger beregnet etter reglene i §§ 14-7 til 14-11 eller § 14-16. Kapitalen kan ikke frigis eller utbetales av banken uten etter samtykke av Finanstilsynet.

(4) Kommer det utenlandske finansforetaket under insolvensbehandling i hjemstaten, eller har Finanstilsynet ellers grunn til å anta at forpliktelser inngått gjennom filialen her i riket ikke vil bli oppfylt, gjelder kapittel 21 tilsvarende.

(5) Foretaket skal registrere filialen i Foretaksregisteret før filialen begynner sin virksomhet. Personen som forstår ledelsen av filialen, skal ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket og til å reise og motta søksmål som gjelder filialens virksomhet her i riket.

§ 5-7 Virksomhet i filial av utenlandske finansforetak som ikke er omfattet av §§ 5-2 og 5-3

(1) For finansforetak som driver virksomhet gjennom filial her i riket etter tillatelse etter § 5-6, gjelder kapittel 2 til 3 og kapittel 17, samt de bestemmelsene som angitt i eller gitt i medhold av § 5-4 første og fjerde ledd.

(2) I tillegg til bestemmelsene angitt i første ledd, skal følgende bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven med

tilhørende forskrifter gjelde tilsvarende for virksomheten ved filial av forsikringsforetak i henhold til tillatelse etter § 5-6 første ledd: § 2-7, § 3-1 fjerde ledd, §§ 3-3 til 3-7, § 3-11 første, sjette og syvende ledd, §§ 3-12 til 3-14, §§ 3-16 til 3-18, § 3-22, § 3-24, § 3-25, § 4-6 og § 4-16, samt kapitlene 5, 6 og 7. Når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov, skal det utenlandske finansforetaket i alle rettsforhold som utspringer av filialens virksomhet, være undergitt norsk rett.

(3) For filial av utenlandsk pensjonsforetak gjelder bestemmelsene som angitt i annet ledd i den utstrekning bestemmelsene gjelder for norske pensjonsforetak etter forsikringsvirksomhetsloven §§ 2-6 og 2-11.

(4) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet i filial av utenlandsk finansforetak. Departementet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra denne paragrafen når det etter lovgivningen i hjemstaten gjelder tilsvarende regler for virksomheten.

§ 5-8 Representasjonskontor for utenlandsk finansforetak

Utenlandske finansforetak skal registrere representasjonskontor i Norge hos Finanstilsynet før representasjonskontoret kan starte virksomhet. Departementet kan fastsette nærmere regler om utenlandsk representasjonskontor.

§ 5-9 Megling til utenlandsk forsikringsforetak

Bestemmelsene i forsikringsformidlingsloven § 5-3 om megling av forsikring til utenlandsk forsikringsforetak gjelder tilsvarende for forsikringsforetak.

Kapittel 6. Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak

§ 6-1 Erverv av eierandeler i finansforetak mv.

(1) Den som vil gjennomføre erverv som vil medføre at vedkommende blir eier av en kvalifisert eierandel i et finansforetak, må på forhånd sende melding om dette til Finanstilsynet. Det samme gjelder erverv som vil medføre at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i finansforetaket, eller slik at eierandelen gir bestemmende innflytelse som nevnt i allmennaksjeloven § 1-3 i finansforetaket. Som kvalifisert eierandel regnes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i finansforetaket, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet. Ved beregning av kvalifisert eierandel i foretak som har utstedt egenkapitalbevis, regnes eierandel som andel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av stemmene i generalforsamlingen. Erverv som foretas av to eller flere erververe etter samråd, regnes som ett erverv.

(2) Erverv som omfattes av første ledd, kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(3) Enhver som vil avhende en kvalifisert eierandel,

eller redusere den slik at eierandelen blir mindre enn en av grensene som nevnt i første ledd, skal gi melding om dette til Finanstilsynet.

(4) En eiers samlede eierandel beregnes ut fra de eierandeler vedkommende direkte eller indirekte eier og vil bli eier av ved ervervet, og i tillegg:

- a) eierandeler som vedkommende etter avtale har rett til å erverve på eget initiativ,
- b) eierandeler som vedkommende etter avtale har rett til å utøve stemmerett for, unntatt stemmerettsfullmakt som nevnt i aksjeloven § 5-2 og allmennaksjeloven § 5-2 når det ikke er gitt vederlag for fullmakten, og
- c) eierandeler som en person som omfattes av § 6-5 eier eller har rett til å erverve eller utøve stemmeretten for.

(5) Ved beregning av eierandeler omfattes ikke eierandeler eller stemmeretter som er overtatt av en kredittinstitusjon eller et verdipapirforetak som følge av fulltegningsgaranti, forutsatt at disse ikke brukes til å utøve innflytelse i foretaket og blir avhendet innen ett år etter overtagelsen. Heller ikke eierandeler eller stemmeretter ervervet ved avtale som er betinget av tillatelse etter finanslovgivningen omfattes, med mindre avtalen innebærer at:

- a) eierne gis rett til vederlag på mer enn fem prosent av markedsverdien av eierandelene på tilbudsstidspunktet,
- b) eierne gis rett til lån fra tilbyderer, eller
- c) eiernes rett til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjene begrenses.

(6) Departementet kan gi forskrift til utfylling, gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i kapittel 6, herunder regler om egnethetsvurderingen etter § 3-3. Departementet kan også gi forskrift om plikt for finansforetak til å gi melding om eiere som har kvalifiserte eierandeler i foretaket, og om plikt for juridiske personer som har kvalifiserte eierandeler i et finansforetak, til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 6-2 Saksbehandlingsregler

(1) Melding etter § 6-1 første ledd skal angi størrelsen på den eierandelen det tas sikte på å erverve, og størrelsen av den samlede eierandelen i finansforetaket etter ervervet. Meldingen skal opplyse om de forhold som vil være av betydning ved beregningen av eierens samlede eierandel etter reglene i § 6-1.

(2) Meldingen skal også inneholde de opplysninger som vil være av betydning ved vurderingen av om tillatelse skal gis.

(3) Spørsmålet om det skal gis tillatelse etter § 6-1 annet ledd, skal avgjøres innen en periode på 60 arbeidsdager, regnet fra det tidspunkt Finanstilsynet har bekreftet å ha mottatt meldingen. Har departementet eller Finanstilsynet før det er gått 50 arbeidsdager fremsatt skriftlig krav om ytterligere opplysninger, avbrytes fristen inntil svaret fra erververen er mottatt, men ikke i mer enn 20 arbeidsdager hvis erververen er undergitt tilsyn i eller er hjemme hørende i en EØS-stat.

(4) Har to eller flere erververe gitt melding etter § 6-1 første ledd om erverv av eierandeler i samme finansforetak, skal det ikke skje ugrunnet forskjellsbehandling.

§ 6-3 Egnethetsvurdering mv.

(1) Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis etter § 6-1 annet ledd, skal departementet ut fra behovet for å sikre forsvarlig og betryggende ledelse av finansforetaket og dets virksomhet, og i betraktning av den grad av innflytelse som erververen som eier vil kunne utøve i foretaket etter ervervet, vurdere erververens egnethet som innehaver av vedkommendes samlede eierandel etter ervervet, og om ervervet av eierandelen er finansielt betryggende.

(2) Ved vurdering etter første ledd skal departementet særlig ta i betraktning:

- a) erververens alminnelige omdømme, faglige kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold,
- b) alminnelige omdømme, faglige kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold hos personer som etter ervervet vil inngå i styret eller ledelsen av finansforetakets virksomhet,
- c) om erververen vil kunne bruke den innflytelse eierandelen gir, til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet, eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet, samt om ervervet vil kunne føre til at foretakets uavhengighet blir svekket,
- d) om erververens økonomiske situasjon og tilgjengelige ressurser er betryggende i lys av de former for virksomhet som foretaket driver eller må antas å engasjere seg i etter ervervet, samt om erververen og dennes virksomhet er undergitt finansielt tilsyn,
- e) om finansforetaket er og fortsatt vil være i stand til å oppfylle soliditets- og sikkerhetskrav og andre tilsynskrav som følger av finanslovgivningen,
- f) om eierforholdene i foretaket etter ervervet eller særlige bindinger mellom erververen og en tredjemann vil vanskeliggjøre effektivt tilsyn med foretaket, særlig om den gruppe foretaket vil inngå i etter ervervet, er organisert på en slik måte at det ikke vanskeliggjør forsvarlig tilsyn, herunder effektiv utveksling av informasjon og fordeling av tilsynsoppgaver mellom berørte tilsynsmyndigheter,
- g) om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette.

§ 6-4 Tillatelse til erverv av kvalifisert eierandel

(1) Departementet gir tillatelse etter § 6-1 annet ledd i den utstrekning departementet finner at erververen tilfredsstiller kriteriene som nevnt i § 6-3. Tillatelsen skal angi størrelsen av den eierandelen som kan erverves i henhold til tillatelsen.

(2) Departementet skal ikke gi tillatelse til ervervet dersom departementet finner at det er rimelig grunnlag for tvil om erververens egnethet som innehaver av den samlede eierandelen etter ervervet, eller at det er grunnlag for tvil om de finansielle forhold etter ervervet vil være betryggende. Departementet skal heller ikke gi tillatelse til ervervet dersom plikten til å gi melding ikke er oppfylt, eller dersom opplysninger fremlagt av erververen er ufullstendige eller viser seg å være uriktige.

(3) Det kan settes vilkår for tillatelsen, herunder tidsfrist for gjennomføringen av ervervet. Det kan ikke settes som vilkår at en eierandel av en fastsatt minstestørrelse må være ervervet før fristens utløp.

(4) Er spørsmålet om tillatelse ikke avgjort innen utløpet av fristen etter § 6-2 tredje ledd, skal tillatelse anses gitt til erverv av den eierandelen som er angitt i meldingen til Finanstilsynet etter § 6-1 første ledd.

(5) Departementet kan tilbakekalle en tillatelse dersom det er grunn til å anta at innehaveren utviser slik handlemåte at forutsetningene for tillatelsen ikke lenger er til stede.

§ 6-5 Konsolidering av eierandeler

(1) Like med en eiers egne eierandeler regnes eierandeler som direkte eller indirekte eies eller overtas av:

- a) eierens ektefelle, registrert partner eller person som eieren har felles husholdning med,
- b) eierens mindreårige barn, samt mindreårige barn til person omfattet av bokstav a som eieren bor sammen med,
- c) selskap innen samme konsern som eieren,
- d) selskap hvor eieren alene eller sammen med personer som nevnt i bokstavene a, b og e har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, og
- e) noen som det må antas eieren har forpliktende samarbeid med, når det gjelder å gjøre bruk av rettighetene som aksjeeier.

(2) Departementet avgjør i tvilstilfelle om eierandeler som eieren ikke selv eier, skal likestilles med egne eierandeler etter reglene i første ledd.

Kapittel 7. Etablering av finansforetak

1. Organisasjonsform § 7-1 Organisasjonsform for banker

(1) Banker skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller som sparebank.

(2) En bank som skal være datterforetak i finanskonsern, kan stiftes og organiseres som aksjeselskap.

§ 7-2 Organisasjonsform for forsikringsforetak og pensjonsforetak

(1) Forsikringsforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller gjensidig forsikringsforetak, med mindre annet følger av lov.

(2) Et forsikringsforetak som skal være datterforetak i finanskonsern, kan stiftes og organiseres som aksjeselskap. Tilsvarende gjelder for forsikringsforetak som etter sine vedtekter bare kan overta direkte forsikringer for foretak i det konsernet som forsikringsforetaket skal inngå i, eller gjenforsikring av forsikringer for foretak i samme konsern.

(3) En pensjonskasse skal stiftes og organiseres som en selveiende institusjon for å forvalte en eller flere kollektive pensjonsordninger som er etablert av foretak eller kommune som deltar i pensjonskassen, med mindre annet følger av forsikringsvirksomhetsloven § 2-2.

(4) Et innskuddspensjonsforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap.

§ 7-3 Organisasjonsform for andre finansforetak

(1) Kredittforetak og finansieringsforetak kan ikke uten samtykke fra departementet stiftes og organiseres på annen måte enn som allmennaksjeselskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak. Departementet kan fastsette vilkår med krav til organiseringen av foretaket.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at betalingsforetak og e-pengeforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap.

(3) Et holdingforetak i et finanskonsern skal være organisert i samsvar med § 17-3 annet eller tredje ledd. Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, skal holdingforetak som er organisert som sparebank, gjensidig forsikringsforetak eller kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, være undergitt reglene om henholdsvis sparebanker, forsikringsforetak eller kredittforetak som er samvirkeforetak av låntakere.

§ 7-4 Forholdet til aksjelovgivningen og samvirkelova

(1) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven for finansforetak organisert som allmennaksjeselskap, og bestemmelsene i aksjeloven for finansforetak organisert som aksjeselskap.

(2) Når det er fastsatt i bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelser i aksjelovgivningen tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene i samvirkelova for finansforetak som er samvirkeforetak av låntakere.

II. Stiftelse

§ 7-5 Krav til stifterne

(1) Et finansforetak kan stiftes av én eller flere stiftere. Stifterne skal opprette, datere og skrive under et stiftelsesdokument som inneholder foretakets vedtekter og oppfyller kravene i §§ 7-6 til 7-8.

(2) Ved stiftelse av finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal minst halvparten av stifterne være bosatt i riket og ha bodd her i de siste to år, med mindre departementet gjør unntak i det enkelte tilfellet. Like med personer som er bosatt i riket, regnes staten og norske kommuner, samt selskaper med begrenset ansvar, foreninger og stiftelser som har sitt vedtektsbestemte sete (forretningskontor) her i riket.

(3) Annet ledd første punktum gjelder ikke for statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen når de er bosatt i en slik stat, og heller ikke for juridiske personer som nevnt i EØS-avtalen artikkel 34 annet ledd, som er opprettet i samsvar med lovgivningen i en annen EØS-stat, og som har sitt vedtektsbestemte sete, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedkontor i slik stat.

§ 7-6 Stiftelse av finansforetak som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Finansforetak som skal organiseres som aksjesel-

skap, stiftes etter reglene i aksjeloven. Finansforetak som skal organiseres som allmennaksjeselskap stiftes etter reglene i allmennaksjeloven. Det kan i vedtektene fastsettes at valg av styremedlemmer skal forberedes av en valgkomité.

(2) Dersom det ikke fremgår av stiftelsesdokumentet at stifterne har forpliktet seg til å tegne aksjer og innbetale aksjekapital som til sammen er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravet til startkapital, skal det i dokumentet redegjøres for hvordan nødvendig kapital skal skaffes til veie.

§ 7-7 Stiftelse av finansforetak som ikke skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Ved stiftelse av finansforetak som ikke skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal stiftelsesdokumentet minst inneholde:

- a) stifternes navn eller foretaksnavn, adresse og fødselsnummer eller organisasjonsnummer,
- b) det eller de beløp hver av stifterne påtar seg å betale inn til finansforetakets grunnfond eller annen egenkapital (grunnfondskapital), og tidspunktet for innbetaling,
- c) opplysning om utgifter ved stiftelsen av foretaket som skal dekkes av foretaket,
- d) hvem som skal være medlemmer av finansforetakets styre, og hvem som skal være foretakets revisor,
- e) foretakets vedtekter.

(2) Stiftelsesdokumentet skal vedlegges en åpningsbalanse. Allmennaksjeloven § 2-8 om åpningsbalanse gjelder tilsvarende.

(3) Dersom det ikke fremgår av stiftelsesdokumentet at stifterne har påtatt seg forpliktelser som til sammen er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravet til startkapital, skal det i dokumentet redegjøres for hvordan nødvendig egenkapital skal skaffes til veie.

§ 7-8 Vedtekter for finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Vedtektene i finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal minst angi:

- a) foretakets foretaksnavn,
- b) kommunen hvor foretaket skal ha sitt forretningskontor,
- c) foretakets formål og den virksomhet foretaket skal drive,
- d) størrelsen av foretakets grunnfond, og i tilfelle de regler om tilbakebetaling og avkastning av tilskudd til grunnfondet som skal gjelde,
- e) sammensetningen av generalforsamlingen, valg av leder og medlemmer, hvilke saker som skal behandles av generalforsamlingen, samt de regler om stemmerett og flertallskrav som skal gjelde for beslutninger,
- f) antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer, og regler for valg av styremedlemmer,
- g) om foretaket skal ha adgang til å utstede omsettelige egenkapitalbevis,
- h) hvordan overskudd skal anvendes og underskudd skal dekkes, samt regler for fastsettelse av utbytte dersom foretaket skal kunne gi utbytte på kapitalen i grunnfondet,

i) hvordan foretaket skal avvikles og foretakets kapital disponeres ved avvikling.

(2) I vedtektene for gjensidig forsikringsforetak skal det også angis:

- a) det antall forsikringer og den samlede forsikringssum som skal være tegnet for at foretaket skal kunne starte virksomhet,
- b) reglene for medlemskap og medlemmenes innbyrdes ansvar for foretakets forpliktelser,
- c) medlemmenes forpliktelser til å innbetale medlemsinnskudd og fremtidige innbetalinger til grunnfondskapitalen.

(3) Vedtektene for kredittforening skal også inneholde reglene for medlemskap og i tilfelle reglene om medlemsinnskudd, medlemmenes ansvar for foretakets forpliktelser og deres ansvar innbyrdes.

§ 7-9 Innbetaling, registrering mv. for foretak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Ved stiftelse av finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4 til 2-7 og §§ 2-10 til 2-17 tilsvarende for stiftelsen av foretaket og tegning og innbetaling av tilskudd til foretakets grunnfondskapital. Tilskudd til grunnfondskapitalen skal innbetales i penger med mindre annet følger av § 10-3.

(2) Når alle stifterne har undertegnet stiftelsesdokumentet, er innskuddene til foretakets kapital tegnet og finansforetaket stiftet.

(3) Før meldingen til Foretaksregisteret sendes skal tilskuddene til foretakets grunnfond være innbetalt. Foretaksregisteret kan kreve bekreftelse fra revisor på at tilskuddene til foretakets grunnfond er innbetalt. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 2-18 til 2-20 tilsvarende.

III. Øvrige bestemmelser

§ 7-10 Godkjenning av vedtekter

(1) Et finansforetaks vedtekter skal være godkjent av departementet. Det samme gjelder vedtektsendringer.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet og godkjenningen av vedtekter, samt gjøre unntak fra kravet til godkjenning for nærmere angitte typer vedtektsendringer.

§ 7-11 Registrering av konsesjon

(1) Finansforetak skal meldes til Foretaksregisteret etter at tillatelsen er gitt og vedtektene godkjent. Meldefrist til Foretaksregisteret etter andre lover regnes fra tillatelsen er gitt. Finansforetak som ikke meldes innen meldefristen, må stiftes på nytt.

(2) Foretaksregisteret skal kontrollere at tillatelsen foreligger, og at foretakets vedtekter er godkjent.

§ 7-12 Forhøyelse av grunnfondet

(1) Har et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, vedtatt vedtektsendring om forhøyelse av foretakets grunnfond, gjelder § 7-9

tilsvarende for tegning, innbetaling og registrering av nye tilskudd til grunnfondskapitalen.

(2) Har foretaket eierandelskapital, gjelder bestemmelsene i § 10-22 tilsvarende for forhøyelsen av grunnfondet. Overkurs fordeles etter reglene i § 10-14.

Kapittel 8. Generalforsamling, styrings- og kontrollorganer mv.

I. Generalforsamlingen

§ 8-1 Øverste myndighet

(1) Et finansforetak skal ha en generalforsamling. Generalforsamlingen er finansforetakets øverste myndighet. Årsmøtet etter reglene i samvirkeleva er likevel øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere. Pensjonskasser kan unnlate å ha generalforsamling med mindre annet følger av vedtekter eller konsesjonsvilkår. For pensjonskasser som ikke har generalforsamling, skal det i vedtektene angis hvem som utøver kompetanse som ellers ligger til generalforsamlingen.

(2) For generalforsamlingen i finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder reglene i henholdsvis aksjeloven eller allmennaksjeloven. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i aksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 første ledd tredje punktum, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd og allmennaksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 annet ledd, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd.

(3) For finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan det i vedtektene fastsettes annet navn enn generalforsamling.

§ 8-2 Generalforsamling i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) I finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, sammensettes og velges medlemmene til generalforsamlingen etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i foretaket. Det skal legges vekt på at de valgte medlemmene samlet avspeiler finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon, med mindre slike interesser ivaretas av annet overordnet foretaksorgan.

(2) Vedtektene kan ha bestemmelser om at valg av ansatte som medlem av generalforsamlingen foretas av og blant de ansatte i finansforetaket.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om valg av medlemmer og varamedlemmer til generalforsamlingen, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, valg måte og tvister om valget. Departementet kan i forskrift også gi nærmere regler om valg til, og sammensetning av, årsmøte i samvirkeforetak av låntakere, herunder gjøre unntak fra første ledd tredje punktum og reglene i samvirkeleva.

§ 8-3 Møter og vedtak i generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Generalforsamlingen i foretak som ikke er organi-

sert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, innkalles av styret. Reglene om innkalling og møter i generalforsamlingen i allmennaksjeloven §§ 5-5 til 5-16 gjelder tilsvarende.

(2) Hvert medlem av generalforsamlingen har én stemme med mindre annet følger av loven eller vedtektene. En beslutning krever flertall av de avgitte stemmer. Bestemmelsene i allmennaksjeloven § 5-2, § 5-3, § 5-4 første ledd første og annet punktum, tredje og fjerde ledd og § 5-17 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Beslutning om å endre vedtektene i finansforetaket krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmene. Det kan i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav.

(4) Allmennaksjeloven §§ 5-21 til 5-28 om ugyldige beslutninger og granskning gjelder tilsvarende. Et medlem av generalforsamlingen kan utøve den rett som tilkommer aksjeeier etter allmennaksjeloven §§ 5-22 og 5-25.

(5) Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i allmennaksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 annet ledd, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd.

II. Styret

§ 8-4 Styrets sammensetning mv.

(1) Et finansforetak skal ha et allsidig sammensatt styre på minst fem medlemmer. Daglig leder kan ikke være medlem av styret. Styreleder og til sammen minst to tredeler av styret skal ikke være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern. Styret i en pensjonskasse skal ha minst ett medlem uten annen tilknytning til arbeidsgiver, foretak eller forening med pensjonsordning i pensjonskassen, samt ett medlem som representerer medlemmer, herunder pensjonister, i pensjonsordningen i pensjonskassen.

(2) Styrets leder og de øvrige medlemmene velges av generalforsamlingen når annet ikke følger av tredje eller fjerde ledd eller av § 8-15. Departementet kan i forskrift fastsette krav om at generalforsamlingen i nærmere angitte foretak skal oppnevne en valgkomité som skal forbedre valget, hvem som kan oppnevnes, og nærmere regler om valgkomiteens arbeid. Vedtektene skal inneholde regler om valget.

(3) I foretak med minst 15 ansatte kan et flertall av de ansatte kreve at ett styremedlem og én observatør med varamedlemmer velges av og blant de ansatte.

(4) I foretak med flere enn 50 ansatte som ikke har foretaksforsamling, kan et flertall av de ansatte kreve at inntil en tredel og minst to av styrets medlemmer med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Tilhører et foretak et konsern eller en annen gruppe foretak som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse, kan ansatte i konsernet her regnes som ansatt i foretaket.

(5) Allmennaksjeloven §§ 6-6 til 6-11 a gjelder for øvrig tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(6) Departementet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra minstekravet til antall styremedlemmer.

§ 8-5 Styret i finansforetak som er datterforetak i finanskonsern

(1) I finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, skal styret ha minst tre medlemmer. Bestemmelsen i § 8-4 fjerde ledd gjelder ikke datterforetak i finanskonsern dersom de ansatte er representert i morselskapets styre.

(2) I finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, kan inntil tre firedeler av styrets medlemmer være ansatt i foretak i konsernet eller medlem av styre i annet foretak i konsernet. Styrelederen i datterforetak i finanskonsern kan være ansatt i morselskapet.

(3) Styrelederen i morselskap til finansforetaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet være medlem av styret i finansforetaket.

§ 8-6 Styrets oppgaver og tilsynsansvar

(1) Forvaltningen av foretaket hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, herunder påse at kravene til organisering av foretaket og etablering av forsvarlige styrings- og kontrollsystemer blir etterkommet.

(2) Styret skal fastsette planer og budsjetter for foretakets virksomhet. Styret skal også fastsette retningslinjer for virksomheten, herunder regler om taushetsplikt for opplysninger om foretaket og dets virksomhet.

(3) Styret skal holde seg orientert om foretakets økonomiske stilling og plikter, og påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret skal minst én gang hvert kvartal ha møte med revisor uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede, med mindre annet fastsettes i instruks for styret. Revisorloven § 2-3 annet ledd, tredje ledd nr. 1 til 3 og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(4) Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og foretakets virksomhet for øvrig. Styret skal fastsette instruks for den daglige ledelse, og sørge for at daglig leder regelmessig gir styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

(5) Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

§ 8-7 Forholdet til reglene om styrets oppgaver i aksjelovgivningen

(1) Styret i finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, har for øvrig de oppgaver som følger av aksjelovgivningen. Reglene i allmennaksjeloven § 3-5 og aksjeloven § 3-5 gjelder ikke for finansforetak.

(2) Allmennaksjeloven § 6-13 tredje ledd, § 6-16, §§ 6-18 til 6-26 og §§ 6-28 til 6-34 gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 8-8 Avtaler med eiere av egenkapitalbevis og medlemmer av foretakets ledelse

(1) Styret i et finansforetak som ikke er organisert

som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal sørge for at avtale mellom foretaket og et styremedlem, daglig leder, en eier av egenkapitalbevis eller dennes morselskap blir forelagt generalforsamlingen til godkjenning dersom foretakets ytelse har en virkelig verdi som utgjør mer enn en tjuedel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen i foretaket. Dette gjelder ikke:

- a) avtale i forbindelse med utstedelse av egenkapitalbevis som omfattes av reglene i § 10-13 første ledd,
- b) avtale som etter § 8-4 femte ledd eller § 15-6 omfattes av allmennaksjeloven § 6-10 eller § 6-16 a,
- c) avtale om overdragelse av verdipapir til pris i henhold til offentlig kursnotering,
- d) avtale som inngås som ledd i foretakets vanlige virksomhet og inneholder pris og andre vilkår som er vanlig for slike avtaler.

(2) Avtale som omfattes av første ledd og som ikke er godkjent av generalforsamlingen, er ikke bindende for foretaket. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 3-8 annet til fjerde ledd tilsvarende.

§ 8-9 Endringer i styrets sammensetning

(1) Finansforetak skal gi Finanstilsynet melding når styrets sammensetning endres.

(2) Meldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 3-1 fjerde ledd.

(3) Finanstilsynet kan gi pålegg om endringer dersom det foreligger forhold som nevnt i § 3-5, eller fastsette vilkår etter § 3-2 første ledd for å sikre at de krav som følger av § 3-5, er oppfylt.

III. Daglig leder

§ 8-10 Daglig ledelse

(1) Et finansforetak skal ha daglig leder. Daglig leder tilsettes av styret.

(2) Daglig leder har rett og plikt til å delta i styrets behandling av saker og til å uttale seg, med mindre annet følger av reglene om inhabilitet i § 9-5 eller er bestemt av styret i den enkelte sak. Daglig leder kan kreve at styret behandler en bestemt sak.

(3) Allmennaksjeloven § 6-28 og §§ 6-30 til 6-34 gjelder tilsvarende for daglig leder i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(4) Uten Finanstilsynets samtykke kan daglig leder i morselskapet i et finanskonsern ikke også være daglig leder i et datterforetak i konsernet.

§ 8-11 Daglig leders oppgaver

(1) Daglig leder står for den daglige ledelse av foretakets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.

(2) Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter foretakets forhold er av uvanlig art eller stor betydning. Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra styret i det enkelte tilfellet eller når styrets beslutning ikke kan avventes uten vesentlig ulempe for foretaket. Styret skal snarest underrettes om avgjørelsen.

(3) Daglig leder skal sørge for at foretaket har ansatte som samlet har kvalifikasjoner og erfaringer som trengs

for at virksomheten i foretaket drives på en forsvarlig måte, og at det etableres forsvarlige styrings- og kontrollsystemer, jf. kapittel 13. Daglig leder skal sørge for at det blir fastsatt instruksjoner som angir de ansattes arbeidsoppgaver og ansvarsforhold, samt rapporterings- og saksbehandlingsregler.

(4) Daglig leder skal sørge for at foretakets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at forvaltning av aktiva og risikostyring er ordnet på en betryggende måte.

(5) Daglig leder har for øvrig de oppgaver som følger av aksjelovgivningen. Det samme gjelder daglig leder i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 8-12 Daglig leders plikter overfor styret

(1) Daglig leder skal minst hver måned, i møte eller skriftlig, gi styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

(2) Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret en nærmere redegjørelse om bestemte saker. Slik redegjørelse kan også kreves av det enkelte styremedlem.

§ 8-13 Direksjon

(1) Vedtektene i et finansforetak kan angi at den daglige ledelse skal være et kollektivt organ. Direksjonen skal bestå av minst tre medlemmer som tilsettes av styret. Daglig leder skal være direksjonens leder. § 8-10 annet ledd og § 8-14, samt allmennaksjeloven §§ 6-27 og 6-28 gjelder tilsvarende også for de øvrige medlemmer av direksjonen.

(2) Direksjonen har de plikter som følger av §§ 8-11 og 8-12. Direksjonen utarbeider regler for fordeling av arbeidsoppgaver mellom direksjonens medlemmer, som forelegges styret til godkjenning. Direksjonen kan gi et medlem myndighet til å treffe avgjørelser i bestemte saker eller typer av saker innenfor sitt ansvarsområde.

(3) Som direksjonens beslutning gjelder det flertallet har stemt for. Ved stemmelikhet regnes det direksjonens leder har stemt for som direksjonens beslutning. Minst halvparten av direksjonens medlemmer må delta i beslutningen.

(4) Saksbehandling og møter ledes av direksjonens leder. Direksjonen fører skriftlig og paginert protokoll over sine beslutninger. Med mindre det fattes en enstemmig beslutning, skal det fremgå av protokollen hva det enkelte medlem har stemt. Allmennaksjeloven § 6-19 første ledd første punktum og annet ledd gjelder tilsvarende for direksjonens saksbehandling.

§ 8-14 Endringer i daglig ledelse

(1) Finansforetak skal, så vidt mulig på forhånd, gi Finanstilsynet melding når daglig ledelse eller faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne endres. § 8-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om slik melding.

IV. Foretaksforsamling

§ 8-15 Foretaksforsamling

(1) I finansforetak med flere enn 200 ansatte kan det av-

tales mellom foretaket og et flertall av de ansatte eller fagforeninger som omfatter minst to tredeler av de ansatte, at foretaket skal ha foretaksforsamling etter nærmere regler fastsatt i vedtektene.

(2) To tredeler av medlemmene med varamedlemmer velges av generalforsamlingen. De valgte medlemmer skal til sammen avspeile finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjon.

(3) En tredel av medlemmene med varamedlemmer velges av og blant de ansatte.

(4) Foretaksforsamlingen skal ha de oppgaver som påligger en bedriftsforsamling etter aksjelovgivningen, med mindre foretakets vedtekter gir foretaksforsamlingen en videre kompetanse.

(5) Allmennaksjeloven § 6-35 sjette ledd annet og tredje punktum og §§ 6-36 til 6-39 gjelder tilsvarende. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i allmennaksjeloven § 6-39.

(6) Tilhører et foretak et konsern eller en annen gruppe foretak som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse, kan de ansatte i konsernet ved anvendelse av paragrafen her regnes som ansatt i foretaket. Morselskapet og foretak i konsernet kan ha identisk foretaksforsamling. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 6-40 tilsvarende.

V. Kontrollorganer

§ 8-16 Internrevisjon

(1) Et finansforetak skal ha internrevisjon. Internrevisjonen skal kontrollere at finansforetaket er organisert og drives på en forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende krav til virksomheten. Forhold som vurderes som utilfredsstillende, skal rapporteres til styret og daglig leder.

(2) Styret skal organisere og fastsette retningslinjer for internrevisjonen. Det tilligger styret å ansette og avskjedige leder av internrevisjonen og å fastsette dennes betingelser. Internrevisjonen skal minst én gang i året avgi rapport til styret om risikostyringen og internkontrollen samt sin virksomhet.

(3) Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler om organisering og gjennomføring av internrevisjon i finansforetak, samt gjøre unntak fra første ledd for bestemte grupper av finansforetak.

§ 8-17 Revisor

(1) Et finansforetak skal ha registrert eller statsautorisert revisor. Generalforsamlingen velger én eller flere revisorer og godkjenner deres godtgjørelse. Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg, skal revisjonsutvalgets uttalelse innhentes før valget av revisor. Allmennaksjeloven §§ 7-2 til 7-5 gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet etter allmennaksjeloven § 7-3 og aksjeloven § 7-3.

(2) Finanstilsynet kan fastsette særlige regler om revisors arbeidsoppgaver i finansforetak. Finansforetak skal ikke gi revisor arbeidsoppgaver som kan skape tvil om revisors uavhengighet og objektivitet. Finanstilsynet kan gi

foretaket pålegg om å avslutte en revisors oppdrag dersom Finanstilsynet finner at oppdraget er egnet til å svekke revisors uavhengighet eller objektivitet.

(3) Et finansforetak som inngår i et finanskonsern, skal ha samme revisor som morselskapet i finanskonsernet når annet ikke følger av bestemmelser i eller i medhold av lov. Finanstilsynet kan samtykke i at et datterforetak har annen revisor.

§ 8-18 Plikt til å ha revisjonsutvalg

(1) Banker, kredittforetak og forsikringsforetak, samt finansieringsforetak som har utstedt verdipapirer notert på regulert marked, skal ha et revisjonsutvalg. Det samme gjelder holdingforetak i konsern hvor slike finansforetak inngår.

(2) Med mindre Finanstilsynet bestemmer noe annet, gjelder første ledd ikke for:

- a) finansforetak som er heleid datterforetak i finanskonsern hvor morselskapet har revisjonsutvalg,
- b) kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett,
- c) finansieringsforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis notert på regulert marked, ikke har utestående obligasjoner eller sertifikater med samlet pålydende på 100 millioner euro eller mer, og ikke har offentliggjort prospekt.

(3) Finanstilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra finansforetakets plikt til å ha revisjonsutvalg og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

§ 8-19 Revisjonsutvalgets oppgaver

(1) Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret.

(2) Revisjonsutvalget skal:

- a) forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,
- b) overvåke systemene for internkontroll og risikostyring samt foretakets internrevisjon,
- c) avgi uttalelse om valg av revisor,
- d) ha løpende kontakt med foretakets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,
- e) vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor, kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

§ 8-20 Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

(1) Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Et styremedlem som er ansatt i foretaket og som inngår i den faktiske ledelsen, kan ikke være medlem av revisjonsutvalget.

(2) Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som er nødvendig ut fra foretakets organisasjon og virksomhet. Minst ett av medlemmene skal ikke være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern og skal ha kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.

(3) Med mindre Finanstilsynet ved enkeltvedtak bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det

samlede styret skal fungere som foretakets revisjonsutvalg.

§ 8-21 *Særlige undersøkelser*

(1) Dersom det er grunn til å tro at foretaket ikke er forsvarlig organisert eller ikke er forsvarlig drevet, herunder at foretaket ikke har betryggende rutiner for risiko-styring eller internkontroll, eller for finansiell rapportering til børs, autorisert markedsplass eller allmennheten, kan Finanstilsynet kreve at foretaket engasjerer én eller flere revisorer eller andre sakkyndige personer til å undersøke forholdene. Finanstilsynsloven § 2 sjette ledd gjelder tilsvarende.

(2) Rapport fra undersøkelsen skal oversendes Finanstilsynet. Rapporten skal behandles av foretakets styre og generalforsamling. Foretaket skal orientere Finanstilsynet om styrets og generalforsamlingens behandling av rapporten.

Kapittel 9. Tillitsvalgte og ansatte

I. Alminnelige regler

§ 9-1 *Verv eller stilling i annet finansforetak*

(1) Medlem av styret i et finansforetak kan ikke samtidig være medlem av styret i et annet finansforetak, med mindre dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta.

(2) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i et finansforetak, kan ikke samtidig være medlem av styret i et annet finansforetak eller inngå i den faktiske ledelsen av virksomhet i et annet finansforetak, med mindre dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta.

(3) Forbudene i første og annet ledd er ikke til hinder for at tillitsvalgte eller ansatte i et finansforetak kan være ansatt i foretak i samme konsern eller medlem av styre i et annet foretak i konsernet.

(4) Forbudene i første og annet ledd er ikke til hinder for at tillitsvalgte eller ansatte i finansforetak som deltar i en samarbeidende gruppe, utgjør inntil tre firedeler av medlemmene i styret i et finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidet, eller i styret i morselskap for slikt foretak.

(5) Finanstilsynet kan gi pålegg om at verv eller stilling i strid med første eller annet ledd skal bringes til opphør. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i denne paragraf, herunder regler om dispensasjon.

§ 9-2 *Verv eller stilling i foretak med forretningsforbindelse med finansforetaket*

(1) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomhet i et finansforetak, kan ikke være ansatt i eller medlem av styret i et foretak som driver annen næringsvirksomhet, og som har et kundeforhold til eller annen forretningsforbindelse med finansforetaket.

(2) Forbudet i første ledd er ikke til hinder for at ansatte kan ha:

- a) stilling eller verv knyttet til virksomhet som foretaket kan delta i eller drive i medhold av § 13-2,
- b) verv eller stilling som nevnt i første ledd dersom forretningsforbindelsen er av begrenset omfang og styret i finansforetaket har godkjent at den ansatte innehar vervet eller stillingen.

(3) Departementet kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak i særlige tilfelle gjøre unntak fra første ledd.

§ 9-3 *Deltakelse i næringsvirksomhet*

(1) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomhet i et finansforetak, kan ikke drive eller være ansvarlig deltaker i næringsvirksomhet, eller være agent eller kommisjonær for noen som driver slik virksomhet.

(2) Forbudet i første ledd er ikke til hinder for at den ansatte driver, deltar i eller er agent eller kommisjonær for virksomhet av begrenset omfang dersom styret i finansforetaket har godkjent dette

(3) Departementet kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak i særlige tilfelle gjøre unntak fra første ledd.

§ 9-4 *Godtgjørelse fra andre enn finansforetaket*

(1) Styremedlemmer, daglig leder og andre ansatte i et finansforetak må ikke i anledning av sitt arbeid for foretaket ta imot godtgjørelse fra andre enn foretaket. Person som nevnt må heller ikke motta godtgjørelse som en medkontrahent eller dennes representant har betinget seg hos foretaket.

(2) Godtgjørelse som styremedlem, daglig leder og andre ansatte i et finansforetak ikke kan motta, kan heller ikke mottas av noen som vil være vedkommendes nærstående etter allmennaksjeloven § 1-5.

(3) Godtgjørelse som er avtalt eller mottatt i strid med forbudet i første eller annet ledd, tilfaller foretaket. Det samme gjelder avkastning av og eiendeler som er kommet i stedet for godtgjørelsen.

(4) Styremedlemmer kan likevel motta vanlig mellommannsgodtgjørelse dersom styret i finansforetaket tillater dette og har fastsatt regler om slik virksomhet.

§ 9-5 *Inhabilitet*

(1) Reglene om inhabilitet i allmennaksjeloven § 6-27 gjelder tilsvarende for styremedlemmer, daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i finansforetak. Som inhabilitetsgrunn regnes her også særlig tilknytning til en offentlig eller privat institusjon som har fremtredende særinteresse i det spørsmålet som behandles.

(2) Den som ikke har adgang til å ta del i behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal før saken blir behandlet si fra om dette, og avstå fra den videre behandling av saken.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for personer som inngår i et finansforetaks internrevisjon og godtgjørelsesutvalg.

§ 9-6 *Taushetsplikt om kundeforhold mv.*

(1) Ansatte og tillitsvalgte i et finansforetak plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til

opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold som de under utførelsen av sitt arbeid eller verv for foretaket blir kjent med, med mindre de etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov enten har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Tilsvarende gjelder enhver som utfører oppdrag for et finansforetak, selv om vedkommende ikke er ansatt i foretaket. Når særlige hensyn tilsier det, kan Finanstilsynet helt eller delvis oppheve taushetsplikten.

(2) Taushetsplikt etter første ledd er ikke til hinder for at opplysninger utleveres etter skriftlig samtykke fra de som har krav på taushet.

§ 9-7 Taushetsplikt om finansforetaket

(1) Ansatte, tillitsvalgte og enhver annen som utfører oppdrag for foretaket, plikter å følge styrets retningslinjer om taushetsplikt for opplysninger om foretaket og dets virksomhet. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak helt eller delvis oppheve taushetsplikten i enkelttilfeller.

(2) Taushetsplikten medfører ingen begrensning i den plikt til å gi opplysninger som følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

§ 9-8 Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte

(1) Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer ansatte i finansforetak, foretak som opptrer som agent eller annen formidler for finansforetak, og utenlandsk finansforetak som skal drive eller driver virksomhet gjennom filial her i riket, kan behandle opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

(2) Departementet kan gi forskrift om at første ledd også skal gjelde for autorisasjon av ansatte i andre typer foretak.

II. Lån og garantier

§ 9-9 Kreditt til ansatte og tillitsvalgte mv.

(1) Et finansforetak kan bare gi lån til eller stille garanti for styremedlem når dette skjer på vanlige kundevilkår. Foretaket kan bare gi lån til eller stille garanti for daglig leder og andre ansatte på vanlige kundevilkår eller i samsvar med foretakets regler for finansiell bistand til sine ansatte. For øvrig kan lån og garanti til tillitsvalgte og ansatte gis i henhold til vedtak av finansforetakets styre dersom internrevisjonen eller revisor har bekreftet at engasjementet vil være betryggende sikret ved pant eller annen sikkerhet.

(2) Begrensningene i første ledd gjelder ikke lån og garanti gitt før den tillitsvalgte eller ansatte tiltrådte sin stilling, og er heller ikke til hinder for at foretaket viderefører eller rutinemessig fornyer slike lån eller garantier.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende for lån og garanti som er sikret ved kausjon eller annen garanti fra person som omfattes av første ledd.

(4) Første til tredje ledd gjelder tilsvarende for foretakets adgang til å gi lån til eller stille garanti for personlig

nærstående av tillitsvalgt eller ansatt og for foretakets adgang til å gi lån til eller stille garanti for en tillitsvalgt eller ansatt i annet finansforetak i samme konsern eller noen av deres personlig nærstående. Som nærstående regnes person eller selskap som nevnt i allmennaksjeloven § 1-5 annet ledd.

(5) Et finansforetak kan ikke gi lån til eller stille garanti for revisor. Tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 9-10 Kreditt til foretak hvor tillitsvalgte eller ansatte er ansvarlig deltaker eller styremedlem

(1) Et finansforetak kan ikke gi lån til eller stille garanti for et foretak hvor person som nevnt i § 9-9 første ledd er ansvarlig deltaker eller styremedlem, med mindre internrevisjonen eller revisor har bekreftet overfor styret eller daglig leder at lånet eller garantien vil være betryggende sikret. Finanstilsynet kan i særlige tilfelle samtykke til at lån eller garanti gis til foretak hvor styremedlem deltar som styremedlem.

(2) Forbudet i første ledd gjelder ikke lån eller garanti når:

- lånet eller garantien er gitt i samsvar med vanlige vilkår for kredittordninger som finansforetaket tilbyr tilsvarende foretakskunder,
- personen representerer finansforetakets interesser i foretaket, og foretaket enten har direkte tilknytning til finansforetakets drift eller driver en virksomhet som finansforetaket selv kan drive,
- lånet eller garantien gis for å sikre innfrielsen av krav som finansforetaket har på foretaket,
- lånet eller garantien er gitt før den tillitsvalgte eller ansatte tiltrådte som ansvarlig deltaker eller styremedlem, og er senere blitt videreført eller rutinemessig fornyet,
- lånet eller garantien er gitt som del av et syndikert lån eller en syndikert garanti.

(3) Styret skal påse at det ved utgangen av hvert kvartal blir utferdiget oppgaver som viser saldo og eventuell sikkerhet for lån og garantier som er gitt etter annet ledd. Oppgavene skal forelegges internrevisjonen.

(4) Paragrafen her gjelder ikke et finansforetaks adgang til å gi lån til eller stille garanti for annet foretak i samme finanskonsern.

§ 9-11 Forholdet til aksjelovgivningen

Aksjeloven §§ 8-8 og 8-9 og allmennaksjeloven §§ 8-8 og 8-9 gjelder ikke for finansforetak.

Kapittel 10. Egenkapital

I. Egenkapital

§ 10-1 Egenkapital

(1) Egenkapitalen i et finansforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som aksjekapital og overkurs samt egenkapital som er opptjent.

(2) Egenkapitalen i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, om-

fatter kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som grunnfondskapital og eventuelt eierandelskapital, samt egenkapital som er opptjent. Departementet kan i forskrift fastsette om og på hvilke vilkår medlemsinnskudd kan regnes som egenkapital.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om finansforetaks adgang til å opprette flere klasser av aksjekapital eller eierandelskapital, og herunder fastsette om og i hvilken grad det skal være adgang til å knytte ulike eierbeføyelser og økonomiske rettigheter og plikter til de ulike klassene, inkludert regler om rett til avkastning og prioritet ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet samt ved innløsning og avvikling av foretaket.

§ 10-2 Eierbrøken i finansforetak som har utstedt egenkapitalbevis

(1) Grunnfondskapitalen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter innbetalt kapital som ikke er eierandelskapital (grunnfondet), senere tilført avkastning eller overskudd, og annen kapital tilordnet grunnfondskapitalen, herunder gavefond og kompensasjonsfond.

(2) Eierandelskapitalen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter innbetalt kapital som etter vedtektene er knyttet til egenkapitalbevis som gir eierbeføyelser i foretaket, senere tilført avkastning eller overskudd, samt utjevningsfond og overkursfond.

§ 10-3 Innbetaling av egenkapital

(1) Aksjekapital, kapital til grunnfondet, eierandelskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital i finansforetak, skal innbetales i penger med mindre annet følger av annet eller tredje ledd. Departementet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om innbetaling i penger ved kapitalforhøyelse.

(2) Aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes ved sammenslåing eller deling av finansforetak eller av virksomheten i finansforetak, kan likevel helt eller delvis innbetales i annet enn penger. Det samme gjelder aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes som vederlag for helt eller delvis erverv av finansforetak eller annet foretak som kan inngå i finanskonsern, eller av virksomhet i slikt foretak.

(3) Eierandelskapital kan også innbetales ved konvertering av grunnfondskapital og innbetalt medlemsinnskudd i kredittforetak eller gjensidig forsikringsforetak.

§ 10-4 Endring av finansforetaks vedtektsfestede egenkapital

(1) Vedtak om nedsettelse, tilbakebetaling eller forhøyelse av et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

(2) Foretakets vedtektsfestede egenkapital kan ikke settes ned under det lovfaste minstekrav til egenkapital, med mindre nedsettelsen foretas uten utbetaling til aksjeeierne, eiere av egenkapitalbevis eller andre.

(3) Et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital kan ikke vedtas nedsatt, tilbakebetalt eller forhøyet uten sam-

tykke fra Finanstilsynet. Det kan knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved finanslovgivningen.

(4) Vedtaket er ikke gyldig og kan ikke registreres uten samtykke av Finanstilsynet. Eventuell frist i annen lov for å melde endring til Foretaksregisteret regnes fra Finanstilsynet har gitt samtykke. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

§ 10-5 Erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis.

Kreditt til aksjeeier mv.

(1) Et finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan erverve egne aksjer hvis ervervet er i samsvar med reglene i allmennaksjeloven §§ 9-2 til 9-8.

(2) Et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan erverve egne egenkapitalbevis dersom samlet pålydende verdi av egne egenkapitalbevis etter ervervet ikke overstiger 10 prosent av vedtektsfestet eierandelskapital. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 9-2 annet og tredje ledd, § 9-3 annet punktum og §§ 9-4 til 9-8 tilsvarende.

(3) Fullmakt for styret til å beslutte erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis kan ikke benyttes før den er godkjent av Finanstilsynet. Godkjennelsen gjelder i seks måneder med mindre annet er fastsatt, eller inntil Finanstilsynet ut fra hensynet til foretakets soliditet tilbakekaller godkjennelsen.

(4) Ved beregningen av et finansforetaks egenkapital skal det gjøres fradrag for bokført verdi av egne aksjer eller egenkapitalbevis til enhver tid.

(5) Aksjeloven §§ 8-7 og 8-10 og allmennaksjeloven §§ 8-7 og 8-10 gjelder ikke for lån, sikkerhet og annen kreditt som et finansforetak yter som ledd i finansforetakets vanlige virksomhet. Et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, har en tilsvarende adgang til å yte lån eller annen kreditt ved erverv av egenkapitalbevis utstedt av foretaket.

§ 10-6 Utdeling av utbytte mv.

(1) Utbytte på aksjekapital, utbytte på eierandelskapital og grunnfondskapital etter § 10-17, eller utbyttedidler etter § 10-7 annet ledd skal ikke settes høyere enn det som er forsvarlig og forenlig med forsiktig og god forretnings-skikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntreffe, samt ut fra behovet for oppbygging av egenkapital i finansforetaket. Aksjeloven § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 8-1 annet ledd gjelder ikke for finansforetak.

(2) Generalforsamlingen fastsetter, etter at styret har lagt frem forslag om anvendelse av årets overskudd, hvor stor del av årets samlede overskudd som skal disponeres som utbyttedidler for året. Det kan ikke besluttes utdelt høyere utbytte enn styret har foreslått eller godtar.

(3) Dersom styret beslutter å fremme forslag om utdeling som innebærer at det samlede utbyttet i et enkelt år vil overstige halvparten av resultatet etter det godkjente resul-

tatregnskapet for siste regnskapsår, skal styret gi melding om forslaget til Finanstilsynet.

(4) Finanstilsynet kan, når hensynet til finansforetakets soliditet tilsier det, gi foretaket pålegg om ikke å dele ut utbytte eller om å dele ut mindre enn det som er foreslått av styret eller vedtatt av generalforsamlingen.

§ 10-7 Disponering av overskudd i finansforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis

(1) Årets overskudd i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som ikke har utstedt egenkapitalbevis, tilordnes foretakets grunnfondskapital, med mindre det i vedtektene er fastsatt at overskuddsmidler skal disponeres som utbyttedidler. Det kan i vedtektene fastsettes at utbyttedidler kan benyttes til utbytte på innskutt grunnfond, til gaver til allmennyttige formål eller et fond for slike gaver, til gave til en stiftelse med allmennyttig formål, eller utdeles til forsikringstakere eller andre kunder.

(2) Ved beregningen av årets overskudd gjelder § 10-17 første ledd tilsvarende.

(3) Departementet kan gi forskrift om utdeling av gaver etter første ledd.

§ 10-8 Tilbakebetaling og nedskrivning av egenkapital

Egenkapitalen i et finansforetak kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet reduseres på annen måte enn ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet som ikke kan dekkes på annen måte.

II. Egenkapitalbevis mv.

§ 10-9 Utstedelse av egenkapitalbevis

(1) Sparebanker og andre finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan ikke uten samtykke fra departementet utstede egenkapitalbevis. Alle egenkapitalbevis gir lik rett i foretaket. I vedtektene kan det likevel bestemmes at det skal være egenkapitalbevis av ulike slag (flere egenkapitalbevisklasser).

(2) Egenkapitalbevis kan utstedes ved nyttegning eller utstedes ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital for så vidt grunnfondskapitalen fortsatt oppfyller det lovfaste minstekrav etter § 3-4.

(3) Egenkapitalbevis utstedt ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital skal vederlagsfritt overføres til en finansstiftelse, med mindre egenkapitalbevis blir tegnet eller avhendet mot vederlag som nevnt i § 10-3 annet ledd. Reglene om eierforhold i finansforetak i kapittel 6 gjelder ikke ved overføring av egenkapitalbevis som overtas av en finansstiftelse.

(4) Eierandelskapital kan ikke kreves tilbakebetalt av eierne av de egenkapitalbevis som er utstedt, med mindre annet følger av reglene i §§ 10-20 eller 10-21.

(5) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om eierandelskapital og egenkapitalbevis. Departementet kan i særlige tilfeller gi forskrift om preferanseegenkapitalbevis med regler som fraviker bestemmelsene i §§ 10-9 til 10-24.

§ 10-10 Vedtak om utstedelse av egenkapitalbevis og om forhøyelse av eierandelskapital

(1) Utstedelse av egenkapitalbevis vedtas av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og §§ 10-6 til 10-13 gjelder tilsvarende.

(2) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede egenkapitalbevis. Vedtaket skal angi størrelsen av den eierandelskapitalen fullmakten gjelder og fastsette en periode på inntil to år som fullmakten skal gjelde for. Allmennaksjeloven § 10-14 annet og tredje ledd og §§ 10-15 til 10-17 gjelder tilsvarende.

(3) Ved forhøyelse av eierandelskapitalen har eierne av egenkapitalbevis fortrinnsrett til å tegne de nye egenkapitalbevisene i samme forhold som de fra før eier egenkapitalbevis utstedt av foretaket. Allmennaksjeloven § 10-5 gjelder tilsvarende. Fortrinnsretten gjelder ikke når egenkapitalbevis utstedes ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital eller tegnes eller avhendes ved sammenslåing eller deling av finansforetak eller erverv av annet foretak.

§ 10-11 Vedtektsbestemmelser om stemmerett og rett til representasjon

(1) Vedtektene for finansforetak som utsteder egenkapitalbevis, skal inneholde bestemmelser som gir eierne av egenkapitalbevis rett til enten selv eller ved valgte representanter å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen. Hvert egenkapitalbevis gir én stemme.

(2) Dersom eierne av egenkapitalbevis utgjør mer enn den vedtektsfaste prosentandelen av det antallet stemmer som er til stede i generalforsamlingen, skal stemmetyngden for det enkelte egenkapitalbevis nedsettes forholdsmessig.

(3) I finansforetak hvor eierne av egenkapitalbevis velger medlemmer til generalforsamlingen, skal nærmere regler om valget, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, varamedlemmer, valg måte og avgjørelse av tvister om valget fastsettes i vedtektene.

(4) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om egenkapitalbeviserers stemmerett og rett til representasjon i foretaket.

§ 10-12 Tegning, registrering mv. av egenkapitalbevis

(1) Allmennaksjeloven §§ 10-7 til 10-13 og §§ 10-18 til 10-19 om tegning, tildeling, innbetaling og melding til Foretaksregisteret gjelder tilsvarende ved utstedelsen av egenkapitalbevis. Fristen for melding til Foretaksregisteret etter allmennaksjeloven § 10-9 regnes fra departementet har gitt sitt samtykke etter finansforetaksloven § 10-9. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

(2) Finansforetaket skal sørge for at det uten opphold opprettes et register over egenkapitalbeviserne i et verdipapirregister. Allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 gjelder tilsvarende.

§ 10-13 Innbetaling av egenkapital i annet enn penger ved utstedelse av egenkapitalbevis

(1) Ved utstedelse av egenkapitalbevis som helt eller delvis innbetales i annet enn penger, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4, 2-6 og 2-7 tilsvarende.

(2) Utstedes egenkapitalbevis av finansforetak som har eierandelskapital fra før, fordeles overkurs på egenkapitalbevisene etter § 10-14. Det samme gjelder ved forhøyelse av grunnfondet i finansforetak med eierandelskapital.

§ 10-14 Overkurs og anvendelse av overkursfond og kompensasjonsfond

(1) Overkurs ved tegning av egenkapitalbevis skal etter fradrag for kostnader i forbindelse med tegningen fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(2) Den del av overkursen som skal tilføres overkursfondet, beregnes ut fra forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter nytegningen, med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye egenkapitalbevis. Resten av overkursen tilføres kompensasjonsfondet. Departementet kan gi forskrift om fordeling av overkurs i foretak som har eierandelskapital fra før.

(3) Overkursfondet og kompensasjonsfondet kan bare brukes til:

- a) forholdsmessig dekning av kostnadene ved forhøyelse av eierandelskapitalen,
- b) forholdsmessig dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter § 10-19,
- c) forholdsmessig dekning av utdeling til eierne av egenkapitalbevis ved nedsettelse av eierandelskapitalen, herunder nedsettelse ved sletting av foretakets egne egenkapitalbevis,
- d) tilføring til henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen ved avvikling.

(4) Overkursfondet kan også benyttes til fondsemissjon, forutsatt at foretaket ikke har udekket underskudd.

§ 10-15 Overdragelse. Pantsettelse

(1) Egenkapitalbevis kan skifte eier ved overdragelse eller på annen måte om ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov, eller er fastsatt i vedtektene. Det samme gjelder tegningsrett til egenkapitalbevis. Allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 gjelder tilsvarende.

(2) I vedtektene kan retten til å overdra eller erverve egenkapitalbevis eller tegningsrett bare innskrenkes ved bestemmelse som nevnt i allmennaksjeloven § 4-15 annet ledd. Reglene i allmennaksjeloven § 4-15 tredje ledd og §§ 4-16 til 4-18 gjelder tilsvarende.

(3) Egenkapitalbevis kan pantsettes når annet ikke er fastsatt i vedtektene. Allmennaksjeloven § 4-15 a gjelder tilsvarende.

§ 10-16 Tegning og erverv av egne egenkapitalbevis

(1) Forbudet mot tegning av egne aksjer i allmennaksjeloven § 9-1 gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis. Dette er ikke til hinder for at foretaket overtar egenkapitalbevis som utstedes ved konvertering av grunnfondskapital til

eierandelskapital etter reglene i § 10-9 annet ledd eller erverver egne egenkapitalbevis etter reglene i § 10-5.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om erverv av egne egenkapitalbevis må ha tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-17 Overskudd, utbytte mv.

(1) Årets overskudd tilordnes eierne av egenkapitalbevis og finansforetaket etter forholdet mellom eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet og grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet. Årets utbyttmidler skal fordeles mellom eierandelskapitalen og finansforetaket etter samme forhold.

(2) Med årets overskudd menes årets overskudd etter det sist godkjente resultatregnskapet etter at det er korrigert for overføringer til eller fra fond for vurderingsforskjeller, samt for avsetninger til fond for urealiserte gevinster og overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført. Allmennaksjeloven § 3-2 gjelder tilsvarende.

(3) Utbyttmidler tilordnet eierandelskapitalen utbetales som utbytte til eierne av egenkapitalbevis. Resten av årets overskudd tilordnet eierandelskapitalen skal tilføres utjevningsfondet eller utgjøre annen eierandelskapital.

(4) Den del av årets overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen, legges til denne. Det kan likevel i vedtektene fastsettes at utbyttmidler kan benyttes til utbytte på innskutt grunnfondskapital, til gaver til allmenntilrettegjørende formål eller overføres til et fond for slike gaver (gavefondet), overføres til en stiftelse med allmenntilrettegjørende formål, eller benyttes til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder. Ved disponeringen av utbyttmidler bør foretaket legge vekt på at forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen ikke endres vesentlig. Finanstilsynet kan godkjenne at foretaket kan treffe særlige tiltak for å motvirke eller rette på slik endring.

(5) Departementet kan gi forskrift om utdeling av gaver etter fjerde ledd.

§ 10-18 Utjevningsfondet

(1) Midler i utjevningsfondet kan benyttes for å opprettholde utbytte på eierandelskapitalen.

(2) Overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført, kan avsettes i utjevningsfondet.

(3) Utdeling av utbytte fra utjevningsfondet kan bare foretas når dette er forsvarlig ut fra egenkapitalsituasjonen i foretaket.

(4) Departementet kan i forskrift sette grenser for adgangen til å overføre midler fra utjevningsfondet ved en fondsemissjon.

§ 10-19 Underskudd

(1) Underskudd etter resultatregnskapet for siste regnskapsår skal først søkes dekket ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet, og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. I kredittforening eller gjensidig forsikringsforetak skal likevel underskudd

utlignes på medlemmene, med mindre annet er fastsatt i vedtektene.

(2) Underskudd som ikke er dekket ved overføring etter første ledd, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(3) Underskudd som ikke er dekket ved nedskrivning etter første og annet ledd, dekkes ved nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital, og eventuelt ved nedsettelse av annen kapital når dette følger av vedtekter eller avtalevilkår.

(4) Departementet kan gi forskrift om prioritet ved nedskrivning for å dekke underskudd.

§ 10-20 Fordeling av kapital ved avvikling av foretaket

Ved avvikling av finansforetaket skal den del av eierandelskapitalen og overkursfondet som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, fordeles forholdsmessig mellom eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-21 Nedsettelse av eierandelskapitalen

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring treffe vedtak om å nedsette vedtektsfastsatt eierandelskapital helt eller delvis. Allmennaksjeloven § 12-1 annet ledd til fjerde ledd og §§ 12-2 til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik at det beløpet nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:

- a) dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter reglene i eller i medhold av § 10-19,
- b) utdeling til eierne av egenkapitalbevis,
- c) sletting av egenkapitalbevis eiet av finansforetaket,
- d) avsetning til overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om å nedsette eierandelskapitalen helt eller delvis med utdeling til eierne av egenkapitalbevis krever tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-22 Forhøyelse av eierandelskapitalen

(1) Eierandelskapitalen kan forhøyes ved nytegning, ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital eller ved fondsemisjon ved overføring av midler som kan utdeles som utbytte til eierandelskapitalen eller midler i overkursfondet. Ved nytegning og konvertering gjelder allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og §§ 10-6 til 10-13 tilsvarende. Ved fondsemisjon gjelder allmennaksjeloven § 10-20 tredje ledd og §§ 10-21 til 10-23 tilsvarende.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen ved utstedelse av nye egenkapitalbevis eller om fullmakt til styret til å utstede nye egenkapitalbevis, herunder beslutninger om kursforhold eller fravikelse av eller unntak fra fortrinnsrett som nevnt i tredje ledd, krever tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-23 Tegningsretter

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at foretaket skal utstede tegningsret-

ter som gir eierne rett til senere å kreve utstedt egenkapitalbevis. Vedtaket kan ikke registreres i Foretaksregisteret før det er godkjent av Finanstilsynet. § 10-10 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende. Utøves slike tegningsretter, forhøyes eierandelskapitalen uten ny beslutning fra generalforsamlingen.

(2) § 10-12 om tegning og registrering av egenkapitalbevis gjelder tilsvarende. Det beløp som betales for tegningsrettene, fordeles etter regelen i § 10-14 om fordeling av overkurs ved tegning av egenkapitalbevis. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 11-12 og 11-13 tilsvarende.

§ 10-24 Lån med rett til å kreve egenkapitalbevis utstedt

(1) Foretaket kan ved avtale om lån gi långiver rett til å kreve utstedt egenkapitalbevis mot innskudd i penger eller konvertering av lånekapital. Allmennaksjeloven §§ 11-2 til 11-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(2) Vedtak om eller fullmakt til å oppta lån etter første ledd treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. For foretak som har eierandelskapital, gjelder § 10-10 annet og tredje ledd tilsvarende. Vedtaket kan ikke registreres i Foretaksregisteret før det er godkjent av Finanstilsynet.

Kapittel 11. Fremmedkapital mv.

I. Fremmedkapital

§ 11-1 Fremmedkapital

Med fremmedkapitalen menes i denne lov kapital som ikke er egenkapital. Innskudd i bank regnes som fremmedkapital.

§ 11-2 Opptak, nedskrivning og konvertering av fremmedkapital

(1) Fremgangsmåten for et finansforetaks opptak av ansvarlig lånekapital og annen fremmedkapital, skal fastsettes i vedtektene. Vedtak om eller fullmakt til å oppta ansvarlig lån treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Departementet kan i forskrift gi regler om finansforetaks adgang til å oppta ulike former for fremmedkapital og herunder hvilke økonomiske rettigheter og plikter som kan knyttes til de ulike formene.

(2) Finansforetaket skal påse at avtalevilkårene for lån angir lånets prioritet ved avvikling av foretaket, og i hvilken grad lånet kan nedskrives under løpende drift for å dekke resultatført underskudd.

(3) Departementet kan gi forskrift om nedskrivning av fremmedkapital og prioritet ved nedskrivning. Departementet kan treffe enkeltvedtak eller gi forskrift om konvertering av fremmedkapital i finansforetak til egenkapital.

§ 11-3 Medlemsansvar i kredittforeninger og gjensidige forsikringsforetak

(1) Medlemmenes ansvar for en kredittforenings eller et gjensidig forsikringsforetaks forpliktelser kan bare gjøres gjeldende av finansforetaket.

(2) Underskudd i en kredittforening eller et gjensidig

forsikringsforetak utlignes på medlemmene i den regnskapsperioden det gjelder, med mindre noe annet er fastsatt i forskrift eller i vedtektene. Foretakets krav på bidrag fra medlemmer ved utligning av underskudd kan ikke overdras, pantsettes eller tas til utlegg for gjeld.

(3) I vedtektene for gjensidige livsforsikringsforetak kan det bestemmes at underskudd i stedet skal utlignes ved forholdsmessig reduksjon av forsikringskravene.

§ 11-4 Tilbakebetaling og nedskrivning av ansvarlig kapital

Annen ansvarlig kapital enn egenkapital kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet reduseres på annen måte enn ved tilbakebetaling ved avtalt forfall eller ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet som ikke kan dekkes på annen måte.

II. Obligasjoner med fortrinnsrett

§ 11-5 Virkeområde

§§ 11-5 til 11-15 gjelder kredittforetaks rett til å ta opp lån ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Med obligasjoner med fortrinnsrett menes ihendehaverobligasjoner utstedt som mengdegjeldsbrev med fortrinnsrett til dekning i kredittforetakets sikkerhetsmasse.

§ 11-6 Beskyttet betegnelse

Betegnelsen obligasjoner med fortrinnsrett kan bare benyttes om obligasjoner som er omfattet av reglene i §§ 11-5 til 11-15.

§ 11-7 Virksomhetsbegrensning og meldeplikt ved oppstart

(1) Et kredittforetak kan oppta obligasjonslån gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett når kredittforetakets vedtektsfastsatte formål er:

- å yte eller erverve bolighypoteklån, eiendomshypoteklån, lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder eller offentlige lån, og
- å finansiere utlånsvirksomheten hovedsakelig ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.

(2) Kredittforetaket skal gi melding til Finanstilsynet senest 30 dager før det første gang usteder obligasjoner med fortrinnsrett.

(3) Når hensynet til kredittforetakets soliditet tilsier det, kan Finanstilsynet gi pålegg til kredittforetaket om at det ikke skal utstedes obligasjoner med fortrinnsrett.

(4) Finanstilsynet kan samtykke til at kredittforetak i en overgangsperiode kan drive virksomhet som består i å oppta obligasjonslån gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett parallelt med annen virksomhet. Virksomhetene skal i så fall holdes atskilt fra hverandre. Finanstilsynet kan sette vilkår for å sikre slik atskillelse. Finanstilsynets samtykke kan gis for en periode på inntil ett år med mulighet til forlengelse for ytterligere ett år.

§ 11-8 Krav til sikkerhetsmassens sammensetning

(1) Sikkerhetsmassen kan bare bestå av følgende typer fordringer:

- lån sikret ved pant i bolig, atkomstdokument til bolig eller borettslagsandel (bolighypoteklån),
- lån sikret ved pant i annen fast eiendom (eiendomshypoteklån),
- lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder,
- lån til, eller lån garantert av, stat, kommune eller tilsvarende offentlige organer i andre stater (offentlige lån),
- fordringer i form av derivatavtaler som tilfredsstiller nærmere krav fastsatt i forskrift,
- fordringer som utgjør fyllingssikkerhet etter bestemmelsene i fjerde ledd.

(2) Ved innføringen i sikkerhetsmassen skal lån som nevnt i første ledd bokstav a til c ikke overstige en nærmere angitt prosent av verdien av det formuesgodet fordringen er sikret ved pant i (belåningsgrad). Departementet fastsetter forskrift om belåningsgrader for ulike typer formuesgoder.

(3) Lån som nevnt i første ledd bokstav a til c skal ha pantesikkerhet i et formuesgode som ligger innenfor EØS eller OECD-området. Offentlige lån må være ytt til eller garantert av et offentlig organ som nevnt i første ledd bokstav d innenfor EØS eller OECD-området.

(4) Som fyllingssikkerhet kan bare benyttes særlig likvide og sikre fordringer. Sikkerhetsmassen kan til enhver tid inneholde inntil 20 prosent fyllingssikkerhet. Dersom det foreligger særlige forhold, kan Finanstilsynet gi tillatelse til at andelen for en begrenset tidsperiode kan utgjøre inntil 30 prosent. Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om krav til de fordringene som kan inngå i sikkerhetsmassen, herunder innføre begrensninger i sammensetningen av sikkerhetsmassen.

§ 11-9 Beregning av verdi på underliggende formuesgoder

(1) Ved innføring av fordringer som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav a til c i sikkerhetsmassen, skal det fastsettes et forsvarlig verdigrunnlag for formuesgodet som stilles som sikkerhet for hver enkelt fordring. Verdigrunnlaget kan ikke være høyere enn markedsverdi fastsatt ut fra en forsiktig vurdering.

(2) Verdigrunnlaget skal fastsettes gjennom en individuell vurdering av det aktuelle realregistrerte formuesgodet. Verdivurderingen skal utføres etter anerkjente prinsipper av en kompetent og uavhengig person. Vurderingen skal dokumenteres, og det skal fremgå av vurderingen hvem som har foretatt den, når den er foretatt og hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for den. Verdivurdering av boliger kan likevel bygge på generelle prisnivåer så fremt det må anses forsvarlig ut fra markedsforholdene.

(3) Kredittforetaket skal etablere systemer for etterfølgende kontroll med verdiutviklingen. Kredittforetaket skal også overvåke markedsutviklingen og verdirelevante forhold ved de enkelte realregistrerte formuesgodene. Dersom markedsforholdene eller forhold ved det enkelte formuesgodet tilsier at det kan ha skjedd en ikke ubetydelig verdiforringelse, skal kredittforetaket sørge for at det fastsettes et nytt forsvarlig verdigrunnlag etter første og annet ledd.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere reg-

ler om verdiberegningen og om krav til kredittforetakets systemer. Departementet kan i forskrift også fastsette regler om endret belåningsgrad som følge av etterfølgende verdifall for formuesgoder som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav a til c.

§ 11-10 *Pantsettelse og tvangsforfølgning*

Fordringer som inngår i sikkerhetsmassen, kan ikke pantsettes eller gjøres til gjenstand for utlegg, arrest eller annen tvangsforretning til fordel for enkelte av kredittforetakets kreditorer. Det kan heller ikke erklæres eller avtales motregningsrett, tilbakeholdsrett eller liknende i fordringer som inngår i sikkerhetsmassen. Departementet kan i forskrift gi særregler og gjøre unntak fra reglene i denne paragrafen for fordringer som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e.

§ 11-11 *Krav til stadig beløpsmessig balanse*

(1) Sikkerhetsmassens verdi skal til enhver tid overstige verdien av obligasjonene med fortrinnsrett til dekning i sikkerhetsmassen. Det skal tas hensyn til kredittforetakets derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e ved beregningen av verdiene. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til hvordan verdiene skal beregnes og stille krav til hvor mye høyere enn verdien av obligasjonene sikkerhetsmassens verdi skal være. Departementet kan i forskrift fastsette regler for kredittforetak som ikke oppfyller kravet til stadig beløpsmessig balanse i første punktum.

(2) Ved vurderingen av om kravet i første ledd er oppfylt, kan lån til samme låntaker og lån som har sikkerhet i samme formuesgode, ikke medregnes med større del enn fem prosent av samlet sikkerhetsmasse. Departementet kan i forskrift fastsette at lån ut over grensen på fem prosent medregnes dersom det foreligger tilleggssikkerhet, og regler om slik tilleggssikkerhet.

§ 11-12 *Likviditetskrav*

(1) Kredittforetaket skal påse at betalingsstrømmene fra sikkerhetsmassen til enhver tid gjør kredittforetaket i stand til å innfri sine betalingsforpliktelser overfor eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e. Kredittforetaket kan inngå rente- og valutakontrakter for å oppfylle dette kravet.

(2) Kredittforetaket skal opprette en likviditetsreserve som inngår i sikkerhetsmassen som fyllingssikkerhet. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om likviditetsreserve, herunder om tillatt avvik mellom fremtidige inn- og utbetalinger og om tillatt avvik mellom innfrielsesvilkårene for obligasjoner med fortrinnsrett og for fordringer som inngår i sikkerhetsmassen som er avsatt for dem. Departementet kan i forskrift gi regler om tillatt rente- og valutarisiko og om adgangen til å inngå rente- og valutakontrakter.

§ 11-13 *Krav til registrering*

(1) Kredittforetaket skal føre register over obligasjonene med fortrinnsrett det utsteder, og sikkerhetsmassen

som er tilordnet disse, herunder derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e. Registeret skal til enhver tid inneholde opplysninger om verdien av obligasjonene og sikkerhetsmassen.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til registerets innhold, utforming og tilgjengelighet, samt regler om føring av registeret.

§ 11-14 *Uavhengig gransker*

(1) Før et kredittforetak utsteder obligasjoner med fortrinnsrett skal det være oppnevnt en uavhengig gransker for kredittforetaket. Granskeren oppnevnes av Finanstilsynet. Finanstilsynet kan når som helst tilbakekalle oppnevningen og oppnevne en ny gransker.

(2) Granskeren skal overvåke at registeret føres korrekt, og regelmessig foreta en vurdering av om kravene i §§ 11-11 og 11-13 overholdes. Granskeren skal regelmessig underrette Finanstilsynet om sine iakttagelser og vurderinger.

(3) Kredittforetaket har plikt til å gi granskeren alle relevante opplysninger om virksomheten. Granskeren skal ha full adgang til kredittforetakets register og kan kreve ytterligere opplysninger av kredittforetaket. Granskeren har også rett til å gjennomføre undersøkelser hos kredittforetaket.

(4) Granskeren har krav på rimelig vederlag fra kredittforetaket for sitt arbeid. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om oppnevning av og vederlag til granskere og om granskeres oppgaver, rettigheter og plikter.

§ 11-15 *Fortrinnsrett til sikkerhetsmassen, felles gjeldsforfølgning mv.*

(1) I tilfelle offentlig administrasjon eller avvikling av kredittforetaket har eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e eksklusiv, lik og forholdsmessig fortrinnsrett til dekning i den sikkerhetsmassen som er avsatt for dem. Denne fortrinnsretten i sikkerhetsmassen går foran fortrinnsrett som nevnt i dekningsloven §§ 9-2 til 9-4. Ved konkurs gjelder bestemmelsen i panteloven § 6-4 om lovbestemt pant for boet tilsvarende for boets rett til dekning i sikkerhetsmassen. Boets lovbestemte pant utgjør da maksimalt 700 ganger rettsgebyret i hver enkel sikkerhetsmasse.

(2) Fortrinnsretten omfatter også midler som senere betales inn i henhold til gjeldende avtalevilkår for fordringer som inngår i sikkerhetsmassen. Slike midler skal fortløpende registreres etter reglene i § 11-13.

(3) Ved offentlig administrasjon eller avvikling av kredittforetaket har eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e krav på rettidig betaling med midler som omfattes av fortrinnsretten, så lenge bobehandlingen pågår, så fremt sikkerhetsmassen i all hovedsak oppfyller lovens krav. Dersom det ikke er mulig å forestå kontraktsmessige betalinger med midler fra sikkerhetsmassen, og det ikke er sannsynlig at det vil skje en snarlig endring av likviditetssituasjonen, skal bostyret fastsette en dato for betalings-

stans. Bostyret skal så snart som mulig informere eiere av krav med fortrinnsrett om betalingsstansen.

(4) Utbringer sikkerhetsmassen mer enn det som er nødvendig for å dekke obligasjonseiernes eller derivatmotpartenes krav, inngår det overskytende i bomassen.

(5) Departementet kan gi forskrift om administrasjonsstyrets eller avviklingsstyrets mulighet til å disponere over utlån og andre eiendeler som inngår i sikkerhetsmassen, når dette kan gjøres uten å svekke de øvrige kreditorers dekningsmulighet. Slike forskrifter kan fravike reglene i kapittel 21, og reglene i konkursloven og tvangsfullbyrdesloven.

Kapittel 12. Foretaksendringer, avvikling og omdanning

I. Sammenslåing og deling av finansforetak

§ 12-1 Tillatelse

(1) Sammenslåing og deling av finansforetak og opprettelse av finansstiftelse i forbindelse med sammenslåing og deling kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(2) Likt med sammenslåing og deling regnes overtagelse og avhendelse av hele eller en stor del av virksomheten med tilhørende eiendeler og forpliktelser. Departementet avgjør i tvilstilfelle om avhendelsen eller overtagelsen omfatter en stor del av virksomheten.

(3) Vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåingen eller delingen skal godkjennes av departementet. Det samme gjelder vedtekter for finansforetak som opprettes som følge av sammenslåingen eller delingen.

(4) Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om sammenslåing og deling av finansforetak.

§ 12-2 Ulike selskapsformer

(1) Bestemmelsene om sammenslåing og deling av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder tilsvarende ved sammenslåing av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, med et finansforetak som er organisert etter aksjelovgivningen.

(2) Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til sammenslåing eller deling som innebærer at virksomhet i en sparebank skal overdras til en bank organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder § 12-13 tredje ledd tilsvarende.

§ 12-3 Vedtak om sammenslåing eller deling

(1) Vedtak om sammenslåing eller deling av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om sammenslåing eller deling av finansforetaket krever at flertallet i generalforsamlingen omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

(2) Finansforetak som skal slås sammen, skal utarbeide en felles plan for sammenslåingen som skal meldes til Foretaksregisteret. I det enkelte foretak treffes vedtaket om sammenslåing ved at generalforsamlingen godkjenner planen. Allmennaksjeloven §§ 13-3, 13-4, 13-6 til 13-11 og 13-13 gjelder tilsvarende så langt de passer for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) Ved deling av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal det utarbeides en delingsplan som skal meldes til Foretaksregisteret. Allmennaksjeloven §§ 14-3 til 14-5 gjelder tilsvarende så langt de passer. Vedtak om deling treffes ved at generalforsamlingen godkjenner planen.

(4) Utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for finansforetak og finansstiftelse som skal opprettes ved sammenslåingen eller delingen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandlingen av planen som nevnt i annet eller tredje ledd. Utkastet til stiftelsesdokument som skal legges frem for generalforsamlingen, skal angi hvem som skal være, eller fremgangsmåte for valg av, styremedlemmer og angi hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Stiftelsesdokumentet skal angi hvem som skal være styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8 skal legges ved stiftelsesdokumentene.

(5) Finansforetak som skal slås sammen eller deles, skal uten ugrunnet opphold gi kundene informasjon om vedtaket og hva dette betyr for kundenes rettigheter og sikkerhet. Medfører vedtaket endringer av betydning for kundene, skal kunden ha rett til å si opp kundeforholdet. Foretaket skal gi opplysninger om kundenes rett til å avslutte kundeforholdet.

§ 12-4 Opprettelse av finansstiftelse. Disponering av utbyttemidler mv.

(1) Er det i planen for sammenslåing eller deling fastsatt at et foretak skal utstede egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital, skal egenkapitalbevis som ikke skal avhendes som vederlag etter § 10-3 annet ledd, overføres til en finansstiftelse opprettet av foretaket. Egenkapitalbevis som et finansforetak skal motta etter tegning eller som vederlag ved overdragelse av sin virksomhet helt eller delvis, skal overføres til en finansstiftelse opprettet av foretaket. Reglene om eierforhold i finansforetak i kapittel 6 gjelder ikke ved overføring av egenkapitalbevis til finansstiftelsen.

(2) Dersom én eller flere av de finansforetak som deltar ved sammenslåingen eller delingen har eierandelskapital, skal planen for sammenslåingen eller delingen angi bytteforholdet mellom utstedte egenkapitalbevis og de egenkapitalbevis eller aksjer som skal utstedes av det overtagende foretaket.

(3) Når to eller flere sparebanker slås sammen til en sparebank uten utstedelse av egenkapitalbevis, kan det i planen for sammenslåingen i stedet fastsettes at vedtektene for den sammenslåtte banken skal inneholde bestemmel-

ser som angir hvor stor del av utbytte midlene i et år som skal disponeres til allmennyttige formål innenfor de enkelte områder hvor hver av bankene som omfattes av sammenslåingen, har drevet det vesentligste av sin virksomhet. Planen for sammenslåing kan også fastsette at den samme fordelingsnøkkelen skal legges til grunn ved disponeringen av egenkapitalen i den sammenslåtte banken dersom denne senere besluttes avvirket.

(4) I tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, overdras til et finansforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, disponeres vederlaget og annen gjenværende kapital etter reglene i §§ 12-11 eller 12-12.

§ 12-5 Melding om sammenslåing eller deling. Kreditorvarsel

(1) Senest én måned etter at planen for sammenslåing eller deling er godkjent etter § 12-3, skal Foretaksregisteret gi melding om sammenslåingen eller delingen.

(2) Bestemmelsene om melding, følgene av fristoversittelse, kunngjøring og kreditorvarsel i allmennaksjeloven §§ 13-14 til 13-16 og 14-7 gjelder tilsvarende.

§ 12-6 Melding om ikrafttreden. Gjennomføring

(1) Når fristen fastsatt i kreditorvarselet er utløpt, og forholdet til de kreditorer som i tilfelle har fremsatt innsigelse er avklart, skal det gis melding til Foretaksregisteret om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft, herunder også melding om registrering av finansforetak eller finansstiftelse som skal opprettes som følge av vedtak om sammenslåing eller deling. Foretaksregisteret skal kontrollere at det er gitt tillatelse, og at vedtektene er godkjent.

(2) Når sammenslåingen eller delingen er registrert i Foretaksregisteret, trer sammenslåingen eller delingen i kraft og kan gjennomføres. Allmennaksjeloven §§ 13-17 til 13-19, 14-8 og 14-9 gjelder tilsvarende.

§ 12-7 Søksmål om ugyldig sammenslåing eller deling

Bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 13-20 til 13-23 og 14-10 om søksmålsfrist, virkningene av ugyldighet mv. gjelder tilsvarende.

II. Avvikling av finansforetak

§ 12-8 Vedtak om avvikling

(1) Vedtak om avvikling av et finansforetak treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Styret skal forelegge generalforsamlingen en avviklingsplan. Forutsetter planen opprettelse av en finansstiftelse, gjelder § 12-3 fjerde ledd tilsvarende.

(2) Avvikling av et finansforetak og opprettelse av en finansstiftelse i forbindelse med avviklingen kan bare gjennomføres etter tillatelse fra departementet. Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Treffes det vedtak om tilbakekall av et finansforetaks tillatelse, skal foretakets styre straks treffe nødvendige tiltak for å iverksette avvikling. Det samme gjelder dersom

foretaket skal oppløses og avvikles etter bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

(4) Synker forsikringsbestanden i et gjensidig forsikringsforetak under det antall forsikringer og samlet forsikringssum som etter vedtektene minst skal være tegnet for at foretaket skal kunne starte sin virksomhet, skal styret med høyst 14 dagers varsel sammenkalle generalforsamlingen for å behandle spørsmålet om foretaket skal avvikles. Blir avvikling ikke vedtatt, og bestanden fortsatt er for lav tre måneder etter møtet i generalforsamlingen, skal foretakets styre straks treffe nødvendige tiltak for å iverksette avvikling. § 21-18 første ledd gjelder tilsvarende.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om avvikling av finansforetak.

§ 12-9 Melding om avvikling. Kreditorvarsel

(1) Vedtak om avvikling av finansforetak skal meldes til Foretaksregisteret.

(2) Foretaksregisteret skal kunngjøre vedtaket med kreditorvarsel. Allmennaksjeloven § 16-4 gjelder tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) § 12-3 femte ledd om informasjon til kundene gjelder tilsvarende.

§ 12-10 Avviklingsstyre mv.

(1) Skal et finansforetak avvikles, oppnevner Finanstilsynet et avviklingsstyre som trer i stedet for foretakets styre og daglig leder. For avviklingsstyret gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 6-12 til 6-34 tilsvarende. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

(2) Allmennaksjeloven §§ 16-5 til 16-14 gjelder tilsvarende så langt de passer. Finanstilsynet trer i tingrettsens sted ved anvendelsen av allmennaksjeloven § 16-14.

(3) Ved avvikling av forsikringsforetak skal fordringer som følger av avtale om direkte forsikring, herunder renter, dekkes før alle andre krav unntatt massekrav. Finanstilsynet kan gi tillatelse til overdragelse av forsikringsbestanden eller deler av denne til annet forsikringsforetak. Ved overføring av livsforsikringsbestand gjelder bestemmelsene i § 21-20 tilsvarende.

(4) Finanstilsynet fører tilsyn med foretak under avvikling etter reglene i denne loven.

§ 12-11 Disponering av formue etter avvikling

Ved avvikling av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt etter § 10-20, disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av § 12-12 eller departementet ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til foretakets kunder fastsetter noe annet.

§ 12-12 Avvikling av sparebank, sparebankstiftelse

Når en sparebank avvikles, skal overskytende midler etter at alle forpliktelser er dekket, overføres til én eller flere sparebankstiftelser.

III. Omdanning av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

§ 12-13 Tillatelse mv.

(1) Omdanning av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og opprettelse av en finansstiftelse i forbindelse med omdanningen, kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(2) Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av en sparebank, skal det blant annet legges vekt på at en sparebank som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Det skal også legges vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i tilfelle om eller hvordan virksomheten vil bli videreført.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om omdanning som nevnt i første ledd, herunder om virksomheten til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som stiftes ved omdanningen, og om organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved omdanningen.

§ 12-14 Vedtak om omdanning

(1) Vedtak om omdanning av et finansforetak treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Det kan i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav eller at vedtak om omdanning krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 8-3 tilsvarende.

(2) Styret skal forelegge generalforsamlingen en plan for omdanningen som blant annet redegjør for formålet med omdanningen og angir retningslinjer for virksomheten i det omdannede finansforetaket. Utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for finansstiftelse som skal opprettes ved omdanningen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandlingen av spørsmålet om omdanning. Utkastet til stiftelsesdokument som skal legges frem for generalforsamlingen, skal angi hvem som skal være, eller fremgangsmåte for valg av, styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Stiftelsesdokumentene skal angi hvem som skal være styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8 skal legges ved stiftelsesdokumentene.

(3) Generalforsamlingens vedtak skal fastsette bytteforholdet mellom egenkapitalbevis og de aksjer som skal utstedes ved omdanningen, og andre forhold som gjelder fordelingen av aksjer etter reglene i § 12-17. Det samme gjelder i tilfelle retningslinjer for fordeling av aksjer mellom finansforetakets kunder etter § 12-15 fjerde ledd.

§ 12-15 Gjennomføring av omdanningen

(1) Omdanning av finansforetak til aksjeselskap eller

allmennaksjeselskap registreres i Foretaksregisteret ved navneendring. Finansforetakets virksomhet videreføres. Omdanningen har følgende virkninger:

- a) finansforetaket blir aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, med samme konsesjon, eiendeler og forpliktelser,
- b) eiere av egenkapitalbevis i finansforetaket og finansstiftelse som opprettes ved omregistreringen, blir aksjeeiere i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet,
- c) andre virkninger som fastsatt i omdanningsplanen.

(2) Kreditorer etter de overførte forpliktelser og eiere av egenkapitalbevis kan ikke kreve utløsning på grunn av omdanningen eller motsette seg omdanningen.

(3) Ved omdanning av sparebank, gjensidig forsikringsforetak eller kredittforening skal det opprettes en finansstiftelse som skal være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter § 12-17 første ledd. Har finansforetaket som omdannes, tidligere opprettet en finansstiftelse, kan departementet samtykke i at alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter § 12-17 første ledd, i stedet blir overført til denne finansstiftelsen. Reglene i kapittel 6 om eierforhold i finansforetak gjelder ikke ved overføringen av de aksjer som etter vedtaket skal overtas av finansstiftelsen og eiere av egenkapitalbevis.

(4) Ved omdanning av gjensidig forsikringsforetak eller kredittforening kan departementet i særlige tilfelle samtykke i at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet. I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at kunder med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Departementet kan gi nærmere regler om fordelingen av aksjer mellom kundene. Reglene om prospektkrav ved offentlig tilbud i verdipapirhandelloven kapittel 7 gjelder tilsvarende.

(5) Medlemsansvar for tap ved virksomheten i forsikringsforetak eller kredittforening kan også gjøres gjeldende etter omdanningen. Nytt tilleggsansvar kan ikke pålegges etter omdanningen.

(6) Ved omdanning av samvirkeforetak av låntakere til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap gjelder reglene om fordeling av aksjene i samvirkelova kapittel 11.

§ 12-16 Omdanning til datterforetak eid av nytt holdingforetak

(1) Omdanning kan også gjennomføres ved at det opprettes et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i form av et holdingforetak som skal være morselskap i et nytt finanskonsern. Finansforetaket omdannes til et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og virksomheten videreføres som et datterforetak i konsernet.

(2) Ved omdanning etter første ledd fordeles aksjene i holdingforetaket etter reglene i § 12-15 tredje, fjerde og sjette ledd og § 12-17.

(3) Er en sparebank omdannet etter første ledd, kan holdingforetaket ikke selge aksjer i banken som viderefører virksomheten, uten samtykke fra sparebankstiftelsen

som er opprettet ved omdanningen. Slikt samtykke krever vedtak i stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring.

§ 12-17 *Fordeling av aksjekapital og aksjer*

(1) Ved omdanning av finansforetak som har eierandelskapital, skal aksjekapitalen i det nye selskapet eller morselskapet fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av egenkapitalbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen.

(2) I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at eiere av egenkapitalbevis med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Ved fordelingen av aksjer etter første ledd skal det i så fall gjøres et fradrag i eierandelskapitalen tilsvarende det beløpet som skal utbetales til slike eiere av egenkapitalbevis.

§ 12-18 *Vedtekter. Registrering*

(1) Vedtekter for det omdannede foretaket samt for aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som opprettes ved omdanningen, skal være godkjent av departementet.

(2) Foretaket skal innen tre måneder etter tillatelse til omdanning er gitt, sende melding om omdanningsvedtaket til Foretaksregisteret. Det samme gjelder melding om stiftelse av finansforetak og finansstiftelse som opprettes ved omdanningen. Foretaksregisteret skal kontrollere at tillatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

IV. Alminnelige regler for finansstiftelser

§ 12-19 *Opprettelse. Tilsyn mv.*

(1) En finansstiftelse anses opprettet når generalforsamlingen i et finansforetak har godkjent stiftelsesdokumentet med vedtekter og truffet vedtak om overføring av egenkapitalbevis til finansstiftelsen etter konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital eller vedtak om opprettelse av en stiftelse i forbindelse med sammenslåing, deling, avvikling eller omdanning av finansforetaket. Styremedlemmene i finansforetaket regnes som stiftere.

(2) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene om næringsdrivende stiftelser i stiftelsesloven for finansstiftelser. Finanstilsynet skal føre tilsyn med finansstiftelser og deres virksomhet etter reglene i finanstilsynsloven. Utgiftene ved tilsynet utlignes etter samme lov.

(3) Dersom en finansstiftelses eierandel er mindre enn en tidel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av aksjene i finansforetaket eller morselskapet i det finanskonsernet foretaket inngår, kan departementet vedta at finansstiftelsen ikke skal være undergitt reglene om finansstiftelser, og ikke være under tilsyn av Finanstilsynet. Ved beregningen av finansstiftelsens samlede eierandel skal det også tas hensyn til aksjer eller egenkapitalbevis som eies av andre finansstiftelser som stiftelsen har vedtektsfestet samarbeid med.

(4) Departementet kan samtykke i at en stiftelse som er opprettet før 1. juli 2009, og som ved opprettelsen vederlagsfritt mottok egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital, omdannes til finansstiftelse.

(5) Ved endring som nevnt i tredje og fjerde ledd skal stiftelsen gi melding om endringen til Finanstilsynet, Foretaksregisteret og Stiftelsestilsynet.

§ 12-20 *Vedtekter*

(1) Vedtektene for en finansstiftelse skal minst angi:

- a) stiftelsens foretaksnavn,
- b) kommunen hvor stiftelsen skal ha sitt forretningskontor,
- c) stiftelsens formål og den virksomhet stiftelsen skal drive,
- d) stiftelsens grunnfondskapital og hvordan stiftelsens midler skal plasseres,
- e) sammensetningen av generalforsamlingen og valg av medlemmer, samt reglene om stemmerett, inhabilitet og i tilfelle det høyeste antall stemmer som kan avgis av et medlem,
- f) når generalforsamling skal holdes, hvilke saker som skal behandles, og flertallskrav som skal gjelde for beslutninger,
- g) antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer, og regler for valg av styremedlemmer,
- h) hvilke andre organer stiftelsen skal ha og hvilken oppgave og myndighet disse skal ha,
- i) hvordan overskudd skal anvendes og underskudd skal dekkes,
- j) om stiftelsen skal ha adgang til å utstede egenkapitalbevis,
- k) regler om vedtektsendringer,
- l) hvordan stiftelsen skal avvikles og stiftelsens formue skal disponeres ved avvikling.

(2) Vedtektene skal være godkjent av departementet. Vedtektsendringer skal godkjennes av Finanstilsynet.

§ 12-21 *Organer*

(1) En finansstiftelse skal ha en generalforsamling som sammensettes og velges etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Det skal legges vekt på at medlemmene av generalforsamlingen samlet avspeiler kundestrukturen i finansforetaket som har opprettet stiftelsen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til stiftelsens virksomhet.

(2) Generalforsamlingen innkalles av styret. Et medlem har rett til å få behandlet en sak meldt skriftlig til styret innen én uke før møtet i generalforsamlingen holdes. Bestemmelsene om generalforsamlingen i § 8-3 gjelder tilsvarende. Generalforsamlingen velger revisor og godkjenner revisors godtgjørelse.

(3) Stiftelsen skal ha et styre som er valgt av generalforsamlingen i samsvar med de grupper som er representert i generalforsamlingen. Stiftelsen kan ha daglig leder tilsatt av styret. Allmennaksjeloven §§ 6-27 til 6-34 gjelder tilsvarende.

(4) Ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen kan ikke samtidig være ansatt eller tillitsvalgt i det finansforetaket som har etablert stiftelsen, eller annet selskap i samme konsern. Stiftelsen kan likevel, i samsvar med omfanget av sine eierinteresser i finansforetaket, foreslå og få valgt personer som skal representere stiftelsen i generalforsamlingen, styret og andre organer i finansforetaket. Personer som er

ansatt eller tillitsvalgt i finansstiftelsen, kan ikke utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i generalforsamlingen og styret i finansforetaket. Finanstilsynet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette.

§ 12-22 *Finansstiftelsens virksomhet*

(1) Finansstiftelsen forvalter egenkapitalbevis eller aksjer som ble tilført stiftelsen i forbindelse med opprettelsen, og midler som mottas som utbetaling på egenkapitalbevis eller aksjer, herunder eierandeler ervervet ved ombytting av slike eierandeler. Stiftelsen kan utøve tegningsrettigheter og tegne, kjøpe og selge egenkapitalbevis og aksjer utstedt av foretak som har etablert stiftelsen. Stiftelsen skal forvalte sin kapital på forsvarlig måte.

(2) Bestemmelsene om disponering av overskudd og utdeling av utbyttmidler i §§ 10-6 og 10-7 gjelder tilsvarende for finansstiftelser. Har stiftelsen utstedt egne egenkapitalbevis, gjelder første punktum bare overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen etter § 10-17.

(3) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Finanstilsynet treffe vedtak om nedsetting av grunnfondskapitalen. Bestemmelsene i allmennaksjeloven § 12-1 annet til fjerde ledd og §§ 12-2 til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik at det beløpet nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:

- a) dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte, eller
- b) utdeling av utbyttmidler i samsvar med bestemmelser i vedtektene.

(4) Stiftelsen kan etter vedtak med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Finanstilsynet utstede egenkapitalbevis etter reglene i §§ 10-3 og 10-9 for å tegne eller kjøpe egenkapitalbevis eller aksjer som nevnt i første ledd. Bestemmelsene i §§ 10-4 og 10-5, samt §§ 10-10 til 10-24 gjelder tilsvarende.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om finansstiftelser og deres virksomhet.

§ 12-23 *Sammenslåing, avvikling mv.*

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring vedta avvikling av finansstiftelsen eller at stiftelsen skal slås sammen med en annen finansstiftelse. Vedtaket krever godkjenning av departementet. Departementet kan beslutte at stiftelsen skal avvikles dersom forutsetningene for dens virksomhet er vesentlig endret.

(2) Ved avvikling skal formuen disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre departementet ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til det omdannede finansforetaket eller dets kunder fastsetter noe annet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av finansstiftelser.

V. Særlige regler for sparebankstiftelser

§ 12-24 *Sparebankstiftelser*

(1) Som sparebankstiftelse regnes finansstiftelse som er opprettet av en sparebank.

(2) Sparebankstiftelser skal benytte ordet «sparebank-

stiftelse» i sitt foretaksnavn. For sparebankstiftelser gjelder reglene om finansstiftelser med mindre noe annet følger av §§ 12-25 og 12-26.

(3) Departementet kan gi nærmere regler om sparebankstiftelser og deres virksomhet.

§ 12-25 *Videreføring av sparebanktradisjonene*

I vedtektene for en sparebankstiftelse skal det fastsettes at stiftelsen skal videreføre sparebanktradisjonene og ha som formål et langsiktig og stabilt eierskap i sparebanken eller den omdannede banken, eller i det holdingforetaket som er morselskap i det finanskonsernet banken inngår i.

§ 12-26 *Særlige regler om sparebankstiftelsers virksomhet*

(1) Sparebankstiftelser kan ta opp lån tilsvarende inntil ti prosent av stiftelsens egenkapital. Vedtak om opptak av lån treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

(2) En sparebankstiftelse kan bare selge egenkapitalbevis eller aksjer som ble tilført sparebankstiftelsen da den ble opprettet, etter vedtak av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Vedtektene kan fastsette strengere flertallskrav. Det samme gjelder egenkapitalbevis eller aksjer ervervet ved ombytting av slike aksjer og egenkapitalbevis i tilfelle av sammenslåing av finansforetak. Midler som frigjøres ved salget, kan etter vedtektsendring om nedsettelse av grunnfondskapitalen disponeres som overskuddsmidler etter tredje ledd.

(3) En sparebankstiftelse som benytter årets overskudd til gaver til allmenntilgode formål, skal legge vekt på å fremme utviklingen i områder hvor den kapitalen som er tilført stiftelsen da den ble opprettet, er frembrakt, eller til avsetning til et gavefond med samme formål.

VI. Porteføljeoverdragelse

§ 12-27 *Overdragelse av forsikrings- og låneporteføljer mv.*

(1) Avtale om overdragelse av en forsikringsportefølje, låneportefølje eller annen fordringsmasse av vesentlig omfang sett hen til foretakenes virksomhet krever godkjenning av departementet.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om overdragelser, herunder regler om:

- a) avhenderens og erververens opplysningsplikter overfor kundene,
- b) kundenes rett til å si opp avtalen,
- c) offentliggjøring av overdragelsen,
- d) nødvendige bekreftelser og samtykke mv. fra tilsynsmyndigheter i andre EØS-stater.

(3) Departementet kan gi forskrift om overdragelse av forsikringsportefølje som er tegnet etter reglene om etableringsadgang eller adgang til å yte tjenester som følger av EØS-avtalen. Departementet kan også gi forskrift om overdragelse av forsikringsportefølje fra filial her i riket av forsikringsforetak med hovedsete i stat utenfor EØS til forsikringsforetak etablert i Norge eller annen EØS-stat. Forskrift gitt i medhold av første og annet punktum

kan også inneholde regler om forhold som nevnt i annet ledd.

Kapittel 13. Krav til virksomheten i finansforetak

I. Virksomhetsbegrensninger og tilknyttet virksomhet

§ 13-1 Forbud mot å drive annen virksomhet

(1) Finansforetak kan ikke drive annen virksomhet enn det som følger av regler gitt i eller i medhold av lov for den enkelte type foretak, foretakets tillatelse og dets vedtekter.

(2) Finansforetak kan heller ikke gjennom datterforetak drive annen virksomhet enn tillatt etter første ledd, med mindre annet følger av tillatelsen.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilken virksomhet de enkelte typer av finansforetak kan drive, og kan fastsette regler for virksomheten, herunder bestemme at visse former for virksomhet skal drives i eget foretak.

§ 13-2 Tilknyttet virksomhet mv.

(1) Finansforetak kan drive virksomhet som har naturlig tilknytning til den virksomhet tillatelsen omfatter. Departementet avgjør i tvilstilfelle om slik tilknytning foreligger.

(2) Finansforetak kan midlertidig drive eller delta i annen virksomhet enn nevnt i første ledd, i den utstrekning dette er nødvendig som ledd i en økonomisk sanerings- eller redningsaksjon, for å få dekket krav, for å få avviklet forsikringsskadeoppgjør eller som ledd i en ordinær fulltregningsgaranti. Finanstilsynet kan gi pålegg om at denne virksomheten skal opphøre.

§ 13-3 Formidling av finansielle tjenester for andre finansforetak

(1) Et finansforetak kan ved samarbeidsavtale med et annet finansforetak påta seg å utføre markedsføring og formidling av andre finansielle tjenester enn de tjenester som omfattes av finansforetakets egen virksomhet.

(2) Ved formidling av finansielle tjenester som omfattes av samarbeidsavtalen, skal finansforetaket sørge for at avtaler med kunder inngås på vegne av det finansforetaket som skal levere den finansielle tjeneste det gjelder, likevel slik at finansforetaket også kan påta seg et eget ansvar overfor kunder dersom foretaket har adgang til å yte tjenester av den type avtalen gjelder. Krav fra en kunde mot leverandøren av tjenesten skal også anses fremsatt den dagen foretaket som har formidlet avtalen, har mottatt melding om kravet.

§ 13-4 Utkontraktering mv.

(1) Et finansforetak kan gi et annet foretak i oppdrag å forestå utførelsen av deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kjerne-

oppgaver kan ikke utkontrakteres med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

(2) Bestemmelsene i første ledd gjelder også oppdrag som et finansforetak gir til annet finansforetak eller leverandør av bestemte varer eller tjenester, og som gjelder markedsføring, formidling eller salg av finansforetakets finansielle tjenester. Bestemmelsene i § 13-3 annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Bruk av oppdragstaker er uten innvirkning på finansforetaks plikter og ansvar overfor kunder, offentlig myndighet og andre.

(4) Departementet kan gi forskrift om utkontraktering, herunder fastsette forbud mot utkontraktering til nærmere angitte jurisdiksjoner utenfor EØS eller at slik utkontraktering kun kan skje med tillatelse fra Finanstilsynet.

II. Krav til forsvarlig virksomhet, kapitalforvaltning mv.

§ 13-5 Forsvarlig virksomhet. God forretningsskikk

(1) Et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Foretaket skal også ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger.

(2) Et finansforetak skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Et forsikringsforetak skal i tillegg ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for aktuarfaglige oppgaver. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra kravet til uavhengige kontrollfunksjoner for pensjonsforetak og foretak som omfattes av § 14-15.

(3) Finansforetakets styrings- og kontrollordninger samt retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket.

(4) Et finansforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med redelighet og god forretningsskikk.

(5) Finansforetaket skal legge til rette for at ansatte i foretaket kan varsle internt eller til myndighetene om overtredder av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

(6) Departementet kan gi forskrift som utfyller reglene i første til tredje ledd og gi nærmere regler om varsling.

§ 13-6 Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov

(1) Et finansforetak skal til enhver tid ha oversikt over, og med jevne mellomrom vurdere, hvilke enkelte risikoer og samlet risiko, herunder systemrisiko, som er knyttet til virksomheten. Et finansforetak skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av den virksomhet institusjonen driver.

(2) Ved vurderingen av risiko knyttet til virksomheten og samlet risikoeksponering skal det tas hensyn til kredittrisiko, likviditetsrisiko, finansieringsrisiko, forsikringsrisiko, markeds- og valutarisiko, operasjonell risiko,

systemrisiko og annen risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Vurderingen skal omfatte risikoeksponering som følge av at foretakets eiendeler blir overdratt til eller stilt som sikkerhet overfor andre finansforetak.

(3) Et finansforetak skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengre sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Vurderingen av kapitalbehov skal omfatte størrelsen på, og sammensetningen og fordelingen av, kapitalen sammenholdt med arten og omfanget av den risiko som til enhver tid er knyttet til virksomheten, og til den risiko som vil kunne oppstå.

(4) Styret skal overvåke og styre finansforetakets samlede risiko og jevnlig vurdere om finansforetakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Foretaket skal ha et risikoutvalg oppnevnt av styret som skal forberede styrebehandlingen. Bare styremedlemmer som ikke inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten, kan være medlem av risikoutvalget. Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til å ha risikoutvalg.

(5) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal jevnlig beregne foretakets kjernekapital som andel av verdien av dets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovektning.

(6) Et forsikringsforetak skal jevnlig vurdere foretakets risikoprofil og ansvarlige kapital, herunder samlet kapitalbehov, ut fra risiko foretaket er eller kan bli utsatt for på kortere og lengre sikt, foretakets løpende etterlevelse av kapitalkravene og krav til forsikringstekniske avsetninger, samt avvik mellom foretakets risikoprofil og de forutsetninger som er lagt til grunn ved beregning av solvenskapitalkravet.

(7) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Departementet kan fastsette høyere kapitalkrav eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med institusjonens risikoeksponering. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra reglene i denne paragrafen for pensjonsforetak og foretak som omfattes av § 14-15.

§ 13-7 Likviditetsstyring, likviditetsreserve og stabil finansiering

(1) Et finansforetak skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

(2) Et finansforetak skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Finanstilsynet kan fastsette rapporteringskrav.

(3) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak skal rapportere gjestående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan fastsette nærmere krav til slik rapportering.

(4) Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi finansforetaket pålegg som begrenser adgangen til å gi nye

lån eller kreditter, eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til finansforetaks beholdning av likvide eiendeler (likviditetsreserve). Departementet kan i forskrift også fastsette minstekrav til finansforetaks sammensetning av finansieringskilder for å sikre stabil finansiering av virksomheten og motvirke risiko knyttet til inndekning av fremtidig innlånsbehov (stabil finansiering). Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her

§ 13-8 Rapportering til Finanstilsynet

Finansforetak skal rapportere til Finanstilsynet om ansvarlig kapital, kapitalkrav og andre forhold som er nødvendige for å vurdere risikoen i virksomheten. Departementet kan fastsette nærmere regler om slik rapportering i forskrift.

§ 13-9 Eierandeler i foretak som driver annen virksomhet

(1) Banker og kredittforetak kan uten hinder av § 13-1 ha kvalifiserte eierandeler i foretak som ikke kan inngå i finanskonsern dersom den bokførte verdien av eierandelen ikke overstiger 15 prosent av foretakets ansvarlige kapital etter siste års- eller delårsregnskap. Den samlede beholdningen av slike eierandeler skal ikke i noe tilfelle overstige 60 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Med kvalifisert eierandel menes eierandel som representerer mer enn ti prosent av kapitalen eller stemmene, eller som gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet.

(2) Forsikringsforetak og pensjonsforetak kan uten hinder av § 13-1 ha eierandeler med begrenset ansvar som representerer inntil 15 prosent av kapitalen eller stemmene i foretak som driver virksomhet som ikke kan drives av et forsikringsforetak eller pensjonsforetak, og som ikke kan inngå i finanskonsern. Forbudet i § 13-1 gjelder ikke for eierandeler som i sin helhet inngår i foretakets selskapsportefølje når den økonomiske risikoen knyttet til eierandelene er begrenset til verdien av den enkelte investering.

(3) Departementet kan gi utfyllende regler i forskrift om eierandeler i foretak som driver annen virksomhet. Departementet kan i særlige tilfelle ved enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsene i paragrafen her og sette vilkår for unntaket.

§ 13-10 Kapitalforvaltning

(1) Et finansforetak skal forvalte sine eiendeler på en forsvarlig måte i samsvar med foretakets formål. Foretaket skal vektlegge forsvarlig likviditet, sikkerhet, risikospredning og inntjening, og tilpasse kapitalforvaltningen til endringer i foretakets risikoeksponering og endringer i risiko knyttet til de ulike virksomhetsområdene.

(2) Foretaket skal fastsette og regelmessig gjennomgå retningslinjer for kapitalforvaltningen samt rammer og fullmakter for de enkelte enheter og ansattes adgang til å handle for foretaket.

(3) Departementet kan gi forskrift om kapitalforvaltningen.

§ 13-11 *Samlet beholdning av eierandeler mv.*

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal påse at forholdet mellom markedsrisiko og annen risiko knyttet til foretakets beholdning av aksjer, egenkapitalbevis og andre eierandeler, herunder eierandeler i fast eiendom, og foretakets kjernekapital til enhver tid er forsvarlig.

(2) Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet dersom samlet verdi av dets beholdning av eierandeler overstiger foretakets kjernekapital etter siste års- eller delårsregnskap. Eierandeler i datterforetak som omfattes av konsolidering etter § 18-2 første ledd bokstav a, medregnes ikke.

§ 13-12 *Høyeste engasjement med en enkelt motpart*

(1) Et finansforetak kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig.

(2) Departementet kan gi forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt motpart, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen og andre forhold vedrørende gjennomføringen av kravet. Departementet kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt motpart også på engasjementer med to eller flere motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre.

§ 13-13 *Kredittengasjementer. Risikoklassifisering*

(1) Et finansforetak skal minst en gang i året risikoklassifisere kredittengasjementer og andre engasjementer etter retningslinjer fastsatt av styret.

(2) Et finansforetak skal organisere behandlingen av kredittengasjementer slik at den som treffer avgjørelsen har tilstrekkelig grunnlag for å bedømme kredittrisikoen, og slik at saksgangen og grunnlaget for avgjørelsen kan dokumenteres.

(3) Departementet kan gi forskrift om kredittprøving og risikoklassifisering av engasjementer.

§ 13-14 *Avsetninger til dekning av tap*

(1) Et finansforetak skal ha retningslinjer fastsatt av styret for vurderingen av behovet for avsetninger til dekning av tap på engasjementer som er misligholdt eller for øvrig antas å være tapsutsatte, og av andre tap som følge av risiko som for øvrig må antas å knytte seg til porteføljer av engasjementer til enhver tid.

(2) Foretakets avsetninger til dekning av tap skal på kort og lengre sikt være forsvarlige ut fra den samlede risiko for tap som må antas å knytte seg til foretakets engasjementer.

(3) Departementet kan gi forskrift om avsetninger til dekning av tap.

§ 13-15 *Egne eiendeler som sikkerhet*

(1) Et finansforetak kan ikke uten samtykke fra Finans-

tilsynet stille egne eiendeler til sikkerhet for forpliktelser som til sammen overstiger ti prosent av foretakets kjernekapital. Et finansforetak kan likevel gi pant i fast eiendom som foretaket benytter i sin virksomhet.

(2) Første ledd er ikke til hinder for at finansforetak stiller sikkerhet overfor motpart ved rentebytteavtaler, lån av finansielle instrumenter og andre ordinære markedsdisposisjoner i samsvar med markedspraksis. Som sikkerhet regnes også overdragelse av eiendeler med avtale om at finansforetaket skal eller kan kjøpe eiendelene tilbake i henhold til de vilkår avtalen fastsetter.

(3) Et finansforetak kan uten samtykke fra Finanstilsynet stille egne eiendeler til sikkerhet for forpliktelser overfor staten, Norges Bank, Bankenes sikringsfond, en avregningssentral eller deltaker i et interbanksystem eller verdipapiroppgjørssystem.

(4) Finanstilsynet kan gi forskrift om finansforetaks plikt til å gi Finanstilsynet melding om sikkerhetsstillelse, om beregning av grensen i første ledd for forsikringsforetak, og om unntak fra krav til samtykke etter første ledd.

§ 13-16 *Låneopptak i forsikringsforetak og pensjonsforetak*

Forsikringsforetak og pensjonsforetak kan bare ta opp lån for å sikre foretakets likviditet og lån sikret med pant i fast eiendom som foretaket benytter i sin virksomhet. Finanstilsynet kan samtykke til at foretaket tar opp ansvarlige lån og kan i særlige tilfelle også samtykke til at foretaket tar opp andre lån.

§ 13-17 *Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling*

(1) Et forsikringsforetak har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til foretaket dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5-2 a.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsforetaks adgang til å ha særlige pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsforetak fra forsikringsmeglingsforetak.

III. Betalingstjenestevirksomhet og e-pengevirksomhet

§ 13-18 *Sikring av midler*

(1) Betalingsmidler som et betalingsforetak eller e-pengeforetak har mottatt fra kunder, skal holdes atskilt og være identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av betalingsforetakets fordringshavere, eller være garantert av et forsikringsforetak eller en bank som ikke tilhører samme konsern som betalingsforetaket.

(2) Midler som et e-pengeforetak har mottatt i form av en betaling via et betalingsinstrument, behøver ikke sikres før de er kreditert en betalingskonto hos et e-pengeforetak,

eller på annen måte gjort tilgjengelige for e-pengeforetaket. Midlene skal likevel sikres senest fem bankdager etter at e-pengene som betalingen gjaldt, er mottatt.

(3) Departementet kan gi forskrift om sikring av midler som et betalingsforetak eller e-pengeforetak har mottatt fra kunder.

§ 13-19 Omgjøring av betalingsmidler til e-penger. Forbud mot renter

(1) Betalingsmidler som et e-pengeforetak har mottatt fra kunder som betaling for elektroniske penger, skal uten ugrunnet opphold omgjøres til elektroniske penger.

(2) E-pengeforetak har ikke adgang til å svare renter av elektroniske penger.

§ 13-20 Innløsning av e-penger

(1) Foretak som har utstedt elektroniske penger skal når ihendehaveren krever det, innløse elektroniske penger til pålydende verdi. Krav på innløsning av utstedte elektroniske penger foreldes ikke. Avtalen mellom utstederen og ihendehaveren skal klart angi vilkårene for innløsning.

(2) Foretak som har utstedt elektroniske penger, kan bare ta betalt for innløsning hvis det er avtalt en tidsbegrenset gyldighetsperiode for de elektroniske pengene, og innløsning kreves før, eller mer enn ett år etter, utløpet av gyldighetsperioden.

(3) Betaling for innløsning etter annet ledd må være avtalt ved utstedelsen, og innløsningskostnaden kan maksimalt svare til foretakets faktiske omkostninger ved innløsningen.

(4) Utstederen av elektroniske penger skal opplyse om avtalevilkårene før avtale inngås.

(5) Utenfor forbrukerforhold kan det avtales vilkår som avviker fra bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 13-21 Adgang til behandling og utveksling av betalingsinformasjon

(1) Foretak som yter betalingstjenester, kan samle inn, bearbeide og utveksle seg imellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning eller avsløring av betalingsbedragerier.

(2) Departementet kan gi forskrift om behandling av betalingsinformasjon.

Kapittel 14. Kapital- og soliditetskrav

I. Kapitalkrav for banker, kredittforetak og finansieringsforetak

§ 14-1 Minstekrav til ansvarlig kapital

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal til enhver tid ha en ren kjernekapital som utgjør minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter § 14-2. Slike foretaks kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av det samme beregningsgrunnlaget. Slike foretaks ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av det samme beregningsgrunnlaget.

(2) Den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapitalen består av egenkapital og annen godkjent kjernekapital. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om hva som skal anses som ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital, samt sammensetningen av ansvarlig kapital.

§ 14-2 Beregningsgrunnlag

(1) Beregningsgrunnlaget for minstekravet til ansvarlig kapital skal tilsvare summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

(2) Beregningsgrunnlaget for kredittrisiko skal fastsettes med utgangspunkt i risikovekter etter standardmetoden fastsatt i forskrift, eller med utgangspunkt i risikoparametere helt eller delvis fastsatt av foretaket selv på bakgrunn av interne målemetoder for klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko.

(3) Beregningsgrunnlaget for markedsrisiko skal fastsettes med utgangspunkt i regler etter standardmetoden fastsatt i forskrift, eller med utgangspunkt i interne målemetoder for markedsrisiko.

(4) Beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko skal fastsettes som en andel av gjennomsnittlig inntekt (basis metode), en andel av inntekten innenfor de ulike forretningsområder multiplisert med en indikator på tapserfaring fastsatt i forskrift (sjablongmetode), eller på bakgrunn av interne målemetoder for operasjonell risiko (avansert metode).

(5) Foretaket kan ikke uten tillatelse fra Finanstilsynet bruke interne målemetoder for kredittrisiko, markedsrisiko eller operasjonell risiko for beregning av kravet til ansvarlig kapital.

(6) Departementet kan gi forskrift om:

- a) beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko, herunder regler som sikrer at beregningsgrunnlaget i tilstrekkelig grad reflekterer risikoen i finansforetakets eiendeler,
- b) bruk av interne målemetoder for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko,
- c) hvilke sikkerheter det kan tas hensyn til ved beregningen av minstekrav til ansvarlig kapital.

§ 14-3 Bufferkrav

(1) Et finansforetak skal ha en bevaringsbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to og et halvt prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital.

(2) Et finansforetak skal ha en systemrisikobuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre tre prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital og bevaringsbuffer. Departementet kan i forskrift fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn tre prosentpoeng.

(3) Et finansforetak som er systemviktig, skal ha en buffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital, bevaringsbuffer og systemrisikobuffer. Departementet kan i forskrift fastsette kriterier for og treffe beslutning om hvilke foretak som skal regnes som systemviktige, og fastsette særlige virksomhetsregler og soliditetskrav for slike

institusjoner og fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn to prosentpoeng.

(4) Et finansforetak skal ha en motsyklisk kapitalbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre mellom 0 og 2,5 prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital, bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak. Departementet fastsetter i forskrift kravet til den motsykliske kapitalbufferen. Kravet kan i særlige tilfeller settes høyere enn to og et halvt prosentpoeng.

(5) Hvis et finansforetak ikke oppfyller bufferkravene, skal foretaket utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning, og foretaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjeeierne eller egenkapitalbevisiere, bonus til ansatte eller rente på annen godkjent kjernekapital.

(6) Departementet kan gi forskrift om bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige foretak og motsyklisk kapitalbuffer, om beregningen av bufferkravene og om konsekvenser dersom kravene ikke er oppfylt.

§ 14-4 *Krav til uvektet kjernekapitalandel*

Departementet kan i forskrift fastsette at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal ha ren kjernekapital eller kjernekapital som minst utgjør en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting, og regler for slike beregninger.

§ 14-5 *Informasjonsplikt*

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til foretaket og ansvarlig kapital etter bestemmelser fastsatt i forskrift. Slike foretak skal også offentliggjøre informasjon om størrelsen på kjernekapital som andel av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting. Morselskap i finanskonsern skal i tillegg offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel på konsolidert grunnlag.

(2) Departementet kan gi forskrift om foretakets offentliggjøring av informasjon og krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

§ 14-6 *Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg*

(1) Finanstilsynet skal se til at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov.

(2) Finanstilsynet skal vurdere alle risikoer som foretak nevnt i første ledd er og kan bli eksponert for, og den risikoen som foretakene representerer for det finansielle systemet.

(3) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår,

som ikke oppfyller krav i denne loven eller forskrifter fastsatt i medhold av loven, skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. Ved manglende etterlevelse av kravene kan Finanstilsynet pålegge foretaket:

- å endre organiseringen, styringen og kontrollen av virksomheten og de strategier, prosesser, retningslinjer og rutiner som virksomheten drives etter,
- å ha mer ren kjernekapital, kjernekapital, og annen ansvarlig kapital enn summen av minstekrav som gjelder for foretaket etter lov og forskrift,
- å endre eller begrense virksomheten,
- å redusere risikoen knyttet til virksomheten, herunder produkter og systemer,
- å redusere forskjellen i løpetid mellom foretakets forpliktelser og eiendeler,
- å begrense omfanget av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- å benytte årets resultat til å øke kjernekapitaldekningen og ikke å utbetale utbytte og rente på kjernekapital.

Finanstilsynet kan gi felles pålegg for en gruppe av foretak som er utsatt for samme type risiko, eller som medfører samme type risiko for det finansielle systemet.

(4) Finanstilsynet kan i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode samtykke i at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, kan ha lavere ansvarlig kapital enn minstekravene og bufferkravene.

II. *Kapitalkrav for forsikringsforetak*

§ 14-7 *Krav til avsetninger for forsikringsforpliktelser*

(1) Et forsikringsforetak skal til enhver tid ha forsikringstekniske avsetninger til dekning av samtlige foreliggende forsikringsforpliktelser. Avsetningene skal tilsvare verdien av forsikringsforpliktelsene beregnet etter regler gitt i eller i medhold av § 14-8.

(2) Et forsikringsforetak skal til enhver tid ha eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene.

§ 14-8 *Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser*

(1) Verdien av eiendeler og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger skal settes til omsetningsverdien ved forretningsmessige transaksjoner mellom uavhengige parter.

(2) Ved anvendelsen av bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14, skal verdien av forsikringstekniske avsetninger settes til det beløpet forsikringsforetaket vil måtte betale ved umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsforetak. Beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal baseres på markedsinformasjon og allment tilgjengelige opplysninger om forsikringsrisikoer.

(3) De forsikringstekniske avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

(4) Verdien av de forsikringstekniske avsetningene skal være summen av:

- beste estimat som tilsvarende det sannsynlighetsvektede gjennomsnitt av fremtidige kontantstrømmer der det tas hensyn til tidsverdien av penger beregnet

ved hjelp av den relevante risikofrie rentekurven, og

- b) risikomarginen som tilsvarer kostnadene forbundet med å stille til rådighet tellende ansvarlig kapital svarende til det solvenskapitalkravet som er nødvendig for å dekke forsikrings- og gjenforsikringsforpliktelsene i løpet av disse forpliktelsesens levetid.

Beste estimat skal beregnes brutto uten fradrag for de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko.

(5) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal foretaket ta hensyn til alle inngående og utgående kontantstrømmer som er nødvendige for å gjøre opp forsikringsforpliktelsene i forpliktelsesens levetid. Ved beregningen skal foretaket inndeke forsikringsforpliktelsene i likeartede risikogrupper og som et minimum i forsikringsklasser.

(6) Ved beregningen av de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko, gjelder annet og tredje ledd, fjerde ledd bokstav a og femte ledd tilsvarende. Beløpene skal justeres for forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om verddivurdering og beregning av eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger.

§ 14-9 Ansvarlig kapital

(1) Forsikringsforetak skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke et solvenskapitalkrav og et minstekapitalkrav.

(2) Ansvarlig kapital kan bestå av basiskapital og supplerende kapital. Som basiskapital regnes differansen mellom verdien av eiendeler og forsikringsforpliktelser med tillegg av ansvarlig lånekapital. Annen kapital enn basiskapital som foretaket har rett til å innkalle til dekning av tap, og som er godkjent av Finanstilsynet, regnes som supplerende kapital.

(3) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om ansvarlig kapital, herunder om godkjenning av supplerende kapital og om inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper.

§ 14-10 Solvenskapitalkrav

(1) Solvenskapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets ansvarlige kapital.

(2) Solvenskapitalkravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 99,5 prosent for at samlet tap, herunder forsikringsmessig og finansielt tap, over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet. Ved beregningen skal det tas hensyn til risikoreduserende tiltak og ordninger.

(3) Ved beregning av solvenskapitalkravet skal all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til forsikringsforetakets samlede virksomhet tas i betraktning, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes å ville bli overtatt i løpet av de neste 12 månedene. Beregningen skal

minst dekke forsikringsrisiko, markedsrisiko og kreditt-risiko samt operasjonell risiko, herunder juridisk risiko, men ikke omdømmerisiko eller risiko som følge av strategibeslutninger.

(4) Solvenskapitalkravet skal beregnes etter en standardmetode eller etter interne modeller. Departementet kan gi forskrift om beregning av solvenskapitalkrav etter standardmetoden og om godkjenning av interne modeller og beregning av solvenskapitalkrav etter interne modeller.

§ 14-11 Minstekapitalkrav

(1) Minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets basiskapital.

(2) Minstekravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 85 prosent for at samlet tap over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet. Minstekapitalkravet skal ikke være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av foretakets solvenskapitalkrav medregnet eventuelt kapitalkravstillegg fastsatt i medhold av § 14-13 tredje ledd.

(3) Uavhengig av bestemmelsene i annet ledd skal minstekapitalkravet ikke være mindre enn kravet til startkapital for foretaket etter § 3-4 tredje ledd.

(4) Beløpene som nevnt i tredje ledd indeksreguleres med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen.

(5) Departementet kan gi forskrift om beregning av minstekapitalkravet.

§ 14-12 Informasjonsplikt

(1) Et forsikringsforetak skal minst én gang i året offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Ved endringer som vesentlig påvirker informasjonen som er offentliggjort, skal foretaket offentliggjøre oppdatert informasjon.

(2) Departementet kan gi forskrift om foretakets offentliggjøring av informasjon og krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

§ 14-13 Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg

(1) Finanstilsynet skal se til at forsikringsforetak det har tilsyn med, har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser og ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Finanstilsynet kan pålegge forsikringsforetak som ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av bestemmelsene i kapitlene 13 og 14, å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette. Finanstilsynet kan herunder pålegge forsikringsforetaket:

- å øke de forsikringstekniske avsetningene,
- å benytte parametere som er spesifikke for foretaket i beregningen av forsikringsrisiko ved fastsettelse av solvenskapitalkravet etter standardmetoden dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,
- å benytte en intern modell for å beregne solvenskapi-

talkravet dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,

d) å endre systemet for risikostyring og internkontroll.

(3) Finanstilsynet kan i tilfeller som nevnt i annet ledd første punktum også pålegge forsikringsforetak å ha høyere ansvarlig kapital dersom:

- a) foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden, og pålegg om å benytte en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke har vært effektivt, eller mens en intern modell er i ferd med å utvikles,
- b) foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet med en intern modell, fordi enkelte kvantifiserbare risikoer ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av modellen og tilpasninger i modellen for bedre å fange opp den faktiske risikoprofilen ikke har bedret situasjonen innenfor en hensiktsmessig tidsramme, eller
- c) foretakets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene i kapittel 13, at disse avvikene hindrer foretaket i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for, og at andre tiltak trolig ikke vil kunne forbedre svakheterne innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om kapitalkravstillegg.

§ 14-14 *Forsikringsforetak med svekket finansiell stilling*

(1) Et forsikringsforetak som ikke oppfyller solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet eller mener at det foreligger risiko for underoppfyllelse, skal straks underrette Finanstilsynet. Foretaket skal fremlegge en plan for å rette på forholdene. Finanstilsynet kan gi forsikringsforetaket pålegg om å endre, avgrense eller begrense virksomheten, redusere foretakets risikoprofil eller treffe andre nødvendige tiltak, herunder sette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler, og om nødvendig tilbakekalle foretakets konsesjon.

(2) Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen dersom foretaket ikke oppfyller minstekapitalkravet, og Finanstilsynet anser at planen for å oppfylle kravet ikke er tilfredsstillende eller foretaket ikke etterlever kravet innen tre måneder etter at manglende oppfyllelse av kravet er avdekket.

(3) Dersom et forsikringsforetak ikke oppfyller kravet om eiendeler til dekning av avsetningene, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å bringe forholdet i orden, og fastsette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler eller dets adgang til å overta nye forsikringer.

(4) Departementet kan gi forskrift om plan og frist for oppfyllelse av kapitalkravene, og om tilsynets adgang til å gi pålegg og ilegge andre sanksjoner.

§ 14-15 *Små forsikringsforetak*

Departementet kan i forskrift gjøre helt eller delvis unntak fra bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14 for små for-

sikringsforetak som oppfyller nærmere vilkår fastsatt i forskriften.

III. Kapitalkrav for pensjonsforetak

§ 14-16 *Kapitalkrav for pensjonsforetak*

(1) Pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet, skal til enhver tid ha kapital som er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet for pensjonskassens samlede virksomhet. Departementet kan fastsette regler om beregningsmåten for solvensmarginkravet, den kapital som kan dekke kravet, og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14 med tilhørende forskrifter helt eller delvis skal legges til grunn ved beregningen av kravene til ansvarlig kapital i pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet.

(3) Pensjonskasser som ikke driver livsforsikringsvirksomhet samt innskuddspensjonsforetak, skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som utgjør minst to prosent av pensjonskassens eller innskuddspensjonsforetakets forvaltningskapital. Departementet kan i forskrift fastsette regler om hva som skal anses som ansvarlig kapital og hva som kan inngå i forvaltningskapitalen.

(4) Bestemmelsene i § 14-6 fjerde ledd gjelder tilsvarende for pensjonsforetak.

IV. Kapitalkrav for betalingsforetak og e-pengeforetak

§ 14-17 *Kapitalkrav for betalingsforetak og e-pengeforetak*

Departementet kan gi forskrift om minstekrav til ansvarlig kapital for betalingsforetak og e-pengeforetak.

Kapittel 15. Godtgjørelsesordninger i finansforetak

§ 15-1 *Etablering av godtgjørelsesordning*

(1) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for å sikre at finansforetak fastsetter og til enhver tid har og praktiserer en godtgjørelsesordning for hele foretaket som omfatter alle ansatte og tillitsvalgte. En slik godtgjørelsesordning skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og ikke oppfordre til å ta for høy risiko.

(2) Forskriften kan inneholde forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

§ 15-2 *Krav til godtgjørelsesordninger*

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes nærmere krav til godtgjørelsesordning for tillitsvalgte, for le-

dende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte med kontrolloppgaver, som blant annet omfatter:

- a) hvilke grupper av ansatte og tillitsvalgte i foretaket som skal omfattes av ordningen,
- b) forholdet mellom fast godtgjørelse og prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- c) kriterier for fastsettelse av prestasjonsbetinget godtgjørelse som bygger på en kombinasjon av resultater oppnådd over tid av den enkelte ansatte, det forretningsområdet denne er tilknyttet, og foretakets samlede resultater,
- d) forholdsmessig opptjening av prestasjonsbetinget godtgjørelse over et fastsatt antall år,
- e) hvor stor del av prestasjonsbetinget godtgjørelse som skal kunne bestå av aksjer, egenkapitalbevis eller rett til annen godtgjørelse som ikke utbetales kontant,
- f) vilkår om at prestasjonsbetinget godtgjørelse bare oppføres eller utbetales for så vidt dette er forsvarlig ut fra foretakets finansielle stilling, og vil bli redusert eller bortfalle dersom foretakets økonomiske stilling vesentlig forverres,
- g) at garantert prestasjonsbetinget godtgjørelse bare kan benyttes i særlige tilfelle,
- h) ansattes og tillitsvalgtes plikt til å avstå fra transaksjoner til sikring av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- i) at sluttvederlag ved opphør av arbeidsforholdet skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid, og utformes slik at utilfredsstillende resultater ikke blir belønnet.

§ 15-3 Pålegg og sanksjoner

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes regler om at det kan treffes vedtak om:

- a) pålegg om endringer i godtgjørelsesordninger som ikke er i samsvar med kravene i forskriften,
- b) grense for foretakets omfang av prestasjonsbetinget godtgjørelse fastsatt i prosent av nettoresultatet, for å sikre at foretaket har et forsvarlig kapitalgrunnlag,
- c) sanksjoner for overtredelse av bestemmelsene i forskriften.

§ 15-4 Styrets rolle, godtgjørelsesutvalg, intern kontroll

(1) Det kan i forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 fastsettes regler om styrets plikt til å fastsette og regelmessig gjennomgå godtgjørelsesordningen og overvåke praktiseringen og virkningene av ordningen.

(2) I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes krav om at styret i foretak som ut fra størrelse og virksomhetsområder har en vesentlig betydning på finansområdet, oppnevner et utvalg som på fritt grunnlag kan vurdere foretakets godtgjørelsesordning, og som skal forberede alle saker om godtgjørelsesordningen som skal behandles av styret.

(3) Det kan i forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 også fastsettes regler om uavhengig intern kontroll med overholdelsen av regelverket.

(4) Det kan i forskrift fastsettes særlige regler om godtgjørelsesutvalg for finanskonsern.

§ 15-5 Informasjonsplikt

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes regler om plikt for foretaket til å offentliggjøre informasjon om foretakets godtgjørelsesordning, om hvilke forhold det skal gis opplysninger om, og om hvordan informasjonen skal offentliggjøres.

§ 15-6 Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte

Allmennaksjeloven § 5-6 tredje ledd og § 6-16 a gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som har utstedt egenkapitalbevis som er notert på regulert marked.

Kapittel 16. Forholdet til kunder, markedsføring mv.

§ 16-1 Organisering av kundebehandling

(1) Finansforetak skal organisere sin kundebehandling slik at kundene blir behandlet av ansatte som har nødvendig kompetanse og fagkyndighet, og som kan gi kundene forsvarlig rådgivning og veiledning ved valg av produkter ut fra kundens opplysninger og det finansforetaket for øvrig kjenner til om kundens situasjon.

(2) Finansforetak skal ha systemer og rutiner for å sikre etterlevelse av regler om opplysningsplikt og om utforming av kundeavtaler gitt i eller i medhold av finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven.

(3) Finansforetak som tilbyr spare- og kapitalprodukter, skal sikre at kundene på betryggende måte blir gjort kjent med graden av risiko, kostnadsansvar og forventet netto avkastning knyttet til produktene, samt de regler om bindingstid, oppsigelse og inn- og utbetalingsordninger som skal gjelde.

(4) Finansforetak skal innrette sin virksomhet på en slik måte at det er liten risiko for interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder eller mellom foretakets kunder, eller for kundebehandling i strid med kravene til god forretningsskikk. Finansforetak skal ha betryggende ordninger og rutiner for å identifisere og i tilfelle motvirke slike risikoforhold innenfor de ulike områder av virksomheten.

(5) Departementet kan gi forskrift om organisering av kundebehandling og krav til fagkyndighet for kundebehandlere.

§ 16-2 Finansforetaks taushetsplikt, behandling av kundeopplysninger mv.

(1) Et finansforetak plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold som foretaket mottar under utøvelsen av virksomheten, med mindre foretaket etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Når sær-

lige hensyn tilsier det, kan Finanstilsynet helt eller delvis oppheve taushetsplikten.

(2) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at en person som har taushetsplikt etter § 9-6, gis de opplysninger om kunders forhold som den ansatte eller til-litsvalgte har behov for ved utførelsen av sine arbeidsopp-gaver for finansforetaket. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at opplysninger utleveres etter skriftlig sam-tykke fra den som har krav på taushet.

(3) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at et finansforetak i særlige tilfelle gir et annet finansfore-tak opplysninger som foretaket har mottatt under utøvelsen av virksomheten, dersom:

- a) formålet er å avdekke eller motvirke økonomisk krimi-nalitet eller annen alvorlig kriminalitet,
- b) formålet er å gjennomføre kundeoppdrag og opp-gjør av krav fra eller mot kunder, eller annen beret-tiget ivaretagelse av finansforetakets eller dets kunders interesser, eller
- c) det er nødvendig å meddele opplysninger om kunders helseforhold og andre personopplysninger til annet fi-nansforetak, unntatt når annet følger av bestemmelser i personopplysningsloven.

Utlevering av opplysninger etter første punktum kan bare skje i henhold til styrevedtak.

(4) Et finansforetak skal ha kontrollordninger for å sikre at kundeopplysninger blir behandlet på en betryg-gende måte, og at uvedkommende ikke får tilgang eller kjennskap til opplysningene.

(5) Departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger.

§ 16-3 *Klagenemnd for behandling av tvister*

(1) Kongen kan ved forskrift bestemme at finansfore-tak skal være tilsluttet en klagenemnd som nevnt i finans-avtaleloven § 4 eller forsikringsavtaleloven § 20-1.

(2) Et finansforetak skal, dersom det ikke følger en ut-talelse fra en klagenemnd som nevnt i første ledd i tvist med en kunde som er forbruker, dekke egne og motpar-tenes nødvendige sakskostnader ved domstolsbehandling i første instans av samme tvist mellom de samme partene. Første punktum gjelder tilsvarende for behandling i høyere rettsinstanser dersom finansforetaket er den ankende part. Reglene i tvisteloven § 10-5 om sakskostnader i småkrav-prosess kommer ikke til anvendelse ved beregning av nød-vendige sakskostnader.

(3) Departementet kan gi forskrift om nemndbehand-ling etter annet ledd, herunder om ansvar for kostnader ved nemndbehandlingen.

§ 16-4 *Kontanter*

(1) Banker skal i samsvar med kundenes forventninger og behov, motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter.

(2) Departementet kan gi forskrift om bankers plikt til å ta imot og til å gjøre kontanter tilgjengelig for kundene.

§ 16-5 *Opplysningsplikt om garantiordninger mv.*

(1) Banker og andre finansforetak som tar imot inn-

skudd her i riket, skal skriftlig informere kundene om hvil-ken innskuddsgarantiordning som gjelder for virksomhe-ten, og om hvilken garanti for innskudd ordningen gir. Informasjonen skal gis på norsk og på en lett forståelig måte. Informasjonen kan gis ved bruk av elektronisk kom-munikasjon dersom kunden ønsker dette.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette regler som begrenser finansforetaks adgang til å bruke opplysninger om sikringsordninger i sin markedsføring.

(3) Departementet kan gi forskrift om opplysningsplikt om garantiordninger for andre finansforetak.

§ 16-6 *Prisfastsetting mv.*

Departementet kan gi forskrifter om prisfastsetting og kostnadsbelastning for tjenester som ytes av finansforetak.

§ 16-7 *Produktpakker mv.*

Departementet kan gi forskrifter som begrenser et fi-nansforetaks adgang til å tilby en tjeneste på betingelse av at kunden samtidig skaffer seg en annen tjeneste fra fore-taket selv eller et annet finansforetak, eller til å gi en kunde gunstige vilkår på betingelser av at dette gjøres.

§ 16-8 *Opplysningsplikt om priser og produktpakker*

(1) Et finansforetak skal gi kundene opplysning om renter, provisjoner og andre priser på sine tjenester. Fore-taket skal også opplyse om tjenester som inngår i en pro-duktpakke, tilbys enkeltvis, og oppgi prisen på de enkelte tjenester som inngår i pakken.

(2) Finanstilsynet kan i forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av opplysningsplikt etter første ledd.

§ 16-9 *Forsikringsvilkår*

(1) Forsikringsforetak og pensjonskasser skal benytte forsikringsvilkår som er rimelige og betryggende.

(2) Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de for-sikringsvilkår som benyttes, er i samsvar med første ledd. Finanstilsynet kan forby bruk av vilkår som Finanstilsynet finner ikke er i samsvar med første ledd.

Kapittel 17. Finanskonsern og samarbeidsavtaler

I. Etablering av finanskonsern mv.

§ 17-1 Konsesjonskrav

(1) Et finanskonsern kan bare etableres etter tillatelse gitt av departementet. Tilsvarende gjelder dersom et fi-nanskonsern utvides ved at det etableres konsernforhold til et annet finansforetak eller til verdipapirforetak, forsik-ringsmeglerforetak, eiendomsmeglerforetak, eller forvalt-ningsselskap for verdipapirfond. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere reg-ler om finanskonsern, morselskap i et finanskonsern eller i en del av dette, og deres virksomhet. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra reglene om finanskonsern for visse typer av finansforetak. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke bestemmelser som skal gjelde for finansforetak som inngår i utenlandsk finanskonsern.

§ 17-2 Omorganisering til finanskonsern med holdingforetak som morselskap

(1) Generalforsamlingen i et finansforetak kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at finansforetaket skal omorganiseres til et finanskonsern med et holdingforetak som morselskap. Slik omorganisering kan ikke gjennomføres uten tillatelse gitt av departementet.

(2) Er finansforetaket organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjennomføres beslutning etter første ledd ved at aksjeeierne i finansforetaket får sine aksjer byttet i aksjer i holdingforetaket. Generalforsamlingens beslutning har virkning som tegning av aksjene i holdingforetaket mot innskudd av aksjene i finansforetaket. Når holdingforetaket har truffet slike vedtak som ombyttingen forutsetter, skal aksjeeierne i finansforetaket registreres som aksjeeiere i holdingforetaket eller innføres i aksjeeierboken for foretaket.

(3) Er finansforetaket organisert som gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, eller sparebank, gjennomføres beslutningen etter første ledd ved at foretaket ved vedtektsendring omorganiseres til holdingforetaket, og at virksomheten som finansforetak blir overført til foretak som inngår i konsernet.

§ 17-3 Holdingforetak

(1) Holdingforetak i finanskonsern kan ikke etableres her i riket uten tillatelse gitt av departementet.

(2) Som holdingforetak i finanskonsern regnes et foretak etablert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap her i riket som bare skal være morselskap i et finanskonsern, og som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finansforetak og i tilfelle andre foretak som inngår i konsernet.

(3) Som holdingforetak regnes også et gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og sparebank, når foretaket etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i finanskonsernet, og har overført sin øvrige virksomhet som finansforetak til foretak som inngår i konsernet, samt samvirkeforetak av låntakere som ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i finanskonsernet.

§ 17-4 Konserngruppe etablert av gjensidige forsikringsforetak og sparebanker

(1) Gjensidige forsikringsforetak eller en sparebank og et gjensidig forsikringsforetak, kan med tillatelse gitt av departementet inngå samarbeidsavtale om å opprette en konserngruppe med felles styre (konsernstyre) for foretakene. Beslutning om å inngå samarbeidsavtalen treffes med flertall som for vedtektsendring av det organ som velger styret i foretaket. Beslutning om å si opp avtalen treffes av samme organ med flertall av de avgitte stemmer.

(2) Konsernstyret står for forvaltningen av de foretak som inngår i konserngruppen. Konsernstyret skal velges ved likelydende vedtak fattet av de organer som velger

styre i de enkelte foretakene. Sammensetningen av konsernstyret skal være i samsvar med kravene i § 8-4 i denne loven. Konsernstyret har den kompetansen og det ansvar som tilligger styret etter denne loven og annet regelverk. Det skal føres egen styreprotokoll for hvert av de foretak som inngår i konserngruppen.

(3) Hvert av foretakene i konserngruppen skal ha et virksomhetsstyre på minst tre medlemmer. Virksomhetsstyret skal bidra til at forvaltningen av konserngruppen ikke utøves slik at den kommer i strid med vedkommende foretaks interesser. Virksomhetsstyret velges av det organ som velger styre i foretaket. I saker av vesentlig betydning for det enkelte foretak skal konsernstyret innhente virksomhetsstyrets uttalelse før konsernstyret treffer en beslutning. Virksomhetsstyret kan uttale seg om andre saker av betydning for foretaket. Konsernstyret skal utarbeide forslag til instruks for virksomhetsstyrene med regler om delegasjon av myndighet. Instruksen skal vedtas av det organ som velger styret. Instruksen er ikke gyldig før den er godkjent av Finanstilsynet.

(4) Konsernstyret ansetter konserndireksjon eller konsernsjef som forestår den daglige ledelse av virksomheten i konserngruppen.

(5) Sparebank og gjensidig forsikringsforetak i konserngruppen anses som datterforetak i samme konsern ved anvendelsen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler som utfyller reglene i paragrafen her.

§ 17-5 Søknad

(1) Søknad om tillatelse etter bestemmelsene i §§ 17-1 til 17-4 skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden. Det skal gis opplysninger om hvilke foretak som vil inngå i finanskonsernet, og fremlegges en organisasjonsplan for foretakene i finanskonsernet.

(2) Ved etablering av et finansforetak som skal inngå i finanskonsern, skal søknaden vedlegges vedtekter eller vedtektsutkast og en driftsplan for de tre første driftsårene. § 3-1 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(3) Ved erverv av et finansforetak som skal inngå i et finanskonsern, gjelder bestemmelsene i første ledd bare opplysninger og vedlegg som må antas å være av betydning for behandlingen av søknaden.

(4) Ved konsesjonsbehandlingen gjelder for øvrig reglene i kapittel 3 tilsvarende.

II. Organiseringen av finanskonsern

§ 17-6 Morselskap i finanskonsern

(1) Foretak som har en så stor eierandel i et finansforetak at det er etablert et konsernforhold mellom foretaket og finansforetaket, regnes som morselskap i finanskonsern.

(2) Morselskap i finanskonsern kan være:

- a) holdingforetak,
- b) annet finansforetak, unntatt pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak,
- c) annet eierforetak som ikke selv er finansforetak og hel-

ler ikke er organisert som holdingforetak i finanskonsern.

(3) Et kredittforsikringsforetak kan ikke være morselskap i finanskonsern som omfatter annet forsikringsforetak eller kredittinstitusjon.

§ 17-7 *Konsernforetakene*

(1) I tillegg til morselskapet kan, når ikke annet følger av lov, forskrift eller konsesjonsvilkår, et finanskonsern omfatte:

- a) finansforetak,
- b) verdipapirforetak,
- c) forvaltningsselskap for verdipapirfond,
- d) eiendoms- og investeringsforetak,
- e) inkassoforetak,
- f) foretak som formidler finansielle tjenester,
- g) foretak med naturlig tilknytning til eller sammenheng med finansierings- eller forsikringsvirksomhet.

(2) Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak tillate at andre foretak enn nevnt i første ledd kan inngå i finanskonsern.

§ 17-8 *Krav til organisering av finanskonsern*

(1) Et finanskonsern skal organiseres slik at det etableres en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom de ulike virksomhetsområder i konsernet. Foretak som formidler finansielle tjenester, skal organiseres slik at stillingen som uavhengig mellommann best mulig sikres.

(2) Organiseringen av finanskonsernet skal godkjennes av departementet. I særlige tilfelle kan det tillates at lik virksomhet drives i forskjellige foretak. I godkjenningen kan det fastsettes vilkår om at virksomheten i konsernet eller foretak som inngår i dette, er organisert på en bestemt måte eller drives innenfor visse rammer eller at visse typer virksomhet ikke kan drives. Det kan også stilles vilkår om at morselskapet skal ha en eierandel av en fastsatt størrelse, og at foretak som inngår i finanskonsernet, skal være direkte eiet av et morselskap som er holdingforetak.

(3) I finanskonsern som omfatter både bank og forsikringsforetak (blandet konsern), skal morselskapet være et holdingforetak. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra kravet i første punktum. Det skal i så fall settes egne krav til uavhengighet mellom foretakene.

§ 17-9 *Organisatoriske endringer*

(1) Endring i organiseringen av et finanskonsern som gjelder finansforetak i konsernet, kan bare foretas etter samtykke fra departementet. Morselskapet i finanskonsernet skal gi Finanstilsynet de opplysninger som antas å være av betydning ved vurderingen av om samtykke skal gis.

(2) Morselskapet i et finanskonsern skal gi Finanstilsynet melding om andre endringer av betydning i organiseringen av finanskonsernet eller dets virksomhet, herunder:

- a) avhendelse av norsk datterforetak som ikke er finansforetak, eller avhendelse av en vesentlig del av virksomheten i foretaket,
- b) avhendelse av utenlandsk datterforetak, eller av eierandeler på mer enn ti prosent i utenlandsk finansforetak,

c) nedleggelse av filial i utlandet.

(3) Finanstilsynet kan gi pålegg om at endring som omfattes av melding etter annet ledd, ikke skal gjennomføres eller omgjøres dersom tilsynsmessige hensyn tilsier det.

(4) Departementet kan ved forskrift gjøre unntak fra første ledd. Departementet kan også gi regler om at endringer som er omfattet av meldeplikt etter annet ledd, krever samtykke etter første ledd.

§ 17-10 *Konsernforetaks navnebruk*

(1) Tilknytningen til morselskapet, konsernenheten eller konsernet skal fremgå av navnet eller av et tillegg til navnet til ethvert foretak som inngår i et finanskonsern.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om konsernforetaks navnebruk, herunder gjøre unntak fra §§ 2-19 til 2-22.

III. Samarbeid utenfor konsernforhold

§ 17-11 *Samarbeidsavtale mellom finansforetak*

(1) Finansforetak kan bare etablere organisert samarbeid med felles beslutninger med ett eller flere andre finansforetak om produktutvikling, markedsføring av bestemte finansielle tjenester, eller på andre avgrensede virksomhetsområder i henhold til samarbeidsavtale godkjent av departementet. Departementet kan sette vilkår om organisering av samarbeidet og om at reglene i § 17-12 og § 17-13 skal gjelde tilsvarende. Vesentlige endringer av samarbeidet krever ny godkjenning.

(2) Finansforetak som inngår samarbeidsavtale som ikke omfattes av første ledd, med et eller flere andre finansforetak, herunder avtale og samordnet praksis som finansforetaket deltar i som medlem av bransjeorganisasjon eller på annen måte, skal påse at det blir gitt melding om avtalen til Finanstilsynet. Meldeplikten etter første punktum gjelder ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning på konkurranseforholdene. Meldingen til Finanstilsynet skal vedlegges en kopi av avtalen og inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for en vurdering av avtalens virkning for konkurranseforholdene. Finanstilsynet kan innen tre måneder etter at meldingen er mottatt meddele partene at avtalen ikke må settes i verk før den er godkjent av Finanstilsynet, og hvilken frist som gjelder for søknad om godkjenning og fremleggelse av ytterligere opplysninger.

(3) Som finansforetak regnes her også verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forsikringsmeglerforetak, finansmeglerforetak og eiendomsmeglerforetak.

(4) Krav om godkjenning etter første ledd og meldeplikt etter annet ledd gjelder ikke samarbeidsavtaler mellom finansforetak som inngår i samme finanskonsern og samarbeid innenfor samarbeidende gruppe. Departementet avgjør om en samarbeidsavtale omfattes av første eller annet ledd. Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke ka-

tegorier av avtaler som krever godkjenning, og hvilke som utløser meldeplikt.

(5) Finanstilsynet kan gi foretakene pålegg om å avslutte virksomhet i henhold til samarbeidsavtalen eller fastsette særlige vilkår dersom Finanstilsynet finner at virksomheten ikke er organisert eller drives på betryggende måte i samsvar med de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta, eller at tilsynet med foretakenes samlede virksomhet vanskeliggjøres.

(6) Paragrafen gjelder tilsvarende for samarbeid eller samordnet praksis mellom norske og utenlandske finansforetak, og mellom utenlandske finansforetak, når dette kan få innvirkninger av betydning på konkurranseforholdene her i riket.

§ 17-12 Samarbeidende gruppe

(1) Et samarbeid mellom finansforetak på ett eller flere avgrensede virksomhetsområder som er organisert innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetakene direkte eller indirekte til sammen har mer enn 50 prosent av eierinteressene (samarbeidende gruppe), kan bare etableres i henhold til tillatelse gitt av departementet. Reglene om søknad i § 17-5, samt reglene om organisering av finanskonsern i §§ 17-7 til 17-10 gjelder tilsvarende så langt de passer for samarbeidende grupper.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende ved utvidelse av virksomhetsområdet for samarbeidet og ved vesentlige endringer av samarbeidet eller eierinteressene i finansforetak som samarbeidet er organisert innenfor. Ved andre endringer i samarbeid omfattende første ledd gjelder reglene om meldeplikt og Finanstilsynets kompetanse i § 17-11 annet ledd tilsvarende.

§ 17-13 Særlige regler for samarbeidende gruppe

(1) Bestemmelsene i § 18-3 første til tredje ledd om transaksjoner mellom konsernforetak mv., § 18-4 om lån, garantier mv. mellom konsernforetak og § 18-5 første, annet og fjerde til sjette ledd om utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak gjelder tilsvarende for samarbeidende gruppe med konsesjon etter § 17-12.

(2) Finansforetak som deltar i samarbeidende gruppe (eierforetakene), skal ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, foreta forholdsmessig konsolidering av eierandeler i det ene eller de finansforetak som forestår den virksomhet som samarbeidet omfatter, uavhengig av størrelsen av eierandelen. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om forholdsmessig konsolidering av eierandeler på mindre enn 10 prosent i andre foretak enn kredittforetak. Kravet til konsolidering omfatter ikke forholdet mellom det enkelte foretak og de øvrige foretakene i samarbeidsgruppen, og heller ikke virksomhet i det enkelte foretak som ikke inngår i det etablerte samarbeidet, med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller ved forskrift gitt av departementet.

(3) Departementet kan gi nærmere regler om samarbeidende gruppe, herunder fastsette at bestemmelsene i første og annet ledd ikke skal gjelde for forholdet mellom det enkelte foretak og de øvrige foretakene i gruppen.

Kapittel 18. Virksomhet i finanskonsern, konsolidering mv.

§ 18-1 Alminnelige krav til finanskonsern

(1) Holdingforetak og annet morselskap i finanskonsern skal se til at den samlede virksomheten i finanskonsernet organiseres og drives på en forsvarlig måte. Bestemmelsene i §§ 13-5 til 13-8, § 13-14, § 16-1 og kapittel 14 gjelder tilsvarende for den samlede virksomhet i finanskonsernet.

(2) Styret i morselskapet skal påse at det er etablert klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger for den samlede virksomhet i finanskonsernet, og at det er fastsatt retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke, vurdere og rapportere risiko som finanskonsernet eller konsernforetak er eller kan bli eksponert for. Morselskapet skal med jevne mellomrom vurdere soliditeten i finanskonsernet sammenholdt med risikoeksponeringen knyttet til den samlede virksomhet i finanskonsernet.

(3) Internrevisjonen i morselskapet skal se til at internrevisjon som omfatter den samlede virksomhet i finanskonsernet, er organisert og blir gjennomført på en forsvarlig måte. Styret i morselskapet fastsetter nærmere retningslinjer for fordelingen av arbeidsoppgavene mellom internrevisjonen i morselskapet og internrevisjonen i de enkelte konsernforetakene.

(4) Styret i morselskapet skal sørge for at det avgis en felles revisjonsberetning for morselskapet og finanskonsernet. For øvrig gjelder reglene i § 8-17 tilsvarende.

(5) Bestemmelsene om revisjonsutvalg i §§ 8-18 til 8-20 gjelder tilsvarende for holdingforetak med konsesjon til å drive virksomhet som morselskap i finanskonsern som omfatter bank, kredittforetak, finansieringsforetak med verdipapirer notert på regulert marked, eller forsikringsforetak.

(6) Morselskapet skal sørge for gjennomføring av bestemmelser om godtgjørelsesutvalg for finanskonsernet.

(7) Bestemmelsene i første til sjette ledd innebærer ikke at styret, daglig ledelse eller andre styrende organer i morselskapet i finanskonsernet har adgang til å treffe beslutninger med bindende virkning for datterforetak i finanskonsernet.

(8) Bestemmelsene i paragrafen her gjelder ikke eierforetak som nevnt i § 17-6 første ledd bokstav c, med mindre annet fastsettes av departementet i forskrift eller ved enkeltvedtak.

§ 18-2 Konsolideringsregler mv.

(1) Regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal anvendes på konsolidert basis etter følgende regler:

- a) Full konsolidering anvendes for datterforetak. Dersom det kan godtgjøres at eierne av eierandeler og annen ansvarlig kapital er finansforetak eller verdipapirforetak med tilstrekkelig soliditet, og at ansvarsforholdet mellom eierne av ansvarlig kapital er tilstrekkelig fastslått, kan Finanstilsynet likevel tillate at et datterforetak konsolideres etter prinsippet om forholdsmessig konsolidering.
- b) Forholdsmessig konsolidering anvendes når foretaket

direkte eller indirekte har en eierandel som gir 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak som ikke er datterforetak. Finanstilsynet kan gi pålegg om forholdsmessig konsolidering også for eierandeler ned til 10 prosent.

(2) Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til konsolidering. Finanstilsynet kan for tilfeller hvor det er gjort unntak fra plikten til konsolidering, gi pålegg om avsetning av en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi.

(3) Ved beregningen av om krav til ansvarlig kapital er oppfylt på konsolidert basis, skal det tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres tilgjengelig på tvers av foretakene i gruppen. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak beslutte at kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal beregnes på en annen måte enn fastsatt i denne paragrafen.

(4) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om hvilke foretak som skal omfattes av konsolidering, og om gjennomføringen av konsolideringen og avsetning av kapitaldekningsreserve, herunder særlige regler for deltakerinteresser i forsikringsforetak og særlige regler for finanskonsern hvor morselskapet er et forsikringsforetak eller et holdingforetak, og som for øvrig bare eller i hovedsak omfatter forsikringsforetak eller deltakerinteresser i forsikringsforetak.

§ 18-3 *Transaksjoner mellom konsernforetak mv.*

(1) Et finanskonsern skal ha regler for virksomheten som sikrer at inntekter, kostnader, tap og gevinst blir fordelt på en mest mulig korrekt måte mellom foretak og virksomhetsområder som omfattes av konsernet.

(2) Transaksjoner og engasjementer mellom foretak i et finanskonsern skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper mellom uavhengige parter. Det samme gjelder transaksjoner og engasjementer mellom et finansforetak og et annet foretak når ett av foretakene har deltakerinteresser i det andre foretaket, eller når foretakene har felles ledelse. Med deltakerinteresser menes rettigheter til kapital i andre foretak som ved å skape en varig tilknytning til disse foretakene skal bidra til foretakets virksomhet eller som utgjør en direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i et foretak.

(3) Konsernbidrag kan sammen med utbytte ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på det enkelte års drift, med mindre departementet, for å sikre soliditeten i et konsernforetak eller konsernet, gir tillatelse til et høyere bidrag. Et finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, kan ikke gi konsernbidrag til andre datterforetak i konsernet. Livforsikringsforetak kan heller ikke gi konsernbidrag til andre konsernforetak med mindre annet er fastsatt i foretakets vedtekter.

(4) Meglerforetak som inngår i konsernet, kan utføre oppdrag for et annet foretak i konsernet om ikke annet følger av konsesjonsvilkårene. I tilfeller hvor slik megling utføres, skal foretaket sørge for at det benyttes en motmegler med mindre konsesjonsvilkårene angir at dette ikke er nødvendig.

(5) Finanstilsynet skal føre kontroll med fordelingen av

inntekter, kostnader, tap og gevinst og kan gi pålegg om å endre transaksjoner og engasjementer som ikke samsvarer med bestemmelsene i denne paragrafen. Departementet kan gi forskrift om transaksjoner og engasjementer mellom konsernforetak mv.

§ 18-4 *Lån, garantier mv. mellom konsernforetak*

(1) Et finansforetak kan ikke yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern som ikke er forsvarlig ut fra finansforetakets kapital og risikoeksponering. Finansforetak som i samsvar med bestemmelsen i første punktum, yter lån eller stiller garanti som overstiger fem prosent av foretakets ansvarlige kapital, skal gi melding til Finanstilsynet.

(2) Et forsikringsforetak kan ikke uten samtykke fra departementet yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern. Et forsikringsforetak kan likevel gi lån til et heleid datterforetak som bare driver virksomhet som forsikringsforetaket selv kan drive.

(3) Annet ledd er ikke til hinder for at forsikringsforetak har innskudd i bank i samme konsern til bruk ved og i et omfang tilpasset betalingstransaksjoner knyttet til forsikringsvirksomheten. Finanstilsynet kan i forskrift fastsette nærmere regler om slike innskudd, herunder en grense for samlet innskudd, og om bruken av innskuddskonti.

§ 18-5 *Utteksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak*

(1) Et finansforetak kan utlevere opplysninger om kundeforhold til et annet finansforetak i samme finanskonsern når utleveringen er påkrevd for at styrings-, kontroll- eller rapporteringskrav for virksomheten i finanskonsernet fastsatt i eller i medhold av lov, skal kunne oppfylles.

(2) Et finansforetak kan til et annet finansforetak i samme konsern utlevere opplysninger om en bestemt kunde som omfatter kundens navn eller firma, hvordan kunden kan kontaktes, og hvilke typer av finansielle tjenester eller produkter foretakets kundeforhold omfatter, samt fødselsdato for personkunder.

(3) Opplysninger som nevnt i annet ledd kan registreres i et felles kunderegister for finanskonsernet. Kunderegistret kan utlevere de samme opplysninger om en bestemt kunde til et finansforetak i konsernet, samt opplysninger om konsernforetak som kunden har kundeforhold til.

(4) Et finansforetak kan bare utlevere en personkundes fødselsnummer til et felles kunderegister for finanskonsernet, når formålet med registreringen av fødselsnummeret er foretakets administrasjon av kundeforholdet.

(5) Utlevering av opplysninger etter første til tredje ledd kan skje uten samtykke fra kunden bare dersom også motakeren av opplysningene er underlagt omfattes av taushetsplikt etter §§ 9-7 eller 16-2.

(6) Utlevering av kundeopplysninger til andre finansforetak i samme finanskonsern kan for øvrig skje etter bestemmelsene i § 16-2.

§ 18-6 *Meldeplikt for samarbeidsavtaler i konsern*

Departementet kan gi forskrift om godkjenning og meldeplikt for samarbeidsavtaler mellom finansforetak i samme konsern.

§ 18-7 Forskrifter

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til virksomheten i finanskonsern.

Kapittel 19. Bankenes sikringsfond

§ 19-1 Medlemskap mv.

(1) Banker med hovedsete her i riket skal være medlem av Bankenes sikringsfond.

(2) Departementet kan i forskrift bestemme at annet finansforetak med hovedsete her i riket skal være medlem av Bankenes sikringsfond, og kan fastsette nærmere regler for slike medlemmer.

(3) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder ikke bank som er opprettet av staten for å yte lån eller stille garanti for kreditt mv. til særlige formål, og som bare låner ut midler bevilget av Stortinget, innlånt fra statskassen, eller innlånt på annen måte godkjent av Kongen.

§ 19-2 Medlemskap for utenlandske filialer

(1) Kredittinstitusjon med hovedsete i annen EØS-stat som mottar innskudd fra allmennheten gjennom filial her i riket, har rett til å bli medlem av innskuddsgarantiordningen dersom innskuddsgarantiordningen i filialens hjemstat ikke kan anses å gi filialens innskytere like god dekning som det som følger av denne loven. Departementet kan fastsette nærmere vilkår for slikt medlemskap.

(2) Departementet kan bestemme at filial av kredittinstitusjon med hovedsete i stat utenfor EØS, skal være medlem av innskuddsgarantiordningen.

(3) Departementet kan gi forskrift om filialers medlemskap i sikringsfondet, herunder regler om at fondet kan granske filialenes regnskaper og revisjonsforhold og vurdere deres forvaltning.

§ 19-3 Sikringsfondets formål, vedtekter mv.

(1) Sikringsfondet skal gjennom innskuddsgarantiordningen sikre innskuddsforpliktelsene til medlemmene. Fondet kan også yte støtte etter § 19-11 til medlemmer nevnt i § 19-1 første og annet ledd.

(2) Fondet er et eget rettssubjekt. Ingen av medlemmene har eiendomsrett til noen del av fondet. Konkurs eller akkordforhandlinger kan ikke åpnes i fondet.

(3) Fondets øverste myndighet er generalforsamlingen. Fondet ledes av et styre. Fondet skal ha vedtekter godkjent av departementet.

(4) Fondet kan granske medlemmenes regnskaper og revisjonsforhold og vurdere deres forvaltning. I den sammenheng kan fondet kreve at et medlem skal legge frem dokumenter mv. og opplysninger som fondet anser nødvendig.

(5) Departementet kan gi forskrift om fondet og dets virksomhet.

§ 19-4 Innskudd

(1) I dette kapittel menes med innskudd enhver kredittsaldo i kredittinstitusjon i henhold til konto som lyder på navn, samt forpliktelser etter innskuddsbevis til

navngitt person, unntatt innskudd fra andre finansforetak.

(2) Med garantert innskudd menes samlet innskudd inntil 2 millioner kroner fra en innskyter i et medlemsforetak.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som innskudd i filial.

§ 19-5 Sikringsfondets ansvarlige kapital

Sikringsfondets samlede ansvarlige kapital skal til enhver tid minst være lik summen av 1,5 prosent av samlede garanterte innskudd hos medlemmene og 0,5 prosent av summen av beregningsgrunnlagene for kapitaldekningskravene for de foretak som er medlemmer etter § 19-1 første og annet ledd.

§ 19-6 Avgift fra medlemmene

(1) Medlemmene skal hvert år betale en avgift til sikringsfondet.

(2) Et medlems årsavgift skal settes til summen av 1 promille av samlet garantert innskudd og 0,5 promille av beregningsgrunnlaget for kapitaldekningskravet, likevel slik at:

- a) for et medlem som har en kjernekapitaldekning på mindre enn 8 prosent, skal avgiftsbeløpet forhøyes med et prosentvis tillegg på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen er mindre enn 8 prosent,
- b) for et medlem som har en kjernekapitaldekning som overstiger 8 prosent, skal avgiftsbeløpet reduseres med et prosentvis fradrag på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen overstiger 8 prosent, men ikke i noe tilfelle på mer enn 35 prosent.

(3) For filial som nevnt i § 19-2 første og annet ledd skal det hvert år betales en avgift til fondet tilsvarende 1 promille av samlet garantert innskudd i filialen. Det skal gjøres et forholdsmessig fradrag for den delen av garanti-beløpet etter § 19-10 annet ledd som anses dekket under innskuddsgarantiordningen i hjemstaten. For øvrig gjelder bestemmelsene i denne paragrafen annet ledd bokstavene a og b tilsvarende.

(4) Departementet kan gi forskrift om beregningen av medlemmenes avgiftsplikt etter paragrafen her og kan samtykke i at avgiften settes lavere enn nevnt i annet og tredje ledd. Dersom det samlede avgiftsbeløpet fra medlemmene ett år utgjør mindre enn en tidel av kravet til sikringsfondets ansvarlige kapital, kan departementet fastsette at årsavgiften skal beregnes på grunnlag av høyere satser enn fastsatt i første til tredje ledd.

§ 19-7 Garanti fra medlemmene

(1) Dersom fondet ikke oppfyller kravet til ansvarlig kapital, skal det beløpet som mangler, dekkes ved garanti fra medlemmene. Garantibeløpet for hvert medlem beregnes forholdsmessig på samme måte som avgiftsplikten.

(2) Fondets styre foretar fordelingen av garantibeløpene og fastsetter hvordan garantiansvaret skal sikres. Fordelingen av garantibeløpene skal omberegnes dersom styret bestemmer det, og når departementet krever det.

(3) Krav på innbetalinger etter garantiansvaret kan for et enkelt år ikke overstige en tidel av kravet til sikringsfondets ansvarlige kapital.

§ 19-8 *Endringer i medlemskap*

(1) Et nytt medlem skal svare avgift for første driftsår fra og med tidspunktet for inntreden. Innbetaling skjer sammen med avgiften for neste driftsår og kan ikke overstige avgiften for dette år.

(2) Har et medlem drevet virksomhet før inntreden, kan departementet fastsette en særlig inntredelsesavgift ut over det som følger av første ledd. Avgiften kan ikke overstige det avgiftsbeløpet medlemmet ville ha betalt i avgift dersom det hadde vært medlem i det foregående året. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om innbetalingen.

(3) Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om plikt til å svare avgift i tilfelle av avvikling, fusjon og vesentlige endringer i omfanget av virksomheten.

§ 19-9 *Innskuddsgaranti*

(1) Sikringsfondet plikter å dekke tap som en innskyter har på innskudd i et medlemsforetak, med mindre noe annet følger av reglene i paragrafen her. Som innskudd regnes i denne paragrafen også tilgodehavende etter oppdrag om betalingsoverføring eller andre vanlige banktjenester, samt ikke forfalte renter.

(2) Dersom en innskyter har innskudd som samlet overstiger 2 millioner kroner, plikter ikke fondet å dekke tap på den delen av samlede innskudd som overstiger dette beløp. Samlede innskudd skal reduseres med den enkelte innskyters forfalte forpliktelser etter andre avtaleforhold dersom medlemmet har adgang til å motregne innskudd og forpliktelser. Departementet kan gi forskrift om at grensen for pliktig dekning kan settes høyere enn det som følger av første punktum for enkelte spesielle typer innskudd eller for innskudd fra særskilte innskytere.

(3) Fondet plikter ikke å dekke tap på innskudd fra verdipapirfond og andre foretak for kollektiv investering og innskudd som har uvanlig høy rente eller andre økonomiske fordeler, når slike fordeler har bidratt til å forverre medlemmets økonomiske situasjon.

(4) Fondet har ikke adgang til å dekke tap på innskudd fra foretak i samme konsern som medlemmet og innskudd som består av utbytte av en straffbar handling det foreligger rettskraftig dom for i forbindelse med en straffbar handling.

(5) Vedtak om å dekke tap ut over det sikringsfondet plikter å dekke etter annet og tredje ledd, krever tilslutning fra minst fem styremedlemmer.

§ 19-10 *Oppgjør*

(1) Fondet skal dekke tap på innskudd så snart som mulig og senest én uke etter at:

- a) Finanstilsynet har kommet til at et medlem etter tilsynets oppfatning verken er eller vil bli i stand til å tilbakebetale innskudd, og dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling. Finanstilsynet skal

ta standpunkt til spørsmålet senest 21 dager etter at Finanstilsynet har fått kjennskap til at medlemmet ikke har tilbakebetalt innskudd som har forfalt til betaling, og at dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling, eller

- b) det er truffet vedtak om å sette et medlem under offentlig administrasjon eller lignende insolvensbehandling. I særlige tilfeller kan departementet forlenge fristen.

(2) Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at fondet foretar tidligere utbetaling til dekning av deler av tapet.

(3) Utbetaling fra fondet til innskyter i filial som nevnt i § 19-2 første og annet ledd skal finne sted i den utstrekning innskyterens tap ikke er omfattet av innskuddsgarantiordningen i filialens hjemstat.

(4) Utbetalinger fra fondet for å dekke tap på innskudd i et medlems filial i en annen EØS-stat må ikke overstige den utbetaling som ville blitt foretatt av den nærmest sammenlignbare innskuddsgarantiordningen i filialens vertsstat eller omfatte andre innskytere enn de som er omfattet av denne.

(5) Tvist om fondets avgjørelser etter innskuddsgarantien kan påklages til Finanstilsynet etter forvaltningsloven kapittel VI. Tvist om et krav omfattes av innskuddsgarantien og om retten til dekning under denne, kan prøves av domstolene.

§ 19-11 *Støttetiltak*

(1) For å sikre at et medlem av fondet som nevnt i § 19-1 første eller annet ledd, kan oppfylle sine forpliktelser eller videreføre virksomheten, eventuelt få overført virksomheten til annet finansforetak, kan fondet yte støtte ved:

- a) å stille garanti eller gi annen støtte for å sikre innskudd eller dekke tap på innskudd som ikke blir dekket,
- b) å gi støtteinnskudd, lån eller garanti for lån eller oppfyllelse av andre forpliktelser,
- c) å tilføre egenkapital eller stille egenkapitalgaranti for at virksomheten kan fortsette eller avvikles,
- d) å dekke tap som likviditets- og soliditetssvikt har påført kreditorer eller bestemte grupper av disse,
- e) andre tiltak i samsvar med vedtektene.

(2) Styret avgjør etter nærmere bestemmelser i vedtektene om og i hvilken utstrekning et medlem skal gis støtte som nevnt i første ledd. Det kan settes vilkår for støtten. I støtteperioden kan Finanstilsynet treffe vedtak og fastsette retningslinjer som nevnt i § 21-2.

(3) Styret kan ikke treffe vedtak etter annet ledd med mindre fondets gjenværende kapital etter støttetiltaket sammen med fremtidig innbetaling av årsavgift og garanti-kapital samt annen kapitaltilgang antas å være tilstrekkelig til å sikre fondets forpliktelser etter innskuddsgarantiordningen. Vedtak om støtte krever tilslutning fra minst fem styremedlemmer og begrunnelsen skal fremgå av fondets styreprotokoll.

(4) Støtte etter paragrafen her kan i stedet gis til morselskapet i et finanskonsern. Morselskapet skal i så fall gi støtten direkte til medlemmet.

(5) En medlemsbank som har mottatt støtte eller garanti fra fondet, skal gjennomføre de bestemmelser som fondets

styre fastsetter for å sikre mot tap. Banken skal gi regelmessige innberetninger til fondets styre om medlemmets stilling og virksomhet etter fondsstyrets nærmere bestemmelser. Styret har også ellers til enhver tid adgang til å innhente opplysninger om bankens forhold.

(6) Fondet kan ikke uten samtykke fra departementet stille garanti eller påta seg andre forpliktelser i anledning innskuddsgaranti eller støttetiltak etter paragrafen her som til sammen utgjør mer enn to ganger fondets minstekapital etter § 19-5.

(7) Kravet om særskilt samtykke fra låntakeren etter finansavtaleloven § 45 gjelder ikke ved overdragelse eller pantsettelse av lånefordringer til fondet ved støttetiltak ellet yting av kreditt etter paragrafen her.

§ 19-12 Regress

Når fondet har dekket et tap under innskuddsgarantien, trer fondet inn i innskyterens rett for et beløp som svarer til utbetalingen. Tilsvarende gjelder ved tap som innskyteren får dekket av fondet i form av støttetiltak.

§ 19-13 Generalforsamling

(1) På generalforsamlingen har hvert medlem av fondet én representant og én stemme, med mindre departementet bestemmer noe annet.

(2) Generalforsamlingen vedtar vedtekter for fondet, velger medlemmer og varamedlemmer til styret og fastsetter instruks for styret.

(3) Årsmelding og regnskap skal behandles av generalforsamlingen.

§ 19-14 Styre

(1) Fondet skal ha et styre på syv medlemmer. Fem medlemmer og fem varamedlemmer velges av generalforsamlingen. Ved sammensetningen skal det legges vekt på hensynet til en balansert representasjon fra banker av forskjellig størrelse og karakter. Norges Bank og Finanstilsynet oppnevner hver ett medlem med varamedlem.

(2) De valgte medlemmer og varamedlemmer velges for to år. Styret velger leder og nestleder for ett år om gangen.

(3) For gyldig vedtak i styret kreves at minst fire medlemmer stemmer for forslaget, med mindre annet følger av bestemmelser i kapittelet her.

(4) Det skal føres styreprotokoll. Finanstilsynet kan kreve fondets styreprotokoller fremlagt.

Kapittel 20. Garantiordninger for forsikringsvirksomhet

I. Garantiordningen for skadeforsikring

§ 20-1 Virkeområde. Formål

(1) Bestemmelsene i §§ 20-1 til 20-7 gjelder Garantiordningen for skadeforsikring.

(2) Garantiordningen skal bidra til å sikre utbetaling av krav som følger av avtale om direkte skadeforsikring, til sikrede og skadet tredjeperson.

(3) Garantiordningen dekker ikke krav som gjelder en forsikret risiko som ikke består her i riket. Departementet

kan gi forskrift om når en forsikret risiko anses å bestå her i riket.

(4) Departementet kan gi forskrift om Garantiordningen for skadeforsikring, herunder om hvilke avtaler om direkte skadeforsikring som faller inn under garantiordningens dekningsområde, hvilke personer garantiordningen gjelder for, grense for maksimalt beløp som dekkes per skadetilfelle, og dekningsgraden for krav mot garantiordningen.

(5) Departementet kan gi forskrift om anvendelsen av forvaltningsloven og offentliglova for garantiordningen.

§ 20-2 Styre og vedtekter mv.

(1) Garantiordningen for skadeforsikring er et eget rettssubjekt. Ingen av medlemmene har eiendomsrett til noen del av garantiordningens midler. Garantiordningen skal ha vedtekter godkjent av departementet.

(2) Garantiordningen ledes av et styre bestående av fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Departementet oppnevner medlemmene, varamedlemmene og utpeker styrets leder. Oppnevningsperioden er fire år.

(3) Gyldig vedtak i styret krever tilslutning fra minst tre stemmer.

(4) Finanstilsynet kan kalle sammen styret. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om Finanstilsynets adgang og plikt til å kalle sammen styret.

§ 20-3 Medlemskap

(1) Forsikringsforetak som er gitt tillatelse til å drive direkte skadeforsikring her i riket, skal være medlem av garantiordningen.

(2) Når et forsikringsforetak med hovedsete i annen EØS-stat driver direkte skadeforsikring gjennom filial etablert her i riket, skal filialen være medlem av garantiordningen.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om medlemskap i ordningen, herunder fastsette unntak fra plikten til å være medlem.

§ 20-4 Medlemmenes ansvar overfor garantiordningen

(1) Et medlems maksimale ansvar overfor garantiordningen skal hvert år være 1,5 prosent av summen av medlemmets bruttopremie opptjent i de siste tre regnskapsår før innkallingsåret ved direkte skadeforsikring som omfattes av garantiordningen. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler om hvilke premieinntekter som skal inngå i beregningsgrunnlaget.

(2) Til dekning av ansvaret skal hvert medlem foreta årlige avsetninger etter regler fastsatt av Finanstilsynet.

§ 20-5 Innkalling av kapital

(1) Styret treffer vedtak om innkalling av kapital fra medlemmene for å dekke utbetalinger fra, og omkostninger knyttet til, garantiordningen. Det beløp som innkalles, fordeles forholdsmessig på medlemmene i samsvar med § 20-4 første ledd.

(2) Finanstilsynet kan i de tilfeller det ikke skal foretas utbetaling fra ordningen, bestemme at kostnadene knyttet til driften av garantiordningen skal dekkes av Finanstil-

synet og utlignes på skadeforsikringsforetakene i samsvar med finanstilsynsloven § 9.

§ 20-6 *Utbetaling fra garantiordningen*

(1) Styret avgjør hvordan garantiordningens midler skal nyttes for å hindre eller redusere tap for sikrede eller skadet tredjeperson og kan fastsette vilkår for utbetaling.

(2) Departementet kan gi forskrift om utbetaling under garantiordningen, herunder om reduksjon av dekningsbeløp, delutbetaling, adgang til å sette vilkår for utbetalingen og om dekning av rentekrav.

(3) Garantiordningen trer inn i de sikredes krav mot forsikringsforetaket med samme prioritet i den utstrekning kravene dekkes gjennom garantiordningen. Styret bestemmer om midler som kommer inn ved at krav blir innfridd, skal betales tilbake til medlemmene eller tillegges den innbetalte kapitalen.

§ 20-7 *Rapportering, regnskap og revisjon*

Departementet kan gi forskrift om styrets plikt til å legge frem rapport om virksomheten, regnskap og revisjon.

II. Andre garantiordninger

§ 20-8 *Andre garantiordninger*

Departementet kan bestemme at det skal etableres garantiordninger for kredittforsikringsforetak, livsforsikringsforetak og pensjonsforetak, og fastsette regler for ordningene.

Kapittel 21. Soliditetssvikt og offentlig administrasjon

I. Betalings- og soliditetsvansker

§ 21-1 *Melding om betalingsvansker mv.*

(1) Styret og daglig leder i et finansforetak har hver for seg plikt til å melde fra til Finanstilsynet hvis det er grunn til å frykte at:

- det vil kunne oppstå svikt i foretakets evne til å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller,
- foretaket ikke vil kunne oppfylle minstekravene til ansvarlig kapital eller andre soliditets- og sikkerhetskrav fastsatt i lov eller forskrift,
- det er inntrådt forhold som kan medføre alvorlig tillitssvikt eller tap som vesentlig vil svekke eller true soliditeten.

(2) Hvis foretakets revisor blir kjent med forhold som nevnt i første ledd, skal denne gi slik melding til Finanstilsynet som nevnt i første ledd, med mindre Finanstilsynet har bekreftet overfor revisor at melding allerede er gitt etter første ledd.

(3) Meldingen etter første ledd skal inneholde opplysninger om foretakets likviditets- og kapitalsituasjon og gjøre rede for grunnen til vanskelighetene.

(4) Departementet kan gi forskrift om at bestemmelsene i §§ 21-1 til 21-6 skal gjelde tilsvarende for filial her i riket av utenlandsk finansforetak, og kan fastsette nærmere regler.

§ 21-2 *Finanstilsynets myndighet*

(1) Når Finanstilsynet har mottatt melding om betalingsvansker, eller har grunn til å tro at vilkårene for meldeplikt er oppfylt, skal Finanstilsynet i samråd med foretaket klarlegge hvilke tiltak som er nødvendige. Norges Bank skal underrettes.

(2) Blir slike tiltak ikke satt i verk av foretaket selv, kan Finanstilsynet:

- innkalle generalforsamlingen med kortere frist enn det som følger av foretakets vedtekter,
- gi pålegg om å endre sammensetningen av de styrende organer,
- fastsette vilkår eller retningslinjer som anses nødvendige for å sikre at den videre virksomhet blir drevet på betryggende økonomisk og for øvrig forsvarlig måte,
- kreve at det utarbeides revidert statusoppgjør.

(3) Paragrafen her gjør ingen innskrenkninger i Finanstilsynets myndighet etter finanstilsynsloven.

§ 21-3 *Revidert statusoppgjør*

(1) Krever Finanstilsynet at det utarbeides et revidert statusoppgjør, skal styret sørge for at det straks blir gjort. Ved utarbeidningen av oppgjøret gjelder reglene om årsregnskap og årsberetning tilsvarende.

(2) Finanstilsynet kan oppnevne en eller flere revisorer til å gjennomgå foretakets økonomiske stilling. Finanstilsynet fastsetter deres godtgjørelse og kan gi nærmere bestemmelser om revisors arbeid. Godtgjørelsen betales av foretaket.

§ 21-4 *Innkalling til generalforsamling*

(1) Viser det reviderte statusoppgjøret at en betydelig del av egenkapitalen er tapt etter utarbeidelsen av siste årsregnskap, skal styret straks innkalle generalforsamlingen. Det samme gjelder dersom det reviderte statusoppgjøret viser at mer enn 25 prosent av aksjekapitalen, eller 25 prosent av summen av eierandelskapitalen og grunnfondet i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, er tapt.

(2) Generalforsamlingen skal ta stilling til om foretaket har tilstrekkelig kapital til videre forsvarlig drift og om driften i så fall skal fortsette. Vedtak om videre drift treffes med flertall som for vedtektsendringer.

(3) Vedtaket etter annet ledd skal godkjennes av Finanstilsynet. § 21-2 gjelder tilsvarende.

(4) Blir det ikke truffet vedtak om at foretaket skal fortsette sin virksomhet, kan generalforsamlingen med alminnelig stemmeflertall vedta at foretakets virksomhet i sin helhet skal overdras til andre finansforetak.

(5) Blir det heller ikke gjort vedtak om overdragelse av virksomheten som helhet, skal foretaket avvikles. Dersom det ikke blir vedtatt på generalforsamlingen, skal Finanstilsynet oppnevne et avviklingsstyre til å foreta avvikling på foretakets bekostning. Det samme gjelder hvis vedtak om å fortsette virksomheten ikke blir godkjent av Finanstilsynet, eller vilkår for godkjenning ikke blir oppfylt i rett tid, eller en vedtatt overdragelse ikke iverksettes innen en frist fastsatt av Finanstilsynet.

§ 21-5 Nedsetting av aksjekapital og eierandelskapital

(1) Viser det reviderte statusoppgjøret at bare 25 prosent eller mindre av aksjekapitalen er i behold, skal styret legge frem for generalforsamlingen en redegjørelse om foretakets økonomiske stilling med forslag om nedskrivning av aksjekapitalen mot tap som fremkommer i det reviderte statusoppgjøret.

(2) Treffer ikke generalforsamlingen vedtak etter foregående ledd innen den tid Finanstilsynet har fastsatt, kan departementet beslutte nedskrivning av aksjekapitalen i den utstrekning det reviderte statusoppgjøret viser at kapitalen er tapt. Dersom det er nødvendig for å sikre videre forsvarlig drift av foretaket, kan departementet også fastsette at aksjekapitalen skal forhøyes ved nytegnning av aksjer. Departementet fastsetter de nærmere tegningsvilkårene. I tegningsvilkårene kan aksjeeiernes fortrinnsrett fravikes. I så fall skal det angis hvem som skal kunne tegne aksjene.

(3) Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for summen av eierandelskapital og grunnfond i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 21-6 Nedsetting av ansvarlig lånekapital

(1) Viser revidert statusoppgjør at en vesentlig del av den ansvarlige lånekapitalen er tapt, gjelder bestemmelsene i § 21-5 første ledd og annet ledd første punktum tilsvarende med mindre låneavtalen ikke gir foretaket adgang til å foreta slik nedskrivning.

(2) For ansvarlig lån som opptas etter at loven er trådt i kraft og har en løpetid på mer enn fem år, kan den ansvarlige lånekapital nedskrives etter reglene i første ledd selv om låneavtalen ikke inneholder bestemmelser om dette, med mindre annet er uttrykkelig bestemt i samtykket for låneopptaket.

II. Offentlig administrasjon

§ 21-7 Virkeområde

(1) Bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-16 gjelder banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak, holdingforetak i finanskonsern og andre finansforetak som er medlem av Bankenes sikringsfond.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-20 skal gjelde tilsvarende også for filial her i riket av utenlandsk kredittinstitusjon, forsikringsforetak eller pensjonsforetak. I vedtak om offentlig administrasjon av filial som nevnt i første punktum kan det i tilfelle fastsettes nærmere regler, herunder unntak fra eller anvendelsen av bestemmelser i §§ 21-7 til 21-20.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av reglene om offentlig administrasjon i §§ 21-7 til 21-16. Slike forskrifter kan fravike regler i §§ 21-7 til 21-16, reglene i konkursloven og tvangsfullbyrdsloven.

§ 21-8 Gjeldsforhandling eller konkurs

Gjeldsforhandling eller konkurs etter konkursloven kan ikke åpnes i foretak som omfattes av § 21-7. Det samme gjelder foretak som settes under offentlig administrasjon etter § 21-11 annet ledd.

§ 21-9 Soliditetssvikt

(1) Har Finanstilsynet grunn til å anta:

- at et foretak ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller,
- at et foretak ikke er i stand til å oppfylle gjeldende kapitaldekningskrav i samsvar med pålegg fra Finanstilsynet, eller
- at et foretaks eiendeler og inntekter til sammen ikke er tilstrekkelige til fullt ut å dekke forpliktelsene, skal det straks gis slik melding som angitt i annet ledd.

(2) Gjelder det en bank eller en annen kredittinstitusjon, skal Finanstilsynet gi melding til Norges Bank og til Bankenes sikringsfond. Gjelder det et forsikrings- eller pensjonsforetak, skal Finanstilsynet gi melding til Norges Bank og til garantiordningen som omfatter foretaket.

(3) De organer som har mottatt melding etter annet ledd, skal gi Finanstilsynet sin vurdering av om foretaket kan sikres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for videre forsvarlig drift. Tilbys støtte, skal det gjøres rede for arten og omfanget av denne.

§ 21-10 Melding til departementet

Antar Finanstilsynet at foretaket ikke kan sikres økonomisk grunnlag for videre forsvarlig drift, skal dette straks meldes til departementet. Meldingen skal inneholde en vurdering av om foretaket bør settes under offentlig administrasjon.

§ 21-11 Vedtak om offentlig administrasjon

(1) Må det antas at foretaket ikke kan dekke sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, og at foretaket ikke kan sikres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for videre forsvarlig drift, kan departementet treffe vedtak om at foretaket settes under offentlig administrasjon. Det samme gjelder dersom foretaket er ute av stand til å oppfylle kapitaldekningskravene, med mindre det blir gitt samtykke til at foretaket midlertidig har lavere kapitaldekning enn fastsatt. Før vedtak treffes skal styret i foretaket om mulig gis anledning til å uttale seg. Bestemmelsene i § 21-2 gjelder tilsvarende dersom foretaket ikke settes under offentlig administrasjon.

(2) Dersom departementet treffer vedtak om at holdingforetak i finanskonsern skal settes under offentlig administrasjon, kan også øvrige foretak som inngår i finanskonsernet, settes under offentlig administrasjon.

(3) Vedtak om offentlig administrasjon skal kunngjøres snarest mulig. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon. Vedtaket skal også registreres i et verdipapirregister og tinglyses hos registerfører for tinglysing i fast eiendom.

(4) Etter at vedtaket om offentlig administrasjon er truffet, skal foretaket føye til sitt foretaksnavn: «Under offentlig administrasjon».

§ 21-12 Virkninger av vedtak om offentlig administrasjon

(1) Når vedtak om offentlig administrasjon er truffet, inntretr følgende virkninger:

- a) Foretakets tidligere organer trer ut av virksomhet. Administrasjonsstyret overtar myndigheten som ligger til disse organene. Det sist fungerende styret skal likevel avgjøre saker som ikke kan utsettes inntil administrasjonsstyret er tiltrådt.
- b) Medlemmene av styret og kontrollkomiteen og revisor skal gi administrasjonsstyret alle opplysninger om foretakets stilling og virksomhet.
- c) En bank eller kredittforetak kan ikke ta imot innskudd, påta seg nye engasjementer eller øke tidligere engasjementer uten Finanstilsynets godkjenning.
- d) Utbetaling til innskytere og andre fordringshavere kan ikke finne sted uten Finanstilsynets godkjenning.
- e) Dekningsloven og lov finansiell sikkerhetsstillelse gjelder tilsvarende. Fristdagen er dagen for vedtaket om å sette foretaket under administrasjon.
- f) Fordringshavere med krav som er stiftet før vedtaket om offentlig administrasjon, kan ikke ta utlegg eller på annen måte få sikkerhet for slike krav i verdier som tilhører foretaket.

(2) Innskudd og andre forpliktelser som er stiftet under administrasjonen, skal anses som massegjeld. Tilsvarende gjelder for godtgjørelse til revisor for oppdrag utført i medhold av § 21-3 annet ledd.

(3) Departementet kan gi administrasjonsstyret tillatelse til å innkalle foretakets fordringshavere ved preklusivt proklamaet. Proklamaet kan ikke omfatte innskudd i bank eller skattekrav. Fristen og kunngjøringsmåte fastsettes i tillatelsen.

§ 21-13 Administrasjonsstyre og revisor

(1) Administrasjonsstyret skal bestå av minst tre medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av Finanstilsynet. Lederen skal som regel være advokat.

(2) Finanstilsynet oppnevner en eller flere revisorer.

(3) Finanstilsynet fastsetter regler for administrasjonsstyrets og revisors arbeid og fastsetter deres godtgjørelse. Finanstilsynet kan kalle tilbake oppnevning av styremedlemmer og revisorer.

§ 21-14 Administrasjonsstyrets og revisors oppgaver og kompetanse

(1) Administrasjonsstyret skal så hurtig som mulig søke å finne ordninger som gjør at foretakets virksomhet kan drives videre med et tilstrekkelig økonomisk grunnlag, eller søke å få foretaket sluttet sammen med eller dens virksomhet overdratt til andre finansforetak, eller foreta avvikling av foretaket.

(2) Administrasjonsstyret skal så snart som mulig utarbeide interne retningslinjer for foretakets drift. Styret skal sørge for at det opprettes et kreditorutvalg som det kan rådføre seg med, og kan engasjere sakkyndige til hjelp i behandlingen.

(3) Beslutninger av vesentlig betydning for foretaket skal godkjennes av Finanstilsynet før de iverksettes.

(4) Administrasjonsstyret skal innen tre måneder etter at det er oppnevnt, gi Finanstilsynet en vurdering av foretakets stilling og legge frem en plan for styrets videre arbeid. Finanstilsynet kan forlenge fristen.

(5) Revisor skal revidere finansforetakets forretningsførsel og utarbeide en revisjonsberetning.

§ 21-15 Fri virksomhet

(1) Finner administrasjonsstyret at det foreligger tilstrekkelig økonomisk grunnlag for fortsatt forsvarlig drift, skal styret foreslå at departementet treffer vedtak om at foretaket skal settes i fri virksomhet.

(2) Forslaget kan legge til grunn at krav skal settes ned i den utstrekning det ikke antas å være dekning for dem, og at det skal fastsettes terminer for utbetaling til kreditorer. Forslag til nedsettelse av krav, herunder krav som gjelder ansvarlig lånekapital, skal utarbeides i samsvar med dekningsloven og ellers gjeldende regler. Forslaget skal inneholde bestemmelser om forrentning av krav som dekkes.

(3) Departementet kan treffe vedtak om at foretaket skal settes i fri virksomhet. I vedtaket kan bestemmes at krav, herunder rentekrav, skal settes ned i den utstrekning det ikke antas å være dekning for dem, samt fastsette terminer for utbetaling til kreditorer. Departementet kan bestemme at det skal settes av midler til sikring av tilsvarende dekning av omtvistede krav. Prøving av omtvistede krav foretas av tingretten.

(4) Administrasjonsstyret skal sørge for valg av nye tilitsmenn før foretaket settes i fri virksomhet. Administrasjonsstyret fungerer inntil nyvalg har funnet sted. Finanstilsynet gir nødvendige overgangsregler.

(5) Vedtak om at et foretak skal settes i fri virksomhet, og vilkårene for dette, skal meldes og kunngjøres som bestemt i § 21-11 tredje ledd.

§ 21-16 Avvikling

(1) Hvis det innen ett år etter at et foretak er satt under administrasjon, ikke er sannsynlig at foretaket i nær fremtid kan settes i fri virksomhet, sluttet sammen med en eller flere andre finansforetak eller dets virksomhet overtas av en eller flere andre finansforetak, skal administrasjonsstyret avvikle foretakets virksomhet og foreta oppgjør til fordringshaverne. Departementet kan fastsette en annen frist.

(2) Ved booppgjør og avvikling gjelder reglene i konkursloven kapittel VIII flg. tilsvarende så langt de passer. Finanstilsynet tar de avgjørelser som skal treffes i medhold av konkursloven med unntak av fordringsprøvelse som foretas av tingretten.

(3) Når avviklingen er gjennomført, legger styret frem sluttregnskap med forslag til utlodning til godkjenning av Finanstilsynet, som gir påbud om kunngjøring av det, og sender melding til Foretaksregistret om at foretaket skal slettes fra registeret.

III. Særskilte regler for forsikrings- og pensjonsforetak

§ 21-17 Virkeområde

Bestemmelsene i §§ 21-17 til 21-20 gjelder forsikringsforetak og pensjonsforetak. For pensjonsforetak gjelder bestemmelsene i §§ 21-17 til 21-20 også for pensjonsavtaler som ikke bygger på forsikringsavtale.

§ 21-18 Forsikringsforpliktelser

(1) Etter at vedtak om offentlig administrasjon er truffet, kan forsikringsforetaket ikke tegne nye eller fornye forsikringer. Når særlige grunner taler for det, kan Finansilsynet likevel tillate at dette gjøres.

(2) Når et forsikringsforetak er under offentlig administrasjon, skal fordringer som følger av forsikringsavtale knyttet til direkte forsikring, herunder renter, dekkes før andre fordringer, unntatt massefordringer.

(3) Fortrinnsretten for livsforsikringsfordringer gjelder for et samlet beløp som minst svarer til verdien av forsikringstekniske avsetninger i foretaket.

§ 21-19 Skadeforsikringsbestand

(1) Tre måneder etter at vedtak om offentlig administrasjon er truffet, opphører alle skadeforsikringer å gjelde. Administrasjonsstyret skal så tidlig som mulig og i den utstrekning det er mulig, gi forsikringstakerne, de sikrede og andre med økonomiske interesser knyttet til forsikringsdekningen, skriftlig underretning om når forsikringen opphører. Underretning kan sendes ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom vedkommende uttrykkelig har godtatt dette.

(2) Fordringer som følger av forsikringsavtale om direkte forsikring, og som oppstår i perioden mellom vedtak om offentlig administrasjon og inntil tidspunkt for opphør av forsikringsavtalen, har rett til dekning etter reglene i § 21-18 annet ledd.

(3) Forskuddsbetalt premie (ristorno) for tiden etter at forsikringene opphører, kan ikke kreves refundert for beløp under en grense fastsatt av departementet.

§ 21-20 Disponering av livsforsikringsbestand

(1) Ved avvikling av livsforsikringsforetak skal administrasjonsstyret forsøke å få hele forsikringsbestanden overtatt av ett eller flere livsforsikringsforetak. Administrasjonsstyret skal utarbeide en redegjørelse over de tilbud som har vært vurdert av administrasjonsstyret. Vil overdragelsesavtalen medføre nedsettelse av forsikringsbeløpene, skal dette angis.

(2) Redegjørelsene og forslaget til overdragelsesavtale skal kunngjøres i Norsk Lysingsblad, i den eller de aviser hvor vedtaket om offentlig administrasjon ble kunngjort, og i andre aviser som Finansilsynet måtte bestemme. Administrasjonsstyret skal dessuten sende kunngjøringen til alle forsikringstakere og forsikrede med kjent oppholdssted. Kunngjøringen kan sendes ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom forsikringstakeren eller den forsikrede uttrykkelig har godtatt dette. I kunngjøringen skal alle forsikringstakere og forsikrede varsles om at de innen en frist må melde fra dersom de vil gjøre innsigelser mot overdragelsen. Dersom det ikke innen utløpet av fristen kommer innsigelse mot overdragelsen fra minst en femdel av de forsikringstakere og forsikrede som kunngjøringen er sendt til, skal administrasjonsstyret med Finansilsynets samtykke inngå avtalen om overdragelse. Overdragelsen medfører at forpliktelsene etter forsikringskontraktene går over til det overtagende foretaket.

(3) Lykkes det ikke å overdra forsikringsbestanden,

skal departementet fastsette en endelig nedsettelse av forsikringsbeløpene i henhold til det foretatte oppgjøret og sammenkalle en generalforsamling av forsikringstakere til stiftelse av et gjensidig foretak. Generalforsamlingen innkalles med to måneders varsel. Innkallingen kunngjøres og sendes ut som nevnt i annet ledd.

(4) Generalforsamlingen vedtar vedtekter med alminnelig flertall og velger styret og øvrige tillitsmenn i foretaket. Styret skal sende beretning til departementet med søknad om konsesjon.

Kapittel 22 Straff. Sanksjoner

§ 22-1 Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven eller bestemmelse eller pålegg gitt med hjemmel i loven, eller medvirker til dette, straffes med bøter, eller under særlig skjerpende omstendigheter med fengsel i inntil 1 år, dersom forholdet ikke går inn under noen strengere straffebestemmelse.

§ 22-2 Pålegg og tvangstiltak

(1) Departementet kan gi pålegg om at forhold i strid med denne loven eller bestemmelse gitt med hjemmel i loven skal opphøre. Departementet kan sette en frist for at forholdene bringes i samsvar med pålegget.

(2) Departementet kan ilegge den som ikke etterkommer pålegg etter første ledd, tvangsmulkt til staten. Tvangsmulkten kan ilegges i form av en engangsmulkt eller løpende mulkt. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om fastsettelse av tvangsmulkt, herunder mulktens størrelse.

(3) Eierandel ervervet i strid med reglene om eierkontroll skal umiddelbart tvangsselges. Det samme gjelder dersom en tillatelse er tilbakekalt etter § 6-4 femte ledd. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6 jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Det kan ikke utøves stemmerett for slike eierandeler. Dersom departementet har grunn til å anta at en eier av en kvalifisert eierandel i et finansforetak utviser eller vil utvise handlemåte som vil være i strid med forsvarlig og betryggende forvaltning av finansforetaket, kan departementet treffe vedtak om pålegg eller forbud etter reglene i første og annet ledd, herunder at det ikke kan utøves stemmerett for eierandelene.

§ 22-3 Opplysningsplikt

Enhver som har eierandel i et finansforetak eller morselskap i finanskonsern plikter på Finansilsynets forespørsel å gi opplysninger som er nødvendige for gjennomføring av tilsynet med og overholdelsen av denne loven.

Kapittel 23. Ikrafttreden, overgangsbestemmelser, oppheving og endring av andre lover

§ 23-1 Ikrafttreden

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene i loven til forskjellig tid.

§ 23-2 *Overgangsbestemmelser*

(1) Finansforetak som driver virksomhet som omfattes av denne loven når den trer i kraft, må oppfylle lovens krav innen ett år etter ikrafttredelsen, med mindre noe annet er fastsatt i overgangsregler gitt i medhold av denne bestemmelsen.

(2) Forskrifter gitt med hjemmel i lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker, lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker og lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

(3) Forsikringsselskaper som har fått konsesjon til å drive virksomhet før lovens ikrafttredelse skal inntil videre oppfylle kravene til solvensmarginkapital og reglene om beregning av kravene, samt om de former for kapital som kan dekke solvensmarginkravet og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravene etter lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. med forskrifter.

(4) Departementet kan gi overgangsregler.

§ 23-3 *Oppheving og endring av andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om tilsynet med *finansforetak* mv. (finanstilsynsloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1. *Tilsyn etter denne lov føres med:*

1. *banker,*
2. *kredittforetak,*
3. *finansieringsforetak,*
4. *betalingsforetak*
5. *e-pengeforetak,*
6. *skadeforsikringsforetak*, herunder utenlandske skadeforsikringsforetaks generalagent (hovedagent) i Norge, og *gjenforsikringsforetak*,
7. *livsforsikringsforetak*, herunder utenlandske livsforsikringsselskapers generalagent (hovedagent i Norge),
8. *kredittforsikringsforetak,*
9. *innskuddspensjonsforetak,*
10. *sjøtrygdslag,*
11. private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser og pensjonsfond samt Norges Banks pensjonskasse,
12. *forsikringsformidlingsforetak,*
13. *lånformidlingsforetak,*
14. *regulerte markeder,*
15. *verdipapirregistre,*
16. *verdipapirforetak* og andre foretak som driver virksomhet i forbindelse med verdipapirhandel, samt med overholdelsen av bestemmelser om verdipapirhandel gitt i eller i medhold av lov,

17. revisorer og revisjonsselskaper som er godkjent etter revisorloven,

18. autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper,

19. filial av *utenlandsk kredittinstitusjon* for såvidt gjelder virksomhet som drives her i riket,

20. utenlandske *finansforetaks* representasjonskontorer i Norge,

21. andre foretak så langt det følger av bestemmelser i eller i medhold av særskilt lov, og

22. *andre foretak, når det besluttet ved enkeltvedtak i medhold av lov.*

Når et *foretak* som nevnt i første ledd er en del av et konsern, skal det føres tilsyn etter denne lov også med andre *foretak* i konsernet. Når tilsynsmessige hensyn tilsier det, gjelder dette også den del av virksomheten til *foretakene* i konsernet som ikke ellers omfattes av denne lov.

Tilsyn etter denne lov føres også med utenlandske foretak som tilsvarende foretak som nevnt i første ledd, eller driver virksomhet som tilsvarende virksomhet som nevnt i første ledd, og utenlandsk foretak som tilsvarende *forvaltningsselskap for verdipapirfond* og *foretak som formidler finansielle tjenester* i den utstrekning foretaket driver virksomhet her i riket.

Regler om *foretakene* i denne lov får tilsvarende anvendelse overfor fysiske personer som nevnt i første ledd.

Kongen kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra paragrafen her.

§ 2 sjette ledd annet punktum skal lyde:

Foretak og tillits- og tjenestemenn i *finansforetak* under tilsyn har samme opplysningsplikt overfor et slikt utvalg som de har overfor tilsynet, jf. § 3 annet og tredje ledd.

§ 2 syvende ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at utgiftene ved oppdrag som nevnt i de to foregående ledd, helt eller delvis skal refunderes av *foretak* hvor oppdragene har vært utført.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Tilsynet skal se til at de *foretak* det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for *foretakenes* opprettelse, dens formål og vedtekter. Tilsynet skal se til at *foretakene* under tilsyn i sin virksomhet ivaretar forbrukernes interesser og rettigheter.

Tilsynet skal granske regnskaper og andre oppgaver fra *foretakene* og skal ellers gjøre de undersøkelser om deres stilling og virksomhet som tilsynet finner nødvendig. *Foretaket* plikter når som helst å gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve og å la tilsynet få innsyn i og i tilfelle få utlevert til kontroll *foretakets* protokoller, registrerte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale, bøker, dokumenter, datamaskiner eller annet teknisk hjelpemiddel og materiale som er tilgjengelig ved bruk av slikt hjelpemiddel samt beholdninger av enhver art.

Hvis opplysningsplikten som er pålagt *foretaket* etter annet ledd ikke oppfylles, kan opplysningsplikten påleg-

ges de enkelte tillits- og tjenestemenn i *foretaket*. *Foretaket* skal i slike tilfeller som hovedregel varsles. Revisor kan pålegges å gi opplysninger som fremgår av årsregnskapet, regnskapsskjemaet, følgeskriv A til lønns- og trekkoppgaver, revisjonsprotokoll og revisjonsberetning.

§ 3 a skal lyde:

§ 3 a. Revisor som reviderer årsregnskapet i *foretak* som nevnt i § 1 første ledd plikter straks å rapportere til Finanstilsynet ethvert forhold vedrørende virksomheten som denne får kjennskap til under utøvelsen av sin revisjonsvirksomhet som kan:

1. innebære en overtredelse av bestemmelser som regulerer *foretakets* virksomhet, dersom overtredelsen kan medføre tilbakekall av *foretakets* tillatelse til å drive virksomhet,
2. skade den fortsatte drift av *foretaket*, eller
3. medføre at regnskapene ikke godkjennes eller at det tas forbehold.

Rapporteringsplikten etter første ledd gjelder tilsvarende for forhold som revisor får kjennskap til under utøvelse av sin revisjonsvirksomhet for foretak som *foretaket* under tilsyn har nære forbindelser med. Med «nære forbindelser» menes en situasjon der to eller flere fysiske eller juridiske personer som er knyttet til hverandre ved

- a) *deltakerinteresse*, dvs. ved å ha eller kontrollere minst 20 prosent av et foretaks stemmeretter eller kapital, eller
- b) kontroll, dvs. ved en forbindelse mellom et hovedforetak og et underforetak eller ved en tilsvarende forbindelse mellom enhver fysisk eller juridisk person og et foretak. Kontroll ansees som hovedregel å foreligge der personer eller foretak eier eller kontrollerer minst 20 prosent av aksjene eller stemmene i *foretaket under tilsyn*, og der *foretaket under tilsyn* eier eller kontrollerer minst 20 prosent av aksjene eller stemmene i et foretak, eller der foretak inngår i samme konsern som *foretaket under tilsyn*. Ethvert underforetak av et underforetak anses også som datterforetak av hovedforetaket som står i spissen for foretakene. En situasjon der to eller flere fysiske eller juridiske personer er varig knyttet til en person ved kontroll, anses også som en nær forbindelse mellom slike personer. Departementet kan gi nærmere regler om hva som skal regnes som nære forbindelser.

Forhold som revisor rapporterer i aktsom god tro til Finanstilsynet skal ikke anses som brudd på taushetsplikten etter lov, forskrift eller avtale, og ikke medføre ansvar.

§ 4 skal lyde:

§ 4. Tilsynet kan pålegge de foretak som det har tilsyn med:

1. å innrette revisjon etter de regler som tilsynet fastsetter og å innrette årsregnskap og registrering av regnskapsopplysninger på bestemt måte,
2. å innrette sin internkontroll etter de bestemmelser tilsynet fastsetter,
3. å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer og som tilsynet mener det tren-

ger for å kunne utføre sitt verv, herunder til statistiske formål, samt å sende slike oppgaver og opplysninger til myndigheter i andre stater som fører tilsyn med tilsvarende foretak som nevnt i § 1 første ledd,

4. å ha en høyere ansvarlig kapital enn de lovbestemte minstekrav,
5. å begrense samlet kreditt til en kunde til et lavere beløp enn den lovbestemte høyeste grense,
6. å endre sammensetningen av kontrollkomiteen,
7. å rette på forholdet dersom *foretakets* organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår. Det samme gjelder dersom *foretakets* organer ikke har overholdt vedtekter eller interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser gitt i eller i medhold av lov,
8. å rette på misforhold i plasseringen av *foretakets* midler, og å innrette sin virksomhet slik at den blir i samsvar med vedtak som i medhold av lov er gjort av Stortinget, Kongen, et departement eller Norges Bank.

Ved regler som nevnt i første ledd nr. 1 kan aksjelovens og allmennaksjelovens regler om revisjon fravikes.

§ 4 b skal lyde:

§ 4 b. Finanstilsynet kan pålegge *tilknyttet foretak* av, *deltakende foretak* i og *tilknyttet foretak* av et *deltakende foretak* i et foretak som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-3, 6, 7, 16 eller 19 eller med et tilsvarende utenlandsk foretak, å gi de opplysninger som tilsynet krever og som er nødvendige for å føre tilsyn med slike foretak. Det samme gjelder for foretak som er underlagt felles ledelse med *foretaket* eller *deltakende foretak*. Finanstilsynet kan bare rette et slikt pålegg mot foretak som ikke er underlagt tilsyn, dersom Finanstilsynet har bedt *foretaket* under tilsyn om å få opplysningene, og disse ikke er utlevert.

Som *tilknyttet foretak* regnes datterselskap og andre foretak der *foretaket* har en *deltakerinteresse*. Som *deltakende foretak* regnes morselskap og andre foretak som har en *deltakerinteresse* i *foretaket*.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Tilsynet kan kalle sammen styre, kontrollkomité og representantskap eller tilsvarende organer i *foretak* som står under tilsyn.

§ 6 skal lyde:

§ 6. Overtredelse av bestemmelser som gjelder for *foretak* Finanstilsynet har tilsyn med, kan meldes til påtalemyndigheten eller til vedkommende offentlige myndighet som saken særskilt hører under.

Når *tilsynet* i sitt *tilsynsarbeid* får mistanke om at det foreligger forhold med tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147 a eller § 147 b, skal opplysninger om dette oversendes Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, *Økokrim*.

§ 7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Taushetsplikten etter denne bestemmelse og forvalt-

ningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor Norges Bank, andre EØS-staters sentralbanker eller tilsynsmyndigheter som fører tilsyn som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-4, 6, 7, 14, 16, 17 eller 19, eller tilsyn med forvaltningsselskap for verdipapirfond.

§ 7 annet ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn må ikke være ansatt eller ha lønnet arbeid i eller være med i styre, representantskap eller tilsvarende organ i *noe foretak* som er under tilsyn.

§ 9 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Utgiftene ved tilsynet skal utliknes på de *foretak* som i henhold til § 1 eller annen særskilt lovhjemmel er under tilsyn i budsjettåret. Utgiftene fordeles på de ulike grupper av *foretak* etter omfanget av tilsynsarbeidet.

§ 9 første ledd sjuende punktum skal lyde:

Finanstilsynets utgifter til håndheving av lov om obligatorisk tjenstepensjon utlignes på de *foretak* som etter foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven kan tilby obligatoriske tjenstepensjonsordninger.

§ 9 annet ledd skal lyde:

Fordelingen innen de gruppene som er nevnt i § 1 første ledd nr. 1 til 3, 11 og 22 skjer på grunnlag av størrelsen av *foretakenes* forvaltningskapital ved begynnelsen av året eller på det tidspunkt *foretaket* kommer under tilsyn, likevel slik at departementet for hvert år fastsetter et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på *det enkelte foretak* innen hver gruppe. For en *bank* som *inngår i et utenlandsk finanskonsern*, kan det fastsettes et særskilt beløp etter omfanget av tilsynsarbeidet. Fordelingen innen de gruppene som er nevnt under § 1 første ledd nr. 6, 7 og 10 skjer på grunnlag av størrelsen av premieinntekt for direkte forsikring avsluttet i Norge. Departementet kan likevel for hvert år fastsette et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på *det enkelte foretak* innen hver gruppe. Fordelingen innen de grupper som omfattes av § 1 første ledd nr. 12 til 19 skjer etter regler som fastsettes av departementet. Når tilsynet følger av § 1 annet ledd eller annen særskilt lovhjemmel, jf. § 1 første ledd nr. 21, skjer fordelingen innen den enkelte gruppe etter regler som fastsettes av departementet. Utlikningen skal utføres av tilsynet, men skal godkjennes av departementet.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Tillits- eller tjenestemenn i *foretak* som er under tilsyn fra Finanstilsynet og som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne lov eller bestemmelse eller pålegg gitt med hjemmel i loven eller som medvirker til det, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, for så vidt forholdet ikke går inn under noen strengere straffebestemmelse. Foreligger det særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 3 år anvendes. Personer, tillits- eller tjenestemenn i foretak som forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg gitt med hjemmel i § 4 a, straffes på samme måte.

Hvis et pålegg av tilsynet med hjemmel i bestemmelse

gitt i eller i medhold av lov ikke blir etterkommet, kan vedkommende departement bestemme at de personer eller *det foretak, foretakets* morselskap eller morselskapet i det konsern som *foretaket* er en del av, som skal oppfylle pålegget, skal betale en daglig løpende mulkt til forholdet er rettet. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

2. Forutsatt at lov om endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv. blir vedtatt, gjøres følgende endring i lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv.:

§ 4 c skal lyde:

§ 4 c. *Foretak* som nevnt i § 1 skal melde fra til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet, ved senere endring av slik avtale og ved bytte av oppdragstaker. Meldingen skal gis minst 60 dager før iverksettelsen av avtalen, avtaleendringen eller byttet av oppdragstaker.

Finanstilsynet kan sette vilkår for utkontrakteringen eller gi *foretaket* pålegg om ikke å iverksette eller om å avslutte oppdraget, dersom tilsynet finner at utkontraktering skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, vanskeliggjør tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller med *foretakets* samlede virksomhet, eller er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette krav til melding etter første ledd og kan gjøre unntak fra meldeplikten.

§ 7 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om lån som er innvilget av et *foretak* under tilsyn, herunder filialer av utenlandske *foretak*. Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om kausjon som de stiller for lån gitt av et *foretak* under tilsyn, herunder filialer av utenlandske *foretak*. Tilsynets tjenestemenn skal gi tilsvarende melding om lån og kausjon til direktøren for Finanstilsynet. Styremedlemmene, varamedlemmene og tilsynets direktører skal etter nærmere regler gitt av Kongen i forskrift, gi opplysninger om egen handel med finansielle instrumenter og om de kundeforhold de inngår med *foretak* som er underlagt tilsynet.

Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn kan ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av *foretak* som er under tilsyn. Det samme gjelder adgangen til å eie derivater og andre rettigheter til finansielle instrumenter utstedt av *foretak* under tilsyn. Departementet kan dispensere fra forbudet.

3. Lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker oppheves.

4. Lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker oppheves.

5. Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner oppheves.

6. Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for

banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner oppheves.

7. I følgende bestemmelser skal begrepet «en finansinstitusjon» endres til «et finansforetak», begrepet «finansinstitusjon» endres til «finansforetak» og begrepet «en finansinstitusjon» endres til «eit finansforetak»:

- a) lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 4-4 bokstav e
- b) lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 2-18 annet ledd, § 2-19 første ledd og § 10-9 annet ledd
- c) lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 2-18 annet ledd, § 2-19 første ledd og § 10-9 annet ledd
- d) lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak § 12 annet ledd

8. I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)

Overskriftene til lovens del I, II, III, IV, V og VI oppheves.

§ 1-1 første og annet ledd skal lyde:

Loven gjelder forsikringsforetak og pensjonsforetak som driver virksomhet i henhold til finansforetaksloven, med mindre annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven.

Reglene i kapittel 6 om flytting gjelder også for banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

§§ 1-2 til 1-7 oppheves.

Nåværende § 1-8 blir ny § 1-2.

§ 1-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen avgjør i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Ny § 1-3 skal lyde:

§ 1-3. Unntak fra loven

Kongen kan i særlige tilfelle unnta forsikringsforetak eller pensjonsforetak, samt enkelte former for virksomhet som drives av slike foretak, fra en eller flere bestemmelser i loven og kan sette vilkår for slike unntak.

Kapittel 2 oppheves.

Kapittel 3 oppheves.

Kapittel 4 oppheves.

Kapittel 5 oppheves.

Kapittel 6 oppheves.

Kapittel 2 kapitelloverskriften skal lyde:

Kapittel 2. Pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak

Ny § 2-1 skal lyde:

§ 2-1. *Pensjonskasse. Pensjonsordning*

En pensjonskasse er en selvleid institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 7-2 tredje ledd jf. § 2-16.

Som pensjonsordning i dette kapitlet regnes kollektiv pensjonsordning som nevnt i finansforetaksloven § 2-16 annet ledd.

§ 7-1 oppheves.

Nåværende § 7-2 blir ny § 2-2.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2. *Pensjonskasser for flere foretak/arbeidsgivere*

Foretak, kommuner og andre arbeidsgivere som har adgang til å opprette felles pensjonsordning etter foretaks-pensjonsloven kapittel 12, innskuddspensjonsloven kapittel 10 og tjenestepensjonsloven § 7-1 eller denne lovens § 4-2, kan ha slik felles pensjonsordning i en pensjonskasse (konsernpensjonskasse). Kravet om tilknytning i foretaks-pensjonsloven § 12-1, tjenestepensjonsloven § 7-1 og innskuddspensjonsloven § 10-1 gjelder tilsvarende for opprettelse av pensjonskasse for felles pensjonsordning som ikke omfattes av disse lovene.

To eller flere kommuner kan avtale å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (interkommunal pensjonskasse). Bestemmelsene i § 4-2 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

To eller flere uavhengige foretak kan inngå avtale om å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (felles-pensjonskasse). Avtalen skal i samsvar med reglene i § 2-9 angi:

- a) hvilke foretak som omfattes av avtalen,
- b) grunnkapitalen i fellespensjonskassen og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i fellespensjonskassen, og regler om plikt til senere å skyte inn kapital,
- c) fellespensjonskassens øverste organ med stemmerettsregler,
- d) hvilke former for kollektive pensjonsordninger som fellespensjonskassen skal overta,
- e) nærmere bestemmelser om følgene av oppkjøp og sammenslåing av foretak som har pensjonsordning i felles-pensjonskassen,
- f) oppsigelsesfristen for foretak som vil tre ut av avtalen, og regler om adgangen til å utelukke et foretak fra fellespensjonskassen, samt om oppgjøret i samsvar med § 2-9 fjerde ledd når et foretak går ut av fellespensjonskassen. Oppsigelse skal uansett kunne skje med tre måneders varsel med virkning fra det førstkommande årsskifte,

g) om det skal benyttes samme premietariff eller ulike premietariffer for de forskjellige pensjonsordningene i fellespensjonskassen.

Kongen kan gi nærmere regler om pensjonsordninger og pensjonskasser som omfattes av paragrafen her, herunder forskrift om kommuners adgang til å ha pensjonsordning i interkommunal pensjonskasse og foretaks adgang til å ha pensjonsordning i fellespensjonskasse.

§§ 7-3 til 7-6 oppheves.

Nåværende § 7-7 blir ny § 2-3.

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten i samsvar med bestemmelsene i finansforetaksloven kapittel 13.

Nåværende § 7-8 blir ny § 2-4.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4. *Forholdet til pensjonsordningene og arbeidsgiver*

Regelverket for en pensjonsordning fastsettes ved avtale mellom pensjonskassen og arbeidsgiver. Som arbeidsgiver regnes her også morselskap i konsern, kommune, forening og styrende organ i en foreningspensjonsordning.

Bestemmelsene om kollektive pensjonsordninger i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjelder tilsvarende så langt de passer. Utkast til regelverket skal forelegges pensjonskassens aktuar til uttalelse før avtalen inngås.

Arbeidsgiver, foretak, forening eller annen institusjon med pensjonsordning i pensjonskassen kan skyte inn ny kapital i pensjonskassen for å sikre at soliditeten til enhver tid er forsvarlig, og at minstekravene til grunnkapital og annen kapital er oppfylt. Det samme gjelder arbeidsgivere tilknyttet en foreningspensjonsordning.

Ny § 2-5 skal lyde:

§ 2-5. *Aktuar*

En pensjonskasse skal ha en aktuar til å foreta de nødvendige forsikringstekniske beregninger og undersøkelser. Aktuaren skal godkjennes av Finanstilsynet.

Kongen kan gi nærmere regler om vilkår for godkjenning av aktuar og om aktuarens ansvar, rettigheter og plikter, samt om adgangen til å bruke juridisk person som aktuar.

§ 7-9 oppheves.

Nåværende § 7-10 blir ny § 2-6.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6. *Alminnelige regler for virksomheten*

Bestemmelsene om livsforsikring i kapittel 3 med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende for pensjonskasser med tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

For pensjonskasser med tillatelse til å overta kollek-

tive pensjonsordninger uten forsikringselement gjelder bestemmelsene i §§ 3-3, 3-11 til 3-13, 3-19 til 3-21, og 3-24 tilsvarende så langt de passer.

Skal midler i en pensjonskasse forvaltes som egen investeringsportefølje, skal avtalen fastsette hvordan porteføljen skal være sammensatt, regler om adgang til å endre porteføljen og andre vilkår som er påkrevd.

Kongen kan gi nærmere regler om pensjonskassers virksomhet, herunder regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i paragrafen her.

Nåværende § 7-11 blir ny § 2-7.

Nåværende § 7-12 blir ny § 2-8.

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8. *Sammenslåing, deling og opphør*

Sammenslåing, deling og opphør av en pensjonskasse kan skje etter reglene i finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt I eller II. Kongen kan fastsette nærmere regler om sammenslåing, deling og opphør.

Bestemmelsene i foretakspensjonsloven kapitlene 13, 14 og 15, tjenestepensjonsloven kapittel 7 og innskuddspensjonsloven kapitlene 11, 12 og 13 gjelder tilsvarende så langt de passer, med mindre Kongen i sitt samtykke etter første ledd fastsetter andre vilkår.

Nåværende § 7-13 blir ny § 2-9.

§ 2-9 annet til fjerde ledd skal lyde:

Et foretak har rett til å tre ut av fellespensjonskassen i samsvar med bestemmelsene i avtalen, jf. § 2-2 tredje ledd bokstav f.

Dersom et foretak vesentlig misligholder sine forpliktelser i fellespensjonskassen, kan de øvrige foretakene beslutte å utelukke foretaket fra fellespensjonskassen og fastsette opphørstidspunktet, jf. § 2-2 tredje ledd bokstav f.

Når et foretak ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen, skal den del av fellespensjonskassens midler som knytter seg til dette foretaket på opphørstidspunktet, tilordnes foretaket. Foretaket skal også tilordnes en del av egenkapitalen i fellespensjonskassen på opphørstidspunktet, beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for foretakets medlemmer og premiereserven eller alderspensjonskapitalen for alle medlemmer i fellespensjonskassen. For øvrig gjelder foretakspensjonsloven § 12-7, tjenestepensjonsloven § 7-1 og innskuddspensjonsloven § 10-5 fjerde ledd tilsvarende.

Ny § 2-10 skal lyde:

§ 2-10. *Gjenforsikring*

En pensjonskasse skal til enhver tid ha gjenforsikring som er betryggende sett i forhold til pensjonskassens risikoeksponering og dens økonomiske stilling.

Styret skal sørge for at det foreligger oppdaterte retningslinjer for arten og omfanget av pensjonskassens gjenforsikringer og for at disse blir fulgt opp.

Ny § 2-11 skal lyde:

§ 2-11. *Krav til organisering, virksomhet mv. i innskuddspensjonsforetak*

Bestemmelsene i §§ 2-3, 2-4 unntatt annet ledd annet punktum, 2-7 og 2-8 gjelder tilsvarende for innskuddspensjonsforetak så langt de passer.

Bestemmelsene i finansforetaksloven § 16-9 og i denne lovens §§ 3-3, 3-11 til 3-13, 3-20, 3-21, 3-24 og kapittel 6 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler om innskuddspensjonsforetaks organisering og virksomhet, herunder regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i paragrafen her.

Kapittel 8 oppheves.

Kapittel 3 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 3. Kollektiv og individuell livsforsikring

Nåværende §§ 9-1 til 9-6 blir ny §§ 3-1 til 3-7.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1. *Virkeområde og definisjoner*

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder for foretak som yter kollektivlivsforsikring, individuell livsforsikring eller begge deler, med mindre annet følger av reglene om kommunale pensjonsordninger i kapittel 4 eller av reglene om fellesordning for premieberegning for pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon i kapittel 5.

Som kollektiv livsforsikring regnes kollektive pensjonsordninger etablert i samsvar med foretakspensjonsloven, tjenestepensjonsloven eller innskuddspensjonsloven, kommunale pensjonsordninger, samt kollektive livrenteforsikringer, gruppelivsforsikringer og andre kollektive livsforsikringer.

Som individuell livsforsikring regnes livsforsikring som ikke er kollektiv livsforsikring.

Kongen kan gi nærmere regler til utfylling og avgrensning av bestemmelsene i kapitlet her, herunder nærmere regler for hva som skal regnes som henholdsvis kollektiv livsforsikring, kommunale pensjonsordninger, individuell livsforsikring, fripoliser, pensjonsbevis, pensjonskapitalbevis, fortsettelsesforsikringer, engangsbetalte forsikringer, kontraktfastsatte forpliktelser og forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.

§ 3-3 fjerde ledd skal lyde:

For fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis som forvaltes med investeringsvalg kan foretaket hvert år kreve vederlag for administrative tjenester etter egen pristariff. For fortsettelsesforsikringer basert på fripoliser, pensjonsbevis eller pensjonskapitalbevis skal pristariffer for personrisiko og for forvaltning svare til de pristariffer som ligger til grunn for den aktuelle fripolisen, pensjonsbeviset eller pensjonskapitalbeviset. Kongen kan gi nærmere regler om pristariffer for fortsettelsesforsikringer, herunder unntak fra regelen i annet punktum.

§ 3-6 første ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av premier skal foretaket benytte de til enhver tid gjeldende pristariffer, med mindre annet følger av § 3-5 annet ledd.

§ 3-7 annet ledd skal lyde:

Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de pristariffer som benyttes er i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av §§ 3-3 til 3-5, og at premieberegningen skjer i samsvar med reglene i § 3-6.

Ny § 3-8 skal lyde:

§ 3-8. *Forsikringskapitalen*

I livs- og pensjonsforsikring skal foretaket føre eget kunderegnskap for hver kontrakt med oversikt over forsikringskapitalen. Forsikringskapitalen knyttet til en kontrakt skal bestå av premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond, reguleringsfond og bufferfond.

Ny § 3-9 skal lyde:

§ 3-9. *Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser*

Premiereserven for kontraktfastsatte forpliktelser skal beregnes med utgangspunkt i kontraktens forsikringstekniske premieberegningsgrunnlag. Premiereserven skal utgjøre forskjellen mellom nåverdien av foretakets fremtidige forpliktelser og nåverdien av foretakets fremtidige nettopremier. Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes. Nettopremier er premie beregnet som angitt i § 3-6, med fradrag for pris for administrative tjenester og pris for forvaltning.

Endres premieberegningsrenten eller de biometriske forutsetningene som ligger til grunn for premieberegningen, beregnes premiereserven for forpliktelser som oppstår etter endringen på grunnlag av den nye beregningsrenten eller det nye biometriske beregningsgrunnlaget.

Premiereserven skal hvert år tilføres et beløp som tilsvarende sparedelen av årets premie, årlig avkastning i samsvar med premieberegningsrenten, og det beløpet som etter beregningsgrunnlaget årlig skal tilføres premiereserven som følge av at foretakets forpliktelse overfor forsikrede som er død i løpet av året, er bortfalt. Premiereserven skal også tilføres overskudd etter reglene i § 3-18. Til fradrag kommer frigjøringer av premiereserven blant annet som følge av utbetalinger.

Dersom det i løpet av året inntreffer forsikringstilfeller som gir rett til utbetaling av uføreytelser eller ytelser til etterlatte, skal premiereserven tilføres et beløp som fullt ut tilsvarende nåverdien av foretakets fremtidige forpliktelser.

Premiereserven skal tilordnes de enkelte kontrakter og de forsikrede på grunnlag av foretakets forpliktelser.

Kongen kan fastsette nærmere regler om beregning av premiereserven, herunder om rentesats til bruk ved beregningen.

Ny § 3-10 skal lyde:

§ 3-10. *Premiereserve for forpliktelser knyttet til særskilt investeringsportefølje*

Pensjonskapitalen der forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje, skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes.

Dersom en pensjonsordning eller kontrakt uten kontraktfastsatte alderspensjonsytelser gir rett til kontraktfastsatte uføre- eller etterlatteytelser, skal det beregnes premiereserve for slike forpliktelser etter reglene i §§ 3-9 og 3-19.

Nåværende 9-7 blir ny § 3-11.

§ 3-11 skal lyde:

§ 3-11. *Inndeling av forvaltningskapitalen*

Foretakets forvaltningskapital skal deles inn i kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. Hver av porteføljene kan deles inn i flere underporteføljer.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til foretakets kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser skal inngå i kollektivporteføljen. Som kontraktfastsatte forpliktelser regnes forpliktelser som ikke er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til verdien av særskilte investeringsvalgporteføljer skal inngå i investeringsvalgporteføljen.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til kontraktfastsatte uføre- og etterlatteforpliktelser, skal inngå i kollektivporteføljen selv om midler knyttet til alderspensjonsytelser er plassert i særskilt investeringsportefølje. Dette gjelder likevel ikke når forsikringskapital knyttet til kontraktfastsatte uføre- og etterlatteforpliktelser forvaltes i investeringsvalgporteføljen etter reglene i foretakspensjonsloven § 11-1.

Eiendeler som ikke inngår i kollektivporteføljen eller investeringsvalgporteføljen, skal inngå i selskapsporteføljen.

Premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond anses her som del av den portefølje de øvrige midler knyttet til kontrakten inngår i, med mindre det følger av kontrakten at midlene i fondet skal plasseres på annen måte.

Ved valg av eiendeler til de forskjellige porteføljer, og ved endring av sammensetningen av porteføljer, skal foretaket overholde krav til god forretningsskikk og sørge for at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder. Foretaket skal ha retningslinjer for valg av eiendeler og endring av porteføljer for å unngå at det oppstår interessekonflikter mellom kunder og kundegrupper eller mellom kunder og foretaket. I tilfelle av interessekonflikt mellom kunder og foretaket, skal hensynet til kundene gå foran.

Foretaket skal opprette et system for registrering av hvilke eiendeler som til enhver tid inngår i de ulike porteføljer.

Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at foretaket etablerer en ordning for samlet kapitalforvaltning.

Finanstilsynet kan, i samsvar med bestemmelsene i denne paragrafen, treffe avgjørelse om hvilken portefølje en kontrakt, og midler som motsvarer en avsetning, skal inngå i.

Kongen kan gi forskrift til utfylling av reglene i paragrafen her.

Nåværende § 9-8 blir ny § 3-12.

Ny § 3-12 første ledd annet punktum og tredje ledd oppheves.

Nåværende § 9-9 blir ny § 3-13.

§ 3-13 skal lyde:

§ 3-13. *Tilordning av avkastning. Overskudd*

Avkastning ved forvaltning av midler plassert i kollektivporteføljen skal årlig fordeles mellom de kontrakter som omfattes. Fordelingen foretas etter forholdet mellom den forsikringskapital som er knyttet til hver av kontraktene.

Avkastning tilordnet en kontrakt skal etter fradrag for tilordning i samsvar med beregningsgrunnlaget for kontrakten og i tilfelle tilleggsavsetninger etter § 3-19 tilordnes kontrakten som overskudd på avkastningsresultatet. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler som svarer til premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond. Avkastning av midler i risikoutjevningfondet tilordnes dette fondet.

Avkastning ved forvaltning av midler plassert i særskilt investeringsportefølje skal årlig tilordnes den kontrakt porteføljen er knyttet til. Er det knyttet avkastningsgaranti til en investeringsportefølje, skal garantert avkastning som ikke dekkes av oppnådd avkastning, dekkes av forsikringsforetaket. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler i premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond eller reguleringsfond forvaltet i særskilt investeringsportefølje.

Avkastning av midler som omfattes av selskapsporteføljen skal årlig tilordnes foretaket.

Eiendelene skal verdsettes i samsvar med de regler som er gitt i årsregnskapsforskriften for forsikringsforetak.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om verddivurdering av eiendeler.

Nåværende § 9-10 blir ny § 3-14.

§ 3-14 første og annet ledd skal lyde:

Foretaket skal hvert år beregne risikoresultatet særskilt for hver gruppe av pensjonsordninger, andre kollektivordninger eller kontrakter, og individuelle kontrakter inkludert fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis.

Som overskudd regnes de på forhånd beregnede risikopremier etter gjeldende premieberegningssystem for en gruppe med fradrag for de faktiske risikokostnader for gruppen. Det skal ved beregningen ses bort fra den fortjeneste for foretaket som er bygget inn i pristarifene for risiko knyttet til person.

Nåværende § 9-11 blir ny § 3-15.

§ 3-15 skal lyde:

§ 3-15. *Styrking av premiereserve*

Foretaket kan, med samtykke fra Finanstilsynet, benytte hele eller en del av årets overskudd etter § 3-13 første ledd og § 3-14 til å øke premiereserven for forsikringsforpliktelser knyttet til de kontrakter overskuddet ellers skulle vært tilordnet.

Finanstilsynet kan gi et foretak samtykke til, i et fastsatt antall år, å disponere årlige overskudd i samsvar med første ledd i henhold til en plan som må være meddelt Finanstilsynet. Finanstilsynet kan sette som vilkår for samtykket at selskapet overfører et beløp fra selskapskapitalen til premiereserven.

Når hensynet til soliditeten eller flytteretten tilsier det, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å benytte hele eller en del av overskuddet som angitt i første og annet ledd.

Overskudd som blir anvendt etter reglene i første til tredje ledd, skal tilføres premiereserven for de enkelte kontrakter.

Nåværende §§ 9-12 til 9-14 blir ny §§ 3-16 til 3-18.

I § 3-16 skal overskriften lyde:

Overskudd tilordnet fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis med kontraktfastsatte forpliktelser

§ 3-16 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder anvendelsen av overskudd etter § 3-13 første og annet ledd tilordnet fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis med kontraktfastsatte forpliktelser. Kongen kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i paragrafen her også skal gjelde for andre typer kontrakter.

§ 3-17 skal lyde:

§ 3-17. *Negativt risikoresultat for fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis med investeringsvalg*

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis tilordnet egen investeringsportefølje med investeringsvalg. Kongen kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i paragrafen her også skal gjelde for andre typer kontrakter.

Er foretakets risikoresultat negativt for en gruppe av kontrakter, kan kontraktens andel av risikoresultatet dekkes ved fradrag i avkastning tilordnet kontrakten etter § 3-13 tredje ledd eller i verdien av investeringsporteføljen tilordnet kontrakten.

§ 3-18 skal lyde:

§ 3-18. *Anvendelse av overskudd tilordnet kontrakten*

Når annet ikke følger av §§ 3-15, 3-16 eller 3-17, gjelder følgende:

a) Overskudd etter § 3-13 første til tredje ledd og § 3-14 tilordnet kontrakter som er regulert av foretakspen-

sjonsloven, tjenestepensjonsloven eller innskuddspensjonsloven skal fordeles etter reglene om fordeling av avkastning i disse lovene.

b) Overskudd tilordnet andre kontrakter skal anvendes i samsvar med det som er bestemt i kontrakten mellom foretaket og forsikringstakeren.

§ 9-15 og § 9-16 oppheves.

Nåværende § 9-17 blir ny § 3-19.

§ 3-19 skal lyde:

§ 3-19. *Tilleggsavsetninger*

For å sikre sine forpliktelser under kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser, kan foretaket benytte hele eller deler av overskuddet på avkastningsresultatet for den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger ut over minstekravet til premiereserve. Tilsvarende gjelder for kontrakter i særskilt investeringsportefølje som skal sikre alders-, uføre- og etterlatteytelser etter reglene i foretakspensjonsloven § 11-1. Finanstilsynet kan, når det finner at soliditetshensyn tilsier det, pålegge foretaket å anvende overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger.

Foretakets tilleggsavsetninger skal være fordelt på de enkelte kontraktene. Foretaket fastsetter årets tilleggsavsetninger, jf. § 3-13 første ledd, i prosent av premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt. Kongen kan gi forskrift om adgang til å bruke en høyere prosentsats for kontrakter med høy beregningsrente eller lave tilleggsavsetninger.

Dersom avkastningen tilordnet en kontrakt etter § 3-13 første ledd i et år ikke er stor nok til å dekke det årlige kravet til økning i premiereserven etter premieberegningssgrunnlaget, kan kravet oppfylles ved bruk av tilleggsavsetninger tilordnet kontrakten.

Fører tilleggsavsetninger tildelt en kontrakt et år til at de samlede tilleggsavsetninger overstiger et beløp som tilsvarer 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten, skal det overskytende beløpet tilordnes kontrakten som overskudd. Summen av premiereserve og tilleggsavsetninger knyttet til en kontrakt med kontraktfastsatte forpliktelser kan ellers ikke reduseres på annen måte enn ved utbetaling til forsikrede.

Nåværende § 9-18 oppheves.

Nåværende § 9-19 blir ny § 3-20.

§ 3-20 skal lyde:

§ 3-20. *Premie- og innskuddsfond mv.*

Foretakets forpliktelser knyttet til premiefond, innskuddsfond, bufferfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond skal tilsvare fondets verdi til enhver tid.

§ 3-19 gjelder tilsvarende for slike fond i den grad de skal tilføres avkastning i samsvar med regelen i § 3-13 annet ledd.

Nåværende 9-20 blir ny § 3-21.

§ 3-21 første ledd skal lyde:

Kursreguleringsfondet skal tilsvare summen av urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler som inngår i kollektivporteføljen, jf. § 3-11 annet ledd.

§ 9-21 oppheves.

Nåværende § 9-22 blir ny § 3-22.

§ 3-22 første ledd skal lyde:

Risikoutjevsningsfondet kan bare benyttes til å *dekke det årlige kravet til økning i premiereserven for de enkelte kontrakter når behovet for økningen skyldes risiko knyttet til person.*

Nåværende § 9-23 blir ny § 3-23.

§ 3-23 første ledd første punktum skal lyde:

I livs- og pensjonsforsikring skal *foretaket* opprette og føre en konto for hver forsikring, som skal inneholde *kunderegnskapet med oversikt over forsikringskapitalen, endringer i kapitalen sist år og status for forsikringen pr. 31. desember det enkelte året.*

§ 9-24 og § 9-25 oppheves.

Nåværende § 9-26 blir ny § 3-24.

Kapittel 4 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 4. Kommunale pensjonsordninger

Nåværende §§ 10-1 til 10-18 blir ny §§ 4-1 til 4-18

§ 4-2 annet ledd skal lyde:

Pensjonsordningen kan i samsvar med bestemmelsene i § 4-6 anses som fellesordning for premieberegning. For øvrig gjelder foretakspensjonsloven §§ 12-3 og 12-4 tilsvarende så langt det passer.

§ 4-4 annet ledd skal lyde:

Premier beregnes etter reglene i § 4-5, jf. §§ 4-7 og 4-8, for så vidt annet ikke følger av reglene i § 4-6 om fellesordning for premieberegning.

§ 4-6 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 4-5 er ikke til hinder for at det opprettes fellesordninger som består av flere pensjonsordninger, for at premie for de enkelte pensjonsordninger som inngår i en fellesordning, skal bli fastsatt ved beregning basert på prinsipper som vil motvirke at pensjonskostnadene for de enkelte medlemmene for tilsvarende pensjonsrettigheter vil variere med medlemmenes kjønn og alder.

§ 4-6 femte og sjette ledd skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om reguleringspremie som nevnt i § 4-5 annet ledd skal beregnes sær-

skilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning. Ved særskilt beregning skal reguleringspremien beregnes for hver pensjonsordning i fellesordningen ut fra den prosentvise økningen av premiereserven for pensjonsordningen som er påkrevd som følge av oppregulering av medlemmenes opptjente pensjonsrettigheter ut fra lønnsutviklingen. Reguleringspremien for oppregulering av pensjoner under utbetaling og av opptjent rett til arbeidstakere som har fratrådt sin stilling uten rett til utbetaling av pensjon, skal beregnes i forhold til den del av premiereserven som sikrer slike pensjonsrettigheter. Ved gjennomsnittsberegning skal fellesordningen hvert år tilføres reguleringspremier tilsvarende summen av årlige reguleringspremier etter § 4-5 annet ledd for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen. Den enkelte pensjonsordnings andel av samlet reguleringspremie til fellesordningen beregnes ut fra forholdet mellom samlet premiereserve for hver av pensjonsordningene på tidspunktet for oppregulering av pensjonsrettighetene. Kostnader for tjenester kan beregnes og belastes særskilt for hver pensjonsordning.

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om premier som nevnt i § 4-5 tredje ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning som nevnt i annet ledd.

§ 4-7 tredje ledd skal lyde:

Dersom et medlem gjør bruk av rett til å fratre med rett til utbetaling av pensjon før nådd pensjonsalder, skal det kreves tilleggspremie som nevnt i § 4-5 tredje ledd.

§ 4-8 første ledd første punktum skal lyde:

Viser det seg at fradraget i pensjonsytelsene for ytelser utbetalt av folketrygden blir mindre enn lagt til grunn ved premieberegningen, skal det beregnes tilleggspremie etter § 4-5 tredje ledd til dekning av differansen.

Overskriften til § 4-10 skal lyde:

§ 4-10. Minstekrav til premiereserve

§ 4-10 annet til fjerde ledd skal lyde:

Premiereserven for en pensjonsordning skal minst tilsvare summen av de premiereserver som trengs *etter beregningsgrunnlaget* for å sikre retten til opptjent pensjon for hvert enkelt medlem i pensjonsordningen, herunder premiereserve opptjent av arbeidstakere som har fratrådt sin stilling. Dette gjelder likevel ikke premiereserve for fratrådt arbeidstaker som får medregnet tjenestetiden i annen ordning dersom tilhørende premiereserve er overført. For et medlem som har fått medregnet tjenestetid fra en annen pensjonsordning, jf. § 4-7 første ledd, uten overføring av tilhørende premiereserve, skal det gjøres fradrag tilsvarende den premiereserve som vil være tilstrekkelig for å sikre rett til pensjon opptjent ved slik medregnet tjenestetid.

Ved beregningen av premiereserve skal det gjøres fradrag i pensjonsytelsene for de ytelser som, ut fra de til enhver tid gjeldende regler for folketrygden, kan antas å bli utbetalt av folketrygden, jf. § 4-5 fjerde ledd.

Ved beregningen av premiereserve skal det også gjøres fradrag for forsikringsforpliktelser som er bortfalt etter § 4-9.

Ny § 4-11 skal lyde:

§ 4-11. *Pensjonsordningens forsikringskapital*

Pensjonsordningens forsikringskapital består av premiereserven, tilleggsavsetninger, premiefond, og eventuelt bufferfond.

§ 4-13 første ledd skal lyde:

Pensjonsordningens midler skal forvaltes i samsvar med de regler for kapitalforvaltningen i *livsforsikringsforetak* og pensjonskasser som gjelder til enhver tid, men mindre annet følger av § 4-15.

§ 4-13 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 4-15 første ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i samsvar med bestemmelser i regelverket for pensjonsordningen avtale at *forsikringskapitalen* skal forvaltes som en investeringsportefølje tilordnet pensjonsordningen. Avtalen skal angi hvordan porteføljen skal sammensettes og hvilken adgang det er til å endre sammensetningen, samt den avkastningsgaranti som i tilfelle er knyttet til porteføljen.

§ 4-15 tredje ledd skal lyde:

Er avkastningen på investeringsporteføljen i en regnskapsperiode ikke så stor som forutsatt i *premieberegningsskemaet* for pensjonsordningen, skal differansen kreves dekket ved overføring fra premiefondet eller tilskudd fra forsikringstakeren. Pensjonsinnretningen svarer overfor de forsikrede for at differansen blir dekket.

§ 4-16 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsinnretningen skal opprette og føre egen konto for *forsikringskapitalen* knyttet til hver pensjonsordning.

§ 4-16 tredje ledd fjerde punktum skal lyde:

Ved flytting av pensjonsordningen som omfatter den oppsatte rettighet i medhold av § 6-11, skal pensjonsinnretningen som pensjonsordningen flyttes fra, informere den fratrådte arbeidstaker.

§ 4-17 skal lyde:

§ 4-17. *Flytting av pensjonsordning*

Pensjonsordningen og dens midler kan flyttes til annen pensjonsinnretning etter reglene i kapittel 6.

Kapittel 5 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 5. Fellesordning for premieberegning for pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon

Nåværende §§ 10A-1 til 10A-7 blir ny §§ 5-1 til 5-7.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

Premier beregnes etter § 5-3 hvis ikke noe annet følger av reglene i §§ 5-4 og 5-5 om fellesordning for premieberegning.

§ 5-4 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i kapittel 3 er ikke til hinder for at det opprettes fellesordninger som består av flere pensjonsordninger, for at premie for den enkelte pensjonsordning som inngår i en fellesordning, skal bli fastsatt ved beregning basert på prinsipper som vil motvirke at pensjonskostnaden for de enkelte medlemmer for tilsvarende pensjonsrettigheter vil variere med medlemmenes kjønn og alder.

§ 5-5 første ledd første punktum skal lyde:

En fellesordning opprettet etter § 5-4 skal hvert år tilføres premie tilsvarende summen av ordinær årspremie fastsatt etter forsikringsteknisk beregning for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen.

§ 5-5 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om reguleringspremie som nevnt i § 5-3 annet ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning.

§ 5-5 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Ved gjennomsnittsberegning skal fellesordningen hvert år tilføres *reguleringspremier* tilsvarende summen av årlig reguleringspremie etter § 5-3 annet ledd for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen.

§ 5-5 sjette ledd skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen i hvilken utstrekning premier som nevnt i § 5-3 tredje ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning som nevnt i første ledd.

Kapittel 6 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 6. Flytting

Nåværende §§ 11-1 til 11-14 blir ny §§ 6-1 til 6-14.

§ 6-1 første og annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder flytting mellom pensjonsinnretninger av:

- a) pensjonsordninger i henhold til foretakspensjonsloven,
- b) pensjonsordninger i henhold til tjenstepensjonsloven
- c) pensjonsordninger i henhold til innskuddspensjonsloven,
- d) pensjonsordninger som omfattes av kapittel 4,
- e) andre kollektive pensjonsordninger,
- f) fripoliser, pensjonsbevis, pensjonskapitalbevis og tilsvarende individuelle pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger,

- g) individuelle pensjonsavtaler (pensjonsforsikrings- og livrentekontrakter, og andre pensjonsavtaler),
h) andre livsforsikringskontrakter.

Kontrakt som nevnt i første ledd bokstav a til h kan flyttes til annen pensjonsinnretning. Med flytting menes oppsigelse av kontrakten for overføring av tilhørende midler til en tilsvarende kontrakt opprettet i en annen pensjonsinnretning.

§ 6-1 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for sammenslåing og omdanning av fripoliser, *pensjonsbevis*, pensjonskapitalbevis og andre individuelle pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger.

§ 6-2 første ledd skal lyde:

For foretak som flytter pensjonsordning som nevnt i § 6-1 første ledd bokstav a til d eller en kollektiv livrentordning, gjelder reglene i §§ 6-2 til 6-10.

§ 6-5 annet ledd skal lyde:

Første ledd er ikke til hinder for at det avtales at oppsigelsesfristen ikke skal utløpe før ved første kvartalskifte, halvårsskifte eller årsskifte for pensjonsordninger med årspremie beregnet etter reglene i § 4-6.

§ 6-7 tredje ledd skal lyde:

Ved flytting overføres den forsikringskapital som er knyttet til pensjonsordningen beregnet på tidspunktet for oppsigelsestidens utløp. Pensjonsordningens andel av overskudd i flytteåret frem til tidspunktet for oppsigelsestidens utløp omfattes også.

§ 6-8 første ledd skal lyde:

Premiereserve for uføreytelser til medlemmer som er blitt uføre før utløpet av oppsigelsesfristen, *skal fastsettes på grunnlag av det beregningsgrunnlag som gjaldt for pensjonsordningen* ved utløpet av oppsigelsesfristen. Fastsatt uføregrad legges til grunn selv om uføregraden blir fastsatt etter dette tidspunktet.

§ 6-9 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningens midler beregnet etter reglene i §§ 6-7 og 6-8 skal overføres i penger.

§ 6-9 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom oppgjørsfristen etter § 6-6 er oversittet, og dette ikke skyldes forhold på forsikringstakers eller den mottakende pensjonsinnretningens side, skal det svares forsinkelsesrente etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m., fra utløpet av oppgjørsfristen og frem til den dag midlene blir overført.

§ 6-10 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene til de enkelte medlemmer eller pensjonister *etter beregningsgrunnlaget i pensjonsinnretningen det flyttes til*, skal manglende premiereserve tilføres fra pre-

miefondet. Resten dekkes i tilfelle ved overførte tilleggsavsetninger eller ved overføringer fra foretaket.

Er overført premiereserve knyttet til medlemmenes og pensjonistenes rett til opptjent pensjon større enn nødvendig for å sikre deres rettigheter *etter beregningsgrunnlaget i pensjonsinnretningen det flyttes til*, skal overskytende premiereserve benyttes til engangspremie for tillegg til pensjonsytelsene. I kommunale pensjonsordninger skal overskytende premiereserve overføres til premiefondet.

§ 6-11 skal lyde:

§ 6-11. *Flytting av pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger*

Ved flytting av en kommunal pensjonsordning skal oppsatte pensjonsrettigheter i pensjonsordningen med tilhørende midler, samtidig overføres til den nye pensjonsinnretningen. Bestemmelsene i § 6-3, § 6-5 tredje og fjerde ledd, § 6-7 første, tredje og fjerde ledd, § 6-8, § 6-9 og § 6-10 første til fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Ved flytting av andre pensjonsordninger overføres ikke pensjonsrettigheter knyttet til fripoliser, *pensjonsbevis* eller pensjonskapitalbevis til den nye pensjonsinnretningen, med mindre den som har rett til fripolisen, *pensjonsbeviset* eller pensjonskapitalbeviset krever det etter reglene i § 6-13.

§ 6-12 skal lyde:

§ 6-12. *Flytting ved medregning av tidligere tjenestetid*

Blir en arbeidstaker medlem av pensjonsordning med foretakspensjon som har bestemmelser om medregning av tjenestetid, gjelder reglene i foretakspensjonsloven §§ 4-11 til 4-13. Ved beregningen av de midler som skal overføres, gjelder § 6-7 første, tredje og fjerde ledd tilsvarende. For øvrig gjelder § 6-5 fjerde ledd, § 6-9 og § 6-10 første til fjerde ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 6-13 skal lyde:

§ 6-13. *Flytting av fripolise, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis*

Den som har rett til pensjonsrettigheter knyttet til fripolise, *pensjonsbevis* eller pensjonskapitalbevis, kan flytte kontrakten til en annen pensjonsinnretning. Oppsigelsesfristen ved flytting er én måned.

Bestemmelsene om formkrav til oppsigelse i § 6-5 første ledd annet og tredje punktum, risikoovergang i § 6-5 tredje ledd, samt oppgjørsfrist i § 6-6 gjelder tilsvarende.

Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 6-7, 6-8, 6-9 og 6-10 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende. Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter en fripolise, skal manglende premiereserve dekkes ved overførte tilleggsavsetninger.

§ 6-14 første til fjerde ledd skal lyde:

Den som har en individuell pensjonsavtale, eller en individuell livrenteforsikring, kan flytte kontrakten til en annen pensjonsinnretning. Oppsigelsesfristen ved flytting er én måned.

Bestemmelsene om formkrav til oppsigelse i § 6-5 første ledd annet og tredje punktum, risikoovergang i § 6-5 tredje ledd, samt oppgjørsfrist i § 6-6 gjelder tilsvarende.

Ved beregningen av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 6-7 og 6-8. Oppgjør foretas etter reglene i § 6-9.

Overførte midler skal anvendes til å sikre rettighetene etter den nye pensjonsavtalen etter reglene i § 6-10 første og annet ledd. Er premiereserve for pensjonsforsikring ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter den nye kontrakten, kan resten dekkes ved overføring fra premiefondet eller i tilfelle fra tilleggsavsetninger knyttet til forsikringen. Overskytende premiereserve benyttes til å øke ytelsene, med mindre forsikringstakeren krever at midlene skal overføres til premiefond.

Kapittel 7 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 7. Skadeforsikring

Nåværende §§ 12-1 til 12-7 blir ny §§ 7-1 til 7-7.

§ 7-5 femte ledd første punktum skal lyde:

Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet om fastsatte premietariffer for livsforsikringer som nevnt i *finansforetaksloven* § 2-14 annet ledd og om prinsippene for utforming av slike premietariffer.

§§ 12-8 til 12-16 oppheves.

Nåværende §§ 12-17 til 12-19 blir nye §§ 7-8 til 7-10.

Kapittel 13 oppheves.

Kapittel 14 oppheves.

Kapittel 8 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 8. Unntaksbestemmelser

Nåværende §§ 15-1 til 15-8 blir ny §§ 8-1 til 8-8

§ 8-2 skal lyde:

§ 8-2. Husdyrforsikring

Denne lovens bestemmelser *kommer* ikke til anvendelse på forsikring av husdyr administrert av slakterier eller meierier. De skal imidlertid årlig sende inn oppgave over virksomheten til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan, hvis det er påkrevet av hensyn til forsikringstakerne, bestemme at også disse ordninger skal være undergitt denne loven helt eller delvis.

§ 8-8 skal lyde:

§ 8-8. Andre unntak

Kongen *kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra loven for forsikringsforetak* som ifølge sine vedtekter bare kan overta direkte forsikring for en nærmere angitt krets av forsikringstakere, og eventuelt gjenforsikring i tillegg.

Finanstilsynet avgjør i tvilstilfelle om et *foretak* faller inn under første ledd.

Kapittel 9 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 9. Straffebestemmelser

Nåværende § 16-1 blir ny § 9-1.

Kapittel 10 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 10. Ikrafttredelses- og overgangsregler

Nåværende §§ 17-1 til 17-3 blir ny §§ 10-1 til 10-3.

I følgende bestemmelser skal begrepet «selskap» endres til «foretak», begrepet «forsikringsselskap» endres til «forsikringsforetak», begrepet «livsforsikringsselskap» endres til «livsforsikringsforetak» og begrepet «skadeforsikringsselskap» endres til «skadeforsikringsforetak»:

- a) § 2-3 tredje ledd
- b) § 3-2
- c) § 3-3 første, annet, tredje, femte og sjette ledd
- d) § 3-4
- e) § 3-5
- f) § 3-7 første ledd
- g) § 3-12 første ledd første punktum og annet ledd
- h) § 3-14 første og tredje ledd
- i) § 3-16 annet og tredje ledd
- j) § 3-24 første ledd annet punktum
- k) § 3-25
- l) § 4-1 første ledd
- m) § 4-3
- n) § 6-1 tredje ledd
- o) § 7-1
- p) § 7-2
- q) § 7-3
- r) § 7-4
- s) § 7-5 første, annet, tredje, fjerde ledd og syvende ledd
- t) § 7-6 første og annet ledd
- u) § 7-7 annet ledd
- v) § 7-9
- w) § 8-4
- x) § 8-6
- y) § 8-7
- z) § 8-8 tredje ledd

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling til § 13-9 (2) og forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Forslag til ny finansforetakslov § 13-9 (2) vedtas ikke.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 13-9 (2) og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 102 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.49.25)

Presidenten: Det voteres så over innstillingen, unntatt § 13-9 (2).

Votering:

Komiteens innstilling, unntatt § 13-9 (2), ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte kartlegge omfanget av kabotasje i det norske transportmarkedet.

II

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge til rette for at alle selskaper som driver transportvirksomhet i Norge, svarer merverdiavgift til den norske staten etter norske regler.

III

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge til rette for at skattemyndighetene intensiverer kontrollen med transportnæringen for å hindre skatteunndragelser og ytterligere konkurransevridning til fordel for utenlandske transportører.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:**IV**

Dokument 8:93 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Sverre Myrli, Kjell-Idar Juvik, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjelmo Nordås om at det svares merverdiavgift fra utenlandske selskaper som driver innenlandsk transport av personer og gods i Norge (kabotasje) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 4 og 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 6 [12:50:47]

Referat

- (209) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Pål Farstad, Terje Breivik og Abid Q. Raja om en mer helhetlig og langsiktig forvaltning av myr i Norge (Dokument 8:78 S (2014–2015))
- (210) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Bård Vegar Solhjell om Stortingets involvering i saker om store gruveplanar og sjødeponi (Dokument 8:80 S (2014–2015))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
- (211) Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2014 (Dokument 9 (2014–2015))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
- (212) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen om at Norge må bidra mer for å avhjelpe flyktningssituasjonen i Middelhavet (Dokument 8:79 S (2014–2015))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (213) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Marit Arnstad, Jenny Klinge og Geir Pollestad om en egen stortingsmelding om norsk luftfart (Dokument 8:77 S (2014–2015))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Før møtet heves vil presidenten minne om at det er møte i Stortinget den 7. april med møtestart kl. 12. Samtidig vil presidenten få lov til å ønske samtlige representanter et riktig godt arbeid ute i sine valgkretser nå når påsken står for døren, og håper det blir en god og glad påskehøytid for alle. Riktig god påske!

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.